

JAN NERUDA
PODOBIZNY
IV

KNIHOVNA KLASIKŮ

KNIHOVNA KLASIKŮ

SPISY JANA NERUDY

Svazek třicátý druhý

Spisy Jana Nerudy
Vydává nakladatelství J. M. K. Meissner
V Praze 1928

JAN NERUDA

PODOBIZNY

IV

1889—1891

KNIHOVNA KLASIKŮ

Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

Praha 1957

S P I S Y J A N A N E R U D Y

řidi Ústav pro českou literaturu Československé akademie věd

Hlavní redaktor Jan Mukařovský

*Redakční rada: Miloslav Novotný, Albert Pražák,
Felix Vodička*

Výkonné redactoři Karel Polák a Olga Svejkovská

*Svazek připravil Miloslav Novotný
Graficky upravil František Muzika*

1889

Populární koncerty patří už k vymoženostem, řekli bychom ku právům pražského obecenstva. Vůbec se teď u nás zde pozoruje ruch a děje se obrat ve prospěch umění. Po nějaké decennium předtím byla naše společnost samý jen tanec a podobná jalová zábava; tanec trvá sice ještě dále, ale obecenstvo už rádo z něho uniká a hledá si zelenou oasu, jakou je mu na příklad vybraná produkce hudební. Dnes lze už říci, že „každý populární koncert“ Umělecké besedy je Pražanům větší událostí nežli „elitní, renomovaný, vždy vřele vítaný“ kterýkoli velký ples. Také desátý koncert populární, jenž odbývati se bude již dne 6. ledna, dosvědčí zase pravdu našich slov. A to tím více, ježto podařilo se zasloužilým pořadatelům získati k němu také vynikajícího virtuosa Ignáce Jana Paderewského, výkonného hudebníka velkosti zcela nevšední.

Paderewski narodil se na ruském Podolí dne 6. listopadu 1860 z rodičů polských. Už záhy jevil neobyčejné vlohy a chuť k hudbě, jejíž začátkům učil se na venkově. Brzy vstoupil na konservatoř varšavskou a stal se tam, jsa teprve 18 let stár, již profesorem; místo své zastával po pět let. — Z Varšavy pak přestěhoval se do Berlína, kde se u Františka Kiehla podrobil přísnému studiu nauky o skladbě. Až do svého 24. roku nepomýšlel Paderewski na to, státi se virtuosem, hodlaje cele se věnovati hudebnímu skládání; teprve když se pak byl seznámil s Leschetitzkým, rozhodnuto o vlastním povolání jeho a Paderewski zdokonalil se brzy tak, že mohl podniknouti uměleckou cestu po městech polských, později pak na Rus, do Německa, Belgie a Francie.

Také Praha poznala lonského roku Paderewského a obecenstvo naše uvítalo ho při prvém vystoupení tak vřele jako málokterého virtuosa předtím; kritika pak čítá ho mezi nejpřednější vyvolence Mus. Paderewski

však také jako skladatel rozvinuje činnost vskutku neobyčejnou i šťastnou a všechny jeho skladby mají za nakladatele jednu z předních firem poznaňských.

Paderewski je povahy otevřené, bodré, vpravdě jemné. Je Slovan uvědomělý, nadšený.

KAREL ŠKRETA

Muž, jak by ho z Dumasových Tří mušketýrů vyňal! Šlechtic sice dosti mladého rodu, ale pyšný na rod i na erb svůj. Výborný to rváč. Výborný občan. A k tomu ještě výborný, ba znamenitý umělec. Sám stal se skutečně také předmětem a hlavní osobou celého růžence historických povídek, uměleckých novel, divadelních kusů atd. a jeho životopis opředen je celým pletivem anekdot, stačících ještě na tak leckterý román a majících krom toho tu výhodu, že většina jich je pravdiva, ano historicky dotvrzena. Náš Karel Škreta jest věru jednou z nejrázovitějších postav českých.

Narodil se asi r. 1604 v Praze v Týnské ulici u Černého jelena, z otce Kunráta Škrey, rytíře Šotnovského ze Zavořic. Brzy ztratil otce, jenž byl velice pilně dbal o dobré literní vychování jeho, a další rozvoj mladého Karla podlehal vlivu strýce Pavla Škrey, úřadníka mincovního na Kutné Hoře, kterýžto strýc však opět mu byl jakoby opravdovým otcem a jmenovitě přihlížel k tomu, aby mladík vycvičil se v tom, k čemu měl nejvíce nadání i chuti, totiž v malířství. Neví se, učil-li se Karel malířství v Praze nebo na Horách Kutných, ale tolik je jistο, že záhy odebral se na několikaletý pobyt do Benátek, Bononie a Florencie, odkudž roku 1634 přestěhoval se do věčného Říma. Studoval zde s horlivostí přímo nevšední, studoval nejen klasická díla výtvarná, nýbrž také literaturu vlašskou, latinskou atd., přitom však byl

zároveň také jedním z nejpilnějších, ale též nejnezbednějších členů uměleckého spolku Schilderbentu, zřízeného od umělců neitalských, a věčnými rvačkami a souboji svými dobyl sobě přezdívky Espadrona, na niž byl tak pyšen, že se jí i podpisoval. Brzy nabyl v umění značného jména a sláva jeho rozšířila se po celé Italii, takže akademie bononská povolala ho za profesora; Škreta však nepřijal vyzvání toho a spěchal nazpět do Čech, kdež roku 1638 po prvé zase potkáváme se s jeho jménem.

Škreta chtěl se stále již usaditi v městech pražských, a stal se proto zdejším měšťanem a členem malířského cechu pražského, za kterýmžto účelem dokázal mistrovství své krásným a velkým obrazem na hlavní oltář ve chrámě Týnském. Od té doby skutečně žil nejvíce jen v Praze, jsa téměř zanešen přízní jak měšťanstva a šlechty, tak i některých hlav korunovaných. Provedl veliké množství zdařilých maleb historických, církevních i světských, podobizen, výkresův k rozličným dílům literárním atd. Tím nabyl slavného jména a velikého také jmění. Karel Škreta zemřel v posledních dnech měsíce srpna roku 1674 a pochován jest ve slavném průvodu v kostele sv. Havla na Starém Městě pražském.

Škretovy znamenité obrazy nalezají se téměř po všech starších kostelích pražských a také mnohých venkovských; některá díla jeho přišla však po zrušení těch kterých chrámů bohužel do ciziny. Četné výtvory jeho nalezají se dnes ve sbírkách, a sice předně v Obrazárně přátel umění v Rudolfině, v galerii hraběte Nostice na Malé Straně, ve sbírce černínské, v belvederské ve Vídni, v drážďanské, v některých chrámech solnohradských, bavorských atd.

FRANTIŠEK LEVSTIK

Je ku podivu, co poesie žije ve slovinském lidu, — pravým zlatodolem je krásná, bohatá jeho duše! Však dere se ta poetická síla mocně také k povrchu, musímeť věru klobouk smeknout, co mezi Slovinci, duševně i hmotně přece tak stíženými, vyvinulo se za našeho věku básníků umělých, značných, ba velkých, a co týče se poesie lidové, v té mají Slovinci *nejskvostnější* perly národní poesie slovanské vůbec! Vezmi do ruky Erbena — nejdůmyslnější, nejpůvodnější pověsti jsou slovinské. Prohlížej české překlady básnické — nejkrásnější národní balada vykvetla na Slovinsku.

Každý, kdož navštívil slovinský kraj a pohlédl na slovinský lid, byl překvapen. Poetický ráz leží tu již v zevnějšku lidu. Mocně vyvinutá, krásně do obla modelovaná hlava, klenuté čelo, hluboko usedlé, dumné, a přece ohnivé oko — malíř nemusí jít už dále a má tu před sebou na tisíce „pěvců balad“. A což ta jejich dumorodná, podivná, překrásná vlast! Ta pustá, divoká, tvrdá její místa horská! Ta kyprá, vínorodná údolí! Ty nesčetné, bájuplné, obrovité sluje! To klikaté a krásné, úrodné a zas tak hrozné Přímoří, to věčně živé, věčně šumné Jaderské moře — —

Také František Levstik, zesnulý dne 16. listopadu 1887, byl z těch poetů, povolaných, jak se říká, „samým Bohem“. Jak bohatý to duch! Nejlepší slovinský satirik. Kritik, jehož úsudek národu byl hotovým evangeliem, neboť každé slovo, třeba někdy kousavé, bylo jasné a prochvělé pravdou. Slavista na slovo vzatý a dokonalý znalec všech slovanských řečí. A přitom lyrik hloubky a jemnosti zcela neobyčejné. Byl to básník umělý, a přece cele národní, básník světového, čistě moderního rozhledu, a přitom přece Slovinec v každičkém verši svém: jemu nikdy nesloužilo slovinské slovo za pouhý háv pro myšlenky cizí, odjinud volané.

Levstik narodil se 28. září 1831 v Retje na Doleňsku (Dolní Krajině). Hned roku 1854 vystoupil se svazkem Písni. Svěží dech a svobodomyslné myšlenky těchto pravotin velice se líbily, vzbudily však nevoli kněžstva a nevole ta pronásledovala Levstika po celý život. Levstik na př. vstoupil v Olomouci do Německého řádu, avšak záhy obdržel odtud, na pokyn stran jeho básní, zase hned consilium abeundi. Navrátil se do vlasti, stal se vychovatelem, pak sekretářem Slovinské matice a potom redaktorem politického časopisu Naprej. Roku 1871 přesídlil do Vídně a vydával tam humoristický list Pavliha, do něhož nás Klíč hotovil ilustrace. Roku 1873 jmenován jest skriptorem knihovny lyceální v Lublani a setrval zde až do své smrti. Mimo básně své napsal Levstik mnohé jazykozpytné statě a spisy, a krajané jeho staví ho po vědecké stránce vedle Miklosiče.

Pro nás Čechy stal se Levstik důležit tím, že roku 1855 vydal výborný překlad rukopisu Kralodvorského.

JINDŘICH KĀAN Z ALBESTU

Je tomu asi patnácte let, když v jedné z týdenních schůzí hudebního odboru Umělecké besedy, odbývaných tenkráte, tuším, vždycky ve čtvrtek a věnovaných také produkčím, objevil se muž mladý ve průvodu staršího pána. Oba byli elegantního, příjemného vzezření i způsobů uhlazených, a na pánovi starším, na celém chování a držení se jeho bylo lze poznati bývalého důstojníka. A když pak došla řada na produkce, byl nám muž mladší uveden co pianista i skladatel hudební.

Zasedl k pianu klidně, s patrným sebevědomím. A hrál různé skladby, cizí i vlastní. Kdo se tu porozhlédl, viděl záhy, že na tvářích všech nás přítomných byl rozhostěn onen spokojený, šťastný úsměv, jaký se objevuje vždycky

v českých kruzích, když se nám naskytne nový, skutečný talent. Naděje tenkráte vzbuzené také se naplnily: z mladého muže stal se značný virtuos, oblíbený, uznáný dnes již skladatel, a právě nyní otvírají se mu brány Národního divadla, aby také zde, na podiu nejchoulostivějším, osvědčil sílu svých perutí.

Mladý onen muž byl Jindřich Kàan z Albestu, o němž nám biograf vypravuje, že „jest Maďar svými předky, Polák svým rodištěm, Němec vychováním a Čech, upřímný Čech svým smýšlením a hudbou“. — Narodil se 29. května 1852 v Tarnopoli v Haliči, kamž osud otce jeho, c. k. rytmistra, náhodou byl zanesl. Jako hoch osmiletý dostal se do Prahy, kde studoval gymnázium a počal navštěvovati hudební školu Prokschovu. Později měl za učitele profesora Blodka, načež vstoupil roku 1873 do varhanické školy, řízené výtečným Skuherským. Záhy pokoušel se Kàan ve skladbách a rovněž brzo vystupoval veřejně jako klavírní virtuos: hned roku 1875 měl v Praze první svůj samostatný koncert. Celých osm let nato věnoval se Kàan úřadu vychovatelskému, a když pak opět vystoupil na veřejnost, byl už virtuosem, jakých věru málo, a skladatelem, majícím takovou zásobu prací hotových, že nakladatelé hudební i pořadatelé koncertní nalezli u něho výběr co nejhojnější. Jako skladatel má Kàan dnes velmi dobrou pověst nejen u nás, ale i v cizině. Jeho písně a skladby klavírní i orkestrální objevují se na programech téměř každého z našich koncertův, a stejně rádi sahají k pracím Kàanovým nakladatelé němečtí. Z počátku psal jen skladby lyrické, dnes je už nejpřednějším a nejoblíbenějším naším skladatelem klavírním vůbec. Zvláštní zálibu má v koncertních transkripčích skladeb českých a je známo, že pracemi těmi celé řadě skladeb pomohl k popularitě.

Dnes ale zajímá veřejnost českou nejvíce Kàanův velký balet *Bajaja*, jejž přijalo Národní divadlo ku provedení a odevzdalo péči baletního mistra p. Bergra. Balet bude ještě před provedením vydán v klavírním výtahu. La-

hodnou a melodickou hudbu Bajaje zná obecenstvo částečně z koncertů našich a prorokuje skladateli plný úspěch.

FRANTIŠEK FÁČEK

Pro pozorovatele bylo věru ku podivu, kdeže se roku 1860 a 1861, po hrobově tichých desíti letech, tolik českých politiků a žurnalistů, notabene *zralých* mužů, pojednou na všech stranách bralo. Símě, rokem 1848 do mladých myslí položené, tiše pod zevním tlakem klíčící, náhle tu vyrazilo, vzrostlo a neslo již také ovoce — a takovým zrнем, jakoby přes noc na kmen vzrostlým, silným a útěšným, byl také František Fáček. V něm měli jsme tu náhle posilu pro život obecní, pro sněm, pro žurnalistiku, pro veškerý vznrůst národní.

František Fáček činil na pozorovatele zvláštní dojem. Neměl v bytosti své nic, ale pranic extravagantního, dotérného; nezapomněls však na něho, byť jsi ho jen jednou a jen mžikem spatřil. Způsobila to jeho přívětivá, odevřená tvář, jeho jasné, milé, okouzlující oko. V téhle duši nemohla a nemohla být faleš, to cítil každý, zde musila být upřímnost, dobrota, ale také silná vůle a neobyčejný rozum.

Narodil se v Počátkách roku 1826 z rodiny zámožné a velice vlastenecké. Byl po odbytých studiích soudním úřadníkem v některých venkovských sídlech, přestoupil však v letech šedesátých do služeb pražské obce. Tou dobou byl také již volen na sněm český a roku 1868 podepsal spolu deklaraci zemských poslanců českých. Byl právník výtečný, sporné spisy jeho pokládány vzorem a za svého pobytu v Praze redigoval František Fáček časopis *Právník*.

Nemaje však v Praze přec jenom pravého pro sebe působiště, obrátil se Fáček k notářství a přesídlil do Jind-

řichova Hradce. V politickém ruchu zúčastňoval se však pilně a svědomitě také nadál. Jsa zvláště v záležitostech samosprávných autorita skutečná, byl nejnebezpečnějším nepřítelem všech agitací, které čelily k administrativnímu rozdelení Čech, a výmluvný Plener měl v něm odpůrce co nejstatečnějšího. Také v komisích sněmovních byl neúnavně, ano obětovně činným, zvláště pak učinil se záslužným o důležitou změnu obecního rádu pražského.

Od roku 1886 František Fáček, spadnou prudce se schodů, stále churavěl. Nevzdal se však ani prací sněmovních a vůbec nedoprával sobě nijakých chvil volných. Také při posledním zasedání zemského sněmu byl zase činný — ve sněmovně samé dne 18. ledna ochuravěl, dne 20. ledna pak již v pražském bytu svém zemřel.

P E T R M I O S L A V V E S E L S K Y

Jako sen, ba jako nemožnost připadá nám, že dlí tu ještě někdo mezi námi, kdo byl spolužákem Máchovým. Muž takový je zajisté nejbohatším pamětníkem, ano sám také jednou z největších památností v kruhu našem národním, neboť znal asi každého, kdo v tomto století u nás vyniknul a jehož památka nám drahá, a připojíme-li zde hned, že muž ten sám byl také literárně i jinak všestranně činný, musíme říci, že nyní nežije asi mnoho osob, které by byly o národ zasloužilejší nežli on.

Mužem tím je Petr Miloslav Veselský, emeritní ředitel kóru a archivář města Hor Kutných, o němž teprve tyto dny po časopisech šířila se zpráva, že seslaben na zraku sám vzdává se už činnosti spisovatelské a odstupuje na definitivní odpočinek. Co všechno musel by Veselský umět vypravovat, jak bohaté byly by memoáry jeho!

Narodil se 1. července 1810 v Novém Kníně. Jeho

studie byly plny námahy a všelikého nedostatku, přece však připravil se po tehdejším způsobu co nejlépe na úřad učitelský. První jeho štací bylo podučitelství v Ledči nad Sázavou, v letech třicátých stal se však učitelem v Praze na ústavě hluchoněmých, kdež první cvičil chovance po česku a tak se zdokonalil v oboru svém, že později nabídnu to mu místo až ve Filadelfii v Americe, ano ještě za ministra Thuna znova mu nabízeno místo ve Vákově v Uhrách. Na počátku let čtyřicátých odebral se jako ředitel kúru do Hor Kutných a tam tedy pracoval po půl století vzorně téměř ve všech směrech důležitých: jako spisovatel, jako redaktor almanachů a místních časopisů, co hudebník, co zakladatel a ředitel spolků divadelních, zpěváckých a j.

Velmi záhy zkusil se v povídkářství a psával do Krameriova Večerního vyražení; později psal za pseudonymem Novoknínský do Květův a za pseudonymem Sekytský do Včely. Jeho povídek je velká řada; nejvíce líbila se Čarodějnici, jež trojího dočkala se vydání. Tyl, Škoda (s nímž redigoval Přítele mládeže), Vocel, Havlíček (za svého pobytu v Hoře Kutné) byli Veselského přátelé nejdůvěrnější. Nejdůležitější však byla činnost jeho historická a starožitnická. Uvádíme zde jenom některé dotyčné jeho práce: Děje Hory Kutné, Průvodce po Hoře Kutné, Persekuce Hory Kutné po bitvě bělohorské, Pánové Dačičtí z Heslova, Fresky v bývalém klášteře v Sedlci, Staré příběhy kutnohorské čtrnáctého a patnáctého věku, Karla Havlíčka kutnohorský pobyt a porotní soud atd. atd. — Také o hudbu chrámovou získal sobě zásluhy nemalé provozováním klasických skladeb.

Kutná Hora odměnila se tím, že opatřila mu nyní odpočinek bezstarostný, i přejeme Veselskému, aby ku potěše nás všech užil ho po mnohá a mnohá ještě leta.

BOHUMÍL BENONI

Životní poměry divadelního barytona jsou závidění-hodné. Tenor jest mnohem — na příklad mužským — hlas nedomužnělý. Hluboký bas opět je mnohem — na příklad ženským — hlas přemužnělý. Baryton spojuje libeznost tenoru s rázností basu, jeho hlas připadá posluchači jaksi nejpřirozenější, nejnenucenější, slovem: baryton vyhovuje choutce každého nejspíš, a má tedy úkol nad jiné vděčný. K tomu pak ty velké úlohy jeho, ty povahy téměř vždycky hrdinné a ušlechtilé — sympatie obecenstva jsou mu získány brzy a setrvají pak při něm pevně a věrně. Ovšem, je-li to baryton zvuku lahodného, vězí-li v divadelně vhodné postavě a je-li jeho majitel skutečný divadelní talent a proniknut ctižádostí vpravdě uměleckou. A takovýmto barytonem je náš Benoni skutečně, jest miláčkem obecenstva a udrží, ba zapevní se v té přízni dál a dále.

Bohumil Benoni spatřil teprve asi před 27 lety světlo boží, a to v Chrudimi. Tamní kostel děkanský slyšel první jeho zpěvné pokusy za chórových ředitelů Horálka a Hniličky; pak studoval Benoni gymnázium a hospodářskou školu a stal se ekonomem. Bývalý měšťanosta Klimeš a Dr Karel Pippich, upozorněni krásným jeho hlasem, doporučili ho rukoum Lukesovým, a Benoni po necelých třech letech pražského studia angažován již k zemskému českému divadlu; bylo to v lednu 1883. Po prvé vystoupil však teprve dne 7. dubna, a sice jako Valentin ve Faustu, od kteréžto doby, tedy skoro šest let, stal se dramaticky činným.

Za ten čas zpíval ke čtyřiceti partiím barytonovým, jichž ovšem velká většina spadá do času novějšího, kdy Stropnický a po něm i Lev opustili divadlo. Partie, které Benoni, jak sám praví, „rád“ zpívá (my k tomu dodáváme: a „velmi dobře“), jsou Jago, Telramund, Nelusko, Tell, Zampa, Don Juan, Démon, Oněgin atd.

JAN TOMÁŠ PEŠINA Z ČECHORODU

Jana Tomáše Pešinu z Čechorodu měli jsme přinésti vlastně hned minulého roku po vzpomínce na Balbína: po příteli starším přítele mladšího, po velkém mistru velkého žáka, po historiografu českém historiografa moravského. Balbínovi a Pešinovi má 17. věk, má dějepisectví české nesmírně mnoho co děkovat. Oba byli nejen učenci vysoko vynikající, nýbrž také vlastenci přímo ideální. Čtenář pamatuje se asi ještě na vznešené životní heslo Balbínova, nu a Pešina měl heslo podobné; znělo: Každému naleží vždy a všude *jenom k tomu* prohlížeti, čím by vlasti své mohl prospěti.

Jan Tomáš Pešina narodil se 19. prosince r. 1629 v Počátkách na Bechyňsku. Záhy zpozorováno na něm značné nadání duševní, a dán jest tedy na jezovitskou kolej v Hradci Jindřichově a odtud do Prahy. Kněžský úřad vedl ho nejdříve do Kostelce nad Orlicí a pak do Litomyšle, a zde rozhodnuto o veškerém směru dalšího jeho duševního života. Pešina spřátelil se hned v Praze s Balbínem a od něho převzal myšlenku ujmouti se tak dějepisectví moravského, jako Balbín byl se ujal dějin českých. V Litomyšli nalezl Pešina kruh vzdělaných mužů, s nimiž mohl míti úrady, a odtud měl také na Moravu výlety snadné a bylo mu možno dovolávati se pramenů. Hned roku 1663 vydal svůj *Prodromus Moravographiae*, t. j. *Předchůdce Moravopisu atd.*, a získal sobě dílem tím literární pomoci se všech stran.

Nejvíce však pomohl Pešinovi téhož roku vydaný spis latinský, ve kterém toužil na nesvornost křesťanského světa proti Turkům a jímž skutečně nemálo přispěl k tomu, že sebrána vojska pak se všech stran a Turci roku 1664 u Sv. Gotthardu jsou poraženi. Stavové moravští jmenovali ho nato historiografem svým a všeliké hodnosti na Pešinu jenom se hrnuly. Stal se kanovníkem litomyšlským, potom kanovníkem na Vyšehradě, pak

kanovníkem a českým kazatelem u Sv. Víta v Praze, později falckrabětem, císařským radou, in partibus biskupem v Smederevě atd.

První díl ohlašovaného Moravopisu vyšel 1667: Mars Moravicus atd. (zálečné příběhy a jiné důležité události do roku 1526). Avšak nebylo Pešinovi více popřáno, aby vydal díl také druhý, ku kterémuž měl materiál mnohem bohatší, kritičtější a cennější. Zemřel úplavice 2. února 1680 v 51. roce věku svého. Po jeho smrti chtěl Dobner vydati druhý ten díl, avšak nesešlo se mu dosti předplatitelů a nebylo také prostředkův jiných. Přece však ode všech pozdějších historiografův užito co nejvydatněji nejen materiálu k moravským dějinám, nýbrž i jiných rukopisných prací Pešinových, jež prý nalezají se nyní v Duchcově.

Různých jiných tištěných děl, dějepisných i náboženských, českých i latinských, zůstalo po Pešinovi hojně.

EMANUEL CHVÁLA

Zvláštní muž, věru zcela svůj. Skoro vždycky opravdový, málo přístupný, na zevnějšek zamračený, ale uvnitř slunečně jasný, a co z toho nitra jeho přichází navenek, je zralé, je cenné, je ušlechtilé.

Vezměme Chválu jako spisovatele, jako kritika. Málo sobě asi získal přátelství u těch, jimž kritika jeho náleží, ale zajisté u nich všech stejné a rozhodné úcty. U čtenářstva pak jest oblíben zcela neobvyčejně. Úsudek jeho je vždycky určitý, odůvodněný a slohově zakulacený: jeho úsudek čtenáře přesvědčuje. Čteme slova muže, jenž sám plně je přesvědčen o tom, co nám píše. Jeho přehledné, řekněme — třebaže jsou vždycky ve feuilletonní části umíšťované — jeho úvodní články všeobecné jsou při vší stručnosti své vždycky celou kapitolkou z este-

tiky, osvětlují minulost i přítomnost a jsou poučné, jsou orientační v pravém smyslu slova.

Vezměme pak Chválu co hudebního skladatele, a tu lze říci bez fráze, že je miláčkem celého českého obecenstva. V našem obecenstvě má hlavní oblibu přece jen píseň, *pravá* píseň, a Chvála je mistrem písně. Komponoval sice také řadu velmi pěkných skladeb klavírních (Listy do památníku, Siluety, Rondo, Sousedská, Sedmero sousedských nápadů), vydal i skladby komorní, jež se velmi cení, ale jeho písně drží vrch nad vším. Chvála je opravdový lyrik, a sice takový, jakých bychom přáli také nynější slopesnosti své o něco více. Nemyslí, že „nálada“ je již všechno a v té že může spisovatel již zasednout a psát; on musí cítit, že z nálady vykvetla již myšlenka, úplně nová, nikým ještě nepronášená, vskutku uměleckého zpracování schopná, a pak teprve ji napíše, nebo líp snad řečeno: pak teprve ji obecenstvu podá. Jeho píseň má svůj „poctivý český zvuk“, jak kdosi trefně řekl, vychází ze srdce, uznala na slunci pravého umění a zmocňuje se zase každého srdce přístupného. Chvála nenapsal písni mnoho, ale jsou to vesměs perly.

Emanuel Chvála narodil se v Praze dne 1. ledna r. 1851. Od dětinstva věnoval se pilně hudbě, navštěvoval ale pak reální školy se stejnou láskou jako školy hudební a obrál sobě konečně studium inženýrství na polytechnice pražské. Po nějaký čas chtěl se zdokonaliti na klavírního koncertistu, pak opět zamýšlel zařídit sobě ústav hudební, ale konečně zvolil dráhu praktičnejší a stal se úředníkem Buštěhradské dráhy. R. 1878 začal psát hudební referáty do Lumíru, roku 1879 do Posla z Prahy, roku 1880 do časopisu Politik, a do časopisu toho píše dosud. Většina jeho hudebních skladeb vydána firmou Urbánkovou.

Skreta — Prantl — Brokov — Petr Arléř a ještě as tři čtyři jmena uvádíme, když chceme proslavovati se bývalým uměním výtvarným v Čechách. Ale jako nemáme posud řádných dějin svého umění výtvarného, nýbrž jen jednotlivé monografie k němu se táhnoucí, takž nemáme také nikde seskupenou nějakou jen trochu větší částici děl, z nichž bychom sobě o umění tom svém mohli sami učiniti snadný a bezpečný názor. Staré dobré obrazy české jsou roztroušeny po sterých kostelích nejenom v Čechách, nýbrž také v cizině, a visí jednotlivě ve sbírkách soukromých i galeriích veřejných, staré dobré sochy české pak jsou dle své monumentální povahy ovšem roztroušeny ještě více.... Všeobecně cítí se potřeba, aby někde již byla díla ta česká skupena a budoucnosti zachována, a vskutku již se činily alespoň některé kroky ostýchavé, aby na příklad proslulé obrazy z kostelů, které jim dosud byly ochranou, spojily se někde v českou galerii a kostelům těm aby byla dána za ně dobrá náhrada, atd. Nemožno zde zmínilni se o všech myšlenkách v tomto směru pronášených, ale zajisté možno vysloviti přání, aby, kdekoli namane se dobrá příležitost, bylo jí použito rychle a svědomitě. Teď na př. právě se stalo, že obec vysokomýtská nabízí obci pražské pěkný obraz Prantlův. Nevíme, jaké činěny podmínky, ale doufáme, že takové, aby dohoda byla snadna.

Jan Petr Prantl čili Brandl narodil se roku 1660 v Praze. To se rozumí, že „jevil záhy už velikou náklonnost a neobyčejné vlohy k umění malířskému“, toč se v životopisech stereotypně říká o každém, kdo v malířství proslul, — vyjímaje jediného Annibala Carraccia, o němž se tvrdí, že „velmi záhy jevil velikou náklonnost atd. ku krejčovině“. Prantl učil se u mistra Schrödra, později vzdělával se dle výtečných starších děl a dle přírody, i stal se sám mistrem, vynikajícím ušlechtilou

kompozicí a barvitostí živou. Nikdy se mu nevedlo valně, a poslední jeho pokus zouflalý, zkusiť toho se zbytkem jmění v jílovských zlatých dolech, přivedl ho docela na mizinu. Žil pak u veliké bídě a nouzi v Kutné Hoře, kdež roku 1739 zemřel. Pozůstalá po něm díla jsou dosti četná a nalezají se po hlavních chrámech pražských, po chrámech asi dvaceti venkovských obcí českých, ve sbírce strahovské, v královské obrazárně mnichovské, v Belvederu vídeňském atd.

TARAS HRYHOROVIČ ŠEVČENKO

Malorusové slaví právě 75. ročnici velkého svého básníka Tarasa Hryhoroviče Ševčenka, básníka to skutečně první velikosti, básníka světového, najisto aspoň té váhy, jakou má Kolcov, Burns neb i Petőfi. O něm se řeklo: „*Národ jižnoruský vidí v jeho poesii vytknuty všechny svoje tužby a směry, vidi se tu takřka zosobněna,*“ a my tázeme se smutně, o kterémže z našich básníků českých mohli bychom říci cosi podobného!?

Taras Ševčenko narodil se 25. února 1814 jako nevolník. Záhy přišel z domu, a sice byl dáván do rozličných míst a na rozličné učení, ale Ševčenko odevšad ubíhal a vždy sobě zase třeba sám vyhledal místo nové, v němž ale opět nevydržel déle než několik týdnů. Konečně vrátil se zase domů a jeho pán, Němec Engelhardt, vzal si ho k sobě za lokaje. Avšak i Engelhardt dosti záhy poznal, že z Tarasa asi nikdy dobrý lokaj nebude, že ale stále kreslí, všeliké obrázky a rytiny sbírá atd., i dal jej na prosby jeho do Petrohradu do učení k malíři Širjajevu. Celým řetězem zvláštních náhod stalo se tu, že na Ševčenka upozorněn slavný básník Žukovskij, jenž seznámil jej zase s nejproslulejším tenkráte malířem ruským Brjullovem. Tak sobě zamilovali Ševčenka pro zvláštní

jeho talent, že si umínili vybaviti ho z nevolnictví spořádáním soukromé loterie, k níž Brjullova vymaloval podobiznu Žukovského; a skutečně vykoupen Ševčenko z nevolnictví dne 22. dubna 1838. Odtud počal navštěvovati akademii a — což je zajisté významné, ba i pohnutlivé — odtud začal také Ševčenko písni a básni psáti, jakoby na důkaz, že v prsou otrokových píseň nevzkvétá.

Již roku 1840 vydal sbírku Kobzar a hned tu jeví se všechny ty krásné vlastnosti, kteréž ho učinily velkým: vnoření se celou duší do minulosti národa, hluboké vlastenectví, hrdinná síla — pojímání a cítění ryze lidové, úplná sdílnost s tradicemi lidu, s jeho předsudky, celým jeho způsobem myšlení atd. Jeho zpěvy začaly o slávě kozácké, a o té slávě zpíval Ševčenko nadšeně až do své smrti, a lid, prostý lid ukrajinský umí z paměti jeho písni.

Ševčenko byl muž křišťálových zásad, muž svobodo-myslný. Také ho ani ve snách nenapadlo, aby se jakkoli tajil se svými náhledy, se svými sympatiemi a antipatiemi. Jeho na Ukrajině usedlý přítel hrabě Jakub Balmen, rodem Francouz, poslán vládou pro svou svobodo-myslnost trestem na Kavkaz, kdež v boji s Čerkesy zhy-nul, a tu se vyronila ze Ševčenkovy duše krásná ta, uchvacující báseň Kavkaz, kterou klademe nejvýš ze všech poetických skladeb jeho. Způsobila původci svému, že poslán také na Kavkaz, a tam hynul od roku 1847 do roku 1857. Teprve přímluvě hraběte Tolstého podařilo se, že Ševčenko vrácen zase vlasti. Avšak životní síla jeho byla již podlomena a Ševčenko skonal v Petrohradě dne 26. února 1861.

Ševčenko byl také nadšený, uvědomělý Slovan, zejména pak vřelý přítel nás Čechů. Je známo, že studoval až vášnivě prameny husitských dějin, že pídal se kde mohl po zprávách o národním českém životě a že výsledkem všeho toho byla krásná báseň *Jan Hus*. Naši čeští básníci nadchnou se bohužel spíše některým hrdi-

nou španělským, německým nebo norským, na zdatnou oslavu Jana Husa nedošel z nich posud žádný.

Sebrané spisy Ševčenkovy vytištěny jsou v původním jazyku, jímž Ševčenko přímo kouzelně vládnul, nemýlme-li se, asi před desíti lety v naší Praze. Nejvýš cení se z jeho básní *Kavkaz*, *Mnich*, *Hajdamaki* a *Tarasova noc*.

Závidíme bratřím maloruským tak velkého básníka národního a sdílíme jejich nadšení pro muže tak neobvyčejného, jenž stal se jednou z nejprvnějších hvězd na slovanském nebi.

VLADISLAV FLORJANSKI

Vladislav Florjanski narodil se asi roku 1856, je tedy nyní asi 33 roky stár. U tenora, miláčka dam, nemělo by se vlastně snad ani mluvit o stáří, zrovna tak jako u dam samých; ale při stáří 33 let je každý muž, ať tenor netenor, tak mlád, že mu nevadí ani neurčité slovo asi — na půl-roku více nebo méně nezáleží. Ano, tenor *musí* být mlád! Hraje jen a jen milovníky, ať už hrdinné nebo sentimentální, šťastné nebo nešťastné, komické nebo seriosní. Vystupuje před námi vždy v kroji pěkném, upraven co nejpečlivěji. A proto „starý tenor už není tenor, ten je už jenom kuriosita“, jak řekl Smetana.

Florjanski je tedy mlád. A má krásný, zvučný, sympatický hlas. A má divadelně pěknou, ano skvostnou postavu. A je — počkejte — zrovna nežli jsme začli toto psát, zeptali jsme se jisté divadelní navštěvovatelky: „Je Florjanski hezký?“ — „Je!“ znělo tak rozhodně, že ovšem musíme poslušně i tuto vlastnost zde uznati. Ale k tomu přichází ještě něco: Florjanski má také snahu a zrovna za poslední doby je veškerá kritika svorna, že jeho pokroky jsou úctyhodné, — tím ale stává se pěvec příjemným a cenným i nám přísnějším mužům.

Florjanski — vlastním jmenem Kohmann — jest rodem ze Lvova. Byl poštovním oficiálem tamtéž, pak se dal pensionovat a přistoupil k divadlu. Po tři leta byl tenorem *operetním*; správa našeho Národního divadla, upozorněná paní Arklovou, získala ho pak pevnou smlouvou a Florjanski vystoupil v Praze po prvé v květnu roku 1887 (*Jontek v Halce*). Z počátku zpíval některé partie ještě polsky, teď ovšem zpívá už jen po česku. Oblíbenými úlohami jeho jsou především Othello, Eleazar a Arnold, dále pak Prorok, Wilhelm Meister, José, Assad, Dalibor, Lenský a Nadir.

IGNÁC VÍTEČEK

Česká obec sokolská právě slavila den svůj ústavní. Byla to slavnost krásná, srdečná a povznášející. Ale byla by najisto stala se ještě krásnější a mohutněji povznášející, kdyby byly s námi v jedinou Obec sloučiti se mohly také sokolské spolky moravské a slezské. Než — nebylo to dovoleno spolkům českým. Německé spolky turnérské arci smějí též s turnérskými spolky venku v Německé říši tvořiti jeden spolek, ale — my už rozumíme panu hraběti Taaffovi — ano, ano, rovnoprávnost je nemožná — —

Ovšemže v den ten dosti po Moravě a Slezsku se navzpomínáno na Prahu, jakož také Praha vzdor slavnosti vzpomínala zase Moravy a Slezska. Vyzváni, abychom to osvědčili, přinášíme dnes v čele listu podobiznu „prvního Sokola slezského“, prvního starosty Přemysla, jízdného to Sokola opavského, podobiznu Ignáce Vítečka z Kateřinek u Opavy. Statečná postava, radost se na ni podívat! A zároveň pravý vzor těch statečných rolníků hospodářů, kteří jsou hlavní silou našeho národa, kteří národu pomohli zase k úctě a kteří se bohudík daří nejen v Čechách, nýbrž také na Moravě a ve Slezsku.

Ignác Víteček není žádným diletantem ve věcech veřejných a najmě vlasteneckých, on stojí už dávno mužně k věci národní. Na Opavsku byl hned v letech šedesátých jedním z nejpřednějších buditelů lidu. Působil v Pěvecko-čtenářské besedě a potom v Katolicko-politické besedě kateřinské. Roku 1869 měl přední účastenství při táboru chabičovském, na němž na 12 000 Čechův slezských po prvé přihlásilo se veřejně ku svým právům a slavně osvědčilo příslušnost svou ke koruně Svatováclavské. Co předseda Katolicko-politické besedy hájil statně právo jazyka českého oproti svévolnosti hejtmanšké a nehrozil se ani na postrach vyslaných bodákův četnických. Od roku 1876 až 1879 byl starostou velké obce Kateřinek, a dobrovolně tu hodnost opustiv, odevzdal statečnému nástupci svému plnou pokladnu a v pořádek uvedené cesty. Od roku 1870 až podnes spravuje zařízenou v Kateřinkách záložnu rolnickou. Jeho jest přední zásluhou, že i za všeobecné krise záložna ta zůstala nedotknuta, pevna.

ŠIMON LOMNICKÝ Z BUDČE

Do naší galerie staročeských hlav scházel nám ještě nějaký veršovec, a *jenom* proto podáváme dnes tedy Šimona Lomnického z Budče. Ne co vzor mužné povahy, ne co příklad dobrého veršovnictví, vůbec co žádný vzor a příklad ne, jen co historickou paměti hodnost — když je výběr mezi veršovníky starších věků tak obtížný, ba skoro nemožný!

Jak jinak ve skutečnosti, a jak jinak v obrazotvornosti naší vypadá Šimon Lomnický! On je zajisté jednou z nejproslulejších a nejromantičtějších osobností bělohorské doby. Přemnogné povídky ličí nám ho co trpitele, co jednoho z našich národních mučedníků, co básníka

korunovaného a bohatě i samým králem odměňovaného, náhle pak ale kvůli politickému přesvědčení odstrčeného, kletbou stíženého, uvrženého do bídy, ano do žebroty. Tyto dny teprve měl profesor Pacold přednášku o slavném Kamenném mostě pražském a uvedl z bohatých dějin jeho také to, že sloužil kdysi studentům a jinému lidu potřebnému co nejlepší stanice pražská, na kteréž zpěvem a prosbami vyluzovali od kolemjdoucích almužny hojně. Nuže: nejproslulejším žebrákem takovým byl Šimon Lomnický — jenže jím byl jenom ve fantasii naší: v povídce, v básni a obraze.

Ve skutečnosti byl Šimon Lomnický veršovec zcela jalový, pouhý prázdný rýmovník, a sám také se nazýval — jenže v líčené skromnosti — pouhým „rýmovníkem“. Přitom však byl ješitný, samolibý: ke všem dílům svým dával předmluvy, v nichž žaloval na ty, kteříž ho neuznávají, a v čelo těch děl kladl vlastní podobiznu svoji, vavřínem věnčenou. Co psal, psal jenom na výdělek a sprovázel lichotnými dedikacemi těm, od nichž chtěl vyhlákat nějaký peníz. Psal také dle času a potřeby, třeba každý den jinak: dnes pro katolíky, zítra pro evangelíky, jednou na poctu krále Fridricha Falckého, pak hned zase hanlivou píseň na ty, kteří byli 21. června 1621 na Staroměstském náměstí popraveni, atd. Jeho heslo bylo: „Upřímně myсли, mluv a čiň — co ústa mluví, srdce miň“, ale proti heslu tomu hřešil téměř v každičkém svém spise. Slovem: muž bez povahy.

Šimon Žebrák — tak původně se jmenoval — narodil se roku 1552 v Lomnici nad Lužnicí v Budějovicku. Jako hoch byl pro „libeznost svého hlasu“ zaměstnáván na kůru v chrámu jindřichohradeckém, jako muž stal se v Kardašově Řečici správcem školním, a v té době začal již psát a tisknout své verše. Roku 1581 odebral se do Prahy, ale roku 1585 nalezáme ho již zase na venkově, a sice na Třeboňsku jako držitele dvorce. Dne 21. března 1594 dán mu králem Rudolfem II. erb a titul „z Budče“. Roku 1618 vyhořel mu dvorec a Lomnický přestěhoval

se zase do Prahy; po roce 1622 není už více žádné zprávy o něm.

Lomnický napsal a vydal více než dvacet spisů, z nichž nejlepší je Krátké naučení mladému hospodáři, kteréž během let a věků vyšlo v pateru vydání.

DR ZIKMUND WINTER

Zikmund Winter náleží dnes mezi nejčtenější spisovatele české. Winter má řídký, ano zcela neobyčejný talent pozorovatelský, týž talent, jemuž obdivujeme se někdy na novelistovi, na žánristovi, na cestovateli atd. Tito ovšem pozorují život nynější, kolem nich teprve povstávající a se proudící, a sestavují z pozorovaných drobtů pak obrázky plné pravdy, dojímající jako ten život sám; Winter pak pozoruje rovněž bystře, sbírá a sestavuje stejně obratně životní drobty v působivé obrazy, ale on pozoruje jenom život dávno minulý, pokud ovšem proudění jeho zůstavilo stopy v památkách písemných, a tu lze říci, že obrázky Wintrovy *taktéž* dýší tím plným životem, zrovna jako by nakreslen tu byl nynějšek ve svém jasu.

Winter studuje archivy a vypisuje a sestavuje, co v nich zachováno o společenských poměrech a zvycích našich předků. Jmenovitě 16. století věnuje pozornost hlavní. Dvě pak vlastnosti to jsou, kteréž ho vedou při namahavé práci k bezpečné spisovatelské výši. Předně takt, že nepřikládá každé a každé jím nalezené věci ihned důležitost a nevidí nutnost, aby ji zvěčnil tiskem. A pak jemný smysl pro věc charakteristickou, a tedy také širšímu obecenstvu přístupnou a zábavnou.

Sestavovati kulturní dějepis výzkumem archivárním je prací nadmíru obtížnou a z počátku také velice nevděčnou; zkoumatel nejprv zaznamenává nejrůznější

drobty a třísky jakoby pro vlastní jen potřebu, pak po-dává z nich čtenářstvu obrázek dávného života jenom malý, jednostranný, jakoby jediný paprsek světla z mi-nulosti k nám přešlehujičího, konečně ale vyrůstá mu z takových obrázků malých obraz jeden velký, vše-stranný, plastický a ozářený zrovna denním světlem dějinné pravdy. Winter má talent a je také po našem náhledu na jedině dobré cestě, aby nám podal dokonalé dílo o vzdělanosti, o společenských a duševních snažách našich předkův. Jeho sloh je prost výši frázovitosti, je každému srozumitelný, lehký, kde potřebí rozmarný, a sloh takový razí sobě cestu do kruhů nejšířších a razí zároveň do všech vrstev cestu pro porozumění těm kulturním kresbám a pracím.

Jednotlivých, po časopisech roztroušených článků Wintrových je snad již do sta a mnohé z nich mají cenu kabinetní. Avšak již také větších děl samostatných podal nám Winter několik, zejména Malé historie ze života staročeského, Obrázky z Rakovnicka (I—II) a V měš-ťanské světnici.

Winter narodil se dne 27. prosince 1846 v Praze. Stu-doval na Akademickém gymnasiu staroměstském, odbyl sobě nato studia filosofická a zkoušky učitelské, suploval v Pardubicích, byl pak v Rakovníku po deset let činný na škole reální a je nyní profesorem v Praze na též gymnasiu Akademickém, na kterém tedy druhdy byl trávil své mládí.

F E R D I N A N D H U L E K

V Paříži zemřel náš „starý kamarád“! Osobní kamarád nás všech, kteří jsme za posledních desítiletí do Paříže zavítali, o život tamějších Čechů se zajímali nebo třeba tam i přítele a rádce potřebovali.

Ferdinand Hulek byl, zvláště v letech šedesátých

a sedmdesátých — nejvíce ale snad za časů pařížských světových výstav —, jednou z nejpopulárnějších osob po českém národě. Snad každý, kdo o cizinu se zajímal a s cestujícími sobě někdy promluvil, kdo noviny četl nebo alespoň o čteném s někým rozmlouval, věděl, že v Paříži žije Čech, krejčí Hulek, který je zamilovaným krejčím Napoleonovým, který má v elegantní Rue Rivoli krám a na něm zlatým písmem nápis „Zde se mluví česky“ — atd. Ovšem, nějakým v Londýně žijícím německým krejčím Scholzem nebyl, mužem zcela neobvyčejně zbohatnouším, který pak velkého jmění svého velkodušně užil na prospěch své vlasti a svého rodiště; ale dle prostředků svých byl také Hulek velice obětavý, a kdyby mu štěstí bylo více přálo — krach bursovní také jeho po dvakrátě dostihnul těžce —, zajisté bychom byli o jeho obětavosti slyšeli zvěsti závažnější a památnější. V pařížské Besedě české byl on podporovatelem vždy ochotným a rovněž byl vždy ochotným hostitelem a průvodcem Čechů, do Paříže nově přibylých. Kulatá, příjemná jeho tvář zářila štěstím, když mohl se ujmouti některého z krajanů svých, a jeho znalost vírného života pařížského byla vzácná, ba obdivuhodná, a tedy každému velice užitečná.

Hulek narodil se roku 1817 v Červeném Kostelci u Náchoda. Na sklonku let čtyřicátých přibyl do Paříže a brzy dařilo se mu tam výborně. Jak již podotknuto, pracoval i pro Napoleona III. a bylo známo, že zvláště šatu salonního užíval Napoleon nejraději zhotoveného mistrovskou rukou Hulkovou. Po různých pozdějších, taktéž již naznačených nehodách a po delších nemozech zemřel nyní Hulek dne 1. dubna v 72. roce věku svého a pohřben jest na hřbitově de Bagneux Parisiens.

V Praze byl Hulek za doby pařížského svého sídla, pokud víme, jenom jedinkráte návštěvou, a sice r. 1865, kdy se tu stal předmětem všeobecné pozornosti a pocety.

Stačí vysloviti jmeno Parnell, aby sobě čtenář sám řekl všechno ostatní. Snad od let 1849 a 1850 nebylo ve světě politického procesu, který by byl čtenářstvo všech národův a všeho politického přesvědčení tak zajímal jako proces Parnellův, provedený proti Timesům. Jak známo, jednalo se o to, že Times na základě prý Parnellových vlastních listů vykly nařknutí, že tento byl ve spojení s dublinskými vrahy. Průchod procesu však ukázal, že listy byly jakýmsi Pigottem padělány a Times že lhaly.

Kdokoli by byl o Parnellovi nevěděl dříve ničeho a zvídal teprve z tohoto procesu, byl by zajisté řeč: Musí to být vzácná zvěř, že proti ní užívá se takovýchto nástrah a pastí! Vskutku také Parnell neměl toho potřebí, aby teprve sensační rozepře roznesla jmeno jeho širým světem: jmeno Parnell již po řadu let všude vyslovuje se s úctou, kde ctí mužné zastance snah národních a svobodomyslných. V jediném muži tom jako by se byl zosobil celý irský národ, se všemi touhami svými po národním samobytí a politické neodvislosti své. Parnell je bojovník neústupný, houževnatý, pravý žák žulového O'Connella; jeho jmeno, jako bylo druhdy jmeno tohoto, je celý program. Téměř bez nadějí podstoupili Irčané boj, a postupují dnes už vítězně a rychlým krokem kupředu. Milují Parnella — zato ho arci nenávidí anglická vláda a strana anglických konservativců. Než — *pravý poslanec lidu* nedbá ani přízně vlády, ani přízně konservativců a kráčí kupředu jen dle vůle a na prospěch svého lidu.

Charles Stewart Parnell jest od roku 1875 členem anglické dolní sněmovny. Narodil se roku 1846 v Arondale v irském hrabství Wicklowu. Roku 1879 dal podnět ku zřízení irské zemské národní ligy a stal se jejím předsedou. Od té doby stojí v čele irského hnutí a za pomoci anglických liberálů, hlavně Gladstona, přivedl národ svůj na dráhu, na níž mu nyní už kyne vítězství jisté.

, „Otec buditelem, syn budovatelem.“ Krásné toto slovo lze tady plnou váhou položiti při vzpomínce na právě zesnulého Dra Vladislava Šíra. Otec Šír, známý vlastenec jičínský, byl v letech probuzení se našeho jednou z nejpopulárnějších a nejctěnějších osobností v českých kruzích, a kdekoli zavadíme o paměti a pozůstalé dopisy starých vlastenců českých, se jménem Šírovým potkáváme se tam zajisté na mnohé stránce. A jeho syn Vladislav Šír byl rovněž znám v nejširších kruzích našich, kruzích ovšem nynějších, a sice jak svým českým smýšlením, tak svou neúnavnou vědeckou prací, tichou, nenápadnou, výdatnou.

Dr Vladislav Šír byl povaha pomilování hodná: vždy upřímný a ochotný, vždy vlídný a snášelivý, vždy trpělivý a klidný. Měl ale věru trpělivosti a klidu také zapotřebí — osud ho stíhal pohromou sterou. Sám byl často a dlouho churav, smrt mu porvala rodinný jeho život a skosila dvě nadějná dítka, nikde mu nekvetlo ani štěstí hmotné, stálejšího a výnosnějšího místa se ve svém životě nedomohl, od sbírek vědeckých, pracně a draze sebraných, musil se sám odloučiti, velkých prací spisovatelských, na nichž lpěla duše jeho a jež budou vskutku obohacením naší vědecké literatury, tiskově dohotovených už se nedočkal, atd.

Narodil se 24. března 1830 v Jičíně, kdež otec jeho byl gymnasiálním profesorem. Studoval v Jičíně a v Praze a byl roku 1856 povýšen na doktora lékařství. Nato praktikoval v Jičíně a v lázních Sedmihorských a roku 1866, za událostí válečných, věnoval se obsluze nemocných a raněných vojínů s takou horlivostí, že až sám těžce onemocněl. Za pobytu svého v Jičíně, kdež působil do roku 1875, byl Šír duší tamějšího spolkového života, obnovil tam tělocvičnou jednotu Sokol, založil spolek divadelních ochotníků, městskou spořitelnu atd. Roku

1875 přesídlil do Prahy, kdež zvolen také do sboru obecních starších a do městské rady.

Dr Šír byl spisovatel zcela neobyčejně pilný, a sice byl spisovatelem jak beletristickým, tak vědeckým. Jeho práce beletristické, jakkoli dobré, uhlazené a dosti četné (uveřejňoval je v mnohých kalendářích, ve Slavii, v Zábavných listech atd.), zůstávají ovšem v druhé řadě naproti ještě četnějším a závažnějším jeho pracím vědeckým. Není naším zvykem uváděti zde tituly veškerých děl spisovatelských a j. — jsmeť místem obmezeni —, a proto podotýkáme zcela všeobecně, že vědecké práce Šírovy byly lékařské, zdravovědné, ornithologické, botanické, entomologické, hospodářské a j. j. První jeho samostatně vydanou prací byla Domácí lékárna, poslední byl Herbář.

Vydání největšího svého díla, na němž na základě několika tisíc zpráv, z celých Čech mu zaslaných, jakož i na základě vlastních zkušeností a vědomostí po více než sedm let pracoval, již se nedočkal. Je to dílo České ptactvo. Avšak dočkal se alespoň jistoty, že kniha jeho vyjde. Ministerstvo poskytlo konečně podpory a karlínská firma Knappova uvázala se v náklad. Bude to krásný a důstojný pomník činnosti Šírovy. Mimo České ptactvo zůstalo alespoň ještě deset větších hotových spisů, které u různých nakladatelů čekají svého osudu.

DR KAREL HOUŠKA

„Bylť starosta náš pro svou milou a rozšafnou povahu všeobecně ctěn a vážen. Vynikal vzácnou nestranností, přímostí a ušlechtilostí ducha i srdce.“

To jsou krásná slova, pronesou-li se o muži, který byl starostou města jen kratičký čas, jen sedm měsíců, a k tomu města velkého, důležitého, ve kterémž ke všemu také ještě boje národní kvetou bujněji než kdekoli jinde.

Mluvíme o Dru Karlu Houškovi, zesnulém právě starostovi města Plzně. Dne 21. srpna m. r., po smrti Františka Pecháčka, zvolen on starostou; dne 22. dubna t. r. náhle skonal. Pecháček byl, jak známo, dlouhá léta starostou plzeňským, a to beze všeho odporu na rozhodný zdar královského toho města; od Houšky sobě slibovali Plzeňští další rozkvět důležitého svého sídla, bohužel však naděje jejich tedy zklamány, a s Plzní lituje náhlé Houškovy smrti také veškerá ostatní česká země, neboť nám všem záleží na Plzni.

Plzeň je právě po Praze nejdůležitějším městem naším — a ukázalo se to zase při loňském sjezdu zástupců samosprávných sborů v Praze, kde vystoupil Dr Houška a jmenem starostů všech českých měst navrhl známou resoluci, jejíž přijetím památný sjezd byl ukončen.

Dr Karel Václav Houška narodil se 29. května 1833 v Plzni jako syn tamějšího živnostníka, který postaral se o nejpečlivější vychování dítěk svých. Mladší bratr zesnulého Alois Houška je generálmajorem ve Lvově. Po odbytych právnických studiích a praxi v Praze usadil se Dr Houška v Plzni, kdež záhy stal se hledaným advokátem. V době „národochospodářského rozkvětu“ připraven byl o své značné jmění. V zastupitelstvu města Plzně zasedal již v prvních letech šedesátých, r. 1863 zvolen byl obecním radním a po smrti Františka Pecháčka tedy starostou královského města Plzně.

V I L Í K H E Š

Divadelní hry, odbývané ve dny svatojanské, mají svoji velice vážnou stránku. Nejsou určeny pro pouhou jen zábavu našich venkovanů, majíť jim všestranně impnovati, mají jim dokázati, že ty velké oběti, které národ přinesl divadlu, nebyly marny a že české umění drama-

tické skutečně vzkvétá. Divadelní správa se stanoviska toho hledí k repertoáru co nejpříhodnějšímu. A výkonné síly mají chvějný ten, ale příjemný pocit, že se tu opravději než jindy jedná o uměleckou jejich slávu v národě. Po desíletích ještě budou se pronášeti po Čechách jmena herců a zpěváků a mnohý bodrý Čech, který ve dny svatojanské divadlo pražské navštívil, bude vyprávěti, jak „krásně hrála paní A“, jak „měl pěkný hlas a překrásně zpíval pan B“ atd.

Šťasten ten, kdož — od přírody nadán sympatheticm hlasem a živou hereckou silou — přimyká k sobě ihned divákovi pozornost a vštípí se v jeho paměť. Ku šťastným těm smí se počítati také náš Vilém Heš. Hlas pěkného jádra, zvučný a schopný vřelého výrazu, živá vloha pro dramatický výraz, k tomu péče a svědomitost — tyť jsou Hešovy přívlastky pěkné. Heš náleží dnes také k nejoblíbenějším členům české opery.

Vilém Heš narodil se 3. července 1860 v Labské Týnici. Hned co hoch, zpívaje jako altista v tamějším kostele, vzdělal se vedením výborného hudebníka Tilingera na dobrého čtenáře z listu. Pak absolvoval reální školy v Kolíně a obchodní kurzy v Praze, byl po nějaký čas kontoáristou továrním, vzdělával se přitom také u Lukeše a byl už v devatenáctém roce svém angažován k Pištěkově společnosti. Vystoupil po prvé v brněnském zatímním divadle českém jako Mefisto v Gounodově Faustu a projel pak s touže společností všechna čelnější města v Čechách i na Moravě. Po dvou letech angažoval Heše ředitel Maýr pro Prahu a zde se stalo první vystoupení Hešovo roku 1882 v opeře Martě (Plumket). Od té doby vzrostl repertoár Hešův do rozměrů úctyhodných. Uvádíme zde alespoň hlavní opery, v nichž má Heš velké úlohy a v úlohách těch také se rozhodně líbí. Jsou to Kouzelná flétna (Papageno), Starý ženich od Bendla, Šelma sedlák, Král a uhlíř a Jakobín (Purkrabí) od Dvořáka, Prodaná nevěsta (Kecal), Hoffmannovy povídky (Démon), Faust (Mefisto) atd.

Zpráva o úmrtí Antonína H. Sokola stihla z Brna do Prahy zcela neočekávaně a lze říci, že dotkla se kruhů žurnalistických a spisovatelských, ano i mnohých kruhů našich společenských velmi citlivě. Sokol náležel k osobnostem rozhodně sympatickým. Ačkoli politický straník a v žurnalistice činný za nejzuřivějších českých polemik, byl Sokol přec každému milý. Kdo naslouchal kdy jeho přímému, často třeba drsnému slovu, kdo podíval se do jeho jasného modrého oka, cítil s plnou jistotou, že zde nezní k němu žádná lež, žádný úskok, Sokol že mluví, jak myslí, a bez ohledu, líbí-li či nelíbí-li se někomu jeho řeč. Sokol byl dobrý pozorovatel a ostrý satirik, jeho řeč byla třeba žíhavá, ale přece vždy příjemná, neboť vyznívala z ní mužnost.

My pražští spisovatelé máme pak ještě jednu zvláštní příčinu, pro kterou musíme litovati předčasné jeho smrti. Neradi jsme ho ztráceli svého času z Prahy, ale rádi jsme ho zase viděli v Brně, u předního moravského listu, Moravské orlice. Sokol žil a působil zde dosti dlouho mezi námi, od něho jsme očekávali, že zmírní, ne-li docela odklidí neblahý antagonismus literární, který — zajisté ne vinou naší — vzniknul mezi Moravou a Čechy.

Praha a čilý pražský život literární působily na Sokola blahodárně. Zde stal se z něho novelista a románopisec většího slohu, ba zde stal se i dobrým, ani obtížnějším thematům se nevyhýbajícím básníkem dramatickým. Ovšem zcela k té výši, ku které jeho talent poukazoval, ještě se nevznesl; ale povídkové práce jeho poutají svojí reálností, svojí pevnou kresbou a lokálně moravskou přibarveností, a jeho práce dramatické dovedly bavit a vyrovnávají se působivostí svou dobře těm pracím, které přivádějí se k nám z Německa. Uvádíme povídky Tvrď palice, Z doby komety, Páter Serafín, Starší sestra, Schovanka; dále pak hry Farizejci, Starý vlastenec,

Posestrima, Kleopatřin prsten, Jelínek a Gellineck atd.

Sokol narodil se roku 1847 v Neslovičích na Moravě. Záhy se zkoušel v různých pracích literárních a již roku 1867 byl hlavním spolupracovníkem brněnských Veselých listů. S časopisem tím přestěhoval se roku 1868 do Prahy a zde stal se feuilletonistou Národního pokroku. Během let redigoval v Praze Vlastenecký kalendář a románové listy Slavia, přispíval do Světozoru, do Krakonoše, do Laciné knihovny atd. A po založení naší knihtiskárny roku 1872, jíž z počátku vydayatelského těchto listů musil všechnen svůj čas věnovat, redigoval Sokol za něj asi rok též Humoristické listy.

JAN ŠUBIĆ

Krátký, ale vpravdě umělecký byl život Jana Šubiče, o jehož náhlém úmrtí ku konci dubna t. r. časopisy přinesly zprávu. Stopy umělecké činnosti jeho jsou roztroušeny po sedmi neb osmi různých zemích mimo Krajinu, zemi jeho rodnou, a také u nás v Čechách je těch stop dosti hojně a jsou dosti významny, takže památka Šubićova bude nám trvalá. Na různých místech Šubić dlel a pracoval; u nás, kde strávil několik let, bylo mu dle vlastního přiznání jeho nejvolněji. V Praze měl mezi umělci výtvarnými věnec přátel, k nimž lnul celou upřímnou duší svou a kteří milovali ho s upřímností stejnou. Z obecenstva pražského ovšem snad ho neznali osobně příliš mnozí. Leda ti, kteří v době, kdy Šubić pomáhal při obnovování maleb v divadle našem Národním, chodívali v odpoledních hodinách Ferdinandovou třídou k Nábřeží a všimli sobě toho mladého muže u okna kavárny Slavie, který den co den tu zasedal a snivě i zaníceně pohlížel ku krásné divadelní budově. Šubić vskutku pozíral na to monumentální dílo české se zanícením až zbožným.

Práce Šubićovy, jak už řečeno, jsou roztroušeny v různých krajích. Byl zvláště výtečný při provádění maleb freskových. U nás pracoval při obnovování nástěnných maleb Ženíškových v divadle a při provádění sgraffit na průčelí Staroměstské vodárny. V Lublani prováděl malby kostelní, pak také malby ve vestibulu nového muzea. V Kaiserslauternu pracoval na výzdobě tamní budovy muzejní. V Bakaru (Přímoří charvatské) provedl v kostele různé malby freskové atd.

Janez Šubić narodil se roku 1851 v Poljané krajinské. Jeho otec byl taktéž výtvarný umělec, známý jako řezbář i malíř. Odbyl gymnázium v Lublani, učil se Janez nejprve u historického malíře Jana Wolfa, později studoval s vyznamenáním po tři roky na benátské Accademia delle Arti a odtud odebral se pro zdokonalení své do Říma. Usadiv se pak v Lublani, provedl tam více maleb kostelních, načež přestěhoval se do Vídně, kde pracoval v dílně slovutného Makarta. Z Vídně přibyl do Prahy.

Roku 1884 jmenován profesorem na státním průmyslovém museu v Kaiserslauternu (v bavorské Falci). Tam působil jako učitel tak zdárně, že byl za to dvakrát vyznamenán čestnou odměnou.

Smrt jeho, nastalá 25. dubna, byla téměř náhlá. Stonalť jen několik dní. A zůstávají zde po něm ještě tři bratři jeho, vesměs výtvarní umělci.

M E D . D R A N N A B A Y E R O V A

Zvláštní a rozhodně pěkný ruch zavládl nyní mezi vlastenkami našimi v Čechách i na Moravě. Na třicet jednot a korporací dámských spojilo se ku podnětu Ženského výrobního spolku českého v Praze, aby slečně Anně Bayerově, doktorce mediciny a první praktické lékařce

naší, působící nyní v Bernu, podaly adresu, v níž, vy-slovujíce jí upřímný a přátelský obdiv svůj, žádají, aby učinila vše možné, by mohla jako lékařka působiti doma, ve vlasti své, a slibují, že všemožně samy také se přičiní, by překážky zákonem dosud kladené byly odstraněny.

Jesti to krásný krok, svědčící o úctě k nedbané a posud podceňované ženské práci duševní, o živé a rozumné snaze emancipační a o soucitu jak čistě lidském, tak ryze vlasteneckém. — Také sobě doktorka slečna Bayerova vskutku plně zasloužila lásky a pozornosti té. Vždyť netřeba ani rozmlouвати teprv o tom, jaké sumy sebe-zapření, jaké vzácné energie, jakých přímo nesčetných obětí hmotných i duševních, jaké síly ducha a srdce vůbec je dnes ještě zapotřebí, aby dcerka česká věnovala se studiím vyšším, až k dosažení hodnosti doktorské, a to bez vyhlídky na jakoukoli budoucnost zajištěnou, ba s vyhlídkou, že i po práci největší zákon náš dosavadní zmaří veškeré ovoce práce té, ano zmaří i každou další podmínsku životní. Dosud teprve dvě Češky dosáhly stupně doktorského: slečna Bohuslava Keckova a slečna Anna Bayerova. Prvější, chtějíc působiti a žiti v domovině, musila vzdáti se nejkrásnějšího ideálu svého, býti totiž *ženskou lékařkou*, a musila se obrátit k zaměstnání jenom podřízenějšímu. Druhá, chtějíc setrvati na dráze jednou nastoupené, musila usídliti se mimo vlast a působi nyní v cizině, ve švýcarském Bernu. Přejeme krokům českých dam veškerého zdaru, aby slečna Bayerova vrácena byla vlasti a došla tím odměny za snahu, k níž, jak naše Eliška Krásnohorská kdesi se pronesla, je „potřeba již více odvahy, k níž potřeba *povahy* zmužilé“.

Anna Bayerova narodila se na Mělnicku. Již záhy vzniklo v mladinké dívce horoucí přání, aby mohla prospěti trpícím spolusestrám svým, a veškeré její myšlení tělo k tomu, studovati medicinu. Myšlénce své obětovala celé své skrovné jmění a dostudovala se skvělým úspěchem v Curychu, načež v Bernu dosáhla posledních stupňů akademických.

Také v cizině žije a cítí s národem svým. Je obratnou, ano vynikající spisovatelkou českou. Hlavně v Ženských listech podala velkou řadu prací cenných, důkladných a obsažných, z nichž uvádíme zejména Z Curychu, Procházky Curychem, První lékařka v Curychu, Výlet do Bernských Alp, Dobročinné ústavy v Bernu, pak články zdravovědecké Něco z memoárů nemluvněte, O zdraví a významu jeho, Dívčí zdravověda a Otevřený list k paním a dívkám, kterýž byl prvním, a to vážným a bohudík vydatným vyzváním k *zakládání prázdninových kolonii* pro mládež českou. Psala také do Časopisu lékařů českých, do Šimáčkova Posla z Prahy atd.

Ještě jednou: Mnoho štěstí české lékařce i českým dámařím!

VINCENC VÁVRA HAŠTALSKÝ

Letnice nám uplynuly. A jako vždycky jindy v dobu tu, neseni proudem času dál a dál, vzpomínali jsme také letos zpět na památné letnice roku 1848 — právě tak jako špička plamínku, neseného kupředu, toužně se ohýbá nazpět.

Byl to přece jen kouzelný, divotvorný rok! Vzpomínáme s obdivem na něj zpět, právě tak jako s podivem hleděli na něj ti, kdož byli překvapeni jeho vznětem, jeho září, jeho zázraky. A snad nejpodivnější bylo jim, že je u nás tolik lidí, které rok ten nepřekvapoval pranic, kteří byli připraveni na všechny ty nenavyklé zvláštnosti jeho, ba kteří tyto patrně byli připravovali také vydatně sami. Pojednou tu byl kruh nadšených mladých i starších mužů, kteří dovedli být politickými rádci, učiteli, ba i vůdci.

Mezi těmi byl také Vincenc Vávra Haštalský. A působil pak co politický rádce a učitel svého lidu po celých třicet let se stejnou silou a chutí dále, až do své smrti. Snad se v naší době, plné politických trampot a zkla-mání, podobných mužů zdánlivě zapomíná; avšak to je

vskutku jen zdánlivé: kdokoliv rozpomene se na minulost zpátky, *musí* sobě vzpomenouti mužů těch, mezi nimiž také Vincence Vávry.

Vávra byl v pravém slova smyslu mužem národní práce. Životním programem jeho byla duševní osvěta, politická svoboda českého lidu. Čeho doba kdy od něho žádala, to dobře cítil; čemu okolnosti dovolovaly a seč síla jeho byla, to učinil. Čeho tedy žádala na mladém vlastenci doba před rokem 1848? Aby byl činným v různých českých spolkách, aby byl činným co beletrista a opatřoval lidu potravy duševní, aby se připravoval zaujmouti ve společnosti povolání nějaké vyšší, při kterém by mohl prospívat národu. A Vávra připravoval se úsilovně k universitní profesuře o slovanském právě, byl činným agitátorem ve kroužku vlasteneckých spolků, byl jedním z nejčinnějších členů tajného spolku politického, demokratického Repealu, a byl s Nebeským, Kalinou, Čejkou a Hofem pilným spolupracovníkem Včely, Květů atd. A čeho žádal nato rok 1848? Žurnalistické obratnosti, osobní odvahy, pak i osobního utrpení. A Vávra byl tedy hlavním spolupracovníkem Večerního listu, byl redaktorem Novin Lípy slovanské, byl spolupracovníkem Slovana Havlíčkova, byl členem spolku Svornost, sekretářem spolku Slovanská lípa, byl pak zatčen, dva a půl roku na Hradčanech vězněn, poté na Munkáč odvezen atd., a po udělení amnestie postaven v Praze pod policejní dohlídku tak přísnou, že nesměl praničeho psát, nikde společenského života se zúčastnit, ba že i bezplatné místo v advokátní kanceláři musil považovati za obzvláštní k němu milost. A když nadešel konečně rok úlevy, rok 1860, tu byl Vávra zase ihned na svém místě; pomáhal se Sladkovským, Nerudou, Chocholouškem a j. založit Čas, pak založil Hlas, načež Hlas spojil se s Národními listy — atd. atd.

Vávra byl muž povahy velice zajímavé. Byl postavy nevelké a zavalité, otevřené tváře, klidného modrého oka; avšak oko to bylo vznětlivé a zajiskřilo při všem,

kde jednalo se buď o krásu a umění, nebo o svobodu politickou. Byl to výborný žurnalista, vždy pohotový se zdravým úsudkem svým a znající se v linguistice jak pracovník málokterý. A byl to obratný stylista, jenž staral se o převody velkých a dobrých děl na jazyk český, od něhož máme přeloženy romány Viktora Hugo, Meissnera, Hellmutha a j. A byl to až náruživý ctitel dramatické uměny, jehož překlady dávaly se hojně na českém divadle, jmenovitě Schillerův Fiesko, Mosenthalův Svatojanský dvůr atd.

Vávra byl synek pražský, z rodiny vlastenecké. Narodil se v Praze 4. října 1824. Zemřel roku 1878.

JANKO JURKOVIĆ

Jsme dlužni ještě upomínku kolegu humoristovi, bratu Jihoslovanu, Horvatu Janku Jurkovićovi.

Když byl dne 20. března t. r. v Záhřebě zemřel a horvatské časopisy rozepisovaly se o životě jeho, tu ozval se ve hlasech jejich jakýsi rozpor. Jedním směrem šel hlas, „da je Hrvatska izgubila u njem prvoga humoristu“ (že jest Horvatsko ztratilo v něm prvého svého humoristu), a druhým směrem vyznival hlas třebas téhož časopisu, že učitelstvo horvatské nikdy nemůže zapomenouti na něho, na přítele svého, na tvůrce moderní školy atd. Nu — ten rozpor dokazuje jenom bohatost Jurkovićova ducha a činnosti jeho; na všechnen způsob lze viděti z něho, že Jurković pro národ svůj učinil velmi mnoho. My zajisté nepodceňujeme činnost školy, my jsme rádi, že Jurković svým „zákonem školským“, svými učebnicemi, svou úřadní činností tolik pro národ učinil; ale nás v přední řadě zajímá znamenitý Jurković humorista, jakož jsme hned prvním slovem svým dnešním zřejmě označili.

A Jurković má jako humorista význam nejen pro literaturu horvatskou, nýbrž pro slovanskou vůbec. Jeho přirozený takt mu řekl, že samostatný, národní duch literatury dá se odvodit a vyvinout jen právě zase z vlastního ducha národu; Jurković studoval prostonárodní humor svého lidu a zušlechtil jej až na výši humoristiky moderní. Že sobě byl vědom pomůcek i cílů svých, lze jasně viděti z celé řady statí, které byl sepsal právě o humoru národním. Nebudeme zde uváděti ani tituly statí těch, ba ani tituly hlavních Jurkovičových humoristických prací, ale podotýkáme, že pracemi svými prospíval též literatuře české. Spadáť počátek literární činnosti jeho do let padesátých, tedy do let obrození české literatury, a v té době pilně překládalo se do listů českých, co Jurković uveřejňoval v časopisech horvatských. Také co spisovatel dramatický byl Jurković šťastně činný; některé hry jeho měly na jevišti domácím rozhodný výsledek, a jedna z nich — Kouzelný zápisník — převedena také k nám.

Jurković narozen 21. října 1827 v Požeze ve Slavonii, kdež vystudoval gymnasium, načež roku 1842 odebral se do Záhřeba poslouchat filosofii a theologii. Tu zastala jej „illyrská“ idea, Jurković celým srdcem přilnul k národnímu ruchu i k literatuře a jako theolog a předseda Sboru duchovní mládeže počal svou literární činnost. Když nadšel rok 1848, vstoupil ze semináře, oddal se právům a vstoupil do Gajových Národních novin. Roku 1851 stal se politickým úřadníkem ve Vukovaru a po nastalé reakci posvětil se stavu učitelskému. Do roku 1854 byl suplentem na záhřebském gymnasiu, roku 1855 jmenován profesorem filologie na gymnasiu v Osěku a roku 1860 v Záhřebě. Roku 1862 stal se koncipistou v horvatské dvorní kanceláři ve Vídni, odkudž se roku 1865 vrátil do vlasti jako školní inspektor. Při zřízení Jihoslovanské akademie věd jmenován jejím řádným členem a roku 1874 radou královské zemské vlády v Záhřebě, jímž zůstal do své smrti.

JOSEF KOUNICKÝ

Nové Museum české již tedy se dovršuje. Brzy tam budou přestěhovány veškeré sbírky a Museum v tak mnohem ohledu stane se střediskem duševního života českého, na všechn způsob střediskem vědeckých našich snah, snad i literatury, umění atd. Očekáváme, že hned na počátku vzbudí Museum vznik v tom životě českém, že obecenstvo v nejširších kruzích bude sobě hleděti toho Musea svého, jež má býti předně obrazem veškeré naší vlasti, jak po stránce hmotné, tak po stránce duševní. Pro národy kulturní stalo se zjevem význačným, že musea, zoologické zahrady a t. p. ústavy vzbuzují obětovnost, že každý hledí k nim přispěti tím, co kolem sebe či kdekoli ve světě najde zajímavého, zvláštního, cenného, poučného. A že podobně bude se díti také u nás, lze očekávat s jistotou naprostou. Jeden skvělý příklad už je dán a časopisy rozepsaly se o něm se zaslouženou pochvalou. A že jest u nás obětovnost *vůbec* velká, že smysl pro to, co máme ve vlasti zajímavého, je velice živý, a že také Čechové po světě rozptýlení myslejí často na domovinu dary a vzpomínkami svými, je rovněž dostatečně známo.

Jedním z nejskvělejších příkladů obětovnosti, ano pravým vzorem obětovnosti je Josef Kounický. Muž to—máme-li ohled na vychování školské—jenom prostý, ale širý svět, cizina byly mu školou vysokou, on poznal, jakou cenu pro vzdělání lidu objevily museální sbírky jinde, on se přičinil, získal sobě jmění a navrátil se domů užil a užívá posud svých peněz k tomu, aby krajanům pomáhal na téže cestě plodné, na které kráčí cizina. Město Čáslav jmenovalo jej za to čestným měšťanem svým. A totéž národně uvědomělé, pokročilé město rozhodlo, že tamější Kounickým založené a bohatě obdařené museum má trvale se nazývati Kounického museum, majetek královského města Čáslavi, že nad vchodem

do místností musejných má býti dána kovová tabulka s vypouklým a pozlaceným písmem téhož textu atd. Sbírky Kounického jsou v nové, krásné musejní budově čáslavské umístěny asi ve třiceti velkých, prakticky zařízených skříních a obsahují předměty přírodní, průmyslové i národopisné. Cena jejich je veliká.

Josef Kounický narodil se roku 1819 v Černinách. Učil se řemeslu truhlářskému v Žehušicích u Čáslavi a odebral se pak do Vídňě, kdež stal se obratným mechanikem. Odhadlaná mysl jeho vedla ho odtud do Anglie, kdež zanedlouho stal se dílovedoucím v jedné z největších továren londýnských. O průmyslové výstavě roku 1865 byl v Londýně jako výtečný stavitel pian vyznamenán čestným diplomem. A roku 1876 dobyl sobě na průmyslové výstavě v Praze zemské medailie.

Museum čáslavské není jediným snad svědkem uvědomělé obětovnosti Kounického. Obohacujeť Kounický nákladnými příspěvky také mnohé školy a byl za to už dvakrát pochvalně vyznamenán.

JAN MAREK

Je již čas, aby vědátoři naši trochu upřímněji, trochu vydatněji sobě všímali také *dějin* české vědy, — vždyť i to je práce čistě vědecká, plodná, ba často velice úrodná. Scházejíť nám dosud dějiny vzdělanosti české; až je budeme míti, česká hlava povznese se pýchou o něco výše, a to právem. Po pět století působí už vysoké školy pražské, soustředují českých myslitelů bez počtu kolem sebe, a také mimo universitu měl národ velikých myslitelů věru hojně; filosofů, matematiků, přírodotovědců i jiných ještě mužů, na něž můžeme s pýchou pohlížeti co na pionéry moderní vědy. Ale zdá se, že máme do kulturního toho dějepisu ještě dosti daleko; ani příprav-

ných prací monografických posud téměř nikde nevidíme.

Před nějakou dobou dostal se nám do rukou spis německého profesora universitního, pojednávající o těch, kteří razili moderní fysice dráhu, a tu jsme našli také uvedeného a vyobrazeného Čecha Jana Marka (o němž ostatně také Pelcl velice pochvalnou zmínu činí) a v připojeném textu podotknuto, že Marek posud neoceněn dle plné zásluhy své, že on prvý vykládal zákony nárazu koulí, přenášení totiž pohybů pružných těles na tělesa v pohybu nejsoucí, že razil dráhu moderní mechanice, byl velmi blízek Newtonovu výzkumu o složení světla, že to byl jakýsi český Galilei atd. Vzali jsme do rukou Slovník naučný a tu jsme zase nalezli, že Marek byl výtečný *filosof*, jenž opět a dalece není oceněn dle zásluhy své, že k nedoceněnosti té poukázal také už jistý Němec v letech padesátých, nazývaje ho předchůdcem Leibnizovým, atd. Zdá se dle toho, že o ceně dotčeného Marka ví se u nás posud vlastně tedy prožlukle málo, ba lze téměř říci, že se neví praničeho. Vždyť prý byl také výtečný lékař, matematik, a snad ještě i více!

Joannes Marcus Marci, philosophiae et medicinae doctor a profesor v Praze, narodil se 13. června 1595 v Lanškrouně. Měl se státi jezovitou, pro oční neduh však studoval v Praze a stal se jedním z nejslavnějších lékařů své doby. Jako lékař vynikl hlavně za vpádu Švédů do Prahy; Marek léčil dále Balbína tak šťastně, že tento opěval ho zvláštní vzletnou básní; Marek byl fysikem Českého království, byl osobním lékařem Ferdinanda III., atd. Jeho činnost také jako profesora universitního, ve kteréž sobě dobyl titulu císařského rady, byla velice obsáhlá; on hlavně přičíňoval se o rozdělení university pražské na bohosloveckou a na světskou, on kvůli věci té podniknul i cestu do Říma, on byl ve přátelském spojení s předními českými exulanty (na př. s dějepiscem Stránským). Ale osudu, z mládí jemu přiřknutému, neušel přece: sestárlý a ochuravělý vstoupil konečně do řádu jezovitského, zemřel však brzy nato,

a sice dne 10. dubna 1667. Jeho latinsky sepsaných děl vědeckých, vesměs důležitých a velice vážných, je celé desatero.

LUDMILA ŠIMÁČKOVÁ

Je tomu právě deset let, co zemřela paní Ludmila Šimáčková. Dne 6. července 1879 odbýván její pohřeb za velikého účastenství obecenstva pražského, hlavně vlasteneckého.

Byla to paní vzácného smýšlení českého, proniknutá opravdově národním duchem. Před pětadvaceti nebo třiceti lety — a do té doby padlo nejpěknější mládí té, kteréž dnes vzpomínáme — nebylo ve pražských společenských poměrech věru pražádnou rozkoší býti vlastenkou českou, zvláště však vlastenkou takovou, která, jako právě paní Ludmila Šimáčková, rozená Křížkova, chtěla své vlastenectví nejen všude sama jeviti, nýbrž jím i na jiné působiti, jiné pobádati, je svým nadšením unášeti atd. Řekněme to sobě upřímně: ono ani ještě dnes nebývá zrovna rozkoší býti mezi námi nadšenou a činnou vlastenkou českou. My sice voláme k ženám: „Milujte vlast, jak ji milujeme my, působte pro národ společně s námi, sdílejte ve všem a všudy českou tu práci naši!“ Ale jakmile žena, byť nejgeniálnější, byť co do výsledku prací svých nejšťastnější, činí dle našich slov, ihned hledíme na ni trochu tak jakoby na mužatku a jako by činila cosi, co není ženské. Pokračující doba, která ženské práci stále a stále širší vymáhá kruhy, mění v těch náhledech našich velmi málo.

Ludmila Šimáčková byla paní energická. Ona nikdy nenaříkala, že jí „není poprání obor působnosti, jakého by sobě přála“, nežalovala, že ji „moří všední starost života“: kam ji život postavil, stála pevně. Údělem jejím byl hlavně život praktický, předně rodinný, a jak úkolu

svému v tom ohledu dostála, toho důkazem je úcta, s jakou sobě pražské kruhy připomínají paní Šimáčkovou podnes. Měla zrak otevřený a mysl chápavou, a že tenkráte právě počaly sobě americké šicí stroje klestiti dráhu také k nám, chopila se příležitosti té, zařídila sobě se stroji rozsáhlý obchod, a po sedmileté jen činnosti docílila výsledků takových, že její manžel, spisovatel a redaktor František Šimáček, mohl pomysliti na založení vlastní své knihtiskárny, na vydávání denního politického listu atd. Stala se spoluzakladatelkou nynější tiskařské a nakladatelské firmy Šimáčků, jejíž působení je v Čechách chvalně známo.

Obzvláštní vzpomínky však zasluhuje, že Ludmila Šimáčková stala se zakladatelkou Libuše, matice zábavy a vědění, že byla po prvních deset let jednatelkou a vlastní duší tohoto spolku. S přítelkyní svou, paní Antonií Vališovou, zadala stanovy, a v lednu roku 1872 spolek oživen. Šimáčková sepsala nadšené provolání, kteréž získalo spolku na sta horlivých sběratelek a na tisíce členů, a sama napsala pro Libuši spis první Vynikající ženy mimo rodinný kruh. V předmluvě k dílu tomu praví: „Čím menší národ, tím úsilovněji musí vésti péči o to, aby veškerým silám svým *bez obmezení pohlavi* poskytl příležitosti k činnosti a k rozvoji.“ Hned v prvních osmi letech vydala Libuše knih na půl milionu, průběhem dalším daleko přes milion — nejkrásnější pomník, jaký Ludmila Šimáčková sobě zůstavila.

VIKTOR OLIVA

Viktora Olivu zná asi mnohý Pražan osobně, byť třeba nevěděl, že ta jemu známá, často se s ním potkávající, živá a — dosud — štíhlá osobnost je zrovna malíř. Že je to umělec — nu, to poznává vtipný Pražan asi jistě

dle celého zevnějšku, dle pyšně se nesoucí hlavy, dle nonšalantního kroku a způsobu, vůbec dle všeho toho, dle čeho se poznává právě umělec, i když se zapřít chtívá. Obyčejně vidíš Olivu spolu s jeho přítelem, spisovatelem Kaminským, v rychlém postupu pražskými ulicemi, při hlasitém hovoru a stálém, upřímném smíchu — je na nich vidět na obou, že nemají o myšlenky zrovna nouze. Ale i když jde Oliva samoten, je drobný úsměv na jeho jasné, přímé tváři v permanenci, ne úsměv ztrnulý, nýbrž ten rodící se a rychle zase usínající, sem tam šlehatý — snad že se mu tu zrovna teď myšlenkami probíhají některé ty drobné figurky, jež Pana Broučka provázejí na těch prapodivných cestách, nebo že zachytilo živé oko jeho právě některou z typických osobností pražských a fantasie vidí už, jak „vděčný“ ten typ vyjmati se bude ve Švandě dudákovi, v Kalendáři Humoristických listů nebo kdekoli jinde.

Oliva náleží k nejlepším našim ilustrátorům. Máme od něho v oboru tom již řadu pěkných prací. Ilustroval v Sborníku románů velký román Sienkiewiczův *Ohněm a mečem*, v Zlaté Praze román *Masopust v Soběslavi* a Schulzovy *Šlechtické novely*, pro Topiče oba *Výlety pana Broučka* a Třebízského *Pohádky*, pro Šimáčka Máchův *Máj*, pro Hynka *Přísloví, pořekadla a popěvky národní*, dohotovil právě kresby pro *Kroniku českomoravskou*, pracuje na kresbách k Vrchlického *Gobelingu* atd.

Ze života Olivova nebudeme mnoho vyprávěti: vše posavadní, co prožil, je asi jen předmluvou k životopisu širokému a bohatému. Narodil se 24. dubna 1861 v Novém Strašecí, kde otec jeho byl listovním. Vystudoval v Táboře gymnázium a roku 1879 vstoupil na pražskou akademii. Na té zdržel se po půl čtvrta roku, vystoupil pak pro tehdejší nepříjemné poměry na akademii té panující (Kaminský vylíčil poměry ty v povídce *Mecenáš*, uveřejněné loňského roku ve *Světozoru*) a živil se portretováním, ilustrováním a jak už se živívá mladý malíř. Zajel si po dvou letech na nějakou dobu do Mnichova,

pak vrátil se do Prahy, strávil později několik měsíců ve sbírkách pařížských a usídlil se poté zase ve Mnichově, kde pracuje teď o velkém obraze z francouzské revoluce. Lze vidět, že Oliva hledí stále dál a cílí výš.

J A N S T Ö H R

„Copak je platen všechn ten absolutismus,“ pronesl se v letech padesátých Vincenc Vávra, „vlastenectví přece jen krystalisuje se po celých Čechách: má dobré krystaliční body.“ — A takovým dobrým, rozhodně dobrým „krystalisačním bodem“ byl také Jan Stöhr, jehož podobiznu dnes přinášíme. Stöhr stal se duší národního hnutí v městě Vamberku a celém jeho vůkolí.

Stöhr je jasný myslitel a nadšený, obratný řečník; vlastnost tu dokázal často, jmenovitě při velkém táboru lidu na Šedivci u Žamberka, kterémuž předsedal; Stöhr umí mluvit k rozumu i k srdci a pomocí talentu toho povědlo se mu, že v oboru své působnosti provedl dlouhou řadu důležitých návrhů a platných reform. Stöhr je také muž odvážný a chladný a dokázal to hlavně r. 1866 za války s Prusy, kdy po bitvě králohradecké v pravém okamžiku a s nasazením vlastního života zachránil Vamberk před hrozícím drancováním.

Po dvakrátě, jsa od roku 1859 nepřetržitě členem městské rady, zvolen jest Stöhr starostou města Vamberka; strávil v hodnosti té celkem deset let a uděleno mu za jeho zásluhy měšťanství čestné. Od něho má město základní fond na sirotčinec. Hlavně jeho prací mohlo se pomýšleti na zbudování nové vkusné radnice. Na jeho podnět zaražena Měšťanská beseda, jejímž předsedou je podnes. Jeho jmenovitě pílí obdrželo vamberecké divadlo ochotnické, kteréž působí nyní už *po celé století*, zvláštní stánek svůj. Od něho obohaceny školní sbírky vambe-

recké přemnohým darem cenným. Stöhr zvolen učitel-ským spolkem Komenský v Rychnově nad Kněžnou za čestného člena. Jest členem okresního výboru a členem okresní školní rady. Zvolen roku 1878 také poslancem do českého sněmu. Atd.

Uvádíme Stöhra co vzor českého občana. A co muže, který propracoval se k nepopíratelné občanské výši jen vlastní silou, sám ze sebe. Jan Stöhr narodil se roku 1822 ve Vamberku, kdež jeho otec byl chudým krupařem. Vzdor rozhodnému nadání pro studie musil na řemeslo; otec dal jej na hodinářství. Avšak při hodinářství syn, jehož to pudilo do světa a jenž na nějaký rok zašel si do Vídni, nezůstal; navrátil se z Vídni, učil se barvířství a pustil se pak zase hned do světa, kdež sebral si zkušeností bohatých. Přišel nazpět, zařídil si barvírnu a zaměstnával zároveň padesát stavů tkalcovských, jichž výrobky zavážel do Brna a do Uher. Postupem času věnoval se velikému vývozu dříví do Německa a jest nyní hlavou velkoobchodu dřevního v Karlíně u Prahy a ve Vamberku. Jenom mimochodem budiž ještě podknuto, že založil r. 1872 také sklárny Stöhrov u Rokytnice za Žamberkem.

Jistý — a můžeme říci, že soudný — spoluobčan Stöhrův pronesl o něm úsudek: „Jest charakter přímý, mírný, v jednání obezřelý a rozvážný, v posudku svém spravedlivý.“

JAKUB MALÝ

Takový pilný pracovník na vinici české, jakým byl Jakub Malý, zajisté zasluhuje přívětivé připomínky. *Kým* Jakub Malý byl, nemusíme čtenářstvu teprve říci; jeť asi málo i sebemenších knihovniček v Čechách, aby nebylo v nich nějaké dílo Malého. Děl jeho o sobě vy-

daných je zajisté do sta a jmeno jeho stojí na dílech závažných a rozměry svými velikých.

Doba byla mu přízniva. Žil v čase takovém, v němž pečlivý kompilátor a obratný, poctivý překladatel měl rozhodnou, nepopíratelnou důležitost pro rozvoj našeho národního života a kdy spisovatel takový sám cítiti a dle chování se jiných k němu také měřiti mohl váhu svoji — slovem kdy viděl ovoce své práce. Tím nepravíme, že by Jakub Malý nebyl sobě dovedl také v jiné době získat platnosti; byl to duch čilý, chápavý, obratný.

Jakubovi Malému bylo popráno, že sdíleti se mohl ve dvou podnicích literárních, které až dosud považují se u nás za podniky největší: byl pomocníkem Jungmannovým při Slovníku českém a byl jmenovaným spolupracovníkem, vlastně redaktorem Slovníku naučného. Malý byl také první, který k nám počal převáděti Shakespearea; počal Othellem, přeložil pak ještě asi šest dramat jiných a bylo mu Maticí českou uloženo, aby vydávání Shakespearových děl zakončil svazkem životopisným a uvažujícím.

Malý psal a vydal díla z oborů co nejrozmanitějších. Počal co veršovec, s pseudonymem *Budislav*. Pracoval na prospěch beletrie svou vyšším směrem se nesoucí Bibliotékou zábavného čtení, Kvítím z cizích luhů, Báchorkami a povídками národními atd. Šířil vědomosti historické svým Prostonárodním dějepisem českým, několika díly o Kolumbovi a jeho soudruzích (hlavně dle Irvinga) atd. Vydal celou řadu spisů politických, všeobecných, časových i memoárových. Pracoval v nejrůznějších směrech a přispíval téměř do všech časopisův českých. Zajímavý jest úsudek o dílech Malého, položený do Slovníku naučného, jím samým redigovaného: „Vůbec jsou jeho díla ceny nestejné, což vysvětluje se spěšností, s jakou někdy přinucen jest pracovati z ohledů materiálních.“

Malý narodil se 4. srpna 1811 v Praze. Studoval zde, záhy seznámil a spřátelil se s jinými mladými pracovníky

českými, počal psáti hned do Čechoslava a Jindy a nyní a zůstal pak literatuře věren až do své smrti. Rok 1848 také jeho uvedl na pole žurnalistické, učinil ho členem Národního výboru, zavedl pro nějaký čas do Vídně atd. Slovem: jeho život byl plný ruchu a plný práce.

DR JAN K. DVOŘÁČEK

„Vídeň musí se státi slovanskou!“ zní teď někdy co heslo lidí politické vůle. Nu — do toho máme ještě daleko, třebaže právě teď Videňáci v časopisech svých tak často byli zaúpěli: „Vídeň se teď stává českou!“ Tolik je jisto, kdyby Slované ve Vídni žijící a kdyby zejména Čechové, jichž se tam do čtvrt milionu počítá, konali svoji politickou, svoji mužnou povinnost, Vídeň že dnes by měla daleko slovanštější ráz a příznivější pro nás tvář — ta ke Slovanům tak škaredá, tak nehostinná, tak jedovatá Videň! Je to zvláštní: většina Čechů dosud, sotvaže vstoupila do Vídně, podobala se a podobá kameni hozenému do jezera — zapomenou na sebe, obětují se jiným. „Já sám to nespravím!“ je omluva jejich — omluva to mizerná, nepočitivá. V posledních letech arci bohudík věc se už lepší, malý dříve hlouček mužů uvědomělých a rozumných roste a vzmáhá se; ale pravá bystrost přijde do proudu toho teprve pak, až budeme statečnější my doma v Čechách a probudilejší na Moravě. Dosud nestačíme ani na opravdové dobytí Prahy a nestaćíme na dobytí Brna — kdežpak teprve leží Videň!

Přece jen musí Slovanům stále a stále záležeti na tom, aby sobě ve Vídni dobývali vždy širší a vždy pevnější půdy. Aby zde jaksi ve středu říše, u sídla vlády, ve městě bohatém na lidstvě, na penězích, na nejrozmanitějších vzdělavatelných prostředcích měli neutrální, příznivou půdu pro své společné snahy duševní — jakési

duševní centrum mimo speciální svou vlast, kdež ovšem musí jejich život národní a vůbec veškerý rozkvétat co nejbujněji. Vídeň je důležita již tou zvláštní polohou svojí, která způsobila, že právě Slované získali sobě o toto „německé“ město zásluh co největších, ba větších než všichni Němci dohromady. Z té práce a z toho semene musí Slovan chtít míti teď také již své ovoce. „Otázka vídeňská“ stává se teď právě časovou, ač prozíráví mužové již dávněji poukazovali k důležitosti velkého města na Dunaji, a je věru zcela časovou vzpomínkou, že zde uvádíme dnes jmeno Dra Jana Dvořáčka, který první jasně a upřímně byl v politickém světě promluvil o tom, čím Vídeň slovanským národům býti musí.

Po smrti Dvořáčkově vydali četní ctitelé jeho fotografovanou podobiznu jeho a opatřili ji textem, který zde prostě citujeme:

„*JUDr Jan K. Dvořáček* narodil se 17. února 1808 v Tišnově v domě číslo 67. Studoval v Praze, Brně, ve Vídni a ve Lvově. Dosáhnuv hodnosti doktorské, byl suplentem soudního řádu na akademii Tereziánské a prokurátorem národa slovanského na universitě vídeňské. R. 1842 uzavíral poštovní smlouvu s Ruskem, začež vyznamenán byl řádem sv. Anny III. třídy. R. 1843 stal se advokátem, 1848 místopředsedou české sekce sjezdu Slovanského, kdež proslovil památnou řeč o důležitosti Vídni pro Slovany. Téhož roku byl poslancem na sněmě českém a moravském. Od r. 1861 do své smrti na sněmě moravském hájil neohroženě práv národa našeho. Byl buditelem a organisátorem Čechů vídeňských, štědrým dobrodincem ústavů dobročinných, škol, kostelů atd., výtečným právníkem, nadšeným řečníkem a bojovníkem pro věc slovanskou. Zemřel 31. března 1865 a pohřben ve Vídni.“

První Jelínkova kozácká črta byla literárním překvapením. Přečtli jsme si ji a líbila se nám. A pak jsme mechanicky podívali se na konec, nestojí-li pod tím nějaké polské jméno, a potom zase napřed na titul, nestojí-li tam „přeloženo z . . .“ nebo tak něco. „To že je od Jelínka? No, to si našel dobře!“ Ale přišla črta druhá a již jsme ku své radosti viděli, že Jelínek „najde si“ krásných věcí najisto mnoho, protože je umí hledat plnou silou zanícené duše své, jemně citlivým srdcem, vybystřeným, zkušeným rozumem.

Pojednou stál tu Jelínek zcela jiný, než jak jsme si ho byli potud myslili, a zcela hotový. Byli jsme navykli na něho co na zajímavého, pilného essayistu, jehož články proto se čtly, že v nich byl skutečný, poučný obsah, a teď tu stál před námi hotový beletrista. Sloh novel jeho byl dokonalý, bezvadný. U vynalezení a provedení děje byl Jelínek zcela svůj, pozoruhodná, ostře ohraničená individualita. A byla to individualita realistická. Ale realismus jeho nebyl ten, který se domnívá, že vykonal již vše, podal-li obratnou, třeba i mistrnou fotografiu života skutečného. Jelínek cítil, že ze života do umění smí se přebírat jen to, co je skutečně poetické, — Jelínek stál tu jako poeta. V tom ohledu Jelínek jednal, jak každý pravý spisovatel jednat má: nevystoupil dříve s produkci svou, dokud pevně necítil, že duše jeho našla sobě něco zcela svého, zcela nového, a že zvoleným předmětem také síla produktivní se nadchla a zapevnila. Veškeru průpravu spisovatelskou měl Jelínek přitom již za sebou, nebylo mu potřebí zkoušek, nebylo potřebí napodobení a vzorů cizích.

Naděje, prvními pokusy vzbuzené, musily při svéráznosti Jelínkově vésti k dokonalosti: dnes náleží Jelínek k spisovatelům našim nejlepším, je český, jak by měl být u nás spisovatel každý, je slovanský, jak by měl být alespoň každý druhý spisovatel náš.

Uvedeme tituly hlavních jeho prací bez poznámek dalších, vždyť není ani pochybnost, že český čtenář sám je pilně čítá. Jsou to *Polští paní a dívky*, *Črty kozácké* a *Črty litevské*, *Dámy starých salonů polských*, *Ukrajinské dumy*, *Slovanské črty ze života literárního, společenského a uměleckého*, *Slovanské návštěvy* a román *Motýlek z norské pohádky* (ve Světozoru).

Snad ještě větší zásluhy má však Eduard Jelínek o vzájemnost slovanskou. Po některá léta pěstoval ji — třeba to přiznati — u nás skoro sám. Psal statě o slovanském životě do listů českých, o českém do listů jinoslovanských, jmenovitě polských. Cestoval mnoho a účelně po zemích slovanských a prostředkoval mnohé a vzácné osobní styky s vynikajícími Slovany severními i jižními větví. Vydával po šest let *Slovanský sborník*, časopis to, ve kterém jsou pravé poklady potřebných pro nás vědomostí. Akademie krakovská vydala jeho *Bibliografii česko-polskou*, bělehradské Učené družstvo vydalo druhé, onomu podobné dílo, táhnoucí se k Jiho-slovanstvu, carská bibliotéka petrohradská přijala třetí dílo, pracované se vzhledem k Rusku, atd.

Dílo *O polských paních* přeloženo celé do polštiny a chorvátštiny a částečně do ostatních řečí slovanských. *Ukrajinské dumy* vyšly v překladu slovinském.

Jelínek jmenován členem ústavu Museo Copernicano v Římě, jmenován čestným členem Společnosti pro polskou literaturu v Paříži.

A k tomu dodáváme ještě, že dnes je Jelínek teprv 37 roků stár, — budoucnost jeho je tedy ještě tak slibná!

AUGUSTIN BERGER, ZDENKA
ŠEMBEROVA, MARIE ZIEGLOROVA,
FRANTIŠKA ZE SCHÖPFŮ

Královna vil v baletu *Gisela*, Undina ve *Fantasce*, Jutka v *Excelsioru*, Nereida ve *Flik a Flok*, Amor v *Sylvii*: — slečna Františka ze Schöpfů. Narodila se v Praze, učila se u slečen Hentzovy a Belkovy, tančila nejprve v partiích dětských, stala se záhy sólistkou.

Hilarion v *Gisele*, pastýř v *Sylvii*, černoška ve *Fantasce*, Španěl v *Excelsioru*: — slečna Marie Zieglerova. Narodila se v Praze, učila se u slečny Hentzovy, tančila nejprve v partiích dětských, stala se záhy sólistkou.

A téměř stejně zas mohli bychom promluvit o slečně Zdeňce Štemberově (jejíž podobiznu dnes také přinášíme) a o paní Adéle Zieglerově-Srnové (jejíž podobiznu jsme posud nedostali, a tedy také dnes nepřinášíme, ale později dodáme), že „narodily se v Praze, učily se u slečny . . .“, teď pak že jsou, náležejíce Národnímu divadlu od prvního provedení *Excelsioru*, oblíbenými našimi sólistkami, atd. A rovněž bychom mohli biografie všech třiceti členek našeho baletního sboru i všech čtyřiceti elévek naší baletní školy alespoň začít slovy „Narodily se v Praze . . .“. Je to nápadné, a přece přirozené: tanec se zrodil sice venku na palouku nebo na podlaze tančírny vesnické, ale k dokonalosti své, ku své formě umělecké dospěl u spojení s ostatními uměnami teprve na divadelních jevištích měst velkých. A zde také pak rekrutuje sobě veškeré nadané služky své a ty musí záhy nastoupiti tu službu svoji, neboť balet, vypočtený na dojem nejen umělecký, nýbrž také smyslný, ba opojný, žádá mládí a krásy.

Můžeme být se svým baletem nyní spokojeni. Když sobě tak vzpomeneme na ty první základy jeho, na těch osm až dvanáct baletek, které jsme byli podědili po baletu divadla německého, a na ty první tanečnice sólové,

které jsme se musili po každé od Němců teprve vypůjčit! Také balet český musil se teprve pozvolně vyvinouti, jako vše ve světě. Dnes máme svoje čtyry sólistky dobré, ba výborné a oblíbené, jichž jména jsme právě byli uvedli, máme svoji „stellu“ (hvězdu), výtečnou paní Paltrinieri-Bergerovou, jejíž podobiznu jsme podali už roku loňského, máme četnou baletní školu, máme balet svůj mužský a máme výborného tanečníka, mimika: baletního mistra a komponistu pana Augustina Bergra.

Pan Augustin Berger narodil se roku 1861 v Boskovicích na Moravě. Není tedy synkem pražským, ale žil v Praze hned od svého sedmého roku a zde vzbudilo divadlo v něm tak mnoho touhy, že hned roku 1873 o školských prázdninách utekl se do baletní školy slečny Hentzovy, na dosti malou radost svých rodičů. I vystoupil také tenkráte hned jako sólista v baletu operety *Javotte*.

Po prázdninách musil ovšem znova do škol, ale touha byla jednou již probuzena, i stala se neodolatelnou, a tehdejší Teatro Averino přijalo nadějněho učně do svých veselých řad. Mistr Giovanni Martini mladého Bergra zde vycvičil, a s mistrem tím odebral se pak Berger do Kristianie v Norsku, kdež pobyl asi dvě léta. Odtud přišel jako sólista ku pražskému divadlu německému, pak do Paříže k Théâtre Châtelet, potom do Lyonu, Toulousu, Barcelony, Nizzy a Milána. Poté angažován již k Národnímu divadlu v Praze a roku 1884 stal se tu baletním mestrem. Výjma Excelsior aranžoval *všechny* naše balety velké, a *vlastními jeho balety* jsou *komposice Štědrovečerní sen* a *Pohádka o nalezeném šleště*. — Jaké oblíbenosti Berger v českém obecenstvě se těší, že je skutečným miláčkem všech navštěvovatelů divadelních atd., netřeba teprve zvláště doličovat a dotvrzovat.

Konečně, zdá se, že počneme si nyní více všímati věcí slezských, než jak se dělo dosud. Korespondence politické i společenské odtamtud objevují se zhusta v listech pražských, přední časopisy české rozepisují se úvodními články, ba i menší časopisy krajinské pilně přinášejí zprávy. Ale je toho všeho arci přec jen ještě málo! Mělo by býti záležitostí národní naší cti, abychom Slezsko hýčkali co miláčka, co mazánka svého! Slezané měli by týden co týden pocítiti nějakým vřelým pozdravem z Čech, jak jsou nám drazí, slezské školy měly by býti nejobmyšlenější učebními pomůckami, ani jediné chudší slezské školní dítě nemělo by strádati ať čehokoli — atd.!

Otzážka slezská jest pro nás nejenom záležitostí čestnou, nýbrž také záležitostí naší národní existence: jsmeť v příboji cizího moře a máme sobě všímati každého valu, ba i každého vrbového proutku na pobřeží svém, který zapevňuje tu zemi naši před vlnobitím.

Nebylo dosud dosti hlubokého u nás nadšení a učiněno jen málo. Slezané ponecháni takřka samým sobě, a nebýti tam několik vskutku vlasteneckých, ano znamenitých mužů, nebylo by o českém národním životě ve Slezsku u nás již ani slechu. Jediné, co odtud učiněno, ale i to dosud nehotově, je zřízení opavského českého gymnasia. Toto gymnasium jest pro národnost naši pravou baštou a způsobilo již mnoho dobrého, ba mnoho! A v čele jeho stojí právě takovýto vlastenecký, výborný, celý muž: ředitel Vincenc Prasek.

Tím bychom byli vlastně řekli už dosti ku charakteristice jeho. Připojujeme ještě, že Prasek mezi pedagogy našimi zaujímá vůbec jedno z nejpřednějších míst a těší se vážnosti už od let. Byl profesorem v Opavě, v Olomouci, v Chrudimi a v Táboře, a je co filolog, zvláště co znalec jazyků slovanských, na slovo vzatý. Když Ústřední matice školská založila české gymnasium

v Opavě, nemohla ani vhodnějšího muže postaviti v jeho čelo než Praska; jeť u něho co rodilého Slezana také ještě ta výhoda, že zná lid a potřeby jeho jako nemnohý jiný. Prasek narodil se r. 1843 v Milostovicích u Opavy.

Že Prasek zná slezský svůj lid, že jej pilně a s horoucí láskou studuje dál do nejjemnějšího dechu jeho, toho je skvělým důkazem vydávaná právě *Vlastivěda slezská*, jejíž první díl je téměř již rozebrán a druhý těší se poptávce co nejhojnější. V díle tom je materiál obdivuhodně velký, ano skvostný, a podávaný přitom formou vzorně prostou, zkoumateli vítanou, prostému čtenáři jasnou. Arci nevystupuje tu Prasek snad po prvé jako spisovatel; známeň od něho mnoho výborných statí z vědecké mluvnice české i kulturních studií.

ČENĚK MELICHÁREK

„Tolik jsem už o vás slyšel — rád bych vás jednou slyšel,“ pronesl se kdysi Smetana, když byl v Mladé Boleslaví za posledních už let svého života přítomen provedení *Prodané nevěsty*, v níž Melichárek, Smetanou takto oslovený, zpíval Jeníka. Melichárek Jeníkem svým po Čechách a na Moravě proslul; předvádělať společnost Švandova všude a s úspěchem oblíbenou Prodanou, a Melichárek byl a jest společnosti té členem již po dvacet let.

Kdekoliv Švandova společnost působila, všude měl na vzácném úspěchu jejím Melichárek nepopíratelný svůj díl. Jeho ne právě velký, ale velice sympatický tenor, jeho pevnost ve zpěvu, jeho rutina ve hře získaly mu ihned a udržovaly mu přátely. *Dvacet let*, řekli jsme již, působí Melichárek při Švandově společnosti — toť zajisté stejně důkazem pro solidnost jeho jako pro solidnost společnosti samé. Vydržel na svém místě, ač mu činěny nabídky jinam, do Prahy na příklad jak k divadlu Ná-

rodnímu, tak i k Německému. A podotkneme-li, že za tu dobu jeho repertoár dosáhl výše více nežli sto úloh a že sto těch oper zahrnuje v sobě díla největší i díla musy jen hravé, díla česká i díla cizí, je to opět důkazem, jak Švandova společnost znamenitě v té době se činila a jak Melichárek dovede být všestranným a působivým.

Dvacetileté své jubileum oslaví sobě Čeněk Melichárek na jevišti brněnského divadla, kdež společnost Švandova zahájí teď čtvrtou již sezónu svoji. České divadlo v Brně vymanilo se již nadobro z podruží německého, vzrůstá, vzkvétá — snad že brzy bude nám popřáno, abychom mohli říci: Máme už dvě stálá a dobrá divadla česká!

ANTONÍN KONSTANTIN VITÁK

„Stal se učitelem v A; že ale dětem místo knih německých dával knihy české, znelíbil se vyšším a přeložen jest do B. Také v B opakovalo se téměř totéž co v A a on po nějaké nedlouhé době — jaksi trestem — přeložen do C. Z C způsobem stejným vypraven do D....“ a takž potřebuje čtenář pokračovati sám asi do půli abecedy a má tím označenu křížovou cestu a vypravován životopis našeho, po vlastech známého národního učitele Antonína Konstantina Vitáka. Pravou odysseou byl život Vitákův: živá, rozněcující plavba od břehu ku břehu, od přístavu ku přístavu. Cástečně je to pochopitelně již z toho, že energický, nadšeně vlastenecký, neústupný Viták na počátku svého působení žil na Moravě, tenkráte ještě dřímající, a tam že tedy podobal se té blahočinné štice, která nestrpí, aby kapři udusili se v bahně a obrůstali mechem, jejich ústrojí cizím. Ale také když činnost svoji přenesl pak Viták do Čech, neměl ani zde ustláno zrovna měkce a příjemně, byl opět pronásledo-

ván, z místa na místo štván, až konečně dostal se do pokročilé Poličky a zde se zakotvil pevně.

Tedy začněme znova! Viták narodil se 9. července 1836 v Čáslavi. Prostudovav gymnasium vstoupil do řehole pobožných škol v Lipníku na Moravě a stal se hned v noviciátě učitelem; místo čítanky německé však dával dětem čítanku českou a — přesazen z trestu do Mikulova. Zde viděl, že mládež němčině sice se nepřiučuje, ale zato své mateřské češtini zapomíná, i začal té mládeži věnovati mimořádné hodiny pro mluvnici českou a — přesazen jest do Kroměříže. V Kroměříži vystoupil z řehole, stal se soukromým vychovatelem, pak učitelem v Brně, a přišel nato do Jevíčka.

A v Jevíčku, městě ryze moravském, dostihl ho osud: obec sama rozhněvala se na něho, „že nechce vyučovat po německu“, místodržitelství udělilo mu důtku a konistoř mu dala laskavý pokyn, aby raději opustil Moravu.

Šel tedy do Čech a stal se nejprve učitelem ve Dvoře Králové a později v Lounech. Pak přišla r. 1869 známá persekuce na učitele, kteří nechtěli voliti do okresních školních rad, a Viták stal se okresním tajemníkem v Lysé nad Labem. A odtud přišel do Poličky.

Literární činnost Vitákova je velmi bohatá. Předně sluší uvést, že Pěstouna, časopis pro rodiče a vychovatele, rediguje a vydává Viták již po 26 let. Dále redigoval Almanach učitelský, Archiv přednášek a řečí učitelských, Divadelního ochotníčka atd. Ze samostatně vydaných spisů uvádíme Mluvnici českou, Dějiny Dvora Králové, Školní museum, Český pravopis ve verších atd. Mimo to psal na sto článků do časopisů politických i odborných, psal příležitostné básně a proslovy a na táborech lidu, na sjezdech učitelských a v učitelských spolkách vystupoval jako řečník. Byl předsedou spolku Budeč, ředitel ochotnického divadla, členem spolků zpěváckých; — máme vypočítávat ještě dále?

Vyhoví-li se oprávněnému našemu přání a bude-li na Moravě zřízena česká universita — závisí to věru jen na dostatečné rozhodnosti a píli poslanců našich —, bude první bezpečná zpráva o tom asi nejsladším okamžikem muže, jehož celý dlouhý život věnován nadšené práci vlastenecké. Otázkou university té, otázkou to u nás nikoli novou, hnuto nyní za příležitosti deváté výroční schůze spolku Radhošť: slavnosti té hojně přítomné studentstvo vyslovilo resoluční přání, aby obnovena byla universita, před lety z Olomouce do Bukoviny přenesená, aby však obnovena byla s vyučovacím jazykem českým. Studentstvo bylo sobě vědomo vážnosti a důstojnosti otázky té, cítilo, že ta devátá schůze Radhoště je asi nejdůležitější všech, a položilo schůzi tu do Kroměříže, aby oslavilo zároveň protektora Radhoště Dra Jana Kozánka a dodatečně — o prázdninách — také ještě sedmdesáté narozeniny jeho.

Život a rozmanité působení Kozánkovo jest věru s to, aby vyvrátily dosti rozšířený předsudek, že povaha Moravanů je pohodlná a podnikavosti neschopná. Jakoby silný sloup za sloupem, tak stojí před námi činy Kozánkovo; — Kozánek žije sice již od roku 1851 v Kroměříži jako advokát a notář, ale působení jeho vztahovalo se často přes celou moravskou zemi, ač bylo by už věru o sobě dosti, že letos o jeho sedmdesátých narozeninách plným právem mohl časopisecký hlas se pronést: „Probudilost, národní uvědomělost a pokročilost kraje kroměřížského z větší části *jeho* jest zásluhou!“

Kozánek založil v Kroměříži Občanskou besedu, založil tamtéž hospodářskou školu pro synky i dcerky rolnické, Rolnickou záložnu a Rolnický akciový cukrovar, první toho druhu na Moravě. On roku 1861 se Skopalíkem a Urbánkem založil Hospodářskou jednotu záhlinicko-kvasickou, jejímž předsedou je už po 25 let; on má nej-

větší zásluhy o založení rolnické školy v Přerově, o zřízení a napotomní sestátnění českého gymnasia v Kroměříži atd. — Od roku 1867 je Kozánek nepřetržitě činným na moravském sněmě, za doby Hohenwartovy byl také členem zemského výboru, stal se později členem nejvyššího soudu atd.

Rodištěm Kozánkovým je Přerov a dnem narození den 21. června 1819.

DR JAROSLAV HLAVA

Dr Jaroslav Hlava je u nás sympatický i těm, kdož ho osobně sice neznají, ale přicházejí do kruhů, kdež se mluví o mužích representujících českou inteligenci. Je mužem rozhodně seriosním, badatelem neunavným, učitelem nadšeným, vlastencem ryzím — toť klíč té oblíbenosti jeho.

Hlava je sice ještě mlad, ale již dnes počítáme ho mezi nejpřednější podpory české vědy lékařské. Že jeho jméno zná a jeho činnost uznává i ta „cizina“, po níž u nás tak rády a tak ješitně oči se obracejí, to by nám zrovna příliš neimponovalo: německy psané články, německy vydaná brožura, vůbec kousek činnosti ve prospěch „německé vědy“ pomohly u nás již mnohemu k jakémusi jménu v „cizině“. K takovým prostředkům Hlava však nesahá. Ale co nám úplně stačí, ba co nám imponuje, jest jednolitý úsudek veškerého českého lékařstva o Hlavovi, neboť to lékařstvo české má od decennií svoji zaslouženou slávu, stojí na výši své doby, a je tedy soudcem plně kompetentním. Lékaři pak sami dí jednohlasně: „Hlava je z nejpřednějších ozdob našeho sboru, od něho možno se nám ostatním učit a jím dojde a již dochází česká věda svého povznešení.“

Hlava je řádným profesorem pathologické anatomie.

Pracuje přísně, pilně a bystře a výsledky práce své publikuje také po česku. Od roku 1880 obohacuje Časopis českých lékařů statěmi absolutní vědecké ceny. Od roku 1885 je zúčastněn při Sborníku a váha jeho jména způsobila, že také vědátoři ruští a francouzští zúčastňují se při podniku tom důležitém. Vědátoři ctí jeho Odbornou pathologii a therapii, my laikové vážíme sobě jeho účasti při Sbírce přednášek lékařských, neboť Hlava dokazuje svým slohem jasným a i tenkráte populárním, když ani populární dikce nepotřebuje, že je jasným myslitelem a že ovládá vědecký svůj materiál co nejdokonaleji. Tak mnohý pyšný vědátor u nás štítí se vědeckých rozprav určených pro vrstvy širší; ale *nedovedl* by ani býti dosti populárním, protože neovládá vědu svou k plné jasnosti.

Hlava je přednostou ústavu pathologického a v pracovnách jeho je vítán každý, kdo má opravdový, přísný vědecký směr. A že nadšení učitelovo přechází na posluchače, proto také je Hlava jedním z nejlepších učitelů našich.

Že také Spolek českých lékařův nemá člena nad něho ochotnějšího a působivějšího, vysvítá z řečeného již samo sebou.

Jaroslav Hlava narodil se 7. května 1855 v Dolních Kralovicích. Studoval v Praze a hned jako posluchač lékařství byl profesorem Klebsem jmenován demonstrátorem v ústavu pathologickém, kdež později stal se asistentem. Roku 1879 stal se doktorem a doplnil studie své na učilištích francouzských a německých. Po návratu svém habilitoval se jako docent university české.

Není snadno napsati dnes třeba jen několik slov o Emanuelu Bozděchovi. Těžký, dosud neproniknutelný závoj leží nad jeho osudem; neví se ani, je-li mrtev či živ, a *není-li* více živ, snad že dle dosavadního ani ničeho už nezvíme o jeho konci, a konec života zůstane záhadný, jak byl celý jeho život! Tolik je jisto: nehledělo se v pravý čas a s pravou energií dopídati se pravdy — jinde by osud muže geniálního byl na všechn způsob vyvolal více vzruchu.

O tom jde hlas jeden: geniálním mužem byl Bozděch. A co takový měl i zvláštnosti své a nikdo se jím příliš nedivil — podobní mužové mají na ně právo. Bozděch zůstal hádankou snad i nejdůvěrnějším přátelům. Zamklý a zase hovorný, úsudkem jiných pohrdající a zase každou jeho podrobností citlivě dotknutý, upřímný a zase nedůvěrný a nedůvěřivý. Nechtěl, aby ho někdo prohlédal, a přece chtěl, aby lidé uhodli, čeho si přeje. V krásném slova smyslu byl ctižádostivý, a přece zase uměl třeba celé desíletí čekati na veřejný výsledek svojí práce. Byl taktuplný, a přece zas umíněný. Kousavý, a zase jak dítě dobrý. Měl některé lidi velmi rád, ale neuměl, nechtěl jim to říci — měli ho mnozí lidé a upřímně rádi, ale netroufali si mu to říci.

Objevil se v naší veřejnosti literárně co hotová, celá už individualita. Ovšem předcházela u něho jako u jiných průprava: před jeho Kotillóny, jež rázem mu získaly jména výtečného dramatika, napsány jsou Omylové srdce, nyní v jeho pozůstatosti zase nalezené; ale kus tento zůstal mezi rukopisy a Kotillóny prorazily tak úplně a tak skvěle, jak ještě žádná prvotina česká. Ani se nechtělo uvěřit, že tohleto může být vlastní, původní prací neznámého dosud spisovatele, — tak byla ve všem promyšlena, tak divadelně dokonalá — tehdejší dramaturg chtěl mermomocí na ceduli dát „dle francouzského“

nebo čeho; ale Bozděch se statně ohradil a kus sám i všechny kusy pozdější dokázaly, že spisovatel je originálem zcela svým, ano znamenitým.

Ta „jistá“ česká kritika, která považuje za neštěstí, když něco českého je také dobré, dovedla mu jen nalézti, že učil se u dramatiků francouzských, zvláště u Scriba,— nu, to mu může literatura česká s radostí odpustit! Arci čekáme také my Čechové ještě na svého dramatického mesiáše, který nás obdaruje dramatem zcela českým, totiž vyrostlým z národního života, ducha zcela českého; avšak prozatím jsme se postavili na stejnou tedy výši, na jaké dnes stojí na př. Italové, Španělové, Němci a jiní napodobitelé vzorných nynějších Francouzů, a o to má Bozděch zásluhu největší.

Co provedený kus, to u Bozděcha veliký úspěch, a zcela týž úspěch lze prorokovati také kusům dosud neprovedeným. Bozděch nebyl příliš úrodný a také, jak jsme již naznačili, s napsaným příliš na jeviště nepospíchal. Přece však máme od něho pěknou řadu her, a sice tedy (dle pořadu, jak asi povstaly): *Omylové srdce* (neprovedeno), *Z doby kotillónů*, *Baron Goertz*, *Dobrodruzi* (neprovedeno), *Zkouška státníkova*, *Světa pán v županu*, *Spoutání* (neprovedeno), *Generál bez vojska* (provede se v pondělí) a *Náramek* (neprovedeno).

Bozděch byl také obratný novelista a feuilletonista a bystrý ovšem, jenže někdy příliš kousavý kritik.

Narodil se 21. července 1841 v Praze. Studoval práva a filosofii. Byl po nějaký čas také vychovatelem a roku 1869 u českého divadla dramaturgem.

KAREL WEIS

Karel Weis narodil se v Praze 13. února 1862. Po odbytí nějakých těch nižších a středních škol usouzeno mu, že se má vyučiti hudbě, aby jednou, sedě v některém orkestru,

„měl se líp“ a nemusil se pláhočit s těžkou prací, — dobrí rodičové netušili, jak suchý a jak trpký bývá často chléb takového muzikanta! Ale talent Weisův brzy se nesl za něčím vyšším. Cesta jeho byla sice cestou u nás obyčejnou: studoval na konservatoři, pak na varhanické škole, pak u jednoho z vynikajících českých mistrů (u Fibicha); avšak talent tvořivý záhy se ohlásil. První skladbičky v užším kruhu sice se líbily, také se šířily dál, ano soukromě se i chválily; Weis byl by však dluho musil čekati na nějaký vydatnější krok kupředu, kdyby mu — jak již u nás bývá — nebyl přispěl cizinec, a sice Brahms, tentýž geniální skladatel německý, který také o našeho Dvořáka má zásluhy velké a známé.

Brahms prostudoval zaslané mu skladby a opatřil Weisovi pomoc hmotnou i mravní. Tříkráte bylo Weisovi uděleno stipendium státní na zadané jím práce: první na sonátu houslovou, druhé na symfonii do C moll, třetí na 25 Hálkových Večerních písni. Nato našli se i nakladatelé pro jeho práce; některé vydal Urbánek, jiné vyšly v Berlíně, další vydá nyní Bursík a Kohout. Abychom však zůstali ještě při životopisných datech, podotýkáme, že Weis jmenován městským varhaníkem u Sv. Štěpána v Praze, že roku 1882 stal se učitelem na hudební škole pěveckého spolku Moravan v Kroměříži, že roku 1886 až 1887 byl kapelníkem Národního divadla v Brně, jednu sezónu také kapelníkem divadla v Budyšíně a že mistra Ondříčka provázel na dvou jeho uměleckých cestách.

Pro nás je ovšem nejdůležitější Weisova činnost skladatelská. Drobných skladeb má množství a některé z nich jsme také uvedli. Avšak talent Weisův stačí také na díla větší. Weis složil balet Pomsta květin, z něhož ouvertura byla provedena jako předehra k veselohře Ravuggiolo. Složil ouverturu a meziaktní hudbu pro činohru Výrava. Pracuje nyní na tříaktové lyrické opeře dle Shakespearova Tříkrálového večera. A složil pro soli, sbory a orchestr velkou skladbu Triumfátor na slova Novohradského, k nimž užito básně Schackovy. Pro posudek

skladby té stačí, že ji k provedení přijal a také dne 26. listopadu 1888 provedl proslulý olomoucký Žerotín. Byla přijata s nadšením a umělecký referát zněl: „bezvadná, efektní instrumentace“ — „bohatost míst úchvatných a charakteristických“ — „pochvala bouřlivá“.

Nebýt Žerotína, nebyl by Weis došel ještě pravého uznání. Bylo potřebí Němce Brahmsa, aby české hudební kruhy začaly se teprve o Weise zajímati, a bylo potřebí produkce v Olomouci, aby o Weisovi psaly pražské listy. Rádi bychom přispěli nadanému skladateli k postupu rychlejšímu, a pražskému obecenstvu rádi bychom přispěli podnětem, aby Triumfátoru poznati mohlo také samo při některé produkci dobré. Vůbec bychom rádi dnešními svými slovy obecenstvo přiměli k tomu, aby sobě více všímalo mladého, nadaného muže, a tomuto zase dodali podnětu a chuti k pilným studiím i pracím dalším.

DR JOSEF KONSTANTIN JIREČEK

Dr Josef Konstantin Jireček je jednou z nejzvláštnějších, nejvýznačnějších hlav vysokých škol českých, jest jejich skutečnou ozdobou. Pravý typ slovanského učence, a být aspoň polovina našich profesorů typy podobnými, česká universita měla by pojednou ten slovanský ráz, jehož bychom sobě při ní tak srdečně přáli. Konstantin Jireček jest ještě mlád, ale již má za sebou život bohatý na činnost učitelskou, spisovatelskou i politickou, a ta činnost minulá, ten základ pevně položený je zárukou bohatého života budoucího. Dnes již má jméno po veškerém Slovanstvě, ano i ve světové literatuře, a staví se vedle Karstena Niebuhra a veličin podobných.

Konstantin Jireček, vnuk Josefa Pavla Šafaříka a syn Josefa Jirečka, byl jaksi už rodem svým predestinován pro dráhu vědeckou. Také nápadně brzy už na ní vy-

nikal, ač nesmí se snad říci, že náležel do řady mladíků „předčasně zralých“; vychování jeho šlo právě cestou nadmíru příznivou. Narodil se dne 24. července r. 1854 ve Vídni a gymnasium studoval při akademii Tereziánské. Hned jako gymnasista, v stáří asi šestnácti let, seznal jazyk staroslovanský, prakticky také jazyk bulharský a srbský, a psal tenkráte už do Musejníka úvahy o spisech bulharských a srbsko-charvátských. Filosofii studoval pak v Praze a v době té vydal první své samostatné dílo, týkající se bibliografie literatury novobulharské, kteréž vytiskla Učená společnost v Brahilově, a jiné dílo (Typik sv. Sávy), které vydalo Učené družstvo v Bělehradě. Od té doby pak zanášel se co nejpilněji studiemi o dějinách bulharských a konal cesty po slovanském jihu, seznávaje minulost a přítomnost Jihoslovanstva a věnuje veškerou svoji pozornost Balkánu, jeho lidu a jeho dějinám.

V stáří 21 let (r. 1875) napsal Dějiny národa bulharského, které tenkráte přišly vskutku jako na zavolanou. Spis ten vyšel také německy, vydán jest roku 1878 v Oděse rusky, a první bulharský sněm, do Trnova svolaný, vyslovil za ně spisovateli zvláštní své díky. V 22. roce svém dosáhl doktorátu filosofického, ve 24. jmenován docentem při universitě pražské pro dějiny jihoslovanské, zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk a o rok později povolán do osvobozeného Bulharska jako správce ministerstva osvěty. V úřadě tom, nejprv tedy jako správce, pak co generální sekretář, působil po pět let, do září 1884, a že tam působil blahodárně, že školství bulharské zorganisoval způsobem výborným, toho důkazem je úcta, jaké školství to těší se i mimo hranice Bulharska, — jeť tomu teprve asi čtrnáct dní, co jsme v listech berlínských četli chvalozpěvy na školy bulharské i na jich tvůrce.

Od té doby působí Konstantin Jireček zase v Praze. Je zde profesorem všeobecného dějepisu, ale přednášky jeho týkají se v přední řadě dějin jihoslovanských. Také

letos přednáší Jireček mimo jiné zase o dějinách poloostrova Balkánského. Že je Jireček eminentně literárně činným, i širší obecenstvo ví; přední časopisy české přinášejí jeho důkladné a veskrz původní práce. Vloni pak obohatil naše písemnictví prací, která jmeno jeho oslavila provždy. Je to Maticí českou vydané velké dílo Cesty po Bulharsku — cestopis to ve velkém slohu, práce hlubokého badatele i pozorovatele, dílo dokonalé.

FEDOR MICHAILOVIČ DOSTOJEVSKÝ

Nebylo podobného záchvěvu, podobného horečného vzruchu po ruském čtenářstvě, jako když Katkovův Ruský věstník začal uveřejňovati Dostojevského román Zločin a trest. Čtenářové Národních listů poznali asi ten pocit, když čitali v jejich příloze překlad románu toho a každý se denně zaříkal, že nebude čísti dál, a přece zase nemohl se dočkatí příštího čísla. Solovjev praví o dojmu románu toho: „Autor uchvacuje a vleče čtenáře proti jeho vůli ve své mračné království, kde nahromadil vše, co je temno, chorobno, trapno, protivno v ruském životě společenském a osobním, — tam odkryl takovou hlubinu lidského ‚já‘ a osvítil v ní takové zjevy, že až strach se zmocňuje člověka. Nalezl výraz pro nejtajnější pocity a pomysly, a čtení jeho knihy jest jakýmsi horečným, mrazivým, otřásajícím snem. Před zrakem rodí se cosi ohromného, složného; vše burácí v strašném zmatku, víří vůkol, letí ve vášnivém vichru, a nadě vším se vznáší trapný, dusivý, neobyčejný, ohromující pocit. A pojednou v tento mrak, v tento úžas rozlévá se záře tichého světla, rozléhá se hlas lásky, smíření, odpuštění. Hrůza mizí, z hloubky duševní noří se tiché slzy. Čtení skončeno, dojem však zůstane nadlouho. Nervy otřeseny, mysl pracuje.“

„To veliké, to národní hoře“, které na nás vyzírá z ruské poesie lidu a které ruskou hudbu pokrývá pře-
dojemným závojem hluboké elegie, to nemá pranic spo-
lečného s umělým naším západním „světobolem“, ono
je vrozeno, je pravdou, je tedy produktivní a vede zase
ke zkoumání pravdy. Ruská mysl ve všem konání hledá
lidské jádro, i v konání zlém, a vede tedy k nejčistší
humanitě. Tento pochod za pravdou, abychom tak řekli
absolutní, zračí se také ve všech vynikajících plodech
ruské literatury umělé a vzbudil už obdiv veškerého
mimoruského světa: ruské románopisectví uznává se už
nyní za nejprvnější v literatuře světové a uznání ruského
dramatu najisto bude následovat. Ruský spisovatel píše
z duše svého lidu — kéž by také český spisovatel psal
z duše svého lidu! Ale ta duše česká stojí nevšímána
a nerozumí tomu, co se v jejím jmennu děje.

Dostojevský postoupil ve vystihování pravdy nejdále.
Ovšem ne stejně ve vystihování krásy. Esteticky stojí
práce jeho pod pracemi na příklad Gogola nebo Turge-
něva. A také mezi sebou valně se liší svojí cenou. Proto
také měla díla jeho různý osud a způsobila stejně různý
osud svému původci — neboť kritika ruská je neúprosná,
a týž Bělinský, který první román Dostojevského Chudí
lidé přijal s nadšením, odsoudil některá jiná díla zase
naprostě. Stejně přísné pak je čtenářstvo ruské. Podo-
týkáme to proto, že bychom rádi, přikročí-li se u nás
k soubornému vydání Dostojevského, aby vybraly se
spisy jenom nejlepší.

Fedor Michajlovič Dostojevský měl život plný trýzně
a práce, teprve konec života byl slunný. Narodil se
30. října 1821 v Moskvě. V šestnáctém roce zemřeli mu
rodiče a zbyl jenom vroucně milovaný bratr Michajl.
Skončiv studie pracoval po nějakou dobu co inženýr, ale
ve dvacátém roce svém rozhodl se, že se oddá cele litera-
tuře. Pracoval při trpké nouzi. Avšak hned první práce
jeho způsobila v obecenstvě i v kritice nadšení takové,
že slibovány mu z literární práce doly zlaté, Doly ty

však se neobjevily a k tomu se mu přihodilo, že roku 1849 s jinými mladíky zatknut, postaven před vojenský soud a odsouzen k smrti. Dostojevský doveden až k šibenici a zde mu proměněn trest smrti ve výpověď na Sibiř. Tam žil čtyři léta ve vězení, načež vřaděn do pluku jako prostý voják. Stal se důstojníkem a mohl pak opět z Asie do Evropy, ovšem jenom do měst menších. Konečně přece si dobyl milosti, směl i za hranice, redigoval různé listy, uveřejňoval román za románem, ale hmotné poměry jeho zůstávaly stále bídny, neboť neměl ani praktického rozhledu, ani trpělivosti, aby staral se o svoji budoucnost a vyhnul se knihkupeckým závazkům, které vždy zase znova kladly mu provaz na krk. Poslední čtyři léta jeho života byla však přece klidná a šťastná.

Dostojevský byl čtenářstvem téměř zbožňován, a když 28. ledna 1881 neočekávaně zemřel, sprovázena jeho smrt hlubokým smutkem národním.

FRANTIŠEK NERUDA

V letech padesátých, když nebylo u nás národního života politického ani společenského, ne literárního a ne jiného uměleckého, živila se slabodechá veřejnost česká hlavně zprávami o českých hercích a muzikářích bloudících někde světem. Mikovcův Lumír a Šestákovy Pražské noviny přinášely téměř každého téhodne nějakou zprávu, kde „dlí“ Ticháček nebo Písek, kde hraje „první tragédka naší doby“ Češka Fanny Janouškova, kde „okouzluje“ Ferdinand Laub nebo sestry Nerudovy, „jak známo, rodilé Moravanky“, atd. Měli jsme radost z té své české, po světě putující slávy a nevěděli jsme ani, zdali se ten onen oslaveneck v cizině hlásí také k nám. Většina se vskutku hlásila. Laub přišel a zahrál nám

v divadle i při české odpolední hře — před hleďštěm téměř prázdným. Takoví jsme byli chlapíci! A přišla také Vilemína Normann-Nerudová, aby nám zahrála v divadle Prozatímním. „Mluví česky?“ bylo nejdůležitější otázkou, kladenou těm, kteří mohli za kulisy. — „Mluví,“ zněla odpověď, a měli jsme Vilmu, ten neobyčejný zjev ženský s řády na prsou, ihned rádi.

Takto jsme, upřímně řečeno, považovali obě sestry Nerudovy přece jenom za dosti nám odcizeny. Rovněž jako mladšího jich bratra Františka Nerudu, když v pozdějších letech přicházely sporé o něm zprávy. Když ale nyní zavítal do Prahy, seznávali všichni, kdož se s ním setkali, že je svým srdcem a smýšlením Slovan. Jeho působiště bylo ovšem vždycky v cizině: v Dánsku (kdež byl komorním virtuosem královým), Švédsku, Norsku a Anglii; ale také tam sledoval on vývoj českého umění a razil mu cestu. Nyní povolán za profesora na carskou konservatoř v Petrohradě. František Neruda, narozený roku 1843 v Brně, jest jedním z nejprvnějších cellistů naší doby a uznán také od takových autorit, jakou je Bülow.

Též co skladatel je František Neruda šťasten. Více než šedesát skladeb jeho vyšlo u různých nakladatelů v cizině; nyní také Urbánek v Praze vydal skladbu novou, veliký koncert pro violoncello s průvodem orkestru. Nastává nám ted doba koncertní, snad že nám bude popřáno uslyšeti také některé skladby Nerudovy.

VINCENČ D. BÍBA

Je ku podivu, že při zaměstnání učitelském, kteréž počítá se k nejnamáhavějším, přece dosti mužů dosahuje vyššího stáří. Že by však mohl některý z nich, v plné jsa ještě činnosti učitelské, slaviti už padesátilété jubileum-

krásné služebnosti své, náleží ovšem přece jenom k událostem nejřidším. A podivnou náhodou namanuly se dvě takové příhody v pražských kruzích ve dvou letech za sebou: vloni měl padesátilété jubileum profesor Blažek, činný na škole varhanické, a nyní právě téměř jubileu se těšil Vincenc D. Bíba, profesor na českém ústavě ku vzdělání učitelek.

Jmeno Bíbovo arci je u nás populární už po několik desítiletí. Jeho Navedení k písemnostem už před rokem 1848 zajímalo každého, kdo staral se o literaturu, ano třeba jen o bibliografii českou, a třinácte po sobě jdoucích vydání knihy té jméno spisovatelovo zapevnilo v paměti každé.

Mimo jmenovaný spis vydal Bíba také ještě Malého čtenáře, Cvičení slohová atd., vesměs to knihy praktické a dobré; ale činnost spisovatelská má u Bíby přece jen význam podřízenější.

Hlavní význam Bíbův leží v činnosti jeho pedagogické a tu zase jest největší jeho zásluhou, že nám vychoval výborného učitelstva celé generace. Lze říci, že Bíba vytváral u nás v pedagogice celou „školu“: on hned co podučitel na vzorné české škole pražské za řízení Amerlingova spořádal věcné učení v celek soustavný a metoda jeho rozšířila se po všech školách, kde byli ustanoveni učitelé z pražského učiliště. Od let šedesátých pak stojí co přední síla v řadě těch, kteří nám odchovávají a vzdělávají učitelky české.

Narodil se 25. března 1820 v Rožmitále. Hned roku 1839, devatenácte let stár, stal se učitelem v Horažďovicích, a prožív pak na technice pražské asi dvě leta na studiích, náleží od té doby věrně učitelskému stavu.

Bíba působil na následujících učilištích: na ústavě Wotzelově v Praze, na české vzorné škole, na české škole průmyslové, na českém ústavu ku vzdělání učitelek u Sv. Anny, na českém ústavě ku vzdělání učitelů a opět na státním ústavě učitelek, kdež působí dosud. Bíba je od roku 1870 členem pražské zkušební komise pro školy

obecné a měšťanské, je od roku 1873 starostou spolku k podporování vdov a sirotků po učitelích atd.

Padesátileté jubileum Bíbovo bylo oslaveno Spolkem českých učitelek v Praze, kteréž v místnostech Umělecké besedy k dojemnému účelu svému uspořádaly „slavnostní večer“ s deklamacemi, hudbou atd. Bíba je posud v plné síle své a přejeme sobě, aby činnost jeho prospívala nám ještě po mnohá leta.

CHARLES DARWIN

Proč pojednou podobizna Darwinova? Inu, proč?! Proto, že jsme Češi, novodobí Češi, kteří bojují o své bytí a nebytí, a že v boji tom nastala právě doba as nejdůležitější, a týž Darwin že vyslovil naučení, jakže se zachovat *v boji o existenci*, a že řekl: „*Jenom tvor zdatný udrží se v boji; tvor nezdatný, v obraně své chabý a lenivý, nepotravá!*“

Naučení to, vážené z pozorování veškeré přírody, svítí na naši cestu písmem jasným, plamenným — čtěme je, pamatujme si je a dle něho jednejme! Je doba pro nás zlá a jenom na nás záleží, aby nenadešla horší! Nepřijde, když každý z nás na místě, jež mu vykázáno, přísně vyplní své povinnosti k národu a vlasti!

Mohli bychom dnes dobře na těch několika slovích přestati. „Darwin“ a „darwinism“ je dostatečně každému čtenáři znám. A kdyby nebyl, několika málo slovy smysl Darwinových наук nevyčerpáme. Nejznámější z nich jsou theorie asi trojí: že všichni organičtí tvorové pocházejí jen od několika málo pravvarů, že v boji o existenci tvorové zdatnější se udrží a slabí se ztrácejí a že mezi tvory všemi panuje tak zvaný „přirozený výběr“, pářící krásné s krásným, silné se silným, dokonalé s dokonalým a vedoucí takto k nenáhlému zdokonalování

se druhů a opět ku vítězství silnějšího a ku zániku všeho, co je slabé.

Pro nauku svou byl by Darwin, kdyby byl žil ve středověku a dostal se do rukou odpůrcův na příklad Galileových, najisto býval upálen. Nauka jeho vzbudila obrovské vzrušení myslí a vyvolala zuřivý boj. Kdybychom chtěli zde jmenovitě uvést i houf jeho přátel a zase jeho nepřátel, nestačily by nám sloupce všechny, a na obou stranách našla by se jména velkých učenců, opravdových vědců. Boj zuřil asi po dvě desíletí a je dnes již rozhodnut: ve prospěch Darwina.

Také na biografická data není zde místa. Lidé jako Darwin neumírají a den jejich úmrtí fysického není koncem jich duševního života. Rovněž den jich narození fysického má důležitost jenom vedlejší: oni narodili se lidstvu, když s prvním činem svým vystoupli na veřejnost. To stalo se u Darwina v letech 1832—1836, kdy na lodi Beagle vykonal cestu kolem světa a pak uveřejňoval přírodozpytné pozorování své. Hlavní dílo jeho, v němž obsažena již nauka výše zmíněná, vyšlo r. 1859.

BERTA FOERSTEROVÁ, ROZENÁ LAUTEREROVÁ

Dnes sobě vykračujeme pyšně. Chlubivě vedeme si pod pažím českou primadonu — miláčka divadelního obecenstva. Paní Foersterová-Lautererova jím skutečně je, a jest jím právem. Značný, vzdělaný a sympathetic hlas, agilní zjev, duchaplné oko, dramatická živost, velká vůle i píle — toť jsou vlastnosti, kterými přízeň obecenstva dobývá se rychle. A na tom všem paprslek prvního, zlatého mládí!

Ve mnohem podobá se paní Foersterová-Lautererova proslulé Luccové: postavou, silou talentu a také i mládím,

čímž poslednějším chceme říci, že Lautererova v těchžé mladistvých letech zaujímá na jevišti místo již přední, ve kterých byla pronikla svého času také již Luccová. Berta Foersterová-Lautererova narodila se 11. ledna 1869 v Praze. Ve svém čtrnáctém roce vstoupila do pražské konservatoře, kdež strávila předepsaná 4 léta jako žákyně pěveckého oddělení paní Blodkové. Hlas i nadání upoutaly k ní pozornost ředitelství Národního divadla, jež angažovalo pěvkyni sotva z konservatoře vystoupi vší roku 1887 pro obor mladistvé primadony, a kritika i obecenstvo přijaly nového člena české zpěvohry s neobyčejnou přízní.

Za dobu dvou let nastudovala a provedla paní Foersterová *osmnácté* úloh klasického i moderního repertoáru. Jmenujeme z nich obzvláště Lidunku (Střelec kouzelník), Sulamit, Desdemonu, Marketu, Gabrielu (Nocleh v Granadě) a Taťánu (Oněgin). Právě teď má nastudovánu Xenii v Dimitru a Natašu v Rusalce, kterážto poslední opera právě se chystá na našem jevišti.

Mistr Čajkovský vyslovil několikráté, že podobné Tatánky v Rusku neměl, a způsobil, že byla paní Foersterová pozvána k pohostinským hrám na moskevské opeře carské. Hry měly být odbývány nyní v listopadu a prosinci; avšak jsou odloženy k žádosti ředitelstva našeho divadla, jež nemůže tak důležitých sil postrádati v sezóně.

LEV TOLSTOJ

Je skutečně obdivuhodno, jak mocně a neodolatelně podrobuje sobě nyní beletrie ruská veškerý vzdělaný svět! Jako když slunce pojednou a z neočekávaného místa protrhne temný mrak a krajem se rozletí zlaté světlo netušeného jasu, neznámé dotud síly! A téměř též tak rychle jako slunce vykonává ruský duch po všech ná-

rodech úkol svůj: zdáť se nám, že teprve před několika hodinami slunce to vyšlo, ale nyní ono už svítí oběma hemisférám. Není vzdělaného národa, aby nekochal se už ve výtečných plodech ruského románopisectví: Američané přímo je hltají v knihách i časopiseckých sloupcích, Francouzové koří se jim jako dílům mistrovským, Španělé přiznávají, že ruský román vyvolal u nich zcela novou literární školu, a Němci — ti se chovají přímo komicky: jedno a totéž dílo ruské vyjde v překladu německém třeba ve dvojím a trojím vydání za rok, časopisy jsou plny překladů z ruštiny, ale tytéž časopisy a v těchže číslech mluví napořád o Rusích jako o národu inferiorním, žeroucím lojové svíčky, atd. Něco podobného dovede jenom Němec!

Že také u nás beletrie ruská došla obliby co největší, netřeba teprve zvláště zde uváděti. Starší i novější bibliografie naše, zvláště pak ta nejnovější, roční obsahy našich časopisů atd., jsou toho radostným svědkem. Třeba však také konstatovati, že i na původní tvorbu českou měli a mají Rusové rozhodný, a to blahý vliv. Do let padesátých bujely u nás vzory německé, francouzské a anglické, v letech padesátých a na počátku let šedesátých začali působiti na nás Gogol, Gončarov, Tolstoj, Turgeněv a j., a mladí literáti naši dobře sobě všímali vzorů těch, a novodobé písemnictví naše mělo ihned toho stopy patrné.

Podávajíce dnes podobiznu románopisce hraběte Lva Tolstého, pokračujeme v galerii ruských beletristů, ondy zahájené. Tolstoj vystoupil s první prací svou, nazvanou *Dětství*, teprve roku 1853, ale hned prvním tím dílem svým vzbudil všeobecnou pozornost ruského čtenářstva. Následovaly povídky *Pacholetství* a *Junošství*, pak znamenité popisy Sevastopole za krymské války, a jméno Tolstého bylo zapevněno už provždy. Rychle za sebou šly pak romány *Rodinné štěstí*, *Kozáci*, *Vojna i mír*, množství drobnějších „povídek národních“, také i krásné práce dramatické, a skoro veškerá ta i jiná díla jsou

překládána do češtiny, frančtiny, italštiny, rumunštiny, maďarštiny, němčiny atd. Drama Vlasť tmy provedeno na různých jevištích mimoruských s výsledkem rozhodným a vyšlo také v několikerých překladech jako drama knihové. Je charakteristické, že mimo svou vlast těší se jméno Tolstého největší popularitě u Francouzů, pak u nás Čechů a — u Maďarů.

JAN FERDINAND BROKOV

Snad některý čtenář, spatřiv dnešní hlavičku na první straně našeho listu, bude se rozpomínati, kdeže jinde najisto už ji viděl. Čtenář ten chodívá asi častěji po Kamenném mostě pražském, kráčí pozorně a všímá sobě tamějších velkých soch: při jedné z nich, totiž při svatém Františku Xaverském, stojí genius, a ten má skutečně podobu s tou hlavou historickou, podobu sochaře Jana Ferdinanda Brokova. — Brokov užil své umělecké volnosti a dal geniu tomu podobu svou vlastní. Jemná, produševnělá, ve své měkkosti téměř až ženská hlava; nikdo by v ní nehledal tu energii, tu životní sílu, kteréž se obdivujeme při leckterých dílech Brokovových, ba někdy mají ta díla snad až mnoho té životní síly, životního ruchu při sobě, takže je to poněkud i na újmu nutnému monumentálnímu klidu; je to však jediná výčitka, kterou lze Brokovovým dílům učiniti. Zvláštnost ta jejich byla příznakem doby, a lze se Brokovu obdivovati, že přece dovedl se tak emancipovati z těsných názorů přísné doby své, jak vskutku učinil. Jinak jsou díla jeho smělá, velká, svědčí o šťastném studiu přírody, a mnohé z nich bylo ještě po století napodobeno proslulými dnes mistry. Když jsme svého času v listě tomto byli podali podobiznu Skretovu, uvedli jsme také Brokova mezi nečetnými těmi výtvarníky, jichž jmena přenesla se slavně

z minulosti na naši dobu. Posud však není Brokov oceněn dle plné velikosti své. Umělecká beseda učinila sice ve směru tom pěkný krok, ale také ten spolek nemá dosud dosti sil, hlavně peněžitých, aby pokračoval na cestě nastoupené.

Brokov vyšel z rodiny veskrz umělecké. Otec jeho Jan přišel mlád z Uher do Prahy a provozoval zde umění řezbářské až do své smrti 28. prosince 1718. Po něm máme dosud známou sochu sv. Jana Nepomuckého na pražském mostě, ulitou od Norimberčana Herolda dle modelu Brokova staršího. Jeho syn Antonín byl malířem a básníkem, druhý syn Josef řezbářem, náš Jan Ferdinand pak byl ze tří bratří nejnadanějším. Narodil se v Praze r. 1688 a zemřel tutéž r. 1731, teda již ve 43. roce svém. Rád byl by navštívil Italii kvůli studiím, ale hmotné prostředky zabráňovaly tomu a Brokov byl poukázán na vzory domácí a na studium přírodní. Nejprve pracoval se sochařem Guitainerem, na př. na skupině sv. Trojice na Vlašském náměstí v Praze, ale v pozdějších dílech vlastních vynikl daleko a daleko nad toho učitele svého. Dosud těší se Praha dosud četným mistrovským dílům Brokovovým.

Předpokládáme, že čtenář hlavní z nich zná; jsouť to zejména některé sochy na pražském mostě Kamenném (sv. Prokop, sv. Ignác, sv. František atd.), mouřenínské karyatidy na paláci hrabat Morzinův, socha sv. Filipa Neriho v čele Nových zámeckých schodů, náhrobní pomník v kostele sv. Jakuba a mnoho jiných. Mělo by už postaráno býti o to, abychom měli nějaké album veškerých děl Brokovových, třeba jen fotograficky reprodusovaných a krátkým textem sprovedených. Avšak — kde je podnikatel?!

Česká universita měla to štěstí, že hned do vínku svého dostala několik již akreditovaných, praktických sil: uznané vědátory, zkušené již učitele. K těm náležel také Dr profesor Jiří Pražák. Jeho jmeno jako učence je zapevněno a šíří se v kruzích přísných právníků dál a dál a jeho působnost učitelská jest u nás vděčně uznávána všude, předně ale v řadách studentstva samého, kteréž k profesoru Pražákovi pohlíží jako k ideální autoritě a jako k muži, od něhož najisto lze se naučiti všemu, čeho třeba mladému a snaživému kandidátu učenosti. Dr Pražák je muž veskrz opravdový, přísný, ve všem spolehlivý a přitom vlastenec co nejvřelejší.

Narodil se dne 16. října 1846 v Lokti jakožto syn krajského inženýra, pozdějšího stavitelského rady Karla Pražáka. Odbyl studia gymnasiální v Opavě a právnická v Praze, kde byl dne 12. prosince 1868 povýšen na doktora veškerých práv. Tráviv pak nějaký čas ve službě soudní a advokátní, stal se roku 1876 advokátem v Praze. Již však o rok dříve byl se habilitoval na pražské universitě pro rakouské právo veřejné. Roku 1879 stal se mimořádným profesorem na universitě, tenkráte ještě nerozdělené, a po rozdělení přikázán jest vysokému učení českému, při kterémž stal se r. 1884 profesorem řádným.

Od roku 1872 je profesor doktor Pražák spoluredaktorem odborného časopisu *Právník*, vydávaného Právnickou jednotou v Praze. Mimo do *Právníka* psal četné články i do jiných odborných časopisů právnických. Samostatné větší práce vydal posud dvě, a sice *Das Recht der Enteignung in Österreich* (v Praze 1877) a *Spory o příslušnost mezi soudy a úřady správními* (v Praze, I. díl 1882, II. díl 1886).

HRABĚ JOSEF EMANUEL CANAL

Nyní, zrovna před Štědrým večerem, přede dny, kdy srdce lidské roztává a též mysl bohatcova ohlíží se po potřebách svého vůkolí, před dobou, kdy lidé navzájem obmýšlejí se přátelskými dary a koledami, zajisté je včasné, připomeneme-li zde jméno a tvář muže, kterýž vyniknul svým dobrodějstvím, a to v rozmezích co nejširších, ba vznešených. Byl to také kavalír v pravém slova smyslu, rodem sice cizinec, ale přece v době víc než dvousetleté jediný šlechtic, který pro společenský a duševní život v Čechách dovedl podniknout oběti co největší. A mimo to jesti tomu právě sto let, co muž ten věnoval naší Praze dar veliký: rozsáhlou, překrásně zřízenou, vědeckým, hospodářským i architektonickým účelům odkázanou a každému přístupnou zahradu veřejnou. Zahrada ta zachovala dosud jméno dárcovo v ústech pražského lidu, znáť ji Pražan posud jako Kanálku, — věnovatelem jejím byl Emanuel Josef Malabaila hrabě Canal.

Hrabě Canal narodil se 3. července 1745 ve Vídni jako syn tamějšího sardinského vyslance. Záhy vstoupil do vojska, postupoval rychle, až stal se podplukovníkem. R. 1770 vystoupil z armády a usadil se trvale v Praze. Od té doby byl veškerý jeho život věnován vědám a umění, starosti o vychování opuštěné mládeže, studujících i lidu služebného, a hrabě přinášel krásným těm snahám svým oběť za oběti. Vypočteme jen několik hlavních zásluh jeho: Hrabě Canal byl předsedou české společnosti hospodářské. Byl zakladatelem pražského sirotčince. Byl předním sběratelem a podporovatelem pražského chudobince. Byl podporovatelem četných studujících, mnohých vědců a přemnophých hudebníků. Byl sám hudebním skladatelem a vydržoval za své peníze výtečný a četný sbor hudební. Byl zanícen pro pokrok hospodářský a pro zvelebu zahradnictví. Byl

vydavatelem spisů vědeckých; takž na př. vyšla jeho nákladem první Flora česká. Založil pro ty, kdož vynikli v studiích botanických, značné prémie peněžité. Založil pro nezaměstnané služebníky, jich vdovy a sirotky spolek podpůrný. Živil na tisíce lidí ve svých rozlehlých zahradách, přádelnách atd. atd.

Ale hlavním jeho činem bylo založení Kanálské zahrady. Zakoupil k účelu tomu velice rozsáhlé pozemky, jichž větší část je také historicky zajímava a náležela kdysi též k pozemkům po bělohorské katastrofě v Čechách konfiskovaným. Na těch založil sad vzorný, jenž vynikal zahradnickou architektonikou, v němž pěstovaly se novotiny hospodářské a štěpařské, v němž byly velké skleníky a rozsáhlý oddíl vědecký, tedy poučný, kde po mnoho desíletí odbývány také veřejné přednášky. (Posledním přednášečem byl zde náš Bořivoj Presl.)

Hrabě Canal zemřel jako jedenaosmdesátiletý kmet roku 1826 a Praha sprovodila ho, svého čestného měšťana, na hřbitov volšanský průvodem dotud zde nevídaným.

JOSEF ALOIS TICHÁČEK

„... Nevšední hudební jeho nadání obrátilo na sebe pozornost a hoch přijat do kláštera za vokalistu. Zároveň studoval také gymnázium. Přišel pak do Vídně zpíval tam v kostelích a při té příležitosti vzbudil pozornost ředitele kóru, který byl zároveň ředitelem sborů divadla u Korutanské brány. Na jeho domluvu obrátil se... k divadlu, a zpívaje z počátku ve sboru, pak někdy také v menších úlohách sólových, vzdělával se zároveň ve zpěvu u mistra ...“ — Atd.

Tento „běh života“ zná zajisté už každý český čtenář; jeť to obraz mládí přečetných českých umělcův hudeb-

ních a zpěváků našich slavných. Slova ta stojí v biografii mistra Lva právě tak jako v biografii leckterého našeho divadelního umělce mladšího a rovněž tak i v životopisných statích pojednávajících na př. o tenoristovi Ticháčkovi, „největším hrdinném tenóru 19. věku“.

Josef Alois Ticháček náleží mezi ty umělce české, o nichž jsme zde před nedávnem řekli, že v letech do roku 1848 a po tomto, kdy národní život poután byl dřímotou, ve světě ozařovali české jmeno; na Ticháčka stejně jsme byli pyšni jako na Píška, na Janouškovou a na jiné.

Narodil se v Teplici u Police v Čechách r. 1807, studoval v Broumově, odebral se roku 1829 na studia lékařská do Vídně — slovem: jakož už naznačeno v šabloně uvedené výše. Vlastní uměleckou dráhu nastoupil teprv r. 1834 v Štyrském Hradci. Pohostinskými hrami pak ve Vídni, o nichž pochvalně se psalo, obrátil na sebe pozornost ředitelství dvorního divadla v Drážďanech, kamž také roku 1838 stálé angažmá obdržel a kde umělecky působil pak už provždy. Zpíval ovšem pohostinně také jinde: v celém Německu, v Anglii, Holandsku a Švédsku, všude vzbuzuje nadšení přímo báječné. Byl vyznamenán řády, různými tituly a zasypáván peněžitými odměnami.

Hlas Ticháčkův, tenor to hrdinný, byl síly fenomenální a zvuku neobyčejně lahodného; udržel se také Ticháčkovi v plné téměř síle až do let pozdních. Intonace byla vždycky vzorně ryzí a čistá, škola ve všem vůbec co nejvýbornější. Ticháček byl pravý dramatik, instinctivně nalezající pro úlohu vždy pravé jádro, ale také muž vědecky vzdělaný a přitom pro svůj obor nadšený. V Německu žije nyní celá generace umělců, řídících se posud Ticháčkem jako vzorem.

1890

JUDR FRANTIŠEK ČÍŽEK

JUDr František Čížek, starosta Sokola pražského, náčelník České obce sokolské, zemřel a pohřben jest minulý týden. Třetí starosta, který pražskému Sokolu zemřel během dvou let.

Je to ta stará melodie: třetinu našich pracovníků vynikajících, právě když mohou národu posloužiti nejvíce, srazí osud nelitostně náhle k zemi. Také Čížek, na jehož činnosti visely dva z největších spolků českých a ještě řada jiných výkonů národních, zemřel, nejsa ještě ani čtyřicátník a jsa právě dozrálý životním rozhledem, rozvahou a mužným soudem svým. Řeči nad jeho rakví promluveny, nekrology v časopisech vytištěny, a jeden je hlas, že Čížek byl povahou přímou, pracovitou, nezištnou, železně důslednou, vlastenecky nadšenou atd. Zajisté soud ve své jednolitosti krásný. — Je tomu několik let, co pisatel těchto řádků Čížka seznal osobně a náhodou hned tenkráte o něm slyšel také úsudek trefný a významný. „Jaký je to muž, ten Čížek?“ ptal jsem se kohosi, jenž ho dobře znal. — „To je jeden z těch řídkých lidí, kteří nikdy nelhou.“

Pravdivý a vytrvalý! Takže Karel Pippich právem mohl se vztahem k Čížkovi teď říci:

Kdo duší, tělem Sokolem chceš býti,
v své četě *vytrvej až do skonu!*

Dr František Čížek narodil se dne 15. října 1850 ve vesničce Křelíně pod Troskami u Jičína. Roku 1877 dosáhl hodnosti doktorské a od roku 1884 byl samostatným a velice hledaným advokátem. Za dob svých studií stál Čížek v čele studentského ruchu a byl roku 1876 jmenován starostou Akademického čtenářského spolku. Od roku 1874 náležel Čížek také do cvičitelského sboru pražského Sokola a vyznamenal se zde jako důkladný

znalec odborný i cvičitel vzorný. Roku 1878 zvolil jej sbor za náměstka náčelníkova a roku 1883 Čížek povolán k hodnosti místostarosty. Po smrti Tyršově připadl Čížkovi značný podíl práce sokolské, hlavně když přiblížila se oslava jubilejní a Čížek zvolen za předsedu slavnostního výboru. Po úmrtí starosty Gabriela Žižky povolán pak Čížek jednohlasnou volbou na starostenský stolec Fügnerův.

Vedle této veliké práce měl Čížek i v jiných směrech vlasteneckých činnost rozsáhlou. Tak zejména v Národní jednotě severočeské, jejíž celou agendu stále řídil jako náměstek předsedy. Jak velkodušně v té i jiné hodnosti Čížek sobě počínal, vypravuje prostých několik slov, jež tuto citujeme z nekrologů novinářských: „Stačí jen podotknouti, že veškeré právní zastupování Čechů ve smíšeném území Čížek vykonával *zdarma*.“

BEDŘICH LADISLAV LAŠEK

V různých časopisech českých objevují se nyní občas cestopisné články, které již nadpisem svým mysl připoutávají a při čtení vábí jak svou novostí, tak svou původností. Bývají to cestopisné črty ze krajin odlehлých, zřídka některým cestujícím spisovatelem navštívených, a někdy téměř nedůvěřivě díváme se na podpis, je-li to skutečně krajan Čech, který nám zde to všechno píše. Forma je vždycky nehledaná, prostá, obsah pravdivý, a tedy také neobyčejně poutavý — slovem, pan Bedřich Ladislav Lašek, původce těch črt, jest spisovatel pravého zrna, jakých nám hezky mnoho ještě zapotřebí. Až vyjdou ty cestopisy sebrány, zaujme Lašek v literatuře české zvláštní a velice čestné místo. Uvádíme jenom některé asi z třiceti nám známých jeho statí, aby označen tu byl alespoň jejich směr. Jsou to na příklad tedy:

Z Permy do Jekaterinoburku, Z bývalého carství Kazaňského, Minerální vody kavkazské, Kozáci, České osady na Kavkaze, Svatba ve Smolenské gubernii, O ruské maslanici, O ruských bylinách atd.

Ale udivení naše roste, když zvíme, že Lašek je vlastně — hudebník. A sice kapelník, a k tomu ještě zrovna kapelník proslulého a také nám Čechům dobře známého pěveckého sboru Slavjanského. Že ale právě při sboru tom zaujímá Lašek místo tak důležité, je zajisté svědectvím, že rozhodně vyniká jako exekutivní hudebník směru přísného. Lašek není však jenom hudebníkem reproduktivním, nýbrž také produktivním, a to plodným. Tiskem vyšlo od něho alespoň už čtyřicet děl samostatných, arcíže menších, psaných jak duchem moderním, tak i národním, a charakterisujeme je částečně zde také prostým sdělením nadpisů: Na březích Něvy (valčík), Na Balkán (pochod), Čtverylka z bulharských písni, Chaz Bulat (dueto z kavkazských písni), Píseň ruská na slova Lermontova atd. — Jest pochopitelně, že spisovatelský talent Laškův zmocňoval se také hudebních themat, a tak jsme skutečně od něho četli už celou řadu poučných článků, jako na příklad O reformách hudebních, O hudebních ústavech na venkově, Nové tóniny, Hudební skizze z Ruska atd.

Lašek je z rodiny hudební. Ve Slovanských zvucích na př. vyšlo také Taneční album bratří Lašků, k němuž přispěl Bedřich a ještě dva jeho bratři. Bedřich začal komponovati v Brně, když byl ještě kandidátem učitelství (byl v hudbě žákem Janáčkovým a Žaludovým), a spisovati počal jako učitel v Rychnově.

Zakrátko přibude prý sbor Slavjanského také zase do naší Prahy. Budeme tedy mít příležitost uvítati svého krajana a obdivovati se praktickým výsledkům píle a umění jeho.

Bude tomu pomaličku čtyřicet let. V domě „u Šindlerů“ v Ostruhové ulici bydlel ve druhém patře kněz ještě mladý, sídlící zde však přece již na odpočinku. Nevelký, těla poněkud chorého a tváře bledé, ale oka jiskrného. K tomu jsme putovávali po klikatých schodech co mladincí studentíci, s ceduličkou v ruce, abychom na ni dostali zas nějaký nový sešit *Slovníku polsko-českého* — ten kněz byl Josef Boleslav Podstránský, první náš lexicograf polsko-český. Mnoho slov s námi právě nenadělal, ale přece měl vždy nějakou otázku přívětivou, nějakou průpověď vlasteneckou, a když jsme odcházeli od něho, capali a dupali jsme po dřevěných schodech, že až se všechny dvéře rozlítaly a hlas za hlasem se nesl, „cože nás čerti berou“.

K Podstránskému chodili jsme si pro slovník, ku Krolemusovi pro sešity jeho Staročeských obyčejů, k Amerlingovi pro sešity Lučby — ti tři mužové byli nám tenkráte hotovými bohy. Nikdo by neuvěřil, s jakým nadšením jsme odebírali ta díla jejich! A jenom jedné věci jsme se divili, té totiž, že také Amerling není kněz, neboť to se nám zdálo jisté, že jenom kněz je a může být vlastencem pravým. Také vskutku měl dětinský ten náhled tenkráte jistou podstatu svoji.

Jak praveno, tenkráte, po desítileté asi kněžské službě, byl Podstránský už na odpočinku. Podstránský narodil se 28. srpna 1815 v Rychnově nad Kněžnou. Roku 1839 byl vysvěcen na kněžství a dán jako kaplan do Liberka na Rychnovsku. Tam však musil ve filiálním kostele bělském kázati německy, a když pak následkem svržení s koně (neboť musil do horských osad koňmo) těžce se roznemohl, dán do Žírče u Králové Dvora na kaplanku zcela německou. Odtud však přišel do Žlunic u Dymokur na štaci českou a působil zde po šest let. R. 1847 stal se zámeckým a místním duchovním správcem v Dymo-

kurách, kde přičiněním jeho založena knihovna a ku vzdělání lidu zaražen spolek, který roku 1848 přetvořen v Lípu slovanskou. Co starosta spolku byl J. B. Podstránský přítomen na sjezdu Slovanské lípy v Praze. To způsobilo mu mnohé nesnáze a porušilo znova jeho zdraví, takže odebral se na odpočinek do Prahy, kde zanášel se studiemi jazykovými. Zde tedy jal se skládati a vydávati slovník polsko-český. Tím však vyčerpal do dna malou peněžitou úsporu svou a musil opět na venek, do Zubné u Rakovníka, kde mu osadníci za duchovní práci při filiálním kostele dávali malý příspěvek. Tam počal také spisovati a nákladem Hessovým vydávati své dílo obšírné, několikasvazkové, *Výklad náboženství křesťansko-katolického*. Po šesti letech stal se zámeckým kaplanem v Nedělištích u Hradce a roku 1860 pak kazatelem u Sv. Barbory na Horách Kutných, kde po 14 let působil na kazatelně a co spirituál v klášteře sv. Voršily. Mimo to řídil tam oba spolky čtenářské, duchovenský i učitelský, spravoval učitelskou knihovnu, pracoval pro porady učitelské a po kolik let odbýval vikariátní školní visitace. R. 1872 po těžké nemoci musil vzdáti se úřadu kazatelského a od r. 1876 je beneficiantem ve špitále kutnohorském, jehož *Paměti* byl sepsal.

Podstránský je knězem starého českého zrna. Nejobětovnější vlastenec. Neoblomný přítel lidu. Muž milovný pokroku a svobody, který nedovede přesvědčení svého podřídit prospěchu. Měl proto po mnoha desíti let svízele mnohé, ale přece za své zásluhy vyznamenán byl od svého duchovního představenstva několikrát; stal se čestným farářem, biskupským notářem atd.

Mimo některé spisy již uvedené jmenujeme zde ještě několik knih Podstránským sepsaných a vydaných. Jsou to hlavně Mluvnička polská, Kytička z přísloví pořádkem katechismu vázaná, O lásce k vlasti, Obrazy alegorické z bájesloví Řeků a Římanů, Jmena místní v Kutné Hoře a okolí atd. V rukopise chová Podstránský alespoň dvacet děl ještě nevydaných, z nichž uvádíme

zde jenom Příjmení českoslovanská, slovozpytně vyložená a Výklad jmen vlastních.

FRANTIŠEK SYŘÍNEK

Divadelní jubilea zrovna prší. Je jich na pohled příliš mnoho, ale na českou věc divadelní jich přece jen zase *není* příliš mnoho. Arci, v Praze zdají se nám hromadit se, u divadla zde jediného. Také je tu zvláštní pocit, že ve skvělé divadelní budově, před četným, soudným obecenstvem je vlastně každá výborně provedená úloha pro herce již jubileem, že i za dob dřívějších a horších samy ty pověstné „benefice“ bývaly výročními jubilei, že nyní nemá ani delší už působnost bohudíky více přídechu obětovných zásluh atd. Ale nepřehání-li se věc, nechce-li se jubilovat postupně po každých pěti letech, nemůžeme upřít, že každé jednotlivé jubileum umělce vynikajícího je přece jen zároveň plodným popudem jak pro veškerý umělecký personál, tak i pro samo obecenstvo, — a neupíráme takovým večerům oprávněnost a váhu.

Nejdojemnější česká herecká jubilea odbývají se však dosud — bez jubilování. Snad sobě dotyčný veterán sám vzpomene na památný den někdy — o půl roku později. Snad že prohodí při oblékání v těsné a děsné garderobě venkovské jen jakoby mimochodem: „Dnes před 25 lety . . .“ Snad pronese skromnou tu připomínku svoji po představení v začazené hospůdce a soudruhové pozdvihnou sklenice a — hlavy jim pak klesnou a ústa se odmlčí — obraz vlastního života jako těžká mlha táhne jejich myslí — budoucnost, minulost sesouvají se v obraz nevábný, snad hrozný — eh — vždyť už toho bylo napsáno dosti dojemného o hereckém životě kočovním, nechceme zde věru přidávat chudé své zrno — zdviháme sami sklenici a tichým těm, skromným, za-

leklým jubilantům svým putovním z plného srdce voláme: „Na zdar, bratři!“

Jste nám skutečně bratry v národní práci! Pionéři českého umění. Rozsévači vlasteneckého nadšení. Vy zasluhujete, aby jména Vaše zůstala zachována. Ba abyste došli i hmotné odměny. A děje se bohudíky zne-náhla už jedno i druhé. České divadelní umění nabývá vždy vděčnější pudy, vždy většího uznání. Už se nemluví jenom o Praze, o divadle jediném; zájem český obmyká už města také jiná, divadla Prahy vzdálená a sleduje jejich osudy i osudy jejich členů. Tyto dny slavil František Syřínek na jevišti brněnském své „25leté jubileum herecké“ a byla to hotová událost, která zajímala, o níž se psalo a četlo po českých krajích *všude!* Ovšem není na jevištích mimopražských každý herec *Syřínkem*; ale každý z nich tu vidí, že poctivá práce herecká dnes u nás již se odměňuje, ať koná se již kdekoli.

Pamatujeme se velmi dobře na Syřínka jako na smíchovského diletanta. Řekněme upřímně: zračilo se v něm takové sebevědomí, že se nám až nelíbilo! Ale talent tu byl, o tom nebyla možna pochybnost. A brzy se poznávalo, že tím sebevědomím prorážela vlastně jenom železná vůle: býti něčím skutečně vynikajícím, a přitom býti zcela *svým*. Dnes, po 25 letech, píše se v Brně o Syřínkovi: „Obecenstvo naše zahrnuje Syřínka hojnou, zaslouženou přízní a dává mu svědectví, že každý úkol, a byť to byla role nejmenší, provedl se svědomitostí uznání hodnou . . . Do dneška dovedl si zachovati Syřínek, po 25 letech kočovného života hereckého, zanícení a ideálnost . . .“ — Není ani lze napsat něco lichotivějšího!

R. 1864 nastoupil Syřínek své první angažmá u Kramuela. Rok nato byl u Zöllnerové. Od roku 1866 je u Švandy. Kdo zná, jak čilý, jak bohatý, jak rozmanitý je vždy repertoár Švandův — nechť Švanda řídil už divadlo plzeňské, smíchovské nebo brněnské —, dovede alespoň tušiti, co vše tu žádáno na „prvním hrdinovi

a milovníku“, a umí pak teprve plně ocenit slova výše položená: „*Syřínek dodnes zachoval si zanícení a ideálnost svoji . . .*“!

JIŘÍ BENDA

„Které persony a které personifikace jsou teď v masopustní době nejvíce na slovo brány?“ ptá se v Journal amusant učitelka své povyrůstající žačky. — „Z bohů Amor, z lidí Romeo a Julie,“ odpovídá žačka. Výborně, výborně, „vyšší dívko“! I na ulici člověk teď zaslechne průpověď „Romeo a Julie“ denně vícekráte. A kolikrát teprve asi zaznějí ta slova za noc v bálové síni!

Vzpomene si přitom někdo na Shakespearea? Zajisté dosti mnozí. Mnohý také na jeho interpreta Gounoda. A letos u nás mnohý též na Čajkovského, tvůrce ouvertury Romeo a Julie. Ale na Jiřího Bendu, nejprvnějšího skladatele opery Romeo a Julie dle Shakespearovy truchlohry, nevzpomene sobě asi nikdo. Činíme zde tedy sami o něm zmínku kratičkou. Vůbec se po našem náhledu příliš málo staráme teď o díla velkých starších skladatelů českých; kdyby byla nějaká starost o ně, musilo by to přece být viděti předně na programech četných koncertů našich. Zdá se, že pro ten prales české skladby starší naši lidé ztratili — národní kompas.

Jiří Benda náleží ovšem k nejslavnějším skladatelům, vyšlým z českého lidu. „Jeho skladby,“ praví estetik o něm, „předčily co do líbezné melodie a výrazných rytmů díla jeho současníků. Líčilť tónem nejjemnější hnutí srdce s neporovnatelnou věrností. Jeho zvláštní obor byla kantiléna, cituplné adagio a efektuplný recitativ.“

Avšak Bendu a celou slavnou rodinu Bendových připisují sobě Němci; působili Bendové téměř výhradně v Německu, nejvíce jako dvorní hudebníci pruští. Do

Německa zatáhl je nejstarší bratr František, muž povahy podnikavé a nestálé. Jeho jmenují podnes estetikové němečtí tvůrcem zvláštní *německé* školy houslové. František a náš Jiří byli synové tkalce v Starých Benátkách, hudebníka praktického, který záhy se staral o hudební vzdělání svých dětí. Nejprve uveden Jiří do kapely krále Bedřicha II., později stal se komorním hudebníkem v Berlíně, pak povolán za kapelníka do Gothy. Záhy skládal Jiří opery, takž Ciro riconosciuto (Cyrus znova poznaný) a Il buon marito (Dobrý manžel), které se líbily. Slávu jmena svého založil však melodramatem Ariadne auf Naxos, kteréž provozováno bezpočtukráte v Německu a také v Italií a ve Francii; v Paříži dirigoval toto své dílo Benda osobně. Stejně se líbilo druhé melodrama Medea. Z dalších velkých skladeb jeho uvádíme opery Dorfarzt, Romeo a Julie, Holzhauer, Orfeus, Findelkind atd.

Po osmadvacítiletém pobytu v Gothě odebral se Benda do Hamburku, kdež byl u divadla ředitelem hudby, šel pak do Vídne, kdež dával oblíbené hudební zábavy, a vrátil se nato opět do Gothy.

Zemřel v Kostrici dne 6. listopadu 1795, stár jsa 74 roky.

VÁCLAV HOLLAR

Časová, „masopostní“ naše dnešní podobizna ovšem není; spíše asi by se hodila do týdnu pašijového. Ale vždyť je ta naše česká veselost beztoho taková, že bez slzi se ani neobejde, že do nebjujnějšího víru jejího náhle zadrhne výkřik srdcervoucí a že tančíváme i při hudbě pohřební! A docela letos masopust v Čechách — !

Václav Hollar byl český exulant. Prodělal všechny svízele těch, kteří za přetěžkých dob pobělohorských vyštíváni byli chudi a bez pomoci do ciziny válkami roze-

drávané, a prodělal as ještě více různých situací smutných než mnohý exulant jiný. Jeho život stačil by událostmi svými na romány nejpestřejší: exulant tedy, poutník po nejproslulejších městech tehdejšího věku, cestovatel po krajinách afrických, umělec hledaný a zase zapomínaný, muž v zámožnosti narozený, do chudoby vystrčený, prací svou zase zbohatlý, znova politickými událostmi, živelními pohromami, ba i loupežnictvem mořským ochuzovaný a pak v bídě svůj život dokonávající — nelze sobě ani myslit obrazu pestřejšího!

Václav Hollar, slavný ryjec český, náleží do slavověnce, jejž osud jako nahradu, ovšem slzavou, vtisknul v čelo oloupené české vlasti, toužící za ztracenými svými syny. Mezi českými exulanty, kteří v cizině se proslavili, zaujmá Hollar jedno z nejpřednějších míst. Jmeno jeho přetrvalo věky a zůstane v dějinách světového umění ozářeno již povždy. K tomu se pak pojí, že zároveň českost jmena nikdy ani nemůže být v pochybnost brána, postaralť se o to Hollar sám: Wenceslaus Hollar, *Bohemus*, stojí na četných dílech jeho podepsáno!

Rozumí se samo sebou, že ani to Němcům nevadí a oni že si přece Hollara za svého vydávají! Mohou ho znamenitě potřebovat. Hned ku konci století šestnáctého klesalo u nich „umění grafické“, mědo- i dřevoryt staly se znova zase výrobkem jen řemeslným. „Jako hvězda první velikosti skví se v této noci (rozuměj tedy „na nebi německém“) Jeronym Falck a Václav Hollar, jenž však jest nucen rozvinovati bohatou činnost svoji v cizině, v Anglii,“ — praví jakýs Dr Brendicke ještě ve spise *loni* v Berlíně vydaném!

Hollar narodil se roku 1607 v Praze — rodný dům jeho stojí zde v ulici Soukenické a Umělecká beseda označila jej pamětní deskou. Hollar byl určen ku právnictví, věnoval se však malířství, hlavně ryjetví. Patentem z roku 1627 donucen opustiti svou vlast, žil postupně ve Frankobrodě, Štrasburku a Kolíně nad Rýnem, kdež seznámil se s anglickým vyslancem hrabětem Arunde-

lem, a s tím odebral se do Anglie. Stal se tam učitelem mladého prince walleského, napotomního krále Karla II. Při vypuknutí války občanské byl jat jako přívrženec rodiny královské, a vyváznuv z toho, následoval hraběte Arundela do Flander, kdež strávil několik let v Antorfě, provozuje pilně své umění. Roku 1652 vrátil se opět do Anglie a stal se tam královským kreslitelem. Roku 1669 šel s lordem Howardem do Afriky, kde kreslil pevnost Tanger a její okolí; vraceje se pak do Anglie, přestál mnohé nebezpečí mořskými bouřemi i loupežníky. Strašlivý požár v Londýně roku 1666 pohubil velikou část Hollarova pracně nabytého jmění, a on strávil poslední leta svého života u veliké chudobě, ve kteréž ze- mřel 25. března 1677.

Zůstalo po něm na *tři tisíce* větších a menších rytin, „z nichž mnohé jsou nevyrovnané krásy a ceny“. Téměř úplnou sbírku prací Hollarových chová naše Rudolfinum pražské.

JAN LADISLAV DUŠEK

Kvůli tomu, abychom neuvázli v jednotvárnosti, změnili jsme formát svých podobizen na menší; musíme tedy občas dátí teď zase nějakou podobiznu větší, abychom neuvízli snad v jednotvárnosti nové. Velikost obrazu není tedy vzájemným měřítkem pro důležitost osoby.

Jméno *Dušek* (psáno někdy Dussek, Dusek, *Dusík*) je po Čechách velice známo. Jeden František Dušek, pianista, skladatel, učitel hudby, byl mistrem Koželuhovým a Vitáskovým a má také v životopise Mozartově známé svoje místo. Jiný František Dušek, z rodiny také jiné, proslul zase jako geniální ministr financí v povstání uherském. Pak jest ještě celá řada mužův a žen Duškových, ze tří asi rodin různých, proslulých však vesměs jako hudebníci, skladatelé, zpěvačky, a to proslulých

za své doby v nejpřednějších sídlech evropských. Nejslavnějším ze všech stal se však Jan Ladislav (jinak také Ludvík) Dušek, narozený v Čáslavi 9. února 1761 a zemřelý v Paříži 20. března 1812.

Že posléz jmenovaný člen našich Dušků má po Čechách vůbec a na Čáslavsku zvláště zachovánu paměť trvalou, je asi každému čtenáři známo. Že byl „J. L. Dussek“ svého času velice v cizině ctěn, toho mimo jiné důkazem také krásná jeho podobizna, vydaná v Londýně, kterou kreslil R. Cosway, „pictor principis“ (malíř knížecí), a ryl P. Condé. Dle exempláru této rytiny, nalezajícího se v majetku našem, vykreslen dnešní nás obraz.

Jan Ladislav Dušek vycvičil se záhy v hudbě; studoval pak sice v Praze filosofii a chtěl vstoupiti k cisterciákům, pro přílišné mládí však nebyl přijat a obrátil se k hudbě již zcela. Žil v Amsterodamě jako učitel hudby, r. 1786 koncertoval v Paříži před královnou s velkým úspěchem, pak usadil se r. 1790 v Londýně, kdež, byv od Händla příznivě posouzen co do skladeb svých, vyučoval vévodkyni yorskou. Prodlev později ve Vídni a v rodišti svém i v Berlíně, stal se r. 1808 koncertním mistrem u vévody z Beneventu v Paříži. Jako skladatel bývá chválen hlavně pro dojemný cit a dobré motivy, jevíci se ve skladbách jeho. Mnohé sonáty (obzvláště vyniká Elegie na smrt prince pruského duchem hlubokým a fantasií), koncerty a ronda vyšly tiskem; kostelní skladby pak jsou v rukopisech dílem v kostele sv. Barbory v Kutné Hoře, dílem v děkanském chrámu Páně čáslavském. Vydal též s Pleyelem školu pro piano Méthode nouvelle pour le piano et notamment pour le doigter (London 1796) a osvědčil se zde jako důkladný theoretik. Choř jeho, dcera anglického skladatele Corriho, narozená r. 1770, byla výtečnou pěvkyní a virtuoskou na harfě a pianě, i uveřejnila též několik sonát.

Co není staré alespoň tisíc let, nestojí jim za popovšimnutí. Co není úlomkem, střepem a pokryto rezem, v jejich očích nemá pražádné krásy. Jejich bohatství skládá se ze starých lamp, popelnic a hrnků, a kdyby měl někdo z nich království, dá ho ochotně polovinu za usušenou egyptskou kočku. Takový je nárůdek *starožitníků*!

„Podívejte se,“ — popisuje je Tiedge — „tady sedí ti opravdoví, hlubocí mudrci! Ptáte se, čím se zabývají? Co tak pilně prohlízejí, obdivují a velebí? Z čeho a do čeho zde celou učenou knihu vy- a nadokazují? Mají tu starý, železný kroužek! Jen mi nevrťte pohrdlivě hlavou — tenhle kroužek byl vykopán z athénského rumu a „nejspíše“ asi je to částka řetězu, na kterém „nejspíše“ k oltáři vedeno telátko obětní...“

Pražádná otázka: starožitníci mají svou komiku. Jako ji mají filologové, kteří dávným klasikům napravují „smysl“ a po desíletém přemýšlení konečně postaví „na svoje místo kommu, která bude ještě pozdnímu potomstvu zářiti“. Jako ji mají numismatikové, kteří líbají starý sicilský stater a nad obráceným F na českém halíři z r. 1619 jsou u vytržení. Atd. Ale rovněž není pražádnou otázkou, že numismatik, filolog i starožitník lidstvu a vědomostem lidským prokázali neskonale služby. Filolog osvětlil souvislost lidských kmenů a roztrídel národy na skupiny. Numismatik rozhodnul, kudy šly cesty dávného obchodu a v jakém postupu bral národ vzdělanost od národu. Starožitník rozvinul před námi obraz minulosti naší a života našich praotců.

Nechť si je tedy počínání si starožitníkovo leckomu, hlavně člověku mladému, jenom bujného, kvetoucího života si vážímu, třeba trochu komické! Starožitníka to nemýlí. On jen se stává ještě uzavřenějším. A ještě na své poklady a na své výzkumy hrdějším. Také ale co do výzkumů těch často — svéhlavějším. Není háda-

vějšího, k polemikám ochotnějšího učence nad filologa, numismatika a starožitníka! Udržet na př. spolek starožitníků při dobré míře, při plodné práci, k tomu je třeba chladné, nestranné a velice vážné ruky. Náš pražský *Spolek přátele starožitnosti českých* na štěstí nalezl hned na počátku svého působení takovou ruku — zvoliv si za starostu Čeňka Ryznera, získal sobě miláčka všech českých, ano i cizích archeologův, obeznalého vůdce, výborného prostředníka. Je radost zadívat se na ten náš mladý spolek — z jeho činnosti bude mít domácí dějepis ovoce krásné!

Čeněk Ryzner, rodilý Moravan (narodil se dne 11. ledna 1845 v Studýnkách), byl slovutným Wanklem připoután k archeologii. Dostav se roku 1867 za obecního lékaře do Roztok u Prahy, do krajiny, která asi najisto může podávat svědectví o nejstarším životě Čechů, poznal brzo všechny podrobnosti okolí a brzo začal zkumně pracovati na Levém Hradci, v Roztokách, u Ounětic a na hradišti Řivnáči. Opustiv posavadní tradice, provedl práce tyto způsobem svým, a jelikož výsledek byl překvapující, byl Ryzner brzo uznán i následován. Dnes už systematická práce Ryznerova zvítězila po Čechách všude. O výzkumech svých psal Ryzner velice poučné články do Památek archeologických.

Při druhém sjezdu českých lékařů a přírodozpytců vystavil Ryzner ze svých sbírek soustavné věci, které všeobecně překvapily. Vůbec jsou sbírky Ryznerovy, pokud se týká památek předhistorických, velice bohaty a pro odborné studium důležity. O těch sbírkách vědí nejslavnější archeologové, jako Kopernicki a Virchow, a učené spisy obsahem jich pilně se zanášejí. Těší nás, že můžeme říci: Sbírky ty zůstanou Čechám zachovány; ryzé vlastenectví rodiny Ryznerovy jest toho zárukou.

Dne 9. února 1890 slavil tiše ve kruhu své rodiny šedesáté narozeniny. Přinášíme jeho podobiznu, abychom tedy událost tu z kruhu rodinného vynesli na veřejnost.

„Ach, Josef Mikuláš Boleslavský — to je ten, který napsal drama Katovo poslední dílo, — je-li pravda?“

Ano, mladý pane! A to Katovo dílo dávalo se u všech divadelních společností, na všech ochotnických divadlech, a to při nejmenším tisíckráte po Čechách, v době, kdy o původní repertoár český byla nouze až žalostná, — nemyslíte, že je to značná zásluha? A on psal ještě jiné věci, ten Mikuláš! Jeť on z těch divných lidí starých, kteří šli z práce do práce, z těch vlastenců osmačtyřicátníků, kteří ani na nic jiného nemyslili, než jak kde prospěti národu. Podívejme se trošičku, třebaže jen zběžně, na něho — on už ten žánr vymírá!

Mikuláš je svým povoláním typografem; přerušiv pro nemoc svoje gymnasiální studia, vstoupil do Pospíšilovy tiskárny jako učeň. R. 1848 vidíme ho již jako metteur en page při Havlíčkových Národních novinách, při nichž vytrval po celou dobu vycházení jich. Po dnech svato-dušních byl ovšem také Mikuláš na Hradčanech vězněn a vyšetřován, ale pak pro „nedostatek důkazů“ propuštěn. Později stal se faktorem tiskárny Kateřiny Jeřábkové a zde, když roku 1860 stalo se „druhé probuzení“, měl tu čest opět pomáhati při kolébce znova-zrozené žurnalistiky české a prvnímu časopisu českému Času pomoci na cestu životem. R. 1862 stal se ředitelem tiskárny Kobrový, kde vydávány pod jeho dozorem Naučný slovník, Kronika práce, Zappova Českomoravská kronika atd. R. 1866 stal se majitelem vlastní knihtiskárny a knihkupectví v Karlíně a vydal množství spisů pro mládež, hospodářských a hlavně divadelních. „Pohořev“ později stal se faktorem tiskárny Šimáčkovy a převedl zde Světozor do majetku Šimáčkova. Roku 1886

konečně stal se ředitelem tiskárny Landfrassovy v Jindřichově Hradci, kdež působí dosud, jsa zároveň redaktorem oblíbeného časopisu místního Ohlas od Nežárky.

Hodnost redaktorskou zastával Mikuláš ve svém životě vůbec častěji. Byl redaktorem Divadelního ochotníka, jehož vydal více než dvě stě svazků; vydával Českou Thalii a Besedník, založil časopis Český včelař, vydával první typografický časopis český Veleslavín, redigoval Kalendář koruny svatováclavské, devět sbírek Merend, Mošnovy, Čadkovy a Stankovského Sólové výstupy atd. Pro satirický spisek Šotek, který v jeho tiskárně vycházel, byl opět obžalován a po druhé do vazby dán. — Rozumí se samo sebou, že sám byl také pilně spisovatelsky činným. Psal krátké povídky do časopisů. Byl divadelním referentem Mikovcova Lumíra. Vydal ilustrovaný překlad Andersenových Báchorek. Napsal do Kroniky práce původní dějepis českého knihtiskařství. Přeložil, zpracoval a původně napsal na třicet divadelních kusů. Vydal předloním krásný spis Malebný průvodce po městě Jindřichově Hradci. U Emila Šolce v Telči na Moravě vydal vloni Besední přátelské večery. Chová v rukopise sbírku společenských povídek Chudáci a materiál pro velký Divadelní besedník atd.

Muž, jakým je Mikuláš, musil mít arci také ve společenském životě našem úkol dosti značný. Mikuláš byl členem obecního zastupitelstva v Karlíně a účastnil se ve správě obou tamějších záložen. Byl původcem zařízení Zemské včelařské jednoty, stal se její jednatelem a pořádal sjezdy a výstavy včelařů českých. On založil vzdělávací spolek Typografickou besedu. On byl duší českých divadelních spolků ochotnických, byl skoro deset let ředitelem besedního divadla v Karlíně, na jeho vyzvání účastnilo se při slavnosti základního kamene Národního divadla ochotníků divadelních víc než osm set — a opět „a tak dále“.

Snad se leckdo podiví, že ovocem jeho píle nezůstaly alespoň tiskárna a knihkupectví vlastní. Řekli jsme už

nahoře: „pohořel“! Byl totiž také členem pražského Družstva divadelního, a když nastala svého času potřeba stavěti nové divadlo letní — Nové divadlo české —, připletl se se svými penězi a . . . , a když mu pak byl prodán dům i závod a on se svou rodinou stěhoval se z vlastního domu pryč, měl v kapse 40 kr. . . .

JOSEF KLICKA

Klademe dva výroky o Josefu Kličkovi vedle sebe. První: „Skladba ta (Pohřeb na Kaňku) náleží k nejvýznamnějším a nejlepším v nové hudební literatuře české, pro svůj vzlet v jednotlivostech, pro vroucí případnou náladu i pro celé uspořádání směrem uměleckým beze všeho bažení po efektu.“ — A druhý: „Vadou jeho jest, že jest *přiliš* skromný.“ — To jsou dva výroky zajisté pochlebné i charakteristické zároveň.

Josef Klička náleží dnes ku předním našim autoritám hudebním: on je nejpřednější virtuos na varhany, výborný pianista a nadějný skladatel. Jest ještě mlád, jeho život i jeho nadání rozvíjely se v domácích našich kruzích, viděli jsme ho takřka před sebou růsti, a takž dobyl sobě záhy uznání u nás vzdor té výše dotčené velké skromnosti své. Narodil se dne 15. prosince roku 1855 v Klatovech. Studoval s vyznamenáním na pražské varhanické škole a záhy počal skládati, i utvořil se svými spolužáky Knittlem, Jiránkem, Hartlem a Holým Kruh mladých hudebníkův, jenž pořádal koncerty a provozoval v nich ukázky ze svých skladeb. Z těch líbila se orkestrální fantasie Kličkova nejvíce; mimo ni pak složil v tu dobu také již velikou mši. Roku 1876 stal se kapelníkem při Švandově divadle v Plzni, po dvou letech kapelníkem při českém divadle v Praze a roku 1885 jmenován profesorem varhan při škole varhanické. V těch

letech složil různé vložky k dramatům, hudbu k básni Jaroslav ze Sternberka, tři vokální mše, operu Spanilá mlynářka a konečně Pohřeb na Kaňku, velkou dumu z husitských dob pro soli, sbor a orkestr. Tato krásná skladba byla provozována Hlaholem v prosinci roku 1886 a bude příštího měsíce opět provedena v Rudolfině. Mimo to složil více sborů pro smíšené a ženské hlasy s průvodem orkestru, několik skladeb pro varhany (Fantasie vydal loni tiskem Bursík & Kohout v Praze) a nyní píše velký Hymnus pro sbor s průvodem varhan, jejž opět Hlahol provést hodlá, a sice příštího roku.

O T A P I N K A S

Všeobecná soustrast pro úmrtí Oty Pinkasa, kteráž rozšířila se celou Prahou a která spíše ještě dále roste, než aby jí ubývalo, má dobrou svoji příčinu. Muž mladý, plný sily, kypícího na pohled zdraví, těšíci se blahobytu i štěstí rodinnému — a zachvácený pojednou mrtvící ranou — toť o sobě už případ dojemný; ale konečně stává se podobných případů více a přece soustrast nepřesahuje okruh rodinný a přátelský. Ota Pinkas byl však občanem, jakých u nás bohužel nemnoho a jichž by česká naše věc potřebovala řady mohutné. Byl tedy požehnán statky a uměl také statek svůj držet a množit, ale to nebylo koncem jeho snahy: Pinkas byl ctižádostiv, v šlechetném slova smyslu, a chtěl býti také spoluobčanům svým něčím platen. Nebyloť v národním životě našem skoro žádné vznešenější stránky, aby on nebyl chtěl pří ni spolupůsobiti: literatura, divadlo, ano i politika měly v něm stoupence co nejhorlivějšího.

Snad že mnohý nebyl zrovna naprostým obdivovatelem Pinkasovy činnosti spisovatelské, předně dramaturgické. Snad že také mnohý nesdílel Pinkasovy politické

náhledy a nestál při straně jím podporované. Ale tolik mu neupřel nikdo, že Pinkas pracoval s jistým talentem, že pracoval s neunavnou pílí ve všem všudy tak svědomitě jak věru ne každý. Dále také, že byl to muž obětovný, který pro českou věc měl vždycky radostně ochotný peníz.

Česká literatura má od Pinkasa velké a skvostné dílo Cesta po Španělích — první to české dílo o Pyrenejském poloostrově vůbec. Dále máme od něho řadu divadelních her, jež vesměs byly přijaty s uznáním, udrží se ještě léta na repertoáru a staví Pinkasovo jméno na úroveň s tak mnohým jmenem německým, s nímž se po časopisech setkáváme každou téměř chvíli. Jsou to veselohry Zaměnil datum, Sedlák milostpán, Fotografie, pak činohra Nerovné manželství; v rukopise zůstavil ještě jedno drama a libreto k operetě, jejíž děj vážen z národního života španělského. Do různých časopisů psal povídky, humoresky, cestopisy atd.

Hlavně a s největší chutí byl Pinkas činným ve Družstvě Národního divadla. Tomu náležel od r. 1880, byl pilným jeho jednatelem a několikrát zastával po delší dobu ředitele Šuberta, když tento v záležitostech uměleckých musil do ciziny nebo užíval dovolené. Rozumí se samo sebou, že při všech předních spolcích našich byl Pinkas členem zakládajícím neb alespoň přispívajícím; v místním pražském odboru Národní jednoty pošumavské byl docela předsedou.

Ota Pinkas narodil se v Praze dne 2. března 1849, byl tedy teprve čtyřicet let stár.

Za svůj spis o Španělsku vyznamenán rytířským řádem Karla III.

Z uměleckého dvouhvězdí Ticháček a Píšek byl nám Píšek osobně známější, poměrně sympatičtější a byl také české věci naší více platen. V té době, o níž jsme už řekli, že v ní „národní život náš manifestoval se na zevnějšek jen hudbou, jen písni“, byl to Píšek, který — nechť v Londýně, nechť ve Vídni, nechť jinde — skutečně českou *písni*, ať už národní nebo umělou, pro český národ vzbuzoval zájem mocný. A ku podivu! Ještě dnes mluví hudba za nás v cizině nejpůsobivější slovo, ještě dnes skladatel Dvořák a virtuos Ondříček jsou tam nejlepšími interprety českého ducha, a zrovna jednomu z nich, Ondříčkovi — tenkrát ještě velmi mladému —, Píšek tu budoucnost předpovídal!

Českými písňemi národními, písni „Těšme se blahou nadějí“ a vždy nejraději ještě přidávanou písni „Kde domov můj“ budil Píšek pravý enthusiasmus. Zahraňiční časopisy psaly o jeho koncertech perem až přenadšeným. Na svých uměleckých cestách stavíval se ale Píšek rád v Praze, vyhledával zde ryze české společnosti a tu pak vypravovával episody, jež posluchačům utkvěly v paměti provždy. Stůj zde krátce jedna ta jeho událost: Kdysi koncertoval zase v Londýně. Píseň „Těšme se“ dozněla a sálem burácel hromový potlesk. Konečně se stoupil Píšek s podia a tu přikročil k němu jakýs jeho známý: „Prosím, odeberete se laskavě tam k tomu oknu. Za oponou stojí tam muž — rozplakal se při vašem zpěvu — štká jako dítě!“ Píšek přistoupil k neznámému pánu. A ten mu křečovitě objal ruce: „Jsem Krov — skladatel té písni! Nikdy ještě — —,“ ale pro pláč ani nedomluvil! —

Rozvoji českého umění ovšem neprospěli ani Ticháček ani Píšek, umělecká díla jejich působila ve prospěch Němectva: oba byli výteční pěvci operní a zároveň výborní herci, i stali se předními harcovníky německé hudby

moderní. Píšek žil déle než třicet let ve Štutgartě, kdež si ho byli připoutali ku dvornímu divadlu smlouvou doživotní a kdež skonal dne 16. února roku 1873. Syn jeho je tam podnes dvorním radou.

Jan Píšek narodil se dne 14. října 1814 ve Mšeně, nedaleko Mělníka. Životopis prvních jeho let je životopisem všech těch chudých hochův českých, z kterých napotom se stali slavní pěvci: záhy pozorován talent, obdivován hlas, používáno hocha ke službám na kruchtách atd. Později pak kolísání a nejistota, na jakouže vlastně dráhu se dáti, až konečně arci zvítězí láska k umění. U Píška však trvalo kolísání obzvláště dlouho. Studoval práva, byl pak angažován u pražského divadla (vystoupil po prvé dne 24. června 1835, a sice jako Orovist v Normě), zanedbáván a tím roztrpčen opustil divadlo a šel domů k hospodářství; odtud se zase vybral na studie do Vídně, chtěl se tu také stát již úřadníkem, — ale pojednou divadlo připoutalo ho zas k sobě. Náhodou přišel do Brna, když odtamtud byl zmizel první baryton. Píšek převzal narychlou úlohu Richarda v Puritánech a nesmírně se líbil. To bylo 2. dubna 1838 a od té doby datovalo jeho štěstí a rostla jeho sláva. Zpíval pak ve Vídni, v Pešti, ve Frankfurtě, načež angažován tedy doživotně při dvorním divadle štutgartském.

Na Píškův rodný dům ve Mšeně zasadí tamější zpěvácký spolek nyní pamětní desku.

DR MORIC BAŠTÝŘ

Kdybychom chtěli učiniti špatný vtip — on by to ale nebyl vůbec žádný vtip, nýbrž spíše palčivá, bolestná pravda —, řekli bychom, že přinášíme dnes podobiznu Dra Baštýře, profesora zubního lékařství, z důvodů „časových“: nyní že dle pořekadla u nás „dobře jazyk

za zuby míti“, a on že by mohl tedy té bezpečnostní ohrady naší dobrým býti strážcem atd. Je-li pravda, pane profesore, že s těmi svými zuby jsme nějak v koncích? Tolik je jisto: „*Těmi* zuby té kůže nedotáhnem!“ jak se v Čechách říká. Ani na pořádné skřípání už nám nestačí — nepozorujete, pane profesore, že se nám vystrkují někde nějaké nové?

On arci muž takový, jakým Dr Baštýř vskutku a uznaně je, *vždycky* je „časový“, vždycky pro nás velice zajímavý. Baštýř je židem, a sice jedním z těch, bohužel nečetných, v nichž vidíme vtělený náš ideál českého židovstva, i muž o myšlenku českožidovskou velice za-sloužilý, vlastenec nadšený, Čech obětavý. Takových židů kdyby u nás působilo třeba jen do sta, rázem by bylo vše zapomenuto, čím židovstvo již na národu našem se provinilo, a antisemitismus by u nás v Čechách věru neměl ani na píď pudy. Baštýř jako student byl starostou našeho Akademického spolku. Jako lékař venkovský, sídlem svým po více let v Ústí nad Labem, byl vůdcem tamější české strany. Jako profesor české university je miláčkem posluchačů, je zakladatelem zubního léčení na české poliklinice, je spisovatelem učební knihy Zubní lékařství atd. On je členem zastupitelstva obce pražské, byl starostou náboženského českožidovského spolku Or Tomid, je referentem Spolku českých lékařů pro zubní lékařství, spolupracovníkem Odborné pathologie a therapie, byl mnoho let jednatelem Spolku pro vystavění akademického domu, pokladníkem Sboru doktorů lékařství atd.

Dr Baštýř je v Praze osobností všeobecně oblíbenou a jako zubní lékař má asi praxis největší. Zubní lékařství je dnešního dne asi nejvyhledávanějším a nejnamáhavějším odborem lékařským — zuby měly vždy svoje odborníky i v lékařství prostonárodním, kteréž veškeré bolesti jejich léčilo jen „bukvicovou vodou“ a veškeré operační výkony svěřovalo „vesnickému kováři“; dnes pak je k němu zapotřebí důkladných všeobecných vědomostí

lékařských, značné obratnosti chirurgické, zkušeností estetických a bůhvíčeho ještě! Zubní lékař dnes pomáhá nejen od katarů ozubice, od různých nemocí zubiny, vytrhává zuby nadobro zkažené a zapevňuje zuby nakotlalé, on je vůbec pomocníkem v nehodách sterých a pravým korektorem lidské krásy. On pomáhá řečníkům k plnému, zvučnému zase hlasu, on kulatí dívčí tváře, on dodává nevěstám posledního lesku, on — kdyby chtěl — mohl by vyprávěti o „falešných perlách“, o řídkosti „zubů moudrosti“, o hojnosti „zoubků zlatých“ — ach, co by mohl dnešního dne zubní lékař všechno vypravovat! —

Dr Moric Baštýř narodil se roku 1836 v Dřítěni (okresu hlubockého) a studoval v Písku, Budějovicích a v Praze. Promovován, byl po více let praktickým lékařem na venkově, až roku 1871 vrátil se do Prahy a stal se odborníkem. Dlouho dost pracoval ku svému ideálu státi se učitelem akademickým, až toho dosáhl po zřízení české university a habilitoval se jako docent zubního lékařství. Na jeho přednáškách, přehojně navštěvovaných, chválí se slovo vždy jasné, výklad vždy přesný.

FRANTIŠEK HERGESEL A ANTONÍN PROCHÁZKA

„Umělci dvojčata“ říká se v pražských kruzích sochařům Hergeselovi a Procházkovi. Přinášíme dnes jich podobizny a ihned pro orientaci čtenářovu podotýkáme, že na obrázku našem sedí podle abecedy: napřed, vlevo od diváka, je Hergesel — vpravo Procházka. Spojili se ku společné práci umělecké, jsou zhusta pospolu jmenováni, a proto název „dvojčata“. Podobné spojení dvou umělců není nijak neobvyčejné; vyjma hudbu a malířství setkáváme se s dioskury-umělci na všech stranách: často

v architektuře a ještě častěji v literatuře. Spojení takové bývá učiněno předně arcí kvůli stránce obchodní, a zajisté že také oba naši čeští sochaři měli tu stránku pilně na zřeteli. Ale podotknouti hned sluší, že jim obchod není jedinou a hlavní věcí, že jest při nich opravdová a velká snaha umělecká, a dle toho náležejí jmena jejich u nás dnes k nejváženějším. Hned první jejich společná práce, zadaná při konkursu na *pomnik bratří Veverků*, byla poctěna druhou cenou. Jaký výsledek měla jejich snaha při nynějším konkursu na rudolfinský *fontán*, je čtenářstvu v živé paměti.

Co ze životopisu jejich sděliti můžeme, není ani pestré ani zvláště zajímavé. Oba jsou Pražané: František Hergesel narodil se zde roku 1858, Antonín Procházka roku 1849. Po některých nesmělých a také nevalně úspěšných potyčkách s „vědou“ na různých učilištích pražských vstoupil Hergesel roku 1875 na akademii a tu také s dobrým prospěchem absolvoval. Mezitím ovšem se mu podobalo, že má také talent politický; poněvadž ale za svůj první praktický pokus (při demonstraci na oslavu, že padlo Plevno) obdržel od slavného soudu jenom 14 dní lehkého vězení, viděl, že talent jeho na větší věci nestačí, a vzdal se proto raději vší politické ctižádosti. Zato tím snažněji věnoval se umění, založiv si už roku 1882 svoje vlastní atelier, a je také od toho roku ve spojení s Procházkou.

Procházka vyučil se sochařství u Hergeselova otce († 1866), šel pak na cesty a prodlel dvě leta v Řezně. Po návratu svém snažil se navštěvovati akademii alespoň jako žák mimořádný; ale i té výhody dostalo se mu jen po jeden semestr. Náhradou pak mu bylo, že stal se žákem tenkráte již uznávaného Myslbeka.

Hergesel a Procházka pracují tedy společně, ale od každého z nich je známa také řada prací cele samostatných. Ze starších děl Procházkových uvádíme sochu sv. Rocha na Strahově a sochu sv. Jiljí pro Milevsko. Na Prašnou bránu dodal alegorické figury Spravedlnosti a Trpěli-

vosti. Při konkursu na pomník Sladkovského vyznamenaný třetí cenou. Z dalších prací uvádíme dvě sochy pro Museum Píle a Ušlechtilost, čtyry sochy pro radnici v Lounech, skupinu Noc na Grandhotel v Praze a sochu Obchod pro dům architekta Blechy v městském sadě. — Z Hergeselových prací stůj zde skupina Den pro Grandhotel, nadživotně velké sochy Sokola a Studenta pro dům architekta Rechziegela, konkurenční skupina pro Museum Věda, socha Průmysl pro dům architekta Blechy atd.

Z prací společných připomínáme ještě zdařilé výzdoby, umístěné na pražském chudobinci.

SOŇA ŠECHAVCOVÁ

Slečna Soňa Šechavcová, nynější náš milý host, jest rodem Ruska, jest žákyní u nás tak upřímně ctěného Bülowa, jest přítelkyní české hudby, jest vysoce nadaná mladá virtuoska — lepšího doporučení k nám do Prahy nemůže se věru nikomu již ani dostat.

Mladí její klíčilo a sílilo na širé stepi ruské, duch její rozvíjel se pak ve svobodném Švýcarsku, tedy v zemi, jejíž školství jest asi nejpokročilejší, a uměleckého ošetření konečně dostalo se talentu jejímu takovými autoritami jako Liszt, Bülow, L. Brassin a j. Soňa Šechavcová narodila se 14. dubna 1869 v Kollodnoji, na hraničích maloruských. Bude asi ve všech její biografiích příště vždy vyprávěno, že ona a sestry její byly vychovávány jako hoši, že jezdily na nejdivočejších koních, atd., a dosti zajímavé to faktum stůj tedy také zde. Po smrti otcově odebrala se roku 1876 celá rodina do Švýcarska a Soňa obdržela v Lausanně své školské vychování. Pak hned kvůli patrnému talentu věnována hudbě a poslána na konservatoř do Petrohradu. Později

zdokonalovala se po nějaký čas ve Výmaru u Lisztá, ještě později v Lipsku, ve Frankobrodě a v Hamburce u Bülowa. Dle vlastních slov její naučil ji tento „pravé lásce k umění, naučil práci a vytrvalosti“.

Soňa Šechavcova je tak mlada, že vzdor nynější už virtuosnosti její musí se o ní přece říci, že nalezá se bohdá teprve na počátku skvělé dráhy umělecké. Koncertovala ovšem s úspěchem co nejrozhodnějším už v Petrohradě, v hudebně nejpřednějších městech německých, téměř ve všech důležitých městech švýcarských a jinde; avšak předním umělcům předepsané „turné světové“ teprve ji očekává. Prorokujou jí, že zaujmeme místo vedle nejslavnějších sil koncertního podia, a kdokoli její umění seznali, stávají se toho proroctví nadšenými věrci.

DR VÁCLAV STEFFAL

Byly bychom podobiznu universitního profesora Dra Václava Steffala už dávno přinesly, ale — upřímně řečeno — my jsme se ho tak trochu bály. Nevěděly jsme určitě: má, nemá nás Humory rád? — a nevíme to vlastně posud! Víte: Dr Steffal je anatom — popisný, topografický, plastický a nevíme ani jaký ještě anatom, k tomu ve svém oboru uznaná autorita, a také prý znamenitý kreslič lidských těl — nu a v tom jsme my Humory, jak známo, přece konkurenti! Ovšem, my máme co do anatomie lidských těl zcela zvláštní názory svoje: na příklad dvě levé ruce na jednom těle zdají se nám někdy věc zcela pravidelná, palcový život na sáhových nohou nám se líbí a ze čtyrhranné nebo šišaté hlavy míváme už docela obzvláštní své potěšení! Také jsou někdy naše anatomické náhledy, abychom tak řekly, dokonce až schválné, a proto věru nevíme, jakže to vlastně Dr Steffal myslil, když prý kdysi řekl: „Ne,

tyhle Humory, co ty dokážou v anatomii —!“ — — ale ať už to myslil jak chtěl, konkurence na stranu — my dnes dáváme jeho podobiznu! —

Dr Václav Steffal je — lze to říci bez fráze — jedním z nejpřednějších a u studentstva také nejoblíbenějších profesorů naší university; důkazem byly už jednohlasnost a potlesk, s jakým jmenován čestným členem Spolku českých mediků. Jeho výklady jsou lehce srozumitelné, provázené velmi zdařilými kresbami případnými, a také mimo síň učební je on českému studentstvu vždy upřímným rádcem a pomocníkem. Narodil se roku 1841 v Rodinově u Jindřichova Hradce. Jako medik byl miláčkem slavného anatoma profesora Bohdálka, který ho už jako posluchače lékařství učinil svým prosektem. Promovován roku 1868 na doktora zastával za nemoci Bohdálkovy a pak po jeho odstoupení přes rok profesuru anatomie a byl by se stal už tenkráte řádným profesorem na universitě, kdyby české síly po pádu Hohenwartově byly vůbec ještě měly v Praze přístup na universitu. Byl tedy asistentem v porodnici, pak okresním lékařem pražským, až roku 1883 povolán na znovuzřízenou universitu českou jako profesor anatomie popisné a topografické. Na pražské akademii malířské zastává po drahná již léta profesuru pitvy plastické.

Jeho zvláštní zásluhou jest založení sbírek při ústavě anatomickém, jejž jako přednosta upravil na základech nejmodernějších.

Rozumí se téměř samo sebou, že Dr Steffal byl a je posud i literárně činný. Psal pilně vědecké články časopisecké, anatomické úvody k jednotlivým dílům odborné pathologie a therapie, články do slovníků naučných atd. Jeho spisovatelským cílem jest však vydání úplné knihy české o anatomii popisné i topografické, založené na nejnovějších výzkumech vědy. Záhy vyjde od něho už tiskem velká příruční kniha anatomická.

MARIE NIKOLAJEVNA
MUROMCEVA - KLIMENTOVÁ

Paní Marie Nikolajevna Muromceva-Klimentová je teď po druhé naším hostem. Líbila se nám před rokem tak, že jsme ji zaprosili, aby návštěvu svou brzy zas opakovala, a jí zase líbilo se navzájem u nás, takže naší žádosti ochotně vyhověla.

Ve trojím vzhledě paní Muromceva je nám tak milým hostem. Za prvé jako Maloruska — vždyť Malorus rozumí Čechovi téměř jako Slovák, a Čech arci zase Malorusovi. Dále jako umělkyně znamenitého vzdělání a vynikajících hereckých schopností. A konečně vůbec jako paní neobyčejného, co nejbohatěji vyvinutého ducha. Paní Muromceva byla loňského roku přemilou hostkou českých společností, a kamkoli přišla, všechno okouzlila. Choč její je slavný ruský právník, jehož jméno staví se vedle Savignyho. Je výtečný znatel dějin římského práva. Jest spisovatelem celé řady spisův z oboru římského práva soukromého a právní filosofie (jeho spis o právní dogmatice přeložen drem Esmarchem do němčiny a opatřen úvodem pro spisovatele zcela neobyčejně lichotivým). Jest redaktorem předního ruského časopisu právnického. Je nyní hledaným advokátem moskevským a byl tam dříve též profesorem universitním; opustil stolici učitelskou pro liberální smýšlení své, ale vláda ráda by ho zase uvedla zpátky na dřívější místo.

To všechno, co jsme právě teď mimotně zde uvedli, na pohled ovšem nesouvisí se životopisem divadelní umělkyně; avšak paní Muromceva jest právě zcela obzvláštní paní, kteráž nespokojila se pouze s vědomím, že je manželkou slavného právníka, nýbrž stala se i účastnicí mnohých studií jeho, pomáhala mu při redakci jeho časopisu a je sama takovou znalkyní římského práva, že překvapila tím učené kruhy pražské.

Širší obecenstvo arci zajímá paní Muromceva předně

jako operní umělkyně dramatická. Dotyčné její studie byly žehnány zvláště příznivými okolnostmi. Jejími učiteli na konservatoři moskevské byli Galvani a Mikuláš Rubinštejn. Jejím estetickým rádcem byl sám Ivan Turgeněv. A později studiovala v Italii ještě u Ronconiho, a právě nyní dovršovala zkušenosti své u mistrů a divadel pařížských. Kritikové mají o hereckém nadání a o umělecké vybroušenosti paní Muromcevy veskrz jen úsudek pochlebný.

HARRIETA ELISABETH BEECHER-STOWEOVÁ

Hned jak před nedávnem oslavovali Američané svoji Beecher-Stowe, chystali jsme také my podobiznu její: počítáť se žena ta mezi velduchy lidstva, ku skvostům jeho duševního a dějinného pokladu, a náleží tedy celému lidstvu. Ale podobizny časovějšího rázu posunuly uveřejnění až po sám dnešek.

Jmeno Harriety Elisabethy Stoweové, rozené Beecherovy, čili jak se kratčej píše a říká, Beecher-Stoweové, náleží k nejproslulejším jmenům ženským. Jsou a byla ovšem v dějinách jmena ještě na slovo branější; ale málokteré je stejně čistého a jasného zvuku. Ba jsou i ženská jmena literárně slavnější a výše stavenější — Beecher-Stowe (čti byčr-stú) proslula jako spisovatelka — a uvádíme pro příklad paní Staëlku neb George Sandovou; ale těm kterým pomáhala ku světové známosti celá i století, a jsou přece jenom známa v určitých, vybraných kruzích, a s *takou vltěznou rychlostí*, s jakou se rozlétlo světem jmeno Beecher-Stowe, nerozlétlo se jiné jmeno žádné. Její povídka *Chatrč strýčka Toma* dožila se během *desíti* let v Americe 72 vydání, mimo to vyšla patiskem alespoň dvacaterým v Anglii, byla přeložena

do všech jazyků, jimiž lidé vůbec tisknou a čítají, byla zpracována dle berlínského divadelního almanahu neméně než devatenáctkráte pro jeviště atd. atd. Podobně rychle, přece však ne tak všeobecně vešlo ve známost jen ještě Napoleonovo dílo o Juliu Caesarovi; ale zde byl to panující tehdy v Evropě „cesarism“, který pomáhal k úspěchu, kdežto u slavné Američanky pomáhaly vznešený lidský účel, naprostá pravda, slovesné umění.

Jméno Beecher-Stowe je spojeno s jedním z nejvýznamnějších dějinných momentů našeho lidstva vůbec: se zrušením veškerého otroctví v Severní Americe. S oním bystrým a jemným citem, který naši Němcovou a naši Světlou přivedl k tomu, že porozuměly pravému jádru našeho lidu a dovedly je pak pravdivě i umělecky vyličit, přistoupila také Beecher-Stowe ke studiu života a útrap těch lidí nebohých, kteří až po presidenta Lincolna v Americe byli spjati okovem otrockým a jichž počet šel do milionů. Její Strýček Tom je jakoby jediný výkřik zoufalosti a výkřik ten zatrásl skutečně celým světem. Dnes již nelze ani dolíčiti, jaký dojem činila kniha ta v letech padesátých. Nejenže se o ní všude mluvilo a psalo, ale kdo jí nečetl, byl vůbec považován za barbar. A když se o knize mluvilo, dělo se to se slzami v očích. Byl-li ale dramatisovaný Tom uveden na jeviště, děly se v divadlech scény přímo revoluční.

Beecher-Stowe narodila se v Lichtfieldu ve státě Connecticutu 15. června 1812. Byla dcerou protestantského kazatele a nabyla pečlivého vychování, takže již v patnáctém roce svém stala se společnicí starší sestry ve vedení ženského semináře v Hartfordu. Provdala se rovněž za kazatele. A roku 1850 — tedy zrovna před čtyřiceti lety — napsala po některých už zdařilých pokusech v různých časopisech tu svoji Chatrč strýčka Toma. Uveřejňovala ji nejdříve v jistém týdeníku protiotrokářském, načež ji otiskla o sobě a vydala ve dvou svazcích roku 1852 v Bostoně. Výsledek byl, jak už řečeno, sensační. Když pak přece ozývali se někteří

hlasové, pochybující alespoň o úplné pravdivosti jejího líčení, vydala Beecher-Stowe roku 1853 spis obranný, dotvrzujíc své údaje doklady úředními a autentickými.

Povídka ta nezůstala ovšem jedinou větší literární prací oblíbené spisovatelky (vydalať po dvojí své návštěvě Evropy také dvě velice pozoruhodná díla cestopisná), ale — co se téměř samo sebou rozumí — zcela stejné sensace nevyvolal už její spis žádný.

FRANTIŠEK TUMA

Narcissus Nepomucenus je název svatojanské kantáty, kterou v minulém věku praští „páni muzikři“ výročně provozovali na kruchtě svatovítského chrámu. Bývala k tomu cíli zvolena jakožto ze svatojanských kantát „nejlepší“. Skladatelem jejím byl František Tuma, a nevíme ani, kolikasté opus z jeho prací to bylo.

František Tuma náležel k nejvýtečnějším skladatelům českým. Věru že už jest čas, aby do toho Slavína české hudby, v němž dosud tak temno, konečně vniklo trochu plného světla. Myslíme, že hudba česká mnohem dříve dostoupila vzácné umělecké výše, nežli jak se dosud tuší, ba že sahají díla její cenná snad až dosti daleko před nejstarší slavné církevní skladatele vlašské. Soudíme tak podle nevyrovnané krásy chorálů husitských, které se dosud zachovaly ve zpěvnících severních Němců a které po hudební stránce jsou asi z doby *před* patnáctým stoletím. Jest už čas, aby dějiny české hudby byly zkoumány důkladně. Je tomu bezmála čtyřicet let, co v Luminu učiněn návrh na založení hudebního archivu při Českém museu. Od té doby nestalo se v té věci praničeho a máme věru dosti velikých korporací uměleckých vůbec a hudebních zvlášť, které by se mohly myslénky ujmout.

Z uznání domácího i cizího těšivali se výtečnější skla-

datelé čeští skoro vždycky, rovněž bývala jejich údělem přízeň těch, kteří vládli světskou mocí i vezdejšími statky. Také Tumův život byl obojím směrem ojasněn. František Tuma narodil se 2. října 1704 v Kostelci nad Orlicí. Český kancléř hrabě Kinský dal jej vycvičiti a Tumovy vlohy záhy se jevily v rozmanitých skladbách. Roku 1741 byl jmenován dvorním skladatelem a těšil se později také zvláštní přízni Marie Terezie. Po smrti manželky své odebral se po způsobu vlašských skladatelův do kláštera, a sice v Gerasu, kde po šesti letech neunavné práce roku 1774 zemřel. Náš Slovník naučný o něm praví: „Pracoval velmi rychle, ve třech dnech obyčejně dokončil mše. Skladby jeho vynikají původností a výborným provedením a patří k nejznamenitějším skladbám toho druhu.“

Světem tehdejších skladatelů našich byla skoro jen kostelní kruchta, dnes jsou jím vedle té obě hemisféry. Život lidstva se mění.

DR OTOMAR NOVÁK

Tyto dny přestěhována hlavní a jak myslíme poslední část Barrandových sbírek do nového Musea; starost o celou tu sbírku obrovskou a nezměrně cennou, kterouž Barrande odkázal českému národu, měl na sobě Dr prof. Otomar Novák. A tyto dny dotiskují se zároveň také již první dodatky k velkolepému dílu Barrandovu o silurském útvaru v Čechách, a práce ta stala se též údělem Novákovým. Prof. Dr Otomar Novák považován i nejkompetentnějšími kruhy vůbec za nejlepšího nástupce Barrandova, a to je zajisté nejlichotivější soud, jakého se mladému tomu učenci posud mohlo dostat.

Paleontologie, jejímž pěstitellem a učitelem je Dr Novák, je mezi vědami jednou z nejmladších a záro-

veň nejpoetičtějších. Jednáť o životních zjevech, jaké byly na povrchu zemském v době předpotopní. Vyžaduje při obrovském materiálu svém i při novosti své píle vskutku neúmorné, soudu co nejostřejšího, ano i té fantazie, která při nových vědách uvádí pracovníka často na nejpravější cestu, — ale zároveň také onoho klidu, který se ani nejlesklejším a nejvábnějším obrazem nedá svést na scestí, — a všechny ty krásné vlastnosti uznávají se na pracích Novákových. Jeho jmeno je dnes již známo veškerému učenému světu a jeho spisovatelské práce, uveřejňované ponejvíce v aktech učených společností, citují se všude jako pramen a doklad. Nemůžeme zde ovšem vyjmenovati všechny ty práce jednotlivé. I vzdělanější laik zná z paleontologie beztoho jenom to, že existují otisky ryb a kapradin, že existuje množství zkamenělých lastur a že jednou bývali na povrchu zemském prazvláštní, přepodivní tvorové, kteréž dnes nazýváme trilobity a jež sobě paleontologie pro tu jejich zvláštnost i hojnou obrala též za odborný odznak svůj. Ostatně nemusí laik ani tak přespříliš proto si zoufat — na př. hned ta říše trilobitů, ačkoli už po mnoha desíti letí zkoumána a hojnými druhy zastoupena, přec ještě dodnes je zahalena rouškou namnoze neproniknutou. Stačí, že jsme z prací Novákových uvedli dodatky ku dílu Barrandovu, a připojujeme k tomu jenom ještě, že Novák dokonává přípravné práce, rozsáhlé i namáhavé, k velkému dílu o českých silurských korálech.

Dr Otomar Novák narodil se v Hradci Králové 16. listopadu 1851, a je tedy dosti mlád, aby mohl dosáti velikým, na něho čekajícím úkolům. Studoval v Praze a dosáhl zde také filosofického doktorátu. Byl asistentem při Museu českém a při učební stolici profesora Krejčího na české technice. Později suploval po Krejčím na technice, až se roku 1882 habilitoval za docenta paleontologie a geologie na české universitě. Nyní zde působí už několik let jako profesor řádný a náleží k miláčkům českého studentstva.

„Přátelé české satiry mají příležitost k dobročinnosti. Přes sedmdesát let stará paní Moserová, vdova po českém románopisci a satiriku Bedřichu Moserovi, nešťastným pádem nedávno sobě ublíživši leží těžce nemocna a nalezá se v bídě. Paní Moserová bydlí v Uršulinské ulici číslo 4 nové v přízemí, roh ulice Uršulinské a Ostrovní.“

Tak asi zněla zpráva, kterou časopisy přinesly před několika dny, a my tu zprávu ochotně opakujeme. Jednáť se o nalehavou potřebu a my víme, jak snadno se zapomínají zásluhy mrtvých a jak těžko se dobývá soustrast živým. Věru ale — přesmutná to „svatodušní vzpomínka“ na „osmačtyřicátníka“ Mosera! Kolik asi „osmačtyřicátníků“ žije nám ještě dnes, a kolik jich asi vůbec bylo nebo jest, kteří v životě svém dožili se nějakého blaha! Vzpomínka na čarovný rok 1848 musila jím být náhradou za všechnu trýzeň.

Bedřich Moser měl pro satиру zcela neobyčejný talent. Totiž pro satиру politickou. Ačkoli žádný z dotyčných, jím založených časopisův netěsil se dlouhému trvání, přece množství Moserových vtipů žije podnes mezi námi, ačkoliv ti, kteří je pronášejí, převážnou většinou nejsou si vědomi původu jich. Uvedeme zde jenom známé: „Vy se divíte, že mluvíme s naším psem německy? Víte, proto, aby naše děti . . .“ atd. — Moserův vtip byl kouzlivý, zažíral se do živého a ovšem nemohl za jistých těch dob novějších dějin našich našel obliby v kruzích tehdy šosáckých nebo snad docela vládních. Zato každý jeho časopis u obecenstva našel obliby neobyčejné a rázem hojněho rozšíření.

Bedřich Moser narodil se dne 5. března 1821 v Mitově v Plzeňsku a zemřel zde 21. února 1864. V březnu r. 1849 jal se vydávat první svůj časopis humoristický, proslulé to pak ilustrované Brejle; po třech měsících byly Brejle potlačeny vrchností vojenskou. Moser začal teda vydá-

vati Žihadlo; avšak sotvaže vyšlo první číslo, Moser sebrán a postaven před vojenský soud, který mu přiřknul šestinedělní vězení. Později byl Moser spolupracovníkem Prostonárodního listu, ještě později redaktorem Reichenberger Zeitungu, dokud tento nestal se centralistickým. Na počátku let šedesátých vydával v Praze znova své humoristické Brejle, a když tyto byly také potlačeny, založil Šotka. Tento časopis vycházel pak už jen nepravidelně; neboť dlouhá a trapná nemoc Moserova překážela mu ve všem.

Moser byl výtečný stylista a talent jeho osvědčil se i v oboru opravdovém. Napsal román Slepá paní a román ten náleží rozhodně k lepším plodům naší beletrie.

ALOIS SEDLÁČEK

Ona neodolatelná, „elementární“ síla, která k divadelnímu umění přinutila už na statisíce lidí, přinutila k němu také našeho Aloisa Sedláčka. Bylo by zbytečno analysovat, v čem vlastně ta síla záleží, či lépe řečeno: z čeho vychází; každý dovedl by sám vyjmenovati prameny nejrůznější — lesk a půvab jeviště a všech jeho ozdob i cetek, osobní samolibost, člověku vrozenou tvorivost, chuť napodobovací, napohlednou snadnost výkonů atd. atd. Příčiny bývají různé a nebývá to zrovna vždycky přirozený talent, jenž tedy silou neodolatelnou pracuje tak ku „svému slunci“. Ale zajímavovo bylo by, kdyby mohla se sestaviti statistika, kolik že asi hercův z těch kterých občanských tříd a stavů dostalo se ku divadlu. Není tu vyloučen stav asi žádný. Zdá se věru, že každý člověk na světě domnívá se, také jemu že je vrozen talent herecký, a víme, že ani hlavy korunované neodolaly choutce zkusit své síly na jevišti ovšem soukromém a před obecnstvem, jak se říká, co nejvybra-

nějším. Ale také hercové „řemeslní“, smíme-li výrazu toho užít, rekrutovali se již z kruhů i knížecích, vznešení páni i vznešené dámy působili po léta pod jakýmkoli jmenem při divadle, a lze vskutku říci, že mezi umělce divadelní, do nedávna vlastně ještě kaceřované, dnes již počítati musíme representanty všech stavův a všech stupňů co do rodu i co do vzdělanosti.

Je přirozeno, že tak zvané „nejširší vrstvy společenské“ dodávají divadlům nejvíce posil. Takový „synek z lidu“ přijde po prvé do divadla — a už je osud jeho zpečetěn. Umožňuje sobě častější návštěvy divadla ať již způsobem jakýmkoli, hledá sobě i nalezá všeliké styky, pokouší se s rovnými sobě v divadelním umění ať již někde po půdách nebo ve sklepích a již také on točí se provždy s sebou v obrovském tom víru. A je ku podivu, jak rychle každý pak doplňuje sobě, co mu schází na vzdělání literním, a jak vzdělavatelně působí na něho díla básnická, hry rozlušťující vážné úkoly společenské, živé a vtipné kruhy herecké atd.

Takovým „synkem z lidu“ byl tedy také náš Alois Sedláček, narozený 11. prosince 1852 v Praze. Také jemu, jakmile byl spatřil divadlo, nelíbilo se už ani na „lavici školské“, ani na „konidle“ řemenářském, ku kterémuž později byl vázán, a nebylo Sedláčkovi ani ještě celých šestnácte let a již se očtnul na venkově jako člen společnosti kočující. Koho zajímá, jakže se Sedláčkovi přitom vedlo, nechť sobě přečte vypravování rozmarné, které on sám podal roku 1885 v Zábavných listech. Vystřídal několik těch společností, hrál pak v Kravíně, byl angažován u Švandy na Smíchově a roku 1878 dostal se za protekce paní Sklenářové k divadlu Národnímu. Postavení jeho bylo zde na počátku hmotně ovšem tak smutné, že hned po osmém měsíci Prahu zas opustil, ale již v červenci roku následujícího byl angažován znova a od té doby stojí v řadách našich umělců a lze říci, že obliby obecenstva přibývá mu každým rokem.

Sedláček je mlád a zajisté také na jeho ramenou leží

kus budoucnosti Národního divadla. Dnes hraje milovníky mladší, mnohé úlohy šaržované, ano i charakterní. Jeho přirozený tón, vřelý cit a elegantní pohyb působí stejně ke zdaru úloh jako jeho vzácná píle a dobré porozumění. Snad nestojí Sedláček dnes ještě zrovna v řadě nejprvnějších umělců českých, ale jistotě jest, že neuplyne mnoho let a bude dle zásluhy počten mezi ně.

JAN ZDENĚK VESELÝ

Za Otou Pinkasem v kratičkém čase odešel i Jan Zdeněk Veselý, a náhlá jeho smrt působila stejně mocně i stejně dojemně. A jako smrtí svou byli sobě oba mladí mužové podobni také mnohým momentem svým životním. Praví to pražští synkové, pocházející z rodin ryze českých a vlasteneckých, působili pro své rodiště silou i láskou veškerou. Účastnili se ve veškerém našem ruchu společenském a národním. Povznesli se i na působení literární a docházeli povšimnutí. Byli přátelé českého studentstva a horliví podporovatelé všech našich podniků, vyžadujících oběti hmotných.

Jan Zdeněk Veselý narodil se 14. ledna 1850. Absolvoval gymnázium Akademické a školu obchodnickou a sladovnickou. Po prvé vzbudil mladý muž veřejnou pozornost, když r. 1876 vypuklo srbské povstání. Tu on spěchal hned jako dobrovolník dolů do Srbska a vzal s sebou i několik soudruhů, za něž uhradil veškerý potřebný náklad peněžitý; zprávy odtamtud pak do vlasti docházející vyprávěly o statečnosti českých těch hochův. Přišed zpátky ujal se Veselý po smrti svého otce řízení pivovarského závodu U Myslíků a osvědčil se jako výborný odborník. Hlavní zálibou jeho zůstávalo však pěstování mužné obratnosti a síly; byl Veselý výborným cvičitelem pražského Sokola, cvičitelem na české reální

škole a jinde. Osobní ráznost jeho osvědčila se při mnohých příležitostech, hlavně však za pověstné „chuchelské bitvy“ (28. června 1881). Následující po bitce té soudní přelíčení opatřilo mu tři měsíce tuhého vězení.

Záhy uveřejňoval Veselý také různé literární pokusy. Psal mnoho feuilletonů cestopisných do politických časopisů (zvláště vzpomínek ze Srbska) a mnoho poučných statí do časopisů odborných (pivovarnických). Vydal Tělocvik pro školy a spolky. Sepsal a vydal brožuru Prokop Holý, nástin historický a biografický. Složil text k operetě Spanilá mlynářka. A v pozůstatosti jeho nalézá se několik dohotovených prací dramatických, zejména pětiaktové drama Žena a přítel.

Minulého čtvrtka vyjel sobě Veselý na velocipedu na Zbraslav a Mníšek a — nenavrátil se už. Náhlost tragickeho konce jeho způsobila, jak už řečeno, sensaci ve všech kruzích. Jakož praví básník: „Blažen, koho blesk či mrtvice náhle si zchvátí: odpočívej v pokoji! Ale ovšem žal pozůstalých je pak dvojnásobný.“

ADAM MICKIEWICZ

Bratři Poláci chystají se ku krásnému a významnému činu: převezou si tělo Adama Mickiewicze z Paříže do Krakova. A u nás sestavil se komitét ze ctitelů básníkových i ze přátel vzájemnosti slovanské a pracuje k tomu, by cesta mrtvého velikána vedla Prahou. Stane-li se tak, bude to památný zjev v našem životě — jako by veliký meteor přelítl českou oblohou, a nemůže dojem děje toho zůstati bez plodných následků.

Nejen obdiv, také vděčnost upřímná vede nás k tomu, bychom uklonili se stínům Mickiewiczovým. Duch jeho žije také mezi námi, díla jeho básnická měla i mají dosud značný vliv na rozvoj naší poesie. Jeho překrásné, ne-

překonatelné *Balady* byly mnohemu našemu pěvci klasickým vzorem, jeho unášející *Grażyna* naplňovala nás nadšením, jeho *Dziady* učily nás té pravé, té horoucí lásce k národu a živoucí nenávisti proti jeho nepřátelům, jeho *Wallenrod*, jeho *Pan Tadeusz* jsou nám krásným příkladem, jak lze z domácích dějin vážiti podněty k velkým dílům básnickým. Nemáme sice z Mickiewicze všechno převedeno do češtiny, ale máme mnoho a vše to je pracováno s pietou a namnoze velmi zdařile.

Mickiewicz vyvolal na půdě polské celou zvláštní školu básnickou, on také na půdě české nalezl horlivé svoje napodobovatele. K výši té mohutné lásky vlastenecké, k síle té nezkrotné zášti ke všemu cizáckému ovšem to nepřivedl z domácích našich poetů ještě žádný. V jeho poesii šlehají jenom plameny lásky k nešťastnému národu, on zpíval jenom na základě dějin a jen svému lidu z duše, on i na samu „věčnou krásu“ hleděl jenom prismatem svým národním. A přece vytvořil díla věčné krásy — ba vytvořil je právě proto. Mnozí srovnávají Mickiewicze na př. s Goethem. To porovnání ovšem není správné, ale ono naznačuje velikost Mickiewiczovu, a lze krátce říci: Mickiewicz byl přední genius polský a zůstane jedním z nejprvnějších geniův slovanských. Znalost životopisu Mickiewiczova předpokládáme u čtenářův svých. Narodil se na Litvě roku 1798, vynikl záhy jako učenec i básník, byl pro své politické snahy pronásledován a na různých místech v Rusku internován, žil pak po několik desíletí ve Francii jako ve druhé vlasti své a zemřel dne 27. listopadu 1855 jako Napoleonův politický poslanec v Cařihradě, odkudž tělo jeho převezeno zpátky a pochováno v Montmorency u Paříže.

Nyní vrátí se tedy zas do rodné země.

Připomínáme sobě zde Jana Kollára, dřímajícího na svatomarkském hřbitově vídeňském. Není tomu dávno, že mluvilo se o převezení pozůstatků jeho do Prahy

a umístění jich ve Slavíně na Vyšehradě. Nemýlíme-li se, příčila se tomu vůle výmarského pana Schellenberga, zetě Kollárova. Nyní pan Schellenberg věnoval veškeru literární pozůstalost Kollárovu Českému museu. Snad by k novému vyjednávání byl okamžik teď příhodný.

HENRY MORTON STANLEY

Jmeno Stanleyovo sviští teď vzduchem a tančí nám všude před očima. Všechna možná epitheta, která se dávají rekům a vůbec velikánům, spojena již s jeho jmenem, a všechna možná porovnání s vynikajícími osobnostmi historickými učiněna již s jeho osobou. Geograf Petermann na příklad dal mu příjmí „Bismarck afrického zemězpytu“ a nápad ten považován za tak trefný, že umístěn už i v slovnících konversačních! Avšak Bismarck má význam veliký jen pro svůj národ, jeho skutky opatřily lidstvu a ještě opatří běd až nesčíslných! — Jiný srovnal Stanleye s Kolumbem, a věru že při vší rozdílnosti obou je přece zase dosti podoby: jsou sobě podobní silou svého vědeckého přesvědčení, podnikavosti a rekovnou neústupnosti; ale ovšem: Kolumbus — třebaže zčasti náhodou — objevil svět zcela nový, kdežto Stanley osvětlil svět sice již starý, ale téměř ve všem nám ještě neznámý. A také v tom je arci rozdíl, a sice pak na prospěch poslednjšího, že Kolumbus mimoděk přinesl prabovvatelům nových krajů zhoubu, Stanley že myslí jen na spásu jejich.

My žurnalisté právem se chlubíme, že Stanley vyšel z našich řad. Světový sbor žurnalistický přispěl k dějinám lidským mimo tu obrovskou společnou práci svou již také mnohými jednotlivci proslulými: státníky, řečníky, vynálezci, učenci, básníky, cestovateli, a nyní cestovatelem největším: Stanleyem. Životopis Stanleyův

je: boj a cesta, cesta a boj. Mimo řadu cest menších vykonal Stanley neméně než sedm již cest velkých, většinou svrchovaně nebezpečných, jichž každá stačila by na „chlapského“ cestovatele o sobě. Sepsal a vydal o nich celkem pět velikých děl, jež vesměs působila sensaci.

Henry Morton Stanley narodil se roku 1843 a sloužil za občanské války americké roku 1861 jako dobrovolník v armádě severní. Když nastal mír, procestoval jako dopisující novinář Turecko a Malou Asii, načež r. 1867 sdílel se na válečné výpravě Angličanů proti Theodoru Habešskému jako zpravodaj časopisu New York Herald. R. 1869 přidělil mu majitel toho listu Gordon Bennet mladší úkol, aby v Africe vyhledal Livingstona, o němž nebylo zpráv; dříve však měl být přítomen zahájení průplavu Suezského a navštíviti Egypt, Cařihrad, Krym, Kaspické moře, Bagdad, Persii a Indii. V lednu r. 1871 přibyl Stanley do Zanzibaru, přeplavil se potom k africké pevnině, a sebrav veliký průvod domorodců, vniknul do nitra tamějších krajův a po velikých obtížích nalezl dne 3. listopadu v Udžidži na jezeře Tanganjika Livingstona ve stavu zbědovaném, s nímž pak cestoval dále kolem severního konce Tanganjiky. Livingstone zůstal v Africe, kdežto Stanley nastoupil cestu zpáteční a v květnu r. 1872 dospěl zase na pobřeží. O cestě té vydal brzy po svém návratu znamenitý a cenyplný spis *Jak jsem nalezl Livingstona*. — R. 1873 a 1874 sdílel se Stanley anglického tažení proti Koffi Kalkalimu, králi Ašantů, a popsal potom zase tažení to ve spise *Coomasie and Magdala*.

Roku 1874 spojili se vlastníci New York Heraldu a londýnského Daily Telegraphu a vyslali Stanleye na společné útraty znova do Afriky. V listopadu toho roku opustil Stanley Bagamojo a došel v únoru 1875 jezera Victoria Njansa. Odtud téměř o rok později přibyl k jinému jezeru velikému, dotud neznámému; ale ku hledanému vlastně jezeru Albert Njansa, z něhož vycházejí další prameny Nilu, nepoštěstilo se mu přijít pro nespo-

lehlivost průvodců. Obeplul pak celé jezero Tanganjika a na další své cestě k západu plul za nesmírných obtíží a za stálých bojů s domorodci po řece Lualaba, až 8. srpna 1877 octl se ve Mbomě na dolejším Kongu a dokázal tím, že Lualaba a Kongo jsou řekou jedinou. Touto velkolepou cestou určen jest zeměpisný tvar Afriky rovníkové, třebaže jen obrys všeobecnými. Seznámila nás se splavnými cestami vodními, vedoucími do samého středu Afriky. Již čtyry měsíce po svém návratu pak uveřejnil Stanley spis o této své cestě pod titulem *Temným dílem světa*.

Když roku 1878 pod ochranou belgického krále Leopolda II. založen spolek na prozkoumání a osídlení Konga, vyslán tam zase Stanley a byl pro úkol ten činný od roku 1881 až do roku 1884. Jak známo, založen stát Kongský a Stanley popsal posavadní jeho děje v díle *Kongo a založení státu Kongského*.

Jeho nejnovější a slavná cesta přes celou Afriku, namířená zároveň na zachránění téměř již ztraceného Emina, guvernéra Ekvatorie, je asi každému čtenáři alespoň co do jednotlivých momentův její dle časopiseckých zpráv zhruba a všeobecně známa. Právě také vydán už první díl Stanleyova popisu cesty té, a co toto píšeme, rozesílá se už i český překlad velikého díla toho. Úplný titul jeho jest *V nejtemnější Africe, neboli hledání, zachránění a ústup Emina, guvernéra Ekvatorie. Sepsal Henry M. Stanley. Přeložili Gustav Dörfel, Eliška Krásnorská a Primus Sobotka.**)

„— S touto pokornou a vděčnou myslí počínám líčiti průběh výpravy od jejího vzniku Vámi navrženého až do dne, kdy u našich nohou náhle se objevil Indický oceán, jasný a modrý jako blankyt, a my právem mohli zvolati: Dokonáno jest!“ Tak praví Stanley v předmluvě k tomuto svému největšímu a také nejdůležitějšímu dílu.

*) Celé dílo vyjde nákladem Jos. R. Vilímka v Praze ve 3 svazcích po 3 zl. neboli v 30 sešitech po 30 kr. Se 150 obrazy a 3 velkými barvotiskovými mapami.

Rádi bychom viděli čtenáře, který čta předmluvu tuto nebyl by hluboce pohnut. Je tu skoupými slovy dotknuto jen několika událostí z výpravy, jak Stanley oddělen od svého zadního voje považoval tento již za ztracena, jak v den před bitvou s vojskem Mazamboniho četl v bibli, jak vyslal nejlepší mužstvo své, aby opatřilo potravin, a musil pak s hladovým ostatkem svého lidu za odeslanými nazpět pralesem, toutéž cestou, kterou dříve sobě byli pracně klestili, kolem hnijících mrtvol, krajem tičhým a němým jako hrob, — jenom několik událostí, ale vane vypravováním tím věru dech biblický, dech velkosti, dech světových dějin. Do duše čtenářovy bijou údery zvonu. A potom následuje vypravování samo: napřed přehled dějinných příčin, které krajiny rovníkové uvrhly do krvavých bojů a nesmírného neštěstí, a pak již další vypravování prosté, podrobné, upřímné, a před duší naší rozvinuje se nenáhle celé to drama „rozměrů tak velkolepých, tak moderního rázu a tak světového kulturního významu“, drama, jehož dějištěm jest prostora několika set mil, jehož trvání rozšiřuje se přes dobu několika let a jehož překvapující, burné a jednolité scény jdou do tisíců.

A nade vším, co vykonáno a teď nám vypravováno, vládne a vítězí princip jeden: *lidskost*. Stanley nám líčí, že tak šíré kraje a tak mnoho národů rovníkových zůstaly nám dosud cizí a nepřátelské proto, že k nim přicházela a dosud přichází naše civilisace neprovázena lidskostí; Stanley prosí a zapřísahá, aby těm nebohým obyvatelům zemí, které veškerému lidstvu mají stát se záchrannou v budoucnosti, dnes již věnovala se lidskost ryzá, opravdová. Stanley každičkým slovem dokazuje, že sám je člověk ryzí, stojící na výši moderního vědění i citění, a k tomu je tedy Stanley cestovatel odvážný, jakého ještě nebylo, je učenec-zeměpisec prvního druhu, je veliký rek, je vysvoboditel tisíců a tisíců lidí — slovem muž ve všem všudy *velký*.

Smutné zprávy docházejí z Moravy. Při městských volbách ztratili jsme mandáty, místo abychom byli nových dobyli. *Moravský separatism* rozbujel a zapomněl se již až k mrzkým nájezdům na národnost českou vůbec. A moravské časopisy — aby bylo do smutné trojice — naříkají už po delší dobu a jedním dechem na *národní i politickou nevšímavost, ochablost a zmalátnělost lidu*. Není pražádné otázky: mužové, kteří považují se tam za první, musí začít zcela novými způsoby a jít zcela jinou cestou.

„A tudíž bychom nyní potřebovali velmi mnoho vlastenců takových, jako je náš M. Mikšíček, aby jim neustále hřímalí do duší!“ napsal roku 1848 Vlastimil, přinášeje Mikšíčkův životopis. Bylť Mikšíček roku 1848 vydal časový spisek *Co a jak?* a o tomto spisku Vlastimil referuje: „Té doby (roku 1848) vyskytli se na Moravě lidé, usilující o spojení země této s arcivévodstvím rakouským; Moravané měli se sloučiti s Němci. Tomu spisovatel rozhodně odpíral a radil ku přirozenému, odvěkému spojení s Čechy. Pravilť: „*Abychom my, rození Moravani, své mateřské řeči milovní, zjednati mohli své milé vlasti zdar a blaho, přestaniž mezi námi a Čechy hranice: jednola a svornost bratrská opanuj a spojuj nás!* Čechové mají s námi společnou řeč spisovnou, proto nám jest snadno s nimi jednati: dejte svým poslancům instrukci, aby stáli o spojení s Čechy, tak aby sněm byl držán střídavě jednoho roku v Brně a druhého roku v Praze. Ano, díl vám, že zhřešíte před Bohem, budete-li u věci této nedbalí a neteční.“ — A k poradě své připojil Mikšíček i návrh resoluce pro lid moravský, jejíž druhý odstavec zněl: „*Hájíme samostatnosti Moravy, chceme státi při Češích tak, bychom se v nich nerozplynuli; Morava má ostatí při právu svém, kdyby Čechové někdy od svobody odpadli, čehož bohdá svět neuvidí.*“

Nebudeme citovati dále, jak Vlastimil ještě naříká, že

tam lid v politické vzdělanosti neprospívá, až konečně volá: „... potřebovali bychom“ atd., jak už zpředu bylo uvedeno.

★

Matěj Mikšíček narodil se 3. února roku 1815 v Dačicích na Jihlavsku a žije nyní v Brně, od roku 1886 na pensi jakožto úřadník Severní dráhy. Je tam všeobecně milován i vážen jak pro zásluhy své, tak pro dobrotu srdce a znamenitý rozmar svůj.

Mikšíček byl první sběratel národních pohádek a pověstí na Moravě, a roztomilý, populární tón i vtip a jejich vůbec zajímavý způsob zamluvil se čtenářstvu hned v letech čtyřicátých a zamlouvá se dodnes. Sebral jich pod různými tituly asi sedm svazků; firma Kobrova vydala je ve své Národní bibliotéce loňského roku znova, a mnohé z nich vyjdou letos v překladu francouzském v listech a sbírkách pařížských. Rozumí se samo sebou, že Mikšíček náležel vždy k pilným spolupracovníkům moravských časopisův, a články jeho vyznamenávaly se vždycky jasností myšlének a svobodomyslným dechem — vždyť byl Mikšíček důvěrným přítelem Klácelovým!

VOJTECH LEŠETICKÝ

Vojtěch Lešetický slavil právě troje jubileum najednou: šedesáti leté narozeniny, třicetiletí svého definitivního učitelství a dvacetiletí svého ředitelství na ústavě ku vzdělání učitelů v Králové Hradci. Ústav tento těší se převýborné pověsti, jíž sobě získal právě za vedení Lešetického, a není tedy divu, že Lešetický nejen v Hradci Králové, nýbrž i v dalekém kraji požívá lásky a úcty, že jeho den jubilejný velice slaven byl nejen od tamějšího učitelstva, nýbrž i občanstva všeho, že podávána byla

jubilantovi skvostná alba s podobiznami, adresy, příležitostné básně, že odbýván banket atd.

Jeho působení ředitelské padlo do důležité pro nás doby a Lešetický může nyní těšiti se krásným vědomím, že prospívaje ústavu, svěřenému jeho píli, prospěl vydavně národu a vlasti. Nastáváň nám velký a tuhý zápas duševní, při němž vzdělanost, při němž v přední řadě škola rozhodne o našem bytí nebo nebytí. Učitelstvo bude v boji tom našim sborem důstojnickým, a Lešetický velice k tomu přičinil, aby značná část sboru toho byla nejen úkolů svých sobě dobře vědoma, nýbrž aby také chápala se jich s nadšením. Vychovával nejen učitele, ale i vlastence —

Jat vroucí láskou k mateřstině sám
k ní vlídným ohněm slova rozněcoval,

jak děla příležitostná báseň slavnostní. Arciže důstojnictvo nemůže zůstat bez armády, ale tu musí přiváděti národ sám, dbající *svého* školství, vyhýbající se nástrahám schulvereinským atd.

Vojtěch Lešetický narodil se v Netolicích dne 24. dubna 1830. V prvních letech padesátých byl vychovatelem u barona Podstatského a roku 1858 stal se suplentem na české reální škole v Praze. O dvě leta později povolán do Písku na obecní vyšší školy reální za řádného učitele a po dalších dvou letech stal se těchže škol zatímním ředitelem. Roku 1870 konečně jmenován ředitelem ústavu ku vzdělání učitelů v Králové Hradci, jímž podnes jest.

Lešetický byl také spisovatelsky pilně činným. V letech padesátých okoušel se také v básnictví (*Hynek a Rachel, Písň a balady*), psal kritiky, poučné literární články atd. V letech šedesátých vydal *Nauku o slohu* pro dívčí školy a spis ten došel druhého vydání. Později sepsal *Rozumové včelařství* a redigoval některé ročníky *Zlatých klasů* a *Zlatých lístků*.

Používáme zcela maličké náhody, která učencovo jmeno právě teď zase živěji do veřejnosti uvedla, abychom galerii své připojili MUDra prof. Vladimíra Tomsu, jehož podobizna ovšem byla by nám slušela již dávno. Jeť prof. Tomsa zcela nepochybnou okrasou české university naší, a sice téměř hned od samého počátku její. O Tomsovi mluvilo se arci vždycky hned, kdykoli jednalo se o jakékoli přípravy k vysokým školám českým, ba již tenkráte, když svitala teprve slabá naděje na dosažení těch škol. Seděl tehdy už na katedře ruské university v Kyjevě a jmeno jeho jako vědátora bylo už zapevněno.

Ano, Tomsa jest pravý vědátor, jakých stolce univerzitní potřebují. Jemu záhy odpadla potřeba lékařského praktikování, kteráž často bývá na újmu vyššímu snažení vědeckému; on záhy, jak se říká, dostal se do „transpirace vědecké“ a také v ní již zůstal. Je toho zvláště potřebí při fysiologii — tať jest jeho oborem —, o níž se praví, že „rozlušťuje hádanky, nad nimiž lidstvo po šest tisíců let stojí jakoby nad zavřenou knihou“.

Vladimír Tomsa narodil se roku 1830 v Praze, kdež také věnoval se studiím medicinským. Roku 1859 působil jako vojenský nadlékař v Italii, stal se pak asistensem na lékařské fakultě v Praze a přišel později na Josefín všeňské, kdež suploval fysiologii. Z Vídni povolán za profesora fysiologie do Kyjeva a roku 1883 jmenován řádným profesorem fysiologie na české universitě naší.

Řekli jsme už, že Tomsa má jako vědec jmeno své mezi odborníky už zajištěné. Uveřejnil mnoho původních prací v řeči české, ruské a německé, kteréžto spisy vyšly buď o sobě nebo v análech různých akademíí a universit, v lékařských časopisech atd. Bohužel byl okolnostmi veden k tomu, že většinu samostatných spisů svých vydal po německu. Jednu z nejzáslužnějších prací

svých, Fysiologii pohybu krve, mohl přece otisknouti po česku, a sice v Časopise lékařů českých, jehož byl též redaktorem.

Nyní zvolen Tomsa také členem Akademie české; avšak nepřijal hodnosti té, ponechávaje prý místa silám mladším.

DR KAREL KOŘISTKA

My Čechové jsme, jak nám bohudíky samým známo, velmi chlubivé náture. Chlubivost ta jevíla se na příklad i tím, že už před třiceti a více lety, kdy českých gymnasií a reálek jsme téměř ještě ani neměli, jsme se kasali, že bychom měli hned dosti učitelských sil i na polytechniku i na universitu, a to sil také hned výtečných. Nyní ovšem, ačkoli už známe, jak pomalu a jak obtížně vyzrává taková síla profesorská, mohli bychom přec obsaditi třeba ještě jedny nebo dvoje vysoké školy domácími učenci; ale tenkráte byla důvěra naše příliš troufalá a vyruštala z toho, že na různých učilištích německých a jinojazyčných byli někteří naši mužové, kteří arci měli ve světě jmeno dosti proslulé a byli národu ke cti.

Mezi ty náležel také Dr Karel rytíř Kořistka, od r. 1851 profesor na technice pražské. Kořistka vynikl hlavně dvojím směrem: za prvé jako znamenitý pedagog, jenž dovedl učbě na technických školách vykazovati zcela nové cesty, a za druhé jako výtečný zeměpisec. Jeho jméno ctí se daleko za hranicemi, čehož důkazem jest, že Kořistka vedle svých vysokých hodností rakouských poctěn je také řády ruskými, dekorací francouzskou atd.

Kořistka narodil se roku 1825 v Březové na Moravě. Studoval hornickou akademii ve Štiavniči a stal se tam již roku 1848 asistentem a pak suplentem. Však již roku 1851 povolán na techniku pražskou jako profesor matematiky a praktické geometrie, později pak, po reorganisaci toho

ústavu, převzal při něm stolici nižší a vyšší geodesie.

Řekli jsme už, že Kořistka je znamenitý pedagog. Získal sobě velkých zásluh o průmyslovou školu při Průmyslové jednotě pražské. Měl vynikající účastenství v otázce reformy vysokých škol polytechnických, o níž vydal spis zvláštní a důkladný. Stejně zasazoval se o reformu školství středního, referoval o té otázce roku 1880 na mezinárodním kongresu bruselském a jako přední znalec jmenován členem c. k. centrální komise pro vyučování průmyslové a zemským inspektorem hospodářských škol.

Řekli jsme, že Kořistka vynikl také jako zeměpisec. Studiím povrchu zemského a zákonů jeho forem věnoval veliké cesty a hluboké studie. Kořistka jest jednatelem a hlavním redactorem výboru pro přírodovědecký výzkum České země a řídí jeho práce topografické a hypsometrické. Od něho má náš přírodovědecký výzkum zdokonalenou methodu vyměřovací a jeho publikace ve směru tom vynikají původností svojí. Vůbec jest vědeckých publikací jeho více nežli *šedesále* a nemůžeme zde arci ani nejhlavnější z nich uváděti titulem.

Roku 1864, když v Praze vysoké školy technické byly rozděleny na české a německé, zůstal Kořistka při technice německé, aby to místo zachoval české síle.

JOSEF ŠOLÍN

Po profesoru německé techniky podáváme profesora techniky české, po Kořistkovi Josefa Šolína. Profesor Šolín je matematik. Pro nás humoristy věda děsná, ta matematika! Taková opravdová, logická, přímá, chladná, neúprosná, brrr! Naše myšlenky chodí vždy spíše cestou klikatou — „jako blesk“ —, my na šachovnici života milujeme obyčejně jenom ty překvapující „koníčkové

skoky" — a je takový skůček ihned tady dovolen? V posledních letech objevilo se u nás výborných, ano i znamenitých matematiků zrovna obdivuhodné množství. Kterak se tedy stalo, že současně máme v politice tak málo mužů, kteří by vynikali chladnou rozvahou, přesnou logikou, zdravým výpočtem atd. atd.?

Ano, ano, když si vzpomeneme na politiku, chytáme se teď „stropu“ či „trámů“. Snad by nám mohl profesor Šolín vypočítat, jsou-li alespoň ty trámy nad naší hlavou ještě spolehlivý; vždyť máme od něho Theorii zevnitřních sil trámů přímých, Geometrickou theorii trámů spojitéhých, Příspěvek ku theorii trámů přímých atd. Ale — ale obraťme zase do cest obyčejných!

Josef Šolín narodil se dne 4. března 1841 v Kamenici. Odbyv sobě studia na polytechnice pražské s výsledkem znamenitým, stal se roku 1864 na též učilišti asistentem deskriptivní geometrie a byl co takový, nemýlíme-li se, adlátem nezapomenutelného Skuherškého. Roku 1870 jmenován docentem stavební mechaniky při polytechnice české, roku 1874 profesorem mimořádným, roku 1876 pak řádným. Jeho vědeckých děl a prací je pěkná řada; uvádíme zde však jenom ještě jeho Počátky aritmografie a zaznamenáváme, že po dvě léta byl též redaktorem odborného listu Zprávy Spolku architektů a inženýrů.

Na české technice náleží mezi učitele nejoblíbenější a mezi síly vskutku nejplatnější. Profesoři české techniky přivedli ústav svůj na stupeň už vysoký. Má se to s pražskými technikami jako s pražskými divadly: německé divadlo udržují už jen židé a šlechtici (!), německá technika žije téměř už jen z milosti vládní. Jsme s tím spokojeni.

„Pero vypovídá nám službu, když vám chceme stručnou zprávu dátí o posvátných okamžicích, o velebných těch chvílích, jež právě minuly. Ten ubohý, utýraný bratr Slezan tulí se dnes k tobě, bratře Čechu, k tobě, bratře Moravane, celá jeho bytost roste, prsa se mu šíří blahem, štěstí mu září z obličeje jindy smutného, a jásavým hlasem oznamuje vám skvělý výsledek, evangelickou událost následků nedozírných a neocenitelných.“

Tak začal Opavský týdeník zprávu svoji o posledních památných volbách slezských, a my k tomu dodáváme: Nám zase vypovídal službu dech, když jsme ty nadšené řádky četli a radostnou zprávu potvrzenou měli! Ale — přiznáváme se — bylo nám přitom přece jenom tak nějak teskno, jako lidem, kteří nebyli vykonali dostatkem svoji povinnost, a kteří tedy nemají snad ani práva, aby na společné radosti měli plný svůj díl. Řekli jsme při jiné už příležitosti, že zanedbáváme to milé, drahé Slezsko svoje, že ani hmotnou podporou nebyli jsme Slezsku dosud tak právi, jak kázala povinnost. V tom okamžiku pak zrodily se ovšem asi mnohé krásné sliby a různá předsevzetí — kéž potrvají a také se naplní!

Zato pracovali tím úsilovněji slezští Čechové sami. *Musili* tak pracovat, aby mohli nyní tím jasněji zavýsknouti sobě nad svým vítězstvím a znova srovnati se s těmi „skalnatými horami Rudenskými, jež nepohnutě stojí od věků do věků“.

Výsledek voleb je znám, zvoleni byli do zemského sněmu slezského pánové *Gruda*, *Stratil* a *Hrubý*, jejichž podobizny zde podáváme v tomtéž pořadí, jak jsme je právě byli vyjmenovali. Je to zvláštní náhoda, že při tomto prvním vítězství slezském vyšli z volebního osudu *Slezan*, *Moravan* a *Čech*, — lze to pokládati za dobrou předzvěst budoucí práce *společné*! Všichni tři jsou k tomu praví „synové lidu“ — „selští synkové“, jak bylo heslem

při těchto slezských volbách vůbec, arciže úskočným heslem tamějších odpůrcův národních. Nevyplatilo se jim to heslo jejich!

Ze tří nových poslanců je Dr Antonín Gruda, konsistoriální rada a farář v Mokrých Lazcích, u nás nejznámější. Pražané znají ho jako ohnívého řečníka už od časů hromadné návštěvy bratří Slezanů v matičce Praze. Tenkráte také už jsme přinesli podobiznu jeho a rádi ji dnes zde opakujeme. Gruda svým řečnickým talentem, svou rozvahou, a přece zase ohněm svým, svou vytrvalostí a už i svým mužným zevnějškem přímo imponuje. Je to osvědčený bojovník, jenž už za svého pobytu v Katerinkách u Opavy pro Čechy slezského sídla vykonal velký a zdárny kus práce. Významné na příklad pro něho je zajisté, že jako farář podrobil se ještě studiím a přísným zkouškám, aby dosáhl právnického doktorátu a tím úspěšněji mohl pomoci lidu svému na dráze politické.

Dr František Stratil, advokát v Opavě od roku 1880 a předseda Politické a hospodářské jednoty, uznáván co *vůdce* národního hnutí slezského. „Jako advokát perla, jako člověk dobrák, jako nároдovec neunavný pracovník“, tak líčí nám ho jistý jeho krajan. — „Neocenitelné jsou zásluhy Politické a hospodářské jednoty,“ řekl jiný znalec v jakési politické schůzi, „a v této Jednotě vyniká zvláště jeden muž, jenž od jejího začátku jest její starostou, řídí práce její, zasedá téměř na všech schůzích její, putuje od místa k místu a stará se o uvědomení, vzdělání a prospěch lidu“. Tato neomrzela, neunavná práce předních bojovníků pomohla Slezanům právě k vítězství. — Dr František Stratil narodil se dne 15. listopadu 1849 v Hunčovicích u Litovle. Studoval v Olomouci a v Praze; dne 5. června 1875 byl promovován.

Třetím poslancem českým (o třech vítězných poslancích národnosti *polské* promluvíme příště) je Václav Hrubý, náměstek státního zástupce v Opavě, zvolený za obvod frýdecko-bohumínský. „Muž statečný a rozhodný, právnik důvtipný, povaha železná, nadšenec nezíštný,“

Hrubý je vpravdě „pracovník rozený“. Co takový slul již v Praze, když byl na studiích, a proslul pak také v životě praktickém. Byl na příklad soudním adjunktem ve Valašských Kloboucích a osvědčil se tak, že o jubilejní slavnosti tamější Občanské besedy, odbyvané po jedenácti letech, vzpomínáno ještě vřele nevšedních zásluh jeho. Pečoval o zařízení a činnost divadla a o založení knihovny, podporoval záložnu a ujímal se radou i skutkem lidu, když v tamější krajině úžasně rozkvetlo lichvářství; byl přítelem a ochrancem lidu toho a přitom úřadníkem objektivním, ano vzorným. Stalo se, že roku 1877 vyhořela obec Štítná celá až do základů, a tu právě Hrubý byl pomocníkem nejčinnějším, a když pak z místa svého odcházel, kvapily k němu z dědin deputace, děkujující se mu s pohnutím opravdovým. Později přeložen do Těšína a tam zase byl s doktorem Františkem Slámovou duší českého spolku a udržoval živé styky mezi Čechy těšínskými a opavskými. Nyní působí asi od tří let v Opavě a také tu je miláčkem českých kruhů, zároveň ale též všeobecně uznávaným výborným úřadníkem.

Mužové ti zajisté že splní naději v ně skládanou. Hned po rozhodném dni napsal Opavský týdeník: „Skvělým vítězstvím volebním nastávají českému lidu také nové povinnosti.“ To byla slova včasná, vpravdě mužná a krásná.

*

„Za naši i vaši volnost!“ stálo na praporech, které vlály nad hlavami bojovníkův pro otčinu, a rovněž „Za naši i vaši volnost!“ stálo psáno v srdečích statných Slezanů při těch posledních volbách sněmovních, a kde bylo třeba, hlasoval Čech pro Poláka a Polák pro Čecha. A mezi Poláky zase katolík za protestanta a protestant za katolíka.

„Za naši i vaši volnost!“ zůstane jistě také do budoucnosti heslem jejich a je té bratrské svornosti věru zapotřebí, neboť nepřátelé slezského Slovanstva mají na

své straně ještě mnoho volebních hlasů a mohli by se nám stát nebezpečnými.

Jako tři Čechové jsou rovněž také tři Poláci vysláni do sněmu a jejich jmena mají zvuk kovový. Zněla už často přes české luhy a budila radost v prsou našich. Všichni tři jsou zase synové rolničtí a dodáváme k tomu ihned, že také synové rodin svým vlastenectvím vůbec osvědčených. Praví „boží bojovníci“.

První z těchto v dnešní naší řadě jest Jiří Cienciała, rolník v Mistřovicích u Těšína. Jmeno jeho je známo u nás již asi po dvacet let a každý český čtenář ví, že Cienciała není zrovna nováčkem na dráze parlamentární, ano že dovedl svého času za své přesvědčení stát jako skála proti celému sněmu. Cienciała je z nynějších zvolenců také nejstarší; narodil se v Mistřovicích roku 1834. Politická činnost jeho sahá hned do roku 1861, kdy poslán s deputací do Vídně, aby se tam domáhal rovnozákonnosti národní; deputace ovšem nepořídila, a členové její, jak bylo tenkráte obyčejem, byli pak vyslýcháni a za svou smělost týráni všemožným způsobem, což arci Cienciału nezdrželo, aby nepřipojil se později zase k deputacím jiným, které měly pak už alespoň formální výsledek lepší. Do slezského sněmu zvolen Cienciała za Těšín, Fryštát a Jablunkov po prvé roku 1871 (zasedal tam po 12 let), a nyní tedy po druhé; roku 1873 zvolen také poslancem do říšské rady. Rozumí se samo sebou, že muž tak rázné a činné povahy byl na prospěch spoluobčanů činný i ve mnohých oborech jiných. Uvádíme zde jen, že Cienciała je už po mnoho let předsedou spolku rolnického pro knížetství Těšínské, že byl mnoha léta starostou obecním, že zasedal v radách školských, že měl jako evangelik vyznání augsburského déle než 24 leta úřad presbytera atd.

O něco mladším je poslanec Ignác Swiézy, jehož krásné řeči na říšské radě, klidné, a přece unášející, plné pravdy a mužného přesvědčení, jsou nám všem v milé paměti. Swiézy narodil se roku 1839 ve Velkých Končicích u Tě-

šína. Studoval v Těšíně gymnasium, v Olomouci bohosloví a je nyní po mnohá už léta učitelem náboženství na německém gymnasiu těšínském. Roku 1878 zvolen po prvé, roku 1884 po druhé do zemského sněmu, r. 1885 pak, zorganisovav národní stranu polskou k volbám do říšské rady, byl vyslán také do této. Swiézy považován vůbec za vůdce Slezanů polských. On je zakladatelem i starostou slezského spolku katolického a rovněž Družstva svatého Jana Sarkandra (družstva to na způsob našeho Svatojanského dědictví).

Nejmladší z poslanců polských pak je těšínský advokát Dr Jan Michejda, narozený roku 1853 v Olbrachticích okresu fryštátského. Již otec jeho František, horlivý národovec, byl společně s Cienciałou politicky činným, a bratr Janův, pastor František Michejda, je redaktorem Rolníka slezského a Přítele lidu, jakož i zakladatelem Towarzystwa oświaty ludowéj. Jan Michejda studoval v Těšíně a v Krakově a jest od roku 1882 v Těšíně advokátem. Jest členem všech národních spolků slezských a pilným politickým spolupracovníkem tamějších polských časopisů. Vůči soudu i úřadům je Michejda neústupným obrancem národních práv. Nyní zvolen do sněmu za Bilsko, Strumeň a Skočov.

J O S E F R A N K

Nevíme, není-li Josef Rank nejpopulárnějším spisovatelem českým, alespoň nejvíce do rukou a „na slovo braným“. Snad není jediného většího, byť sebeněmečtějšího obchodního kontáru v Čechách a na Moravě i ve Slezsku, jediného úřadu zemského či obecního, jediné knihovničky školní atd., aby se tam nenalezal exemplář Rankova česko-německého a německo-českého slovníku, rozšířeného za posledních dvacet let víc než v 80 000 exemplářích.

Máme od Dobrovského až po Kotta českých dobrých slovníkářů celou řadu a plným právem řadíme také Ranka mezi ty dobré. Jak známo, děkujeme jemu nejen za dobré příruční slovníky české a německé, nýbrž také za bohaté příspěvky ke slovníkům odborným, které zpracovával s Františkem Špatným, a za menší slovníky encyklopedické, ano i za dobrý slovník rusko-český, jenž odměněn i uznáním carovým. Dobrým slovníkářem býti není ovšem tak snadno, patříť k tomu mimo odborné vědomosti neunavná píle a přímo zázračná trpělivost, a také dobrá škola. Tuto školu čili průpravu Josef Rank vskutku měl.

Josef Rank narodil se roku 1833 v Hubertově blíže Peterspurku a přišel hned r. 1841 do Prahy ku svému strýci Frantovi Šumavskému. U tohoto scházely se skoro veškeré tehdejší známější osobnosti literární, takž zejména Tyl, Tomíček, Rubeš, Trojan, Štorch, Amerling a jiní, i nebylo divu, že v té společnosti mladík rychle vyzrával, že už ve dvanáctém roce svém pilně se učil jazykům slovanským, že v patnáctém roce stál také už na barikádách atd. Po roce 1848 musil sobě arci hleděti věcí praktických, byl hledaným korektorem a informátorem, byl pilným spolupracovníkem Šumavského při pracích lexikografických a spolupracovníkem Erbenovým při vydávání spisů Štítného, Kroniky Bartošovy, při sestavování Výboru z literatury české a j.

K vyzvání Erbenovu vstoupil roku 1857 do služeb obce pražské v archivu městském, zprvu jako písář a r. 1861 jako adjunkt archivu městského. Roku 1865 jmenován Rank adjunktem pomocných úřadů pražského magistrátu a uloženo mu řízení hlavní spisovny městské, kdež po smrti Erbenově stal se roku 1871 registrátorem. Skoro téhož roku ukončen při magistrátu záznam německý a počato na základě českém. V úřadě svém vykonal Rank práci opravdu velikou; letos právě dokončil soubor 100 velikých ukazatelů pro hlavní městskou spisovnu pražskou, jež obsahuje velké množství monografií.

různých budov a ústavů královského hlavního města Prahy, jakož i mnoho jiných předmětů správy obecní, a možno tvrditi, že žádné jiné veliké město evropské podobnou prací vykázati se nemůže.

VÁCLAV JUDA NOVOTNÝ

Václav Juda Novotný má jako „hudební spisovatel“ (podivný tento výraz převzali jsme od Němců) výborné jméno jak u nás, tak i v cizině, a sice co hudební kritik, odborný redaktor, upravovatel libret i skladatel. Muž, který je podobně mnohostranný, mívá v životě svém fáze, kdy některá jeho vlastnost dle přiležitosti právě poskytnuté vynikne nad vlastnosti jiné, a takž i Novotný právě nyní nejvíce je vážen jako operní libretista, jako jedna z nejpřednějších podpor našeho divadla. Byl sice už dříve znám jako obratný překladatel i upravovatel operních děl, ale za přiležitosti mozartovského jubilea, jehož tak okázale účastnilo se také Národní naše divadlo, osvědčil se talent Novotného způsobem co nejmilejším, ano až překvapujícím: mámeť dnes Mozartovy opery po česku tak dokonale upraveny, že vynikáme tím nad cizinu, ano stali jsme se už i její vzorem. Uznávajíť vskutku i nejpřednější hudební časopisy cizí, že citelné nedostatky Mozartových libret české jeviště napravilo, z nichž na příklad Don Juan, jmenovitě ale Kouzelná flétna mají úpravu vzornou. Nám ovšem je Novotný stejně milý také jako kritik hudební. Jeho referáty jsou vždycky věcnaty a jasny, jeho feuilletony jsou půvabny i poučny. Sloh Novotného je svěží a vyrůstá z věci samé, přiléhá těsně k myslénce, nerozbíhá se do zbytečných šíří, je pikantní, aniž by se snažil po pikantnosti. Abychom Novotného charakterisovali také hned jako hudebního skladatele, uvádíme zde, co pronesl kritik jiný

a přísný: „Písně jeho chovají nedotknutelný pel hlubokého, vřelého citu, vynikají ušlechtilou melodií i zpěvností.“

Novotný narodil se dne 17. září 1849 ve Vesci u Počátek, kdež otec jeho, zámožný rolník, byl po celém okolí znám jako dovedný houslista, jenž k tanci uměl znamenitě vyhrávat. Václav zdědil po otci hudební talent, takže záhy jako žák počáteckého učitele Herolda vynikal mezi soudruhy a později jako žák gymnasia jindřichohradeckého hrál první úlohu ve výročních akademických jako houslista i ředitel pěvecké jednoty studentské. Již zde se objevil jeho smysl pro hudební kompozici řadou popěvků sborových i písni, z nichž některé v okolí jindřichohradeckém znárodnely.

Příchodem na pražskou universitu r. 1869 otevřel se mladému snaživci v hudebním směru nový svět: horlivě navštěvoval přednášky Dra Ambrose, s nímž se později blíže seznámil, takže byl častým hostem při jeho domácích produkčích; svůj baryton cvičil v pěvecké škole Pivodově, vyšší hru houslovou studoval u prof. Bennewitze, navštěvoval varhanickou školu za ředitelství Skuherského a záhy v hudebním světě pražském tou měrou zdomácněl na všech stranách, že jako absolvovaný historik s lehkým srdcem před suplentským místem dal přednost redakci hudebního časopisu *Dalibor*, již mu Dr Procházka přátelsky nabídl. A od té chvíle věnoval se úplně hudbě.

Byla to právě doba nejhorších sporů o poměrech moderní školy k domácímu tvoření hudebnímu. Známo, že *Dalibor* šel za heslem „Hudba národní na základě moderním“; známo také, že to heslo zvítězilo. A že tak se stalo, k tomu též nemálo přispěl Novotný v řadě známých hlav mladší pražské generace hudební. Od těch dob Novotný čestně vynikl jako hudební spisovatel, jehož příspěvky z hudebního oboru jsou vždy vítány a žádány. Psal do Národních listů a nyní působí při deníku *Hlas národa*, při Zlaté Praze a Ottovu Naučném slovníku.

Jako skladatel obrátil k sobě Novotný pozornost r. 1879 písněmi originálního rázu, z nichž některé přednesl tehda s úspěchem skvělým mistr Lev při svém jubilejním koncertu. Celkem vyšly tři sešity písní s průvodem klavíru u Urbánka, většinou na texty Nerudovy, dále velký sbor s tenorovým sólem V háji a Tři sbory pro smíšené hlasy u Starého; ze skladeb houslových připomínáme zvláště Dumku, jež vyšla v hudebních přílohách k našemu listu. Po delší pauze vydal letos u Bursíka a Kohouta dvě písně s průvodem klavíru, „Pěvcovo přání“ a „Teréze“ na slova Nerudova, a „Večer“, píseň s průvodem klavíru a houslí.

V této pauze vykonal pak tedy Novotný dílo velmi záslužné: reformu českých textův operních. Dotyčné práce jeho karakterisuje vzletná, ušlechtilá dikce a deklamace v nejužším rytmickém svazku s hudbou. Vedle nesčetných překladů mají — jak již řečeno — cenu nové samostatné úpravy textů Mozartových oper, z nichž Kouzelná flétna stojí na prvním místě.

DR JAN JANDA

Hlas volajících „Ku pomoci!“ rozlehá se po českých vlastech a zachvívá i nejmenší, nejvzdálenější chýží. Volají to strážcové Ústřední matice školské. Tak jako skvělé sbírky na Husův pomník byly odpovědí na urážku, učiněnou našim otcům a celému národu, takž také letošní sbírka *svalováclavská* má být v nynější politické situaci naší odpovědí těm, kdož hrozí, že opustí věc českého národa. Pakli kdy, cítí náš národ dnes, že je odkázán jenom na sebe, jenom na vlastní sílu svoji; ale on také cítí, že tu sílu má! Letos dostaví se každý z nás se svým příspěvečkem, když ne příspěvkem!

A právě teď, před několika jen dny, pochovali jsme

si muže, který byl o Ústřední matici z nás asi nejzasloužilejší: jejího mnoholetého místopředsedu Dra Jana Jandu. Lze říci, starost o české školství že byla muže toho starostí nejhavnější, ano vlastním jeho životním povoláním. Česká škola, nechť zaražena kdekoli, všude se těšila horlivé jeho péči, ale horlivost největší věnoval Janda školám slezským a moravským, jež jsou na ten čas pro nás vskutku nejdůležitější. Jeho naleháním přistoupila Matice ku stavbě českého gymnasia v Opavě; jeho přičiněním vzmohla se gymnasia v Kroměříži a Uherském Hradišti, atd. Janda, rodilý Moravan, věnoval Moravě veškeru lásku svého šlechetného srdce. On byl zakladatelem podpůrného studentského spolku Radhošť, určeného pro studující moravské, slezské a slovenské; on věnoval výdatnou činnost Moravské besedě pražské; on organisoval národní činnost studujících na Moravě — on nazýván vůbec otcem studujících moravských.

Janda byl muž přímosti a otevřenosti za našich dnů řídké. Byl pravý lidumil, jehož co lékaře chudina velebila.

Narodil se 11. června 1842 ve Vlásenicích v mikulovském okresu na Moravě. V Praze studoval universitu a byl zde roku 1869 povýšen na doktora. Byl také literárně činným; psal pilně články do Šimáčkovy Odborné therapie a pathologie (část gynaikologickou) a vydal samostatný spis Mladá matka.

IVAN MAŽURANIĆ

Dvě zprávy došly za posledních týdnů ze slovanského jihu, které nás přiměly, že jsme přemýšleli a — sklopili hlavu. Ta jedna, že konečně tedy přece odhalen pomník *Ondřeje Kačice-Miošice*, prostonárodního toho horvatského pěvce, jehož *historický zpěvník* nalezá se v rukou i nejprostšího Dalmatince a na stole sebechudší pří-

mořské chýše. Ta druhá, že zemřel Ivan Mažuranić, jenž byl daroval národu svému báseň epickou o *Smrli Čengiče agy*, báseň historickou, líčící národní boje, prodchnutou pravým duchem jihoslovanským a známou každému a každému, kdo Hrvat. Porovnáváme a povzdychujeme si; poetův máme dost a dost, a to poetů dobrých, také skutečně dosáhla poesie naše juž výše zcela značné, ale zapět národu ze srdce a pro srdce, zachvět jím a zabrat celou mysl jeho nedovedl ještě žádný!

Přinášejíce vzpomínku na Ivana Mažuraniće, zemřelého dne 4. srpna, přicházíme co do textové stránky ovšem trochu pozdě, avšak beze své viny. Časopisectvo našich dnů, přihodí-li se událost významuplná, podává ve lhůtě dvou dnů již všechna vztažná data a také i vše možné posudky k nim. A smrt Mažuranićova byla právě takovou událostí vysoce vážnou, a čtenářstvo české četlo ve svých novinách životopisy podrobné, úvahy politické i literární atd. Byl Mažuranić jako politik i básník pro svůj národ mužem velkým, a tím stal se velkým také pro nás Slovany ostatní, ano jako básník vydobyl sobě čestného místa i v literatuře světové. Narozen roku 1814 jako syn chudých rodičů v Novém v horvatském Přímoří, studoval na učilištích horvatských i maďarských a dokonav studia juridická stal se záhy právníkem pro úřadní služby hledaným. Byl právník dobrý a ukázalo se, že jest ještě lepší politik. Hned roku 1848 vynikl proslulou svojí brožurou *Horvaté Madarům* a od toho času byl vůdcem svého lidu, vynikaje stejně jako logický řečník v parlamentě i co důsledný bojovník za samostatnost horvatské kraleviny. Roku 1850 stal se generálním prokurátorem pro Horvatsko a Slavonsko, brzy potom pak státním zástupcem, a již v postavení tom bylo cílem veškerých jeho prací zabezpečení politicko-administrativní, soudní i školní neodvislosti od Uher. Jmenován roku 1860 dvorním kancléřem horvatským, vymohl národu mnoho práv a výhod, i zavedl všude horvatštinu jako vnitřní jazyk úřední. Roku 1866 šel,

nátlakem Maďarů, do výslužby, avšak roku 1873 jmenován bánem horvatským a v postavení tom povedlo se mu, že zreformoval soudnictví, státní správu i školství v duchu novodobém, že založil v Záhřebě školy vysoké atd. Dostav se kvůli Vojenské hranici do rozporu s vládními kruhy, podal svoji demisi a žil od té doby v soukromí. Co nepovoleno jemu, povoleno jeho nástupci — důsledná povaha předního representanta získala v rozhodujících kruzích úctu celému národu a ochotnost k vyplnění požadavků jeho.

Mnohem dříve než na poli politickém vynikl Mažuranić slavně na poli básnickém. Historie literární zaznamenala dva skvělé činy Mažuranićovy: on nahradil ztracené dva zpěvy Gundulićovy *Osmansky* zpěvy novými a tak ústrojně i poeticky dokonalými, že vzbudily nelíčený obdiv, a on roku 1846, o dvě leta později, vydal *Čengiće agu*, báseň líčící boje Jihoslovanů proti utlačovatelům, báseň to, která vzbudila nevídání nadšení, trvající po dnešní den. Sama nejpřísnější kritika ciziny přisuzuje jí cenu vysokou a důležitost světovou.

BOHDAN KAMINSKÝ

Veselá duše, ale se škraboškou dumavého smutku; opravdová mysl, ale podšitá veselostí . . . Bohdan Kaminský jest asi provždy asekurován před jakoukoli jednostranností; on nedovede nikdy být ani chorobně sentimentální, ani jenom povrchně laškující — čili jinak řečeno: on má ze všeho něco — šťastná smíšenina! A ještě jinak řečeno: Kaminský má jemný cit a má takt; ví, kdy a jak udeřit na kterou strunu; má bystře pozorujícího ducha a také vtip hbitě porovnávací a spojující; doveďe vážit tíži života, ale rozrušenou mysl také zase smířovat; doveďe plnou duši se těšit z veselých zjevů

života, ale nezapomenout zároveň opravdových jeho stránek. V tom všem ho podporují vždy případný sloh a hbitý verš — slovem: Kaminský je dobrý jako prozaik i co veršovec.

Kaminský je mlad. Ale pamatujeme ho, když byl — ještě mladší. Tenkráte navštívil pisatele těchto řádků kvůli nějakému rukopisu, nějaké radě nebo kvůli čemu. Představil se co žák výtvarné akademie a zároveň co bohdá poeta český. „Když jste akademik, proč nevěnujete celou sílu výtvarnému umění?“ — „Inu — Buonarroti také byl výtvarník a básník zároveň — a jak by bylo dobře,“ dodal po přemýšlení krátkém, „kdyby člověk mohl na příklad drama napsat, sám jako Wagner hudbu si k němu složit, a potom také ještě dekorace si namalovat a vůbec dílo po výtvarné stránce na jeviště vypravit!“ — Myslíme, o hudbu že Kaminský pak téměř ani nazavadil; na všechn způsob zdá se jistu, že také výtvarné umění na hřebík pověsil, ale zcela jistu jest, že dnes je Kaminský dobrým literátem, stejně vitaným redaktorům beletristických časopisů jako obecenstvu.

Bohdan Kaminský (vlastním jménem Karel Bušek) narodil se 24. února 1859 na Huse u Sychrova, kdež otec jeho jest řezbářem knížete Rohana. Stal se, jak už řečeno, žákem pražské akademie, a to za oné bouřné doby, v časopisech našich už často dotknuté, kdy revoltující žákovstvo houfně a dobrovolně akademii opouštělo. Mnozí šli do ciziny. Kaminský zůstal v Praze a od těch dob je spolupracovníkem všech českých listů beletristicckých. Povídek jeho je v těchto časopisech, jakož i v Národních listech vytisknuto již ke stu, ovšem také mnoho různých prací jiných. O sobě vydal r. 1884 básně *Ztracené volání*, 1887 povídky *Kresby*, 1889 *Novou prózu a Rokoko*, a nyní vyjdou od něho knihy veršované *Muži a ženy*, *Básně z Příkopů*, *Den štěstí*, *Protesty* a sbírka novel *Různé panstvo*. V rukopise chová ještě několik sbírek básnických, mezi nimi tři romány veršované. Z jiných prací, roztroušených po časopisech, uvádíme ještě: *Mecenáš*,

Nokturno, Zlatá moucha, Lokaj, Povídka ze Sychrova (verše), *Smrt paní hraběnky, Má Taťána* (verše) a *Ze zápisů kočího*.

Myslíme, dle všeho, že oborem pro Kaminského nejvýhodnějším bude román, zbudovaný na skutečném našem životě společenském. Třísvazkové takové dílo je prý už rozepsáno.

JAN HEŘMAN

Za posledních dnů častěji vzpomíná se starého stavitele Dientzenhofera, po němž má Praha několik památek cenyplných, a při té příležitosti vyskytuje se častěji také zase jmeno malíře Jana Heřmana, našeho současníka. Připadloť tomuto úkolem, aby restauroval fresky v Dientzenhoferově letohrádku Amerika, a Heřman je s hlavním sálem vily té již hotov. Není to ovšem první restaurování fresk, kterému se Heřman podrobil, ano týž ozdobil některé stavitské památky také freskami původními. Takž nalézají se dotyčné práce jeho ve Vraném, na Vyšehradě, v Sepekově u Milevska, v Doksanech, v místnostech Spolku sv. Notburgy na Malé Straně; dále vykonal Heřman práce polychromatické v Soběšíně, ve Votrybech a jinde, a my uvádíme tuto Heřmanovu činnost zde hned na počátku vůbec jen proto, že jsme přáteli vyzdobování freskového i polychromatického, že bychom sobě přáli, aby rozkvétalo po vlastech našich, a poukazujeme tedy na výbornou pro ně sílu. Vlastní umělecký význam Heřmanův spočívá v jiném.

Heřman oddal se hlavně a téměř všecky malbě církevní. Obor tento má jistou svoji praktickou výhodu: jsou v něm objednávky častější. Takto ale klade „svatá historie“ pěstovatelům svým už dosti těžký úkol. Největší malíři minulých věků proslavili se právě předvedením postav a dějů svatých, každá novější práce bezděčně

vyzývá tedy k porovnávání. Dále svádí veliká ta minulost mladého malíře snadno k pouhému nápodobení. A konečně církev sama ustálila si svoji uměleckou tradici a tlačí umělce k manýře. Dovede-li malíř vzdor všemu tomu získat sobě obliby, je to zajisté známka talentu.

Heřman namaloval již „celé nebe“ svatých. Těch, kteří jsou u nás řidčeji jmenováni, i těch, kteří jsou naši domácí, naši národní svatí. Takž vícekráte již sv. Václava (pro kapli městského reálného gymnasia v Praze, do Lovosic), sv. Ludmilu (do Budějovic), sv. Cyrila a Metoděje (pro kapli reálného gymnasia na Novém Městě v Praze), sv. Jana Nepomuckého (pro Soběšín, Votryby a Počáple), blahoslavenou Anežku (pro Votryby, Spálenou Poříč), blahoslaveného Sarkandra (pro Spálenou Poříč) atd. Bylo by zajímavé, kdyby někdo již napsal *ikonografii* českých našich svatých, jakže byli tito vyobrazováni od umělců cizích i našich, s jakými ději, s kterými atributy atd.

Jan Heřman narodil se v Praze 1844. R. 1860 vstoupil na malířskou akademii za ředitele Eduarda Engertha a první svůj obraz vystavil roku 1863 na výroční výstavě Jednoty krasoumné. Od té doby měl více svých prací na výstavách výročních, na výstavě u Lehmanna i jinde, avšak většina jeho děl, jak to při malbách církevních bývá, stala se známa jen užšímu kruhu: navštěvovatelům ateliérů umělcova a nábožné obci, pro kterou byl obraz určen.

DR FRANTIŠEK SLÁMA

Dr František Sláma — řekněme to hned — je z nej-milejších nám pracovníků českých. Přítel ochotný a obětovný, že mu není rovno, spisovatel svědomitý a duchaplňý, muž ideálního vzletu a železné vůle! „Žil jsem

jenom svým ideálům: starati se o kraje, o něž v Čechách stará se málokdo. Bylo by arci pohodlněji pracovati v Čechách: já však se svými ideály, věčně mlád a co do prospěchův osobních neobratnější než děcko, tluku se od mládí v končinách vzdálených mého rodiště. Nezjínačím se už asi nikdy!“ Slova ta dovolili jsme sobě citovati z jistého soukromého dopisu Slámona; jsou výbornou autobiografickou charakteristikou, a my po svém jsme skutečně přesvědčeni, že Sláma tedy „nezjínačí se už nikdy“, a to věru na prospěch naší věci a celého českého národa. Než — líp bude, položíme-li zde prostý životopis: ten čtoucímu vypoví už všecko sám.

Dr František Sláma narodil se roku 1850 v Chotěboři v Čechách. Studie právnické vykonal v Pešti. Na výjíždkách odtud poznav ducha slovenského, redigoval po tři léta *Slovenské noviny* a vydával švabachové knížky pro zanedbaný lid slovenský. Jedna z nich, *O vojně Francúzov s Nemcami*, vyšla ve třech vydáních a dvaceti tisících výtiscích.

Doktorátu dosáhl roku 1877 na universitě záhřebské a jest prvním doktorem, promovovaným na této univerzitě. Sloužil potom ve Vojenské hranici, dal se odtamtud přesaditi na Moravu, poslán pak do Těšína a dnes je adjunktem při státním návladnictví opavském. V Těšíně dlouho studoval archivy a lid, vyjížděl pilně též na Opavsko a není snad místečka slovanské části Slezska, kam by nebyl zabloudil. Výsledky svých studií uložil pak v *Pulování po Slezsku*, objemné a výtečné knize, vydané roku 1886 v Praze. Spis účinkoval ve Slezsku báječně. Promluveno v něm k lidu podle jeho citu a názoru, lid viděl se fotografována a se zálibou dal se do čtení o sobě a o svých předcích.

Podobně znamenitého úspěchu dodělaly se *Zápisky soudce* (vydané též v Praze u Otty) a není snad obce slezské, kde by aspoň jeden výtisk neputoval celou dědinou. V Zápisích zračí se formou novelistickou život a názory našich Slezanův dobrých, naivních a měkkých.

I Poláci slezští sahali po knize a jednotlivé povídky vyšly též v kalendářích polských.

Vida, že lid chápe se čtení, sepsal Sláma pro něj prosto-národní *Dějiny Těšínska*, kteréž vyšly v Matici lidu o dvou svazcích. A upraviv sobě materiál jak spisovatelský, tak čtenářský, podnikl teď nákladné i předůležité vydávání *Slezské kroniky*, která, v Opavě vycházejíc, snadněji do lidu vnikne nežli spis v Praze vydaný. Spolehal ovšem hlavně na podporu z Čech a — bohužel zklamal se! Odporučujících článků bylo po novinách našich arci dost, ale odběratelů z celých Čech — stydíme se to sem položit: dostavilo se jen 140. Zato ve Slezsku má kniha ta úspěch nevidaný, a na příklad jediný chudý okres frýdecký odebral o padesát výtisků více nežli celé velké království České.

Sláma má osud všech apoštolů pravých. Ale on má skutečně také pravou apoštolskou vytrvalost. Jeho sloh je znamenitě vypočten pro lid slezský, jenž teprve pozvolna musí zvykat nově utvořeným výrazům a slovům, jen u nás v Čechách užívaným. Sláma píše sice ryze česky, ale tu a tam hoví provincialismům a to lidu lahodí. On doveďe psáti tak, že lid se domyslí každého slova, kterého dosud nezná. Přejeme statnému Slámovi ve vlastním prospěchu našem, aby nedoznával již zklamání dalších.

KAREL BOHUŠ KOBER

Tichounký člověk a stal se nyní ještě tišším. Karla Bohuše Kobra — čili „mladého Kobra“, jak se mu na rozlišování od proslulého jeho otce I. L. Kobra dosud ještě říkalo, — neznal as mnohý z těch, kdož se domnívá, že zná osobně celou Prahu. Vzdor tomu, že byl velice činný ve spolkovém životě pražském, neblýskal se mnoho na veřejnosti, a kdo nepřicházel poblíž místnosti na př. veslařského

klubu nebo do kavárny, kde scházejí se čeští šachisté, vídal ho asi jen náhodou. Proslulosti a vskutku velkého významu, jaký měl I. L. Kober pro nás, Bohuš ovšem nedosáhl; snad měl tutéž energii, kterou otec, ale působení jeho padlo již do těch dob, kdy národní život náš rozvíjel se různěji, a prismatem života toho lámala se energie také v paprsky četné a tím samým už méně silné. Bohuš byl by nejraději sloužil národu hned *ve všech* směrech: jako nakladatel, spisovatel, hudební skladatel, pěstovatel atlétického umu atd. Lze však dobře přiznati, že v každém tom směru obstál se ctí a posloužil opravdově.

Karel Bohuš Kober narodil se 13. prosince 1849 v Táboře. Dán do vychovávacího ústavu Petra Bílky ve Vídni zosnoval s několika soudruhy „spiknutí“ a byl vzat do vyšetřovací vazby. Událost ta stala se sensační tím, že kvůli otci, jenž byl také pilným nakladatelem spisův německých, ujaly se hochy prosebně nejznámější časopisy německé, a současnici pamatuji se asi zvláště na článek *Milost pro dítě!*, jejž Schmidt-Weissenfels uveřejnil v Gartenlaube. Po třinácti měsících udělena Bohušovi milost, a týž pak studoval v Praze na gymnasiu Akademickém a na obchodní škole, načež věnoval se knihkupectví. Od té doby pak žil jen pro zájmy české. Sám výtečný turnéř a šermíř, byl téměř hned na počátku Sokola jeho členem a cvičitelem. Později založil šermířský spolek Svobodoslav, místodržitelem Kollerem ovšem zase záhy rozpuštěný. Pak stal se zakladatelem Prvního českého spolku veslařského, ještě později druhého veslařského spolku Blesk. Že byl sám výborným šachistou a velice činným členem výboru spolku šachovního až do nejposlednější doby, je z dotyčných časopiseckých zpráv snad dostatečně známo.

Obsáhlá byla činnost jeho literární. Vydal 1867 pamětní knížku Sokol, později pak Úvod do tělocviku; rovněž máme od něho Nauku o šachu a spis Hra v šachy. Co beletrista osvědčil se povídkami Zimní večery, Dvě leta v Janských lázních a Z různých kruhů. Ano i drama-

tikem byl a v pozůstalosti jeho nalezá se prý několik her veselých i opravdových. Mimo to má v rukopise ještě některé sbírky původní i přeložené a také skladeb hudebních — on sám byl pianistou koncertantním — je prý pěkná řada.

Povahou svou byl Kober tichý a skromný, výsledky vlastenecké práce jeho nejsou však malé, a kdo ho při práci jeho pozoroval, zachová mu trvalou úctu.

DR EMERICH MAIXNER

Mladé vysoké školy naše mají už pěknou glorioli vědec-kou, jejímiž jednotlivými paprsky jsou mužové učenci, kteří by i všude jinde byli školám vysokým ku cti. Uvedli jsme si z nich už některé do své galerie a jenom náhoda tomu chtěla, že teprve dnes připojujeme profesora Dra Emericha Maixnera, jenž zajisté náleží do řady hned první. Znám je co důkladný učenec, jako výborný učitel i co výtečný lékař; Maixner jako učitel vídá kolem sebe jen samé radostně ochotné, nadšené tváře, Maixnera lékaře vítají nemocní s důvěrným, šťastným úsměvem. Postavení Maixnerovo jest eminentní ve společnosti pražské vůbec a v české zvlášť.

Doktor Emerich Maixner narodil se roku 1847 v Nižboru u Křivoklátu. Roku 1858 přišel na Akademické gymnázium pražské, 1866 pak na universitu, kdež byli jeho profesory Purkyně, Treitz, Eiselt, Weiss a Petters. Roku 1871 stal se doktorem a také hned lékařem v nemocnici na Karlově, později sekundárním lékařem Všeobecné nemocnice a poté asistentem kliniky vnitřních nemocí prof. Eiselta, kdež působil po čtyry roky. Roku 1879 habilitoval se jako docent vnitřních nemocí na české universitě pražské, roku 1884 stal se profesorem a zároveň přednostou polikliniky universitní. Některé velké cesty,

podniknuté za příčinou seznání různých institucí v cizině a kvůli získání styků s proslulými učenci, rozšířily obzor Maixnerův a dovršily jeho studijní proces duševní.

Maixner náleží zároveň k předním našim spisovatelům lékařským. Značný je už počet vědeckých jeho prací — my víme a cítíme dobře, že nám ani nesluší, pouštíme-li se zde do výpočtů třeba jen titulů takových prací. Uvádíme tedy jakožto hlavní dílo Maixnerovo jen Odbornou pathologii a therapii, kteréž vyšly dosud dva svazky. (Celé dílo bude obsahovati čtyři svazky.) Rozumí se samo sebou, že Maixner je vynikavě zúčastněn také při Šimáčkově velké Encyklopedii lékařské; dále je zajisté šíře známo, že byl po dlouhý čas redaktorem Časopisu českých lékařů, pro nějž psal cenyplné statě. Atd.

LUDVÍK KUBA

„Znej sama sebe“ je dnes už heslem nejen jednotlivce, nýbrž i celých národů, a čím který národ je vzdělanější, tím lépe zná „sama sebe“, své různé stránky duševní. Vzdor práci dosavadní přece ještě není lze říci, že ta věda „sebepoznání“ byla by kdekoli postoupla již k nějaké sluneční výši, že by alespoň jeden národ znal skutečně sama sebe po každé své duševní a mravní stránce, a co se týče nás Slovanů, my zvláště máme v tom směru úkol ještě přemnohý, každá větev pro sebe zvláště, celý kmen pak v hromadu. Slovanský mythus, slovanské dějiny, prostonárodní život ve všech duševních směrech svých žádá u nás ještě práce přemnohé. A vděčni musíme být každému, kdo tím pralesem nepropátraným razí zas novou cestu.

Mladý, ale již na slovo braný Ludvík Kuba jest tedy razič takový. Postavil sobě úkolem seznámit Slovanstvo plně s národní jeho hudbou. Všech našich kmenů, jak

u kterého nabyla zvláštního rázu a jakéž bohaté produktivnosti. Když počal Kuba vydávat veliké své dílo *Slovanstvo ve svých zpěvích*, bylo mu základní myšlenkou, aby podán byl rozumný výbor písni všech slovanských národů, harmonisovaných pro klavír a zpěv a opatřených úplnými texty původními i přeloženými. Avšak zkušenost nabytá mezi vydáváním prvních sešitů byla předně ta, že k harmonisování písni slovanských nestačí pramen tisknutý, nýbrž že třeba studovati charakter zpěvu u vlastního zřídla, a za druhé, že tisknuté prameny jednak jsou neúplny, nebo že jich vůbec není. Z obojího vyplývalo, že je nezbytno cestovati osobně po slovanských zemích.

Ludvík Kuba, jenž se byl narodil 16. dubna 1863 v Poděbradech a stal se pak učitelem, rozhodl se krátce: vzdal se svého místa v Sedlcích a přesídlil se zase do svého rodiště, aby měl zde k práci co nejvíce klidu, a dlí tam posud „Slovanstvo“ dostoupilo dnes již 51. sešitu, a vyžaduje ještě 24 sešitů dalších. Vydány jsou posud písni české, slezské, moravské, slovenské, hornolužické, maloruské, velkoruské, běloruské a černohorské, celkem 12 000 písni. Na jaře vyjdou charvatsko-slavonské, později bosensko-hercegovské, srbské, dalmatsko-isterské a bulharské. Kuba scestoval již pěkný kus slovanských zemí; roku příštího půjde ještě do Bosny a Hercegoviny, následující léta pak do Istrie a na dalmatské ostrovy, potom do Srbska a posléze do Bulharska a Starého Srbska. Veškeré cesty vykonává Kuba na útraty vlastní; dvakrát však dostal také od Svatoboru „skvělé“ podpory po 150 zl.! Je známo, že Svatobor při snaze pomáhati všem nepomáhá obyčejně vlastně nikomu.

Z každé cesty přivezl si Kuba spousty písni. Z těch sotva pětina může být umístěna ve „Slovanstvu“, ostatní leží v rukopise. Pouze Lužičané (Matice srbská v Budyšíně) vydali r. 1887 materiály Kubou zapsané ve zvláštní knížce Nowa zběrka. Lužický, polský a slovinský oddíl jsou vůbec první toho druhu sbírky pro

klavír a zpěv; běloruské písni před Kubou nevydal nikdo; na Černé Hoře objevil se Kuba co první sběratel písni — atd. atd. Vše vydává Kuba taktéž nákladem vlastním.

Roku příštího — a ujme-li se to, také léta další — zamýšlí Kuba pořádati v Praze produkce, jež by podávaly věrný obraz „lidového umění slovanského“. Statě své a cestopisné obrázky počne Kuba vydávati rokem příštím souborně pod názvem Světem slovanským, a dílo to bude vypraveno také s obrázky a barvotisky.

JOSEF FRANTIŠEK HURDÁLEK

Pražádná otázka: posledními decenniemi minulého století rozbřeskli se lidstvu nový den — nejnovější z těch lidských dnů, které potřebují ku svému průběhu ovšem celého vždy tisíciletí. Ale ještě mnohem dříve, než prošlo to jeho slunce krvavými červánky Velké francouzské revoluce, větrili už věstcové nové ráno, zachvívali se svěžím dechem jeho a obloha lidská byla poseta zářivými hvězdicemi — velkými to mysliteli lidskými. Byla to doba idealistů, kteří věřili ve vznešenosť člověka, ve přirozená jeho práva, a byli by za pravdu jimi hlásanou vesměs třeba život položili. Také naše vlast byla působištěm idealistů takových a jmenujeme z nich zde jenom Bolzana, Hurdálka, Jungmanna, Antonína Marka, Fesla atd. Na první místo stavíme bez mnohého rozmyšlení Josefa Františka Hurdálka.

Dnes opravdu litujeme, že nemáme zde několika-sloupového místa, a poukazujeme rádi čtenáře na Kobrův Slovník naučný, v němž Hurdálkův životopis podán způsobem velice trefným. Praví se, že vyjde teď o sobě životopis zvláštní, i přáli bychom si ve prospěch národní, aby týž byl — a snad směl býti prodchnut plnou pravdou.

Hurdálek byl muž znamenitý. Humanista, který nauce své sloužil nejen slovem, nýbrž i skutkem, ba celým životem. Vzdělanec, který dovršoval vědění své až do nejposlednějších svých dnů. Muž vzorně dobrý, ale také vzorně pevný, třeba i neústupný tam, kde věděl, že jedná po svatém právu. Povaha mírná a jasná. Třeba jen pohlédnouti na jeho tvář (kterou reprodukujeme dle ocelorytiny, nalézající se v Českém museu), aby každý mohl vyčísti sám, co jsme zde pověděli.

Uvádíme toliko, že Josef František Hurdálek narodil se v Náchodě dne 6. listopadu 1747 a že stal se biskupem v Litoměřicích; místa toho že později sám se musil vzdáti a že zemřel v soukromí v Praze dne 27. prosince 1833. Jiných dat z jeho života zde neuvedeme, jako: kdežet byl knězem, kazatelem a děkanem, kde všude ředitelem kněžských vychovatelen atd.; data ona jsou velice pestrá a znakem jich je stálý boj — Hurdálek musil se téměř denně brániti proti všelikému nepěknému nařknutí, musil se zodpovídati, výcitky odmítati atp. Uvedeme jen některé duševní momenty, které jsou význačny. Hurdálek vymohl sobě jako kněz od apoštolského nuncia ve Vídni, že směl míti a čísti veškeré spisy, kněžím z Říma zakazované. Hurdálek vychovával z kněžských alumnů muže myslící, pravé humanisty. Hurdálek měl vysloveným svým heslem životním „Národ svůj osvěcovati a šlechtiti“. Hurdálek byl sám českým spisovatelem, vládl překrásným, jasným slohem, jeho pastýřské listy byly ministrné a zasluhovaly by souborného vydání a jeho úvodní řeči k seminaristům, které měl zpravidla při počátku každého školního roku, stávaly se mladým jeho posuchačům epochálními. Hurdálek sám vypracoval a císaři Josef II. podal úvahu Kterak celibát zrušiti. Hurdálek pracoval k čistotě českého kněžstva vskutku apoštolské, a když jeho pomocník doktor a profesor Fesl byl pro tutéž snahu kaceřován, ano i vězněn, ujímal se ho s horlivostí co nejmužnější, ano on vzdal se raději i vysoké hodnosti své, než aby byl upustil od svého přesvědčení.

Atd. Jak praveno, my litujeme, že nemůžeme podati zde data ať již v kterémkoli směru úplnější.

Naše upomínka je čistě „dušičková“. A přece vůbec časová. Dne 8. září t. r. byly totiž tělesné ostatky Hurdálkovy z malostranského hřbitova v Košířích vyzdviženy a slavně převezeny do hřbitovního kostela jeho rodiště Náchoda. Širší obecenstvo o ději tom téměř ani nezvědělo, jeť známo, jaké rány v tu dobu dopadaly na naši vlast, co vše českou mysl vzrušovalo a rozptylovalo. Konáme svoji povinnost — byloť by hřichem, kdyby národ nepřipomenul sobě jednoho z největších synů svých. Je nám toho věru zapotřebí.

ANTONÍN JAROSLAV VRŤÁTKO

Jmeno Antonína Jaroslava Vrťátky sahá nazpět až do oněch dob, kdy Čelakovský stavěti počal své přísné estetické požadavky proti starší škole básnické, poněkud až nedbale volné, a kdy Štulc i Tomek, Pichl i Jablonský a jiní byli ještě studenty a nesmělými literárními začátečníky. Narodil se 29. května 1815 v Nových Benátkách nad Jizerou (odkud psal se pak též Benátský), studoval v Praze filosofii a právnictví a vstoupil r. 1840 za vychovatele do domu barona Hildprandta, kde potrval do r. 1847; později pak stal se vychovatelem v rodině hrabat z Harrachů. S rodinou prvější navštívil několikráté Italii a tu, v Benátkách, vyučoval za zimních měsíců všech pět synů tehdejšího místoprávce arciknězete Rainera českému jazyku a dějepisu i slovanskému národnopisu.

Další život Vrťátkův byl klidně učenecký.

Literárně pokoušel se Vrťátko hned roku 1835. Předním činem literárního mládí jeho bylo redigování a vydávání almanahu Vesna (společně s Jablonským). Pak vystu-

poval jako beletrista samostatný, a jmenujeme zde z důtyčných prací jeho jenom dvě: povídku Snoubenci dražičtí, která plagiátem pak přešla do literatury německé, a všeobecně známou romantickou povídku Kouzelnice Černoborka, která v Šantlově divokém zpracování dosud udržuje se po venkovských divadlech. Největší rozruch, ano lze říci bouři světovou způsobil Vrťátkův článek, dokazující český rod Gutenberga, vynálezce knihtiskařství. A otázka původu Gutenbergova není ostatně ani dnes ještě zcela rozluštěna a dokladů věrohodných pro Vrťátkův náhled je skutečně dosti.

Po roce padesátém chtěl Vrťátko nastoupiti profesuru na universitě; avšak doba bachovská nebyla podobným záměrům Čechův přízniva, a Vrťátko zůstal učencem soukromým, oddav se hlavně studiu filosofie řecké, zvláště Aristotela, v kterémžto směru stal se vědeckou autoritou. R. 1855 svěřena mu Sborem matičným redakce slavnostního almanahu Perly české. R. 1861 stal se Vrťátko bibliotekářem Českého musea, kdež působí nyní tedy už na třicet let. Po několik let byl také redaktorem Časopisu musejního. Výborných statí z kulturních dějin hellenských a dobrých literárních pojednání o starších dobách českého písemnictví máme od něho značný počet. Hlavní však zásluhy v poslednějším směru získal sobě fotografickým vydáním rukopisu Kralodvorského, k jehož porozumění přičinil Vrťátko vůbec mnoho pilnými a hlubokými studiemi.

PROF. DR KAREL VRBA

Prof. Dr Karel Vrba náleží k nejopravdivějším pracovníkům vědeckým, vůbec k nejlepším vědátorům našim. Mluv s kterýmkoliv učencem českým o výzkumech v oboru přírodovědeckém, zajisté uslyšíš hned jmeno

Vrbovo, a to s poznámkou co nejlichotivější. Čti nebo poslyš si zprávu o nějakém zajímavém nerostu neb o novém pozoruhodném nalezišti v Čechách, ihned zase potkáš se s nějakým citátem Vrbových slov, kterýžto citát dotýčné zprávě určuje pravý význam a dodává sankci. Neboť Vrba je od kapacit uznaným vrchním soudcem právě v „říši nerostové“, v té říši, ve které dle Lessinga „není žízně ani jemnějších citů, kde se nepije a nemiluje“, ale která zase dle Feuerbacha je nejzajímavější ze tří říší přírodních „jako svědek báječných časů nejstarších, bývalého, nám tajuplného života“.

Pokud víme, nebyl dosud nikde uveřejněn životopis prof. Dra Vrby, a podáváme tedy dnes data podrobnější, třeba poněkud sušší. Vrba narodil se 10. listopadu 1845 v Klatovech, kdež absolvoval gymnázium, načež imatrikulován jako řádný posluchač filosofie na universitě pražské. Po odbytém tříletí stal se Vrba r. 1868 asistentem při stolici mineralogie na universitě pražské, ve kterémž postavení setrval až do roku 1876. R. 1872 promovován na doktora filosofie, r. 1873 navštěvoval vysoké učení lipské a berlínské, načež habilitoval se r. 1874 při filosofické fakultě pražské jako soukromý docent petrografie. R. 1876 povolán na nově zřízenou universitu v Černovicích v Bukovině jako mimořádný profesor nerostopisu, kdež zařídil sbírku i ústav mineralogický a stal se tam pak roku 1880 řádným profesorem svého předmětu. R. 1881 jmenovala jej císařská ruská společnost mineralogická v Petrohradě svým členem skutečným.

Téhož roku byl Vrba přeložen na tehdy ještě společnou universitu pražskou, by vykládal po smrti prof. Bořického o mineralogii jazykem českým; roku 1882 přestoupil na vysoké učení české. Roku 1883 zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk, jejížto členem řádným stal se roku 1886 a tajemníkem třídy matematicko-přírodovědecké roku 1887. Od roku 1882 je Vrba kustodem mineralogických sbírek Musea království Čes-

kého. Roku 1887—1888 byl Vrba děkanem fakulty filosofické, od roku 1890 je členem akademického senátu.

Vrba sepsal četná pojednání obsahu mineralogicko-petrografického, která jsou vytisklá v různých časopisech odborných, vydávaných učenými společnostmi v Praze, ve Vídni a jinde. Pojednává v nich zejména o četných nerostech českých.

ALŽBĚTA JOHANNA VESTONIE

Zcela nahodilá okolnost, že tyto dny zase mladá básnířka česká setkala se se značným úspěchem svého díla, přiměla nás, že jsme opět jednou vzali do ruky dávného přítele Pelcla. Vzpomněli jsme sobě mimoděk na Westonii. Naše doba může se vykázati krásnou řadou básnířek českých, vynikajících jak duchem, tak svým uměním, širým svým rozhledem i myšlenkovou vznešenosí, a pakli která ze starších spisovatelek našich náležela by dobře do toho kruhu nynějšího, zajisté je to Westonie, kterou svého času nazývali „desátou Musou, čtvrtou Gracií, divem světa, ženským Ovidem“ atp. V názvech těch jest arci přílišnost a ozdobná mluva tehdejších věků; Westonie je dnes právě tak pozapomenuta jako Melissaeus, Scaliger, Carolides a jiní latinští klasikové, ale poesie Westoniny jsou dodnes ještě přece jen dosti cenyplny, o čemž svědčí zajisté, že i sám Čelakovský uvázal se v částečný jich překlad. A z těchže důvodů, z jakých Čelakovský, považujeme ji také my za básnířku *naši*: prožila u nás tři čtvrtiny svého života, nabyla u nás svého vzdělání a vážila u nás podněty ku své tvorbě.

Alžběta Johanna Westonie narodila se 2. listopadu roku 1582 v Londýně ze starošlechtického rodu Westonů. Politické příčiny přiměly rodinu k pouti do ciziny a připravily ji také o všechno jmění. Rodiče Alžbětini žili

s dětmi svými ve Francii, potom v Italii, a konečně přistěhovali se do Čech, kde pod záštitou mocného Petra Voka z Rožmberka usadili se v Mostě a získali sobě zde domu a gruntův. Již tam Vestonie vynikala zcela neobyčejnou učelivostí svou a hned co útlé děvče vyznala se výborně v jazyku českém a francouzském, vlašském, anglickém a německém. Když roku 1597 její otec zemřel, musila matka usedlost prodati, a zaplativši četným věřitelům, odstěhovala se zcela chudá s dětmi svými do Prahy, kdež se jí účinně ujalo mnoho předních tehdy mužů a jí pobyt umožnilo. Zde pokračovala mladistvá Eližběta pilně ve studiích a pracích literárních, skládala latinské básně lyrické a elegické a podávala je čas po čase u veřejnost; tím obrátila na sebe pozornost souvěkých učenců a básníků, a to v takové míře, že nejslavnější tehdejší literáti čeští, němečtí, belgičtí a angličtí jí zasílali listy velmi lichotivé. Pavel Melissaeus na příklad, jehož kladli mezi nejprvnější básníky latinské, zaslal jí pochvalnou báseň a věnec vavřínový. Za tou přičinou byly dosavadní básně Vestoniny sebrány, novými ještě rozmnожeny a vyšly tiskem r. 1602 ve Frankfurtě nad Odrou. Později provdala se Vestonia za zemského prokurátora Jana Isenachského, ale zemřela již 23. listopadu 1612.

Sebrané její básně latinské byly pětkrát vydány tiskem: 1602 ve Frankfurtě, 1606 v Praze, 1609 v Lipsku, 1723 opět ve Frankfurtě a posléze v Holandsku. Patero vydání, oblíbenost jich po dobu téměř dvou století a překlady z nich do mnohých jazyků zajisté svědčí o nevšední ceně jich.

„Otázka pravidelné větroplavby rozluští se najisto už v kratičkém čase.“ — „Dle čeho soudíš?“ — „Protože se již *musí* rozluštit, a co člověk musí, také udělá. Jeden jediný důvod: bez vojen lidstvo nebude nikdy; poněvadž ale při bezdýmném teď prachu nevidí se nepřítel, proto je dokonalý baloun nutnosti, a té nutnosti lidstvo vyhoví!“ — Rozpravě té, nikoli žertovné, nýbrž vážné, byli jsme nedávno přítomni. A dnes čteme, jak v časopise Novoje vremja píše redaktor Suvorin o nejnovějším nálezu Kochově: „Je Koch mužem geniálním? ... Zdá se mi, že v tomto případě geniálnost přičisti dlužno vědě, nikoli jednotlivému člověku!“ — Tatáž myslénka tu i tam: lidská věda pracuje dál a dál, bez únavy, bez oddechu; její objevy dalekou většinou zdají se nám jen drobnými kříšťalky, spíš jen zábavnými nežli užitečnými, — najednou z nich stojí před námi dílo úžasné, spasitelné! Čím byla elektřina před 50 lety? Téměř hračkou. A čím je dnes už v životě praktickém! Čím byla „bakteriologie“ před 10 lety? Také téměř jen vědeckou hračkou. A čím — lze to už viděti — bude za 20 let? ...

Dr Robert Koch objevil „bacila tuberkulového“, dovedl jeho „kulturu čistou“, hledal a nalezl prý také už prostředek proti jeho zhoubám v lidském organismu — jmeno jeho letí celým světem s rychlosí vskutku bleskovou: je to bouře slávy, jaké v lidstvě ještě nebylo. Ať už Koch dotyčný prostředek, neomylný a s trvalým výsledkem působící, nalezl či nenalezl, sláva je zasloužena: pomohl vědě kupředu krokem sedmimílovým, a najisto si věda prostředek najde, zlepší atd. Nesmí se říci, že Koch snad klamal svět. „Bylo původně mým úmyslem,“ praví, „výzkumy své dříve úplně ukončiti a jmenovitě získati též dostatečných zkušeností o praktickém užívání léku i o jeho výrobě v rozměrech větších, nežli bych něco uveřejnil. Avšak navzdor vši opatrnosti do-

stalo se už do veřejnosti tolik nepravého a přehnaného, že kvůli opravě... ovšemže bez určitých odpovědí na leckteré ještě otázky důležité...“ atd. Tak zajisté mluví vědec opravdový, který je si vědom, že nalezl mnoho, byť snad i ne všechno.

Koch zakladatelem bakteriologie není, je ale nejpřednějším její pěstitelem. On první ohledal bakterie sněti slezinné, vodnatelnosti, cholery, lupu, tuberkulosy. On první dovedl bacily „čistě čili o sobě kultivovati“, aby jimi na živém ústrojí prováděl pak zkoušky. Je zajímavovo, co mu bylo podnětem. Pozoroval, že na skrojku bramborovém, ležícím po několik hodin na vzduchu, usadí se a rozplozuji drobounké organismy, a chladnou svou rozvahou a přísnou logikou byl tím přiveden, že upravil si pro bacily, získané ze vzduchu i ještě jinak, abychom tak řekli „přiměřenou jim půdu úrodnou“.

Koch oslavil německý národ způsobem zcela neobyčejným. Ale národ jeho může se nyní něčemu — naučit. Jak titérně, často přímo hloupě zachovala se, ano chová dodnes, právě za řečí o Kochovi, žurnalistika německá vůči Pasteurovi! Jak blbě chová se například vůči duševním vymoženostem Rusů a vůbec všech Slovanů. A co činí zato teď národnové dotčení! Francouzské časopisy vysílají do Berlína kvůli Kochovi zvláštní zpravidla — nechť si někdo přečte, jak věcnatě, a přece přitom nadšeně píše na př. Dr Charles Hacks v pařížské Illustration! A Rus Suvorin, jehož jsme už jmenovali, nazývá Kocha „prvním pravým vojevůdcem německým“ a praví: „V něm má Německo nového Fausta svého, ale takového Fausta, který je hoden konce 19. století!“ —

Vsadte tu hlavu medailonem na portál malostranského kostela sv. Mikuláše nebo ve zmenšeném rozměru na portál letohrádku Ameriky a uvidíte, jak se hodí hlava k budovám a budovy ku hlavě! Barokní úbor hlavy, barokní ústroj hrudi, barokní byl tenkráte celý člověk, barokní byly veškeré jeho myšlenky i povstávající z nich práce — doba byla svérázná a člověk i jeho díla byli ovocem své doby. Ale konečně už jsme odvykli spatřovati v baroku jakousi kulturní komičnost, myšlenkovou základní svévoli a jen okrasnou přeplněnost i poznali jsme, že také v té době, v dílech lidí geniálních, byla gracie a zase až velebnost tvorby, — kdo všimne sobě drobných, avšak lahodných tvarů Ameriky a kdo zas velkolepé kopule na chrámu svatomikulášském, přisvědčí.

Jako má Praha nyní svoji dobu staveb renesančních a jako měla dobu gotiky, měla za minulého věku také dobu barokovou, která beze všeho odporu přispěla velice k její architektonické pestrosti, k malebnému rázu i uměleckému významu. A předním, geniálním representantem doby té je Kilián Ignác Dientzenhofer. Současník Jana Ferdinanda Brokova, sochaře, a Václava Vavřince Reinnera, malíře, — slavná trojice! Dientzenhofer narodil se 1. září 1690 na Malé Straně; připadala tedy letos 200letá paměť jeho narození a odešla téměř nepovšimnuta: i některé, události té věnované hlasy časopisecké byly přerušeny a přehlušeny hrůzami letošní povodně. Dientzenhofer pocházel z rodiny umělecké, z rodiny architektů, přestěhovavší se z Bavor k nám do Čech. Tenkráte ještě hustěji nežli dnes bylo umění v některých rodinách dědičné: otec vychoval pro ně syna, syn vnuka atd., až došlo na člena, který daleko vyniknul nad své předky a proslul mezi současníky, načež zpravidla jmeno rodu z dějin umění zase vymizelo. Dientzenhofer studoval

v Praze jako chovanec jezovitů gymnasium a filosofii, šel potom k otci svému Krištofu Dientzenhoferovi do učení, studoval dále měřictví a odebral se pak na mnohiletou zkumnou cestu do Vídně, Italie, Francie i Anglie. Navrátil se byl pomocníkem otcovým při stavbě chrámu svatomikulášského a po smrti otcově dovršil stavbu v nejimposantnější části její.

Dientzenhofer byl jako architekt úžasně činným. Obyčejně pracoval současně na dvou i tří stavbách a máme od něho v počtu značném budovy menší i budovy velké, monumentální. Uvedeme z nich jenom nejhlavnější: Amerika čili Dům trpaslíků, jak se mu říkalo dřív; zároveň dokončil po otci ještě obnovu svatotomášského kostela na Malé Straně. Pak vystavěl kostel sv. Jana Nepomuckého u voršilek na Malé Straně, potom průčeli Lorety, pak kostel Panny Marie u alžbětinek na Novém Městě. Roku 1729 založil palác invalidů za Karlínem, který však dospěl jen ku čtvrtině rozměrů původně obmyšlených. Dále sdělal plány ku chrámu sv. Jana na Skalce, provedl stavbu kostela sv. Karla Boromejského na Novém Městě i kostela sv. Kateřiny a kláštera i kaple mnichů celestinek také na Novém Městě. Z budov soukromých uvádíme palác Nosticů na Příkopěch a Kinských na náměstí Staroměstském. Na venkově stavěl kostely a klášterní budovy v Broumově, Poličce, na Kladně, v Tuchoměřicích, Liběšicích, Karlových Varech, ve Vodolce a Ročově. Dientzenhofer zemřel 17. prosince 1752.

Končíme, kladouce sem slova, která pronesl o něm estetik K. B. Mádl: „Jeho fond duševní, umělecké nadání sesílené a zkonsolidované technickými, vědeckými i uměleckými studiemi byly veliké a obsáhlé, stejně jako jeho fantasia byla lehce pohyblivá. Odtud jde, že vyjma některé stavby residenční se *neopakoval*, navrhoje útvary vždy nové.“

Jmeno Františka Dvorského je po Čechách známo; ale byla doba, kdy pronášelo se mnohem častěji než nyní a kdy pojednáváno v časopisech o muži tom téměř každého měsíce. To bylo v době, kdy v Praze založen spolek Osvěta a kdy Dvorský jako místopředseda toho spolku vykonal po Čechách za několik let více než dvě stě přednášek historických a vůbec vlasteneckých. Dvorský má nepopíratelný dar řečnický, a jsa historik svým povoláním, měl také vždycky po ruce dosti materiálu poučného i přesvědčivého.

Jedné věci u Dvorského litujeme. Roku 1879 a 1880 vydal v Matici lidu dva svazky výpravných prací, vážených ze 16. a 17. století a nadepsaných Naše staré obrázky. Nejsou to třeba mistrovské práce novelistické, ale je v nich skutečně mnoho mistrného co do formy, jsou svérázny a slibovali jsme sobě dle nich, že Dvorský nám svým časem podá něco takového, jako mají Němci v Riehlových Kulturhistorische Novellen. Doufali jsme také, že může vyrůst celý takový román. Ovšem je Dvorský ještě dosti mlád, ale zdá se přece, že archivární jeho práce (Dvorský je úřadníkem při archivě zemském) a publikace literární s prací tou souvisící zabírají mu příliš mnoho času i chuti. Dvorský je redaktorem monumentálního, nákladem zemským vydávaného díla Sněmy české od roku 1526 až na naši dobu a v následujícím uvádíme ještě samostatně vydané spisy jeho, podotýkajíce, že Dvorský má na sta drobnějších prací potroušených v odborných i denních časopisech našich a že v nově vycházejícím Archivě českém uveřejňuje dopisy Zdeňka Lva z Rožmitálu, kteréž vyplní celých sto archů tiskových. Roku 1867 vydal Dvorský Historické doklady k záměrům Albrechta z Valdštýna; roku 1868 (s Emlerem) Nejstarší zbytky desk zemských na Hradci Jindřichově, roku 1867 nalezené; roku 1872 Staré písemné památky

žen a dcer českých; téhož roku O úpadku národa českého; roku 1873 Zuzanka Černínova z Harasova; roku 1874 Perchta z Rožmberka; roku 1881 (s Eliškou Krásnorskou) tragedii Harantova žena; roku 1886 Paměti o školách českých a právě nyní zas Mateř a dcera Zuzany Černínové z Harasova. Nejzajímavější, třebaže obecenstvem nepovšímané, jsou publikace dopisů dávných českých paní. To jsou skutečně „vonné, až na naši dobu nevadnoucí květy“, jak praví Slovník naučný, „a slova těch starých Češek zahřívají ještě po staletích dechem lásky mateřské, lásky k bližnímu i k zubožené vlasti“.

Dvorský narodil se 3. října 1839 v Sobotce. Studoval v Mladé Boleslavi, v Jičíně a v Praze a od roku 1863 je ve službách zemských.

JAN FRANTIŠEK BECKOVSKÝ

Úmrtní den starého historika českého Beckovského, padající právě do nastávajících svátků, a zároveň svátky ty samy vzbuzují rozličné myšlenky.

Zajisté jest na příklad nynější literární trh vánoční daleko již bohatší, než byl před málo ještě lety. Vydávají se nejen četná nová neb alespoň obnovená díla česká, v krásných vazbách, s hojnými ilustracemi, s moderní, splendidní úpravou typografickou; ale jedna věc přece té vánoční literatuře naší schází: svéráznost. A jako dodává vzdělaným národům napořád svéráznosti hlavně jejich historie, rovněž tak nabude literatura česká svéráznosti hlavně a předně z dějin českých. Postrádáme na vánočním trhu svém pěkně upravených dějepisných knih čitacích, které by nahradily známé nedostatky českých čitacích knih školních; postrádáme spisy pro dorostlé určených, nechť veršem či prózou psaných, které by vážily podněty své z dějin českých, s láskou k umění

šířily zároveň lásku k vlasti a nahražovaly nám alespoň o vánocích to, co nám naše literatura po ostatní rok — zůstává dlužna.

Slovem: postrádáme spisů historických, které byly by psány s tou láskou, s jakou psal Beckovský své české dějiny. Též Beckovskému je literatura naše ještě v dluhu: druhý díl jeho dějepisu, díl to samostatnější a cennější, nalezá se posud jen v rukopise.

Jan František Beckovský narodil se roku 1658 v Německém Brodě. Dokončiv studia svá v Brně a ve Vídni roku 1685, učinil slib řeholní v klášteře křižovníků pražských. Václav Zelený píše o něm takto: „Aby kajanům svým podal příležitost čísti dějiny vlasti své a jsa velkým ctitelem Hájka, umínil si vydati kroniku jeho, tehdy už velmi vzácnou. Ale nedal Hájka vytisknout beze změny, leč nabyl pilným sbíráním historických zpráv a cestováním hojných vědomostí, zkracoval, opravoval a rozšiřoval kroniku Hájkovu a vydal ji roku 1700 co první díl Poselkyně starých příběhův českých. Druhý díl, zavírající v sobě děje české od Ferdinanda I. až do Leopolda I., sepsal Beckovský samostatně, čerpaje z dobrých pramenův, nevydal ho však tiskem. Rukopis chová se ve knihovně kláštera křižovníků v Praze.“

Mimo dějiny napsal Beckovský ještě asi čtyřicet knih obsahu náboženského, z nichž čtvrtinu jazykem českým. Zemřel raněn mrtvicí 26. prosince 1725.

JOSEF BOHUSLAV FOERSTER

Chtěl-li náš Hlahol posledním koncertem svým v obecenstvu pražském vzbudit náladu vánoční, nemohl ovšem voliti něco vhodnějšího nežli Foerstrův Sbor andělů. V době, kdy i ten největší zarputilec alespoň trochu věří v anděly, kdy rád a s úsměvem naslouchá zvěstem o nich,

je Sbor andělů zajisté „číslem“ časovým, programovým, a to hned titulem, pak textem, pak hudebním, uměleckým významem svým. Přidruží-li se k tomu mistrné provedení, jakému jsme u Hlaholu navykli, a nepopíratelná cena skladby samé, je dojem trvalý. Že je skladba Foerstrova ceny vzácné, uznáno všeobecně.

Je prý to „pravý, celý Foerster“. A co to znamená, vyslovíme nejlíp, opakujeme-li výrazy, jakých užil známý hudební referent: „Foerster je idealistou z té duše; ve všem tom, co české veřejnosti dosud byl podal, vládne vřelý, hluboký cit a předstupuje nedotknutelná svěžest mládí, nadšení a snivého romantismu. Jeho písně, skladby klavírní a instrumentální jsou jemným předivem znamenitého vkusu a nevšední elegance; forma tato stala se mu během času vlastní a svědčí mu právě tak jako mistru Dvořákovi gigantický, na žulových základech nádherně budovaný styl velké symfonie.“

Josef Bohuslav Foerster, syn profesora na konzervatoři a prvního českého virtuosa na varhany Josefa Foerstra, narozen dne 30. prosince 1859 v Praze. Absolvovav nižší reálné gymnasium a vyšší reálné školy, vstoupil na techniku do odboru chemického. Současně s technikou navštěvoval varhanickou školu, kdež se rozhodnul věnovati se cele hudbě. Jako žák *druhého roku* varhanické školy jmenován ředitelem Františkem Zdeňkem Skuher-ským už výpomocným *učitelem v ročníku prvém*. Po tříletém studiu vystoupil, složil státní zkoušku a přijal místo varhaníka při chrámu sv. Vojtěcha v Praze; po šesti letech dosazen na místo ředitele kóru u Panny Marie Sněžné. Roku 1884 jmenován je stálým hudebním referentem Národních listů; předtím byl po nějaký čas hudebním referentem Světozoru. Články o hudbě psal do Dalibora, a o sobě vyšla roku 1890 jeho studie o norském skladateli Edvardu Griegovi.

Ze skladeb větších rozměrů dlužno uvésti jeho tři suity, dvě notturna, Slovanskou fantasii a symfonii pro orkestr, dvě houslové sonáty, dvě klavírní tria, smyčcový kvartet,

melodram Tři jezdci, kantátu Hymnus andělů pro smíšený sbor a orkestr. Mimo to zčásti vydal, zčásti v rukopise chová několik sešitův písni, řadu sborův a klavírních skladeb.

Letošního roku vyznamenán jeho sbor Česká píseň 1. cenou při konkursu vypsaném pražským *Hlaholem*; týž sbor zvolen ku provedení při sjezdu zpěváckých spolkův českoslovanských zde v době jubilejní výstavy roku 1891.

1891

„Veritas Dei vincet“ — „Pravda Boží zvítězí“ znělo heslo Jiřího Poděbrada a my rádi klademe to heslo co první slova nového roku. Rok 1891 bude ve mnohem ohledu pro náš národ rozhodným, a uvidíte: „pravda Boží zvítězí“, že národ náš *vlastní silou* zmůže více než za pomoci nespolehlivých spojenců, jen když bude mít sebedůvěru, a „pravda Boží zvítězí“ a duch český, přiloží-li plnou sílu svou, zaskví se před světem při velkém činu nastávajícího roku, „jubilejní výstavě“, v záři co nejjasnější. Jiří Poděbrad, jehož heslo citujeme, král český, poslední a nejslavnější z domácího rodu a vůbec jeden z nejpamátnějších mužů věku a národu svého, dokázal za doby slavného svého panování (1458—1471) nejlépe sám, čehož zmůže český národ vlastní silou.

Jak známo, bude na jubilejní výstavě, v oddílu českého umění, právě také socha Poděbradova výstavním předmětem, jenž připoutá k sobě asi zraky navštěvovatelů všech. Bude to socha jezdecká, provedená téměř v dvojnásobné životní velikosti z tepané mědi, práce to, jaká posud v podobných rozměrech — alespoň v Rakousku — nebyla ještě provedena. Modely, jak rovněž známo, pocházejí od proslulého Bohuslava Schnircha. Socha bude postavena potom v Poděbradech, rodišti Jiřího, „jednak jako povinný hold, k němuž se město cítí zavázáno, a jednak též jako vzorná pobídka pro pokolení nynější a budoucí k ryze vlasteneckému na všech stranách sobě počínání“, jak praví pomníkové komité ve svém provolání. Komité to provedlo dosud úkol svůj s velikou pílí i obětavostí a lze doufati, že scházející ještě náklad uhradí se plně sbírkou dobrovolnou.*)

Životopisu Jiříkova nemůžeme se zde dotknout ani v konturách nejvšeobecnějších, také toho našemu čte-

*) Kdožkoli chtěl by ještě přispěti na pomník neb jeho odlitek si objednat, obrátiž se jenom na řečené komité v Poděbradech

nářstvu není ani potřebí. Uvádíme jenom, co sám úhlavní jeho protivník Eneáš Silvius o něm praví: „Muž spravedlivý a šlechetný. Vynikal mnohotvárnou zkušeností běhův jak státních, tak i válečných, zrakem v potřebách nahodilých nejbystřejším, přičinlivosti neslychanou, podnikavostí a bedlivostí neunavitelnou.“

A dodáme ještě, co o něm řekl novější dějepisec český: „Jiří Poděbrad byl bez odporu netoliko největší panovník český, nýbrž jeden z nejvýtečnějších, jež dějepis vůbec kdy připomíná. Vzácnymi dary ducha nadán, byl stejně veliký jako kníže pokoje i co vojevůdce v poli, nicméně válku nenáviděl a jen z donucení ke zbrani sáhal. Že tak skvělými vlastnostmi nedosáhl blahodárných účelů svých v té míře, jak zamýšlel, toho jsou hlavně dvě příčiny: předně král Jiří daleko předstihoval věk svůj, který důležitost záměrů jeho nechápal; za druhé bylo mu popřáno panovati příliš nakrátko a smrt zachvátila jej právě v době, když připravoval se obrat věci pro něj příznivý, v nejlepší síle mužského věku.“

FERDINAND AUGUST HOMOLKA

Jubilejní výstava naše bude obrazem duševní a hmotné práce nynějšího pokolení českého; ale bude v ní také oddíl „retrospektivní“, jenž znázorní nám alespoň v některých směrech práci generací minulých. A mohl by se ještě učinit dojemný oddílek: hřbitůvek těch, kteří pracovali pro nynějšek, ano přímo pro tu výstavu letošní, ale nedožili se jí. Mezi ty počítáme bohužel také již Ferdinanda Augusta Homolku, jenž počátkem prosince minulého roku náhle zemřel, raněn mrtvicí. Homolka byl houslař, a sice jeden z nejproslulejších. Jak známo, nazývají Italové houslaře „architekty“ a kladou je tím — alespoň dle názvu — přímo mezi výtvarné umělce. A věru

že tak mnohý jejich starý houslař zapsal se provždy do dějin umění; neboť jmena jako Stradivari, Guarneri neb Amati jsou dnes po celých staletích známější než jmena přemnophých, druhdy slavených skladatelů hudebních. Jejich dosud zachované výrobky platí se draho jako nejvzácnější umělecká díla.

František August Homolka vyšel ze staré české rodiny houslařské. Podáváme jména těch členů její, kteří v oboru svém vynikli. Jsou to: *Emanuel Adam Homolka*, syn hudebníka z Dolan u Kralup, narozený ve Velvarech r. 1795. Naučil se umění houslařskému u proslulého tenkráte pražského houslaře Kašpara Strnada, jehož housle mají tak znamenitou formu, že se v našich dnech prodávají za drahé peníze do Anglie jako vlaské housle proslulé školy kremonské. Tento Emanuel Adam usadil se r. 1822 ve svém rodišti a zemřel r. 1849 následkem nešťastné operace. Pracoval dle vzoru svého mistra a jeho nástroje vynikají tónem plným a ušlechtilým. — Jeho mladší bratr *Ferdinand Josef Homolka*, narozený r. 1809, pracoval ve smyslu svého bratra a učitele. Usadil se v Kutné Hoře a solidní svou prací pronikl také do ciziny; zaslal na výstavu mnichovskou r. 1854 dvoje housle, které vzbudily všeobecnou pozornost. Zemřel v Kutné Hoře r. 1863 a jeho pracovnu převzal starší bratr *Jan Štěpán Homolka*, narozený r. 1800, † r. 1883 v Praze.

Emanuel Adam Homolka měl dva syny, které naučil svému umění, a ti jsou: *Vincenc Emanuel Homolka*, jenž usadil se ve Vídni r. 1855, ale v krátké době zemřel, a konečně tedy náš *Ferdinand August Homolka*, jenž narodil se 19. ledna r. 1828 ve Velvarech. Mimo domov pracoval i u cizích mistrův: u Kratschmanna ve Znojmě, u Schmidta ve Vídni, u Barchánka v Šoproni, v Linci a j., načež se usadil v Praze r. 1848 a zařídil zde vlastní pracovnu. Mezi pražskými houslaři záhy vynikl i jako pečlivý upravovatel starých nástrojů poškozených i jako tvůrce nástrojů nových podle krásných forem osvědčených mistrů starovlaských. Zvláštní specialitou u jeho

nástrojů je závitek hlavičky, jenž se počítá k nejkrásnějším. Jeho nástroje požívají doma i v cizině chvalné pověsti tónu měkkého, zvučného a ve všech polohách vyrovnaného. Smrt zasáhla Ferdinanda Augusta Homolku při horlivé práci: v hlavních částech právě byl dohotovil kvartet: dvoje housle, violu a cello — *pro jubilejní výstavu*. Je to práce mistrná dle vzoru Stradivariova.

PROKOP DIVIŠ

Elektrotechnice připadá v jubilejní výstavě naší důležité místo: elektřinou hnaná dráha má spojovati Prahu se Stromovkou, elektřina má na výstavišti přispěti světel-nými fontány k ozdobě a zábavě, a ve výstavě samé budou elektrotechnikové zastoupeni oddílem, v němž nebudou scházet ani vynálezy původní, platné a také již uznané. Ale některý z těch vystavovatelů měl by svoje místo ozdobiti medailonem Prokopa Diviše, proslulého předchůdce svého, znamenitého fysika, *vynálezce hromosudu před Franklinem* atd. Byl by to poukaz, jakže v odborném studiu vynikali už předkové naši, a zároveň byl by to jakýsi úvod k Divišovu jubileu: za pět let budeme slaviti 200letou paměť jeho narození a k té době beztoho musí se učiniti přípravy některé, především arci musí býti postaráno o pořádný životopis, ze kterého bychom seznali dokonalý obraz zvláštního muže toho.

Byl to skutečně zvláštní muž! Plný zdravého humoru, chutě k životu a neúnavný v práci. Muž šťastný, jenž vše, co konal, konal výborně. Byl výtečným učitelem, vzorným knězem, šťastným badatelem, byl vynikajícím fysikem i hudebníkem. Kdybychom chtěli hledati paralelu s některým jiným učencem českým, vzali bychom anatoma Jesenského, který v oboru svém také byl o celé století před svými současníky, jemuž stejně ne-

bylo rozuměno, jenž taktéž téměř jen v úkrytu musil konati hlavní práce své atd.

Prokop Diviš narodil se 1. srpna 1696 v Žamberce a zemřel 21. prosince 1765. Byl řeholníkem premonstrátem, stal se profesorem filosofie, pak bohosloví a poté obdržel faru v Prendicích u Znojma. Farní osada byla malá, i zbývalo mu hojně času k vědeckému bádání, a on po krátké době všecken svůj důmysl obrátil ku zpytování elektrického ohně, drže se vždy jen cesty zkusební. Zpráva o jeho pracích došla do Vídně a Diviš byl několikrát volán ke dvoru, aby se tam podivili jeho zkouškám. Méně však dařilo se mu ve světě učeném. Spis, jež sepsal o hromosvodu a zaslal berlínské Akademii nauk, zůstal bez odpovědi: Akademie věci nerozuměla. Diviš sestavil hromosvodný nástroj, postavil jej v Prendicích a účinky stroje byly znamenité. Poslal tedy zprávu a popis do Vídně, ale také tamější matematikové nedovedli pochopiti užitečnosti toho vynálezu. Konečně stalo se, že lid rolnický, přičítaje suchotu jistého léta Divišovu stroji, v pověrčivé rozhorlenosti celý stroj strhnul a Diviš že k vyššímu rozkazu musil vše nadobro odstranit.

Diviš věnoval se teď hudbě a také této vynalezl nástroj nový, jemuž dal název „denis d'or“. Na tento nástroj, mající 130 mutací, hraje se rukama i nohami jako na varhany a slyší se zvuky skoro všech strunných i foukacích nástrojů od pianissima do fortissima.

Po smrti Divišově složen epigram, jehož smysl: „Nestřeba klonit se Jovišovi nebo Apollinu — Diviš je mocnějším bohem blesku i zvuku.“

„Do hloubky!“ začíná být bohudíky teď vždy více a více heslem českého duševního života, a proto rádi přinášíme podobiznu mladého ještě pracovníka, jehož heslem je při všem vědeckém konání jeho vskutku a patrně také „Do hloubky!“ Karel Stecker jest tedy ještě zcela mladý muž; ale dnes již v oboru svém — hudebním — uznáván co stejně výborný theoretik jak praktik, spisovatel i skladatel. Citujeme posudek skutečného, chladného znalce, pravíme-li o Steckrovi, že vyniká „důvtipem neobyčejným, sečtělostí nevšední“ jakožto učenec, „důmyslnou rozvahou a umírněností“ jakožto kritik a „uměleckým vkusem i zvláštní procvičeností“ jako virtuos varhaník. „Jest mlad,“ praví tentýž znalec, „ale snad nejvzdělanější, najisto však nejpilnější z českých učenců hudebních.“ Nyní pracuje na velkém díle Dějiny hudby, a dle toho i dle Steckrových prací posavadních vůbec můžeme se na to dílo těšit.

Karel Stecker narodil se 22. ledna 1861 v Kosmonosích. Gymnasium studoval v Mladé Boleslavi, filosofii a práva v Praze, a zde také byl v letech 1880—1882 žákem varhanické školy. Podrobil se státní zkoušce ze zpěvu, hry na varhany a theorie hudební, již vykonal s vyznamenáním, a stal se roku 1885 ředitelem kúru při chrámě klášterním u voršilek. Jmenován pak profesorem při škole varhanické a roku 1889 lektorem hudební theorie při české universitě.

Skladby Steckrovy jsou již četny, také mnohé už vydány tiskem a z těch zvláště oblíbeny Sonáta pro varhany, klavírní kvinteto, písň, motetta a Missa solemnis.

Rovněž kritických a estetických článků Steckrových vytištěno již mnoho v hudebních časopisech. Královská česká společnost nauk pak vydala polemický jeho spis Kritické příspěvky k některým sporným otázkám vědy

hudební, a spis ten vyšel také v překladu německém, a sice v lipské *Vierteljahrsschrift für Musik*.

BENEŠ KRABICE Z VAITMILE

Dřevěná spona mezi oběma zbytky nebohého našeho mostu Kamenného je téměř již dohotovena a za několik ještě dní bude odevzdána pasantům dřívějším — najisto pak také tisícům a tisícům navštěvovatelů pražských i venkovských, kteří nezvyklého přechodu užijí z pouhě zvědavosti, aby „spatřili a užili, čeho před nimi nespatřil a neužil nikdo“. Stavba spony je prý solidní, slibuje trvalost — jen ať ta trvalost není zase na podporu pověstné české lenosti: ať netrvá zase sedmdesát let, než nahradí se spona mostem úplně obnoveným, jakož trvalo mezi rokem 1432 a 1503! Na všechn způsob bude se v nastávajících dnech mluvit o Karlově mostě znova a pilně. A nejen o mostě, nýbrž také zas o jeho královském původci, Karlu IV., jenž 9. června 1357 na staroměstském břehu položil základ k mostu, a o jeho při stavbě pomocnících, o jeho době vůbec atd. A tu nám mimoděk připadá také jeho životopisec, historik 14. století, kanovník Beneš Krabice z Vaitmile, † 27. července 1375.

Beneš Krabice z Vaitmile byl z prastaré české rodiny šlechtické, z níž až do 16. věku vyšlo více mužů obecně zasloužilých. Jak známo, měli jsme druhdy skutečně šlechtu, vsemi stavy a po celé vlasti váženou. Dnes je těch šlechticů „obecně vážených“ u nás po čertech málo — ale nejsou tím věru vinny „zuřící nyní“ moderní názory společenské! Všechna čest podnes šlechtě, která jí skutečně *jest*, totiž která je obranou vlasti a duševní zdobou svého národa, — té také podnes přejeme či přáli bychom plnou měrou její naděděných statků, mnohých

její privilejí, atd.! Ale pražádná čest šlechtě, která duševního života svého národa si ani nevšímá, ba jím i pochrdá, která za „úsměv shora“ prodá vlast — a opět atd.! —

Beneš Krabice z Vaitmile řídil od r. 1355 po dvacet let stavbu kostela sv. Vítta, a poprsí jeho nalezá se v též chrámě na emporiu v řadě poprsí jiných znamenitých osob z doby Karlovy. Za něho — jak Slovník naučný podotýká — dálo se přenešení těl knížat a králů českých, pak biskupů pražských do kostela nového.

Znám je ovšem Beneš Krabice předně co dějepisec český. K vybídnutí totiž Karla IV. uvázal se u vypravování dějin českých, počav dílo své rokem 1283, po který byli je přivedli pokračovatelé Kosmovi, a skončil rokem 1374. Čtvrtá kniha jeho latinsky psaného dějepisu obsahuje život Karla IV. a panování jeho. „Od roku 1346 má Benešova kronika skutečnou cenu historickou a může se nazvat vlastní prací jeho. Tu líčí věrně, co sám zažil a viděl, kárá nešvary času svého, i na osobách vysoce postavených.“

DR HUGO TOMAN

V oboru dějin českého umění, najmě výtvarného, máme jen málo badatelů, kteří pokračují cestou přesně vědec-kou a přinášejí studiu svému i značné oběti hmotné; jedno z předních míst mezi nimi náleží Dru Hugo Tomanovi. Vůbec zajímavý to muž. Drží se sice v ústraní veřejného života českého, ale činnost jeho tichá může se vykázati už výsledky pro nás trvale cennými a je novým dokladem, jak mnoho nynější kulturní stav našeho národa vyžadoval již duševní práce a jakouž vůbec sílu máme my ve svých kruzích inteligenčních.

Dr Hugo Toman, hledaný dnes advokát pražský, byl činný jako politický žurnalist, jako theoretický a prak-

tický politik, jako učitel, jako archeolog, jako dějepisec uměnový, a obírá se nyní studiemi o *Žižkovi a jeho vjenství*, dosud badateli ještě tak široké pole poskytujícími, i vynesl ve směru právě tomto již tak mnohé na světlo, co historické vědě je důležito. My klademe největší váhu na tyto poslední studie a práce, učenému světu k posouzení už předkládané, chovajíce naději, že jimi obraz velikého našeho národního hrdiny dojde konečně žádoucího a plného jasu.

Toman zabýval se záhy archeologií a dějepisem. Již od r. 1854 přispíval do Památek archeologických a později také do časopisů jiných. V oboru starožitnickém dočinil se úspěchů velice pěkných, zvlášť co se týče dávnějšího umění výtvarného; máť Toman sám dnes pěknou sbírku starých děl uměleckých a je v dotyčných otázkách autoritou. Přihodilo se mu pak při těchto jeho studiích, že se stal i dějepiscem umění německého; ovšem zasáhl do dějin těch poněkud bořivě — rozbil Němcům nadobro jejich teorii o existenci jakési „staré německé školy malířské v Kolíně nad Rýnem, hned na počátku 16. století“. Pro Prahu vykonal Toman mnoho. Od r. 1879 zasazoval se v Klubu českém, při obci pražské a konečně jako jednatel zřízeného komitétu o založení *Městského musea pražského*, které také hlavně jeho přičiněním otevřeno jest v květnu r. 1883. — Loňského roku pak byl Toman zvolen do výboru pro *uměleckou výstavu jubilejní* a také tohoto odboru jmenován jednatelem.

Od Tomana máme též některé cenné brošury politické. Roku 1863 poctěn odměnou za pojednání *Jakým způsobem dostala se koruna česká rodu habsburskému a o právu voliti sobě krále*. Pak se zanášel statistickými a státoprávními studiemi českými ze 16. a 17. století, čítal ty práce své v Královské české společnosti nauk a vydal r. 1870 důležitý spisek německý, kterýmž dokázána nepřetržitost starého státního práva českého i po bitvě bělohorské. Další ještě spisy německé, státoprávní a politické, následovaly a dožily se i opětovného vydání.

Toman narodil se dne 20. října 1838 v Rychnově Soukenickém a studoval gymnázium v Litomyšli a universitu v Praze. Byl suplujícím učitelem gymnasiálním v Brně a Olomouci. Byl spoluzakladatelem a hlavním spolupracovníkem politického časopisu Moravan. Byl r. 1873 zvolen do sněmu za okres rychnovsko-kostelecký. A r. 1875 konečně otevřel v Praze svoji advokátní kancelář.

DR BOHUSLAV RAYMAN

Jakkoli Dr Bohuslav Raýman, profesor lučby na vysokých školách českých, není muž ještě ani čtyřicetiletý, přece ho počítáme již přes půl druhého desíletí k předním učencům a badatelům svým. Je to duch svěží, opravdový, jasný a moderní, se všemi dobrými vlastnostmi moderního vědce: ovládá plně bohatý materiál vědecký, jejž nám připravila minulost, kráčí vázným, bezpečně zkumným krokem k výsledkům novým a je proniknut důvěrou, že bude lidstvu možno ve vědě skutečně dojítí nejvyšších, vůbec dosažitelných cílů. Několikaletý pobyt za studiemi v cizině, u výtečných učitelů a na místech nadaných nejvýdatnějšími pomůckami, vypěstoval nám muže vlastnosti nevšedních, rozhledu světového.

Dr Raýman jal se nyní, společně s Drem Františkem Marešem, universitním profesorem fysiologie, znova vydávat časopis přírodnický Živu, jenž druhdy, založen slavným Purkyním, konal české vědě tak důležité služby, jenž však pro mladost vědy té a vůbec veškerých našich poměrů národních po několika letech přece musil zaniknouti. Časy se změnily, my ve všem pokročili, výhlídky jsou nyní docela jiné. Pánové Raýman a Mareš vydali už 1. sešit té nové Živy a opatřili ji „proslovem redakčním“. Dávno jsme nečetli nic, co by nás bylo po-

těšilo stejnou měrou. Program mladé redakce může národ náš směle a vůbec přijmouti za vlastní svůj program pracovní. Rádi bychom z něho zde uvedli zvláště ta trefná místa, kde mluví redaktoři o nebezpečí, jaké národu stejně může způsobiti jak přečeňování, tak zase nedoceňování vlastní vědecké práce; ale místo nám vykázané ovšem nestačí na mnohé citáty, i uvádíme jenom, co praví páni na konci zcela všeobecného o příslušící našemu národu snaze: „Každý národ žije sobě. Nejde o to, aby národ náš velké a mocné národy přiváděl v obdiv velkolepými objevy a ražením nových kulturních drah, ač i takové činy z luna jeho vyšly a zas vyjít mohou. Nejde o to, aby měřil cenu svého života dle uznání cizího. Ale na tom záleží, abychom s ostatními v jedné řadě, nezůstávajíce zpět, kráčeli na cestě k osvětě a všeobecnému vzdělání. Že jsme národem nečetným, není důvodem, abychom se vzdávali svého života; naopak, jest nám tím snažším rozsévati ovoce obecné lidské osvěty do nejsířších vrstev národa. Oč jsme méně četní, o to více vzdělaných může být mezi námi.“ — Bravi!

Dr Bohuslav Raýman narodil se roku 1852 v Sobotce. Lučbu studoval nejprve po dva roky na technice v Praze, pak po dva roky v Bonnu u proslulého Kekule a nato v Paříži na fakultě lékařské; tam stal se záhy asistentem na École nationale des mines. Mohl v cizině rychle doći upiti úřadu a jmena, ale vrátil se a habilitoval se roku 1877 za docenta na české technice. Hned první, „úvodní“ přednáška jeho získala mu hojně sympatie u posluchačů i dozrálých vědců, a sympatii tu dovedl sobě Raýman také udržeti a pomnožiti. Důvtipem a píli při studiu, přímostí a milým obcováním v praktickém životě.

Netřeba asi zvláště uváděti, že Raýman při čilé a sdílné povaze své byl také literárně velice činným po veškeru dobu své profesury. Že příspěvky jeho rády otiskují časopisy francouzské, anglické a německé a českých Che-

mických listů že stal se spolupracovníkem nejpilnějším. Že také již velkými spisy přispěl naší literatuře: Chemií organickou pro vysoké učení české, Chemií theoretickou atd.

Nyní tedy společně s Marešem „obnovuje Purkyňovu Živu s veškerým jejím záměrem“. A ten záměr jest: „Šířiti v celém národě přírodovědecké poznání způsobem každému čtenáři srozumitelným.“ — „Neboť veškeren rozvoj novodobé civilisace vyplývá z nebývalého rozvoje přírodních věd.“ — Mnoho zdaru!

KAREL KNITTL

Karel Knittl reprezentuje v hudbě české směr moderní, touhu po uměleckém pokroku. Jsa profesorem na konzervatoři může arci snahu svou přenášet i na jiné, může v mladě vnímových duších posluchačů svých buditi nadšení, odpovídající plápolu ve vlastní jeho duši hořícímu, a činí to také s výsledkem plným. Knittl, Klička a Stecker jsou tak asi nejvýdatnějším fermentem české konservatoře. Než — *učitelem* není Knittl ještě tak dlouho jako hudebním spisovatelem, skladatelem a *dirigentem*, a touto posléz uvedenou činností vynikl dosud nejvíce a nejvýš.

Knittl narodil se 4. října 1853 v Polné. Podrobnosti jeho mládí a školských jeho studií ponecháváme odborným slovníkům životopisným a podotýkáme zde jenom, že v hudbě zdokonaloval se v Praze u Hniličky, Jaksche, Pivody a na škole varhanické. R. 1877 stal se učitelem zpěvu při reálném gymnasiu a při české reálce, r. 1882 pomocným, r. 1889 pak skutečným profesorem na konzervatoři.

Po dvanáct let byl sbormistrem pražského Hlaholu a zde tedy bylo mu popřáno vypraviti a řídit velké

skladby české a nejobsáhlejší i nejcennější skladby hudební literatury vůbec. Na př. Beethovenovu Missa solemnis, Schumannovo Ráj a Peri, Lisztovo oratorium Kristus, Berliozovo Rekviem (se 125 hudebníky a 220 pěvci) atd. A zde také osvědčil vytrvalost naprosto neobvyčejnou a umělecký důmysl vzácný. Pořádal zvláštění přednášky, aby skladbám bylo líp porozuměno, zavedl „programy analytické“, jež tvoří cennou sbírku nejlepších skladeb s rozborem. Vzdav se 1890 pro churavost úřadu sbormistrovského, zvolen jednomyslně čestným členem spolku.

Od Knittla skladatele máme několik roztomilých sborů pro různé hlasy, hymnu slavnostní pro smíšené hlasy, výtečnou Českou svatbu (hudbu i slova) pro ženské hlasy, rázovité písni, orchestrální dílo Zimní báchorka atd. Knittl spisovatel pak je znám promyšlenými články, uveřejněnými v lepších našich časopisech; připomínáme na př. Zpěv a škola střední a Staročeské chorály (v Osvětě), a spravedlivými, věcnými svými posudky (ve Světozoru).

HANA KUBEŠOVA

„Talent“ — ano, hezká věc; ale konečně: talent, totiž ten průměrný, se najde. Něco jiného je: vyniknout nad průměrnost. A ptáte-li se pražského obecenstva, kdo z mladého našeho dámského dorostu divadelního skutečně vyniká, odpoví se určitě: Hana Kubešova. Ptáte-li se členů samého divadla, třeba členů ženských — a ten hlas má význam —, zní už zase: Kubešova. Ba i ten povinně chladný pohled veřejného kritika při jmeně slečny Kubešovy pozbývá upjatosti a přechází ve spokojený úsměv.

Navykli jsme si, jedná-li se o umění, užívati výrazů

rozhodně přemrštěných, mluviti hned o „božském umění“, o „božské jiskře“, která prý vyšlehuje z výkonů umělcových, atd. — člověk tak rád lichotí samu sobě, přisuzuje svým dílům lidským něco té vyšší, nadzemské záře; ale ať už je ve výrazu přemrštěnosti mnoho-li chce, tolik je pravda, že ta jistá „jiskra“, pro „rozeného“ umělce charakteristická, zde na světě *jest*, ta jiskra, z které vzrůstá plamen nadšení a záře svítící na pravou cestu. A každý tvrdí, že naše Kubešova tu jiskru chová ve své duši. A na jevišti že ji manifestuje osobní tvůrčí svou silou, svou uměleckou opravdovostí, ale také tou skromností upřímnou, která je nejlepší zárukou dalších pokroků a vůbec vždy skvělejší budoucnosti. Slovem: jmeno Kubešovy je přízdobou naší činoherní cedule, slečna Kubešova je miláčkem divadelní Prahy — ale ta chvála mysl její neplete, slečna přikročuje ku každé nové, ať již značné či nepatrnější úloze, jako by sobě měla teprve získat samých základů přízně, teprve dokázat, že je „talent“.

Uvedli jsme charakteristický znak: *opravdovost*. Ta je vůbec základem slečniny povahy, položeným jak samou přírodou, tak i neveselým prvním mládím: také slečně Kubešově nebylyť odpuštěny drsné osudy, jaké bývají údělem umělců českých. Opravdovostí tou, soudil by mnohý, poukázána na obor milovnic sentimentálních — v kterémž oboru také skutečně Kubešova vynikla — hraje na našem jevišti přece „naivky“, a sice výtečně. To už bývá tak i v literatuře i ve spojeném s ní umění divadelním, že právě povahy nejopravdovější jsou nejlepšími producenty i představiteli rozmaru a vtipu!

Slečna Hana Kubešova narodila se v Praze. — R. 1886 vystoupila několikráté ochotnický v Besedě malostranské a v Pokroku. Na domluvu paní Peškové, první své učitelky, a ředitele Švandy stala se pak téhož hned roku členem jich podniku divadelního. O dvě leta později byla angažována správou našeho Národního divadla.

Někdy bývá chodec, ubírající se úzkými, tichými, ano zalehlými ulicemi pražského Starého Města, podivně teď překvapen. Pojednou se těsně založená ulice někde rozšiřuje, naznačujíc regulační čáru, vyměřenou v této končině pro „příští Prahu“, a ze světliny té vznáší se dům několikapatrový, tak nápadně se odlišující od vůkolních starých činžáků, od jich smutně střízlivých linií a štítů, že krok mimovolně se staví a zrak zkoumavě a dlouho bloudí po jeho tvarech. Také jenom činžák; ale jak svérázný, jak v celku i ve všech podrobnostech uměleckou myšlenkou ovládaný! Máme tu před sebou budovu vyvedenou slohem, jemuž nikoli neprávem říkáme teď „česká renesance“. A pěstitelem, ano lze říci i původcem slohu toho (založeného na sporých zbytcích renesančních po Čechách) je architekt Antonín Wiehl.

Pražanům jsou známy ty budovy jeho již dosti četné, stojící v ulici Poštovské, v Jízdecké a ve Skořápce, a zajisté že sobě jich všimne za výstavy i každý Prahu volně probírající cizinec. Ten spatří ostatně díla „české renesance“ i na výstavě samé: budovu administrační a budovu poštovní. Při jiných anexech výstavních užil Wiehl zase přesných a ušlechtilých forem čisté renesance italské, na př. při pavilonu Živnostenské banky a při rozkošném dvorku výstavy umělecké. Ale Wiehl studoval i skrovné zbytky českých budov dřevěných a snažil se je na výstavě přivésti k platnosti jako reprezentanty architektury ryze a specielně české; viz tam českou chalupu, pavilon rybářský a lesnický.

Jak známo, svěřena architektonická práce na naší výstavě právě Antonínu Wiehlovi společně s Bedřichem Münzbergrem. Úkol to vpravdě veliký, při pořádání výstavy nejdůležitější. Architekt musí vytvořiti sobě na dlouhou dobu napřed úplný a jasný obraz celé, hotové výstavy, nejen co do celistvého uspořádání, ale i se zře-

telem ke všem těm drobným požadavkům, které časem se objeviti mohou. On musí prostředky třeba skrovnými dosíci stavby důstojné, ano i imposantní. Musí respektovati a využitkovati okolí, hotových cest, skupin stromových, nahodilého svahu přirozeného, komunikačních prostředků atd. atd., aby vše spojil v celek jediný a harmonický: v jeho rukou leží *dojem hlavní*, jímž působiti se má na každého příchozího, dojem první, který utkví a na nějž navštěvovatel nezapomene. On má také úlohu ještě další: uvnitř budovy vytvořiti prostory, ve kterých možno veškeré ty výtvory lidského ducha přehledně umístiti v dobrém osvětlení a ladném seskupení, aby ještě získaly jakoby v příhodném rámci. Pokud ozvaly se již hlasy povolaných soudců, architekti naši úkolu svému plně dostáli.

Antonín Wiehl narodil se r. 1846 v Plasích. Na pražské technice byl jedním z prvních žáků Zítkových, později stal se sám na české technice asistentem při stolici architekturní. Od r. 1873 je samostatným stavitelem a architektem v Praze.

JOSEF KUCHAŘ

Před nedávnem vyšla knižečka lyrických básní, nadepsaná *Cestou životem* a podepsaná Josefem Kuchařem. Knižečka lyrických básní — co je to v té záplavě lyriky, jakou nás teď zahrnují rozkvašené duše mladých našich básníků! A přece upoutala pozornost, každý ji přečetl s rostoucím zájmem, snad ji přečetl i dvakrát, a mnohý as vybral si z ní jednu či druhou píseň, která ho sprovodí do let pozdních. To činí svéráznost básníkova, životní pravda a opravdová poesie jeho veršův. Žádné tu klinkání pěknými slovy, mnohdy faktura až drsná, těžkopádná, ale všude hloubka.

Kuchař nehledá širokého obzoru. Jeho světem je vlastní jen nitro. A také z tohoto ozývá se struna jenom jedna, teskná, neveselá: stesk za ušlým mládím. Ale právě to tak stačí na těch třicet písniček, naplňujících šedesát stránek!

„Vprostřed hor a lesů víska —
podnes se mi po ní stýská . . .“

je základní myšlénkou všech těchto písni. Hory, hory jsou básníkovou touhou, do těch letí duše jeho zpět — vždyť:

„Mně v lúně vašem zůstal mládí květ!“

Tam sníh padá na hrob, v němž spí mu sladká žena. Tam rád by žil zase v chýži, zaváté sněhem tak vysoko, aby „z ní nemoh nikdy již“. Tam je to okénko, kterým jako hoch vykukoval do zimní krajiny, do toho cizího, hlučného, závratného světa,

„na nějž moje duše snivá
tím okénkem dětských snů mých
bláhová se dodnes dívá.“ —

Josef Kuchař není ovšem spisovatelem začátečníkem. Již jako oktaván vydal s povolením gymnasiálního ředitelství své *Básně*. Roku 1872 vydal další sbírku veršů *Za soumraku*, roku 1881 idylu *Chýžku*, roku 1885 *Ze zašlých a nových dob*. Nyní prý chystá sbírku povídek roztroušených po časopisech.

Narodil se 14. listopadu 1847 v Cháborách u Dobrušky. Byl také žurnalisticky činným jako redaktor Krakonoše v Jičíně a jako spolupracovník Politik a Čecha v Praze. Po deset již let je zde úřadníkem bankovním.

Oddíl retrospektivní v letošní naší výstavě bude důležitější, nežli jak se dnes měří. První to náběh k nějakému alespoň uvědomění se, čehože jsme dokázali v oboru umění výtvarného. Zajisté jen náběh, zajisté jen povrchní a dosti as mezerovitý přehled; ale přece jen počátek příštího estetického souboru, základ důležité kapitoly kulturních našich dějin. K těm dějinám pracuje se bohudík nyní už se všech stran. Máme dobré sběratele zjevů z bývalého lidového a vůbec společenského života českého. Pracuje se pilně na studiích o starých našich skladatelích a připravuje tím základ k rádné a hlubné historii české hudby. Hartusí a volá se po dokonalých obrazech z dějin literárních. A oznamuje-li se nyní, že z povolaného péra obdržíme děje umění výtvarného, očekává každý, že hlavní tu zřetel bude brán na umění domácí, a sice co do textu i co do obrazových dokladů. I pro nejvšeobecněji držené estetické dílo lze vybrati z českých děl dokladů hojně, a lze očekávati, že v ohledu tom nastane doba, kdy vedle posavadního k nám dovozu bude i značný klišéový od nás vývoz.

Jak řečeno, retrospektivní výstava bude k uvědomění se první, ale najisto vydatný náběh. Co ví na př. i český vzdělanec dnes o českém umění malířském? Zná několik jmen, třeba k těm jmenům i několik děl; ale již znalost poslednější nalezne se teprve asi u každého desátého! Výstava podá mu historickou kostru, české umění náhle před něho předstoupí jakoby zázrak — dojem nesmazatelný.

Co ví český vzdělanec na př. o Janu Kupeckém? Honem sem Slovník naučný! Půl sloupečku tam o něm. Na konci poznámka, že r. 1855 v Musejníku byl „obšírnější životopis a úplný seznam jeho prací“. A přece byl Kupecký mistr zcela neobyčejné váhy a jeden z nejpřednějších podobiznářů svého věku! Takové váhy, že

sobě ho připočítávají jak Maďaři proto, že z českých rodičů náhodou se narodil v Uhrách, tak Němci proto, že v Německu zemřel. Ale Kupecký byl Čech — pravá, poctivá, tvrdá, vzdorovitá lebka česká, a je marno všechno „připočítávání si“, on sám zhotovil podobiznu svoji a podepsal se hrdě na rytinu její Natione Bohemus (národnosti české)! Podle krásné té rytiny, nalezající se v bohaté sbírce pána Kheilově, podáváme zde jeho podobu.

Rodiče Kupeckého, horlivci víry českobratrské, musili prchnouti z Čech a na útěku tom, roku 1667, narodil se Jan v Uhrách. Vychován po česku a ve víře otců, byl dán ve čtrnáctém roce svém na učení ku tkalcí; ale zběhl z nenáviděného řemesla a protloukal se chvíli žebrotou. Takž dostal se na zámek hraběte Czobora, kdež setkal se s malířem Klausem, Švýcarem. Zcela neobyčejné vlohy hochovy přiměly hraběte, že dal ho Klausovi do učení, a s tímto odebral se hoch do Vídni. Po 3 letech mohl odtud již do Benátek a Říma, kdež za pomoci šlechetného Jana Kašpara Füsslyho se usadil. Strávil v Italii dvacet dva roky, oddán nejpilnějším studiím a pracím (hlavně pro knížete Alexandra Sobieského). Na vybídnutí Adama z Lichtenštejnů přestěhoval se pak do Vídni, kdež sobě získal přízeň kruhů nejvyšších. Povolán do Karlových Varů maloval tam cara Petra Velkého, jehož návrhu vstoupiti do jeho služby však nepřijal. Ano, on i ve Vídni, z lásky k neodvislosti, zamítnul nabízeného mu titulu císařského dvorního malíře. Poté však, jsa horlivý přívrženec Českých bratří, nemněl se ve Vídni déle bezpečna a přestěhoval se do Norimberka, kdež zemřel r. 1740.

Umělecké úspěchy Kupeckého byly znamenity, také historických obrazů zůstalo po něm mnoho. Hlavně však dařily se mu podobizny, neobyčejně věrné, skvěle barvité a vždycky produševnělé. Těch je počet veliký, a zajisté že podaří se získati z nich pro naši výstavu alespoň některé.

Vzpomínka elegická, a přece zase pěkná — vzpomínka na Josefa Krasoslava Chmelenského! — Mimovolně duch náš zaletává do těch prvních let našeho století. Cítiváme se ještě tak malí, tak chudí v poměru ke vzrůstu a bohatství jiných a zdá se nám, že pokračujeme plihem jenom hlemýždím; avšak — na štěstí — my *můžeme* být spokojeni s dosaženým, a tu nevrlost, tu nedočkavost, tu touhu svoji: tu můžeme směle považovati za vnitřní životní sílu, za záruku vždy většího, dalšího zdaru! Jen stálou, neunavnou práci, jen vždy neodchýlitelný vzhled k národu, k jeho duševním potřebám, ku vzdělanosti veškerých a hlavně nejnižších tříd českého lidu — právě z těchto tříd nám vzejde síla největší! — Stůj zde jediný srovnavačí příklad na důkaz, že *můžeme* být zatím spokojeni. Budeme mítí právě nyní nakladatelské a knihkupecké výročí, dobu vzájemného účtování, tak zvaný „trh velikonoční“. Čtenářstvu netřeba připomínati, jakéž tedy před půlvěkem byly literární poměry, netřeba poukázati na ty dvě až tři tehdejší tiskárny pražské, které „také“ tiskly české knihy, a na ten jediný krámek v Praze, kde se ty knihy prodávaly. A dnes? Dnes jsou v téže Praze a její předměstích 24 knihtiskárny české vedle jen 13 německých a 23 knihkupectví česká vedle jen 10 německých!

Jen pracovati tak nadšeně a horlivě, jak pracovali vlastencové tenkrát! Malý hlouček duševních dělníků, před ním obrovský lán nevzdělané země — musil to být tenkráte pocit nevýslovně svírávý, avšak zase tak mladě slastný, síly pružící a budící plány nejtroufalejší! Jsme právě nyní v podobné zase náladě. Veškerý národ poznal, že jen *vlastní síla* zabezpečuje mu budoucnost. Nuže — pokrok náš ukazuje, z čehož je ta vlastní naše síla!

Z bývalého vlasteneckého hloučku vyniká postava Josefa Krasoslava Chmelenského, abychom tak řekli,

jaksi aristokraticky. Smí-li se zvláštního slova toho zde užít, leží důvod v tom, že Chmelenský byl školní a pak literární soudruh Čelakovského i Kamarytův, nejvšeobecněji uznávaných, že jim byl často na roveň kladen, že byl vyšším, dobře situovaným úřadníkem, že současníci ho vůbec sami vždy stavěli na přední místo atd. „Nadšenec opravdový, soudruh obětovný a muž šlechetný“, tak zněl úsudek hned po smrti Chmelenského, a dnes, po uplynutí plného již půlstoletí, po uveřejnění dopisné pozůstalosti všech tehdejších současníkův, zní úsudek totožně.

Ano, je tomu již přes 50 let, co Chmelenský umřel (2. ledna 1839). Narodil se 7. srpna 1800 v Bavorově. Studoval práva, stal se doktorem, pak ve státní službě „místosudím dvorským a úřadníkem králové“. Byl úřadníkem výtečným, jemuž se jak v Čechách, tak na Moravě a ve Slezsku svěřovaly úkoly největší. Chvíle volné věnoval literatuře. Byl v tom neunavný. Žádná práce nezdála se mu malichernou. Překládal texty k oblíbeným písni, překládal libreta operní, a třebaže překlady těchto dnešním požadavkům již zcela nevyhovují, jsou přece jen hladky a zpěvny. Psal také *libreta původní* Dráteník, Oldřich a Božena, Libušin sňatek, k nimž ke všem František Škroup složil hudbu. Chmelenský byl také po mnohá léta zpravodajem o českých hrách divadelních (pro Českou včelu), první tedy stálý divadelní referent náš. A vedle toho — psal do Musejníka co nejdůkladnější články právnické! Trvalou cenu mají též *mnohé* jeho písni v Básních, Kytce, Věnci. Poesie Chmelenského byla prostá a ušlechtilá, formy nenucené a plynné.

Co tyto řádky píšeme, přijíždí Helena Modrzejewska, nejvýtečnější a také nejproslulejší umělkyně polských divadel, ku Praze, aby nám zde asi třemi úlohami bohatého repertoáru svého podala důkaz své herecké výše. Zdejší Polský klub usnesl se, že všichni členové jeho uvítají slavného hosta hned na nádraží. Jeť paní Modrzejewska právě pýchou svého, na talenty tak bohatého národa. A my? Přiznáváme se rádi, že s potěšením upřímným očekáváme její objevení se na českém jevišti. Rodinná pýcha plní nám po každé prsa, když popřáno nám seznat slavného člena slovanského rodu; tím více pak zde, když to člen tak milého nám a blízkého kmene polského. Pocit nás tu plní vždy příjemný, chvělý a teplý.

O slávě paní Modrzejewské rozhodnuto již na obou hemisférách, u tří národů co nejpokročilejších, v třiceti městech v divadelním ohledu co nejobeznalejších. — Nám teď bude poskytnuta příležitost spatřiti ji ve dvou úlohách (Marii Stuartce, Adrienně Lecouvreur), v nichž ji budeme moci dobře sledovat, porovnávat a z vynikajících zvláštností umělecké její osobnosti plně se těšit. Dojem bude najisto značný. Beřeme k rukoum polskou encyklopedii a nalezáme tu následující charakteristiku přední umělkyně polské: „Talent paní Modrzejewské je povahy převážně lyrické; utrpení, lásku a radost dovede představit s neporovnatelnou pravdou i krásou. Pravda ta nikdy nepřechází v realism, v podrobnost fotografií. Modrzejewska umí každou, třeba přímo ze společenského života vzatou postavu udržet na výši ideální. Dbajíc hlavně pravdy, nezapomíná žádných estetických vymožeností a prostředků, a veškeré podání na zevnějšek, krojem i charakteristikou, mimikou i hlasem, je vzorné. Vytváří vždycky harmonický celek, v němž, díky vrozenému jemnocitu, není žádná neodpovídající jednotli-

vost, žádný pohyb mylný či nepřirozený; žádný nepravý zvuk nezazní v hlase jejím nikoli silném, nýbrž s rovnou pravdou slyšíme zaznívat oddaný šept lásky, bol zraněného srdce i stříbrný smích radosti.“

Z toho, co jsme hned v úvodu řekli, je samozřejmo, že život paní Modrzejewské byl dosud pestrý a různo-barvý. Nemůžeme zde bohužel pro nedostatek místa sledovati všechny důležitější kroky její. Narodila se roku 1842 v Haliči (sdělujeme vše dle pramenů *původních, tištěných i psaných*) a pochází z rodiny, jež se byla za-světila umění scénickému; dva její bratři, Felix i Josef Benda, jsou dosud na jevištích haličských. Talent její byl záhy pozorován a r. 1861 vstoupila do společnosti Łobojkovy, s níž — po první stanici ve Věličce — cestovala pak od místa k místu. Koncem r. 1862 stala se pak členem divadla lvovského, avšak náležitě neoceněna, již po šesti měsících vrátila se k životu kočovnímu, působila při společnosti svého bratra Josefa Bendy a byla tu zaměstnávána ve vaudevillech i operetkách. R. 1865 dostala se k divadlu krakovskému a byla určena pro obor naivní; avšak záhy poznán talent její zcela a v dramatu i veselohře přidělovány jí s úspěchem vždy rostoucím úlohy vážné a velké. Vystupovala pak pohostinně v Poznani, načež r. 1869 získána jest stále pro Varšavu. Zde již naučila se výborně anglicky a zatoužila zaskvíti se také na jevištích za hranicemi. R. 1881 šla tedy do Londýna. Tam hrála se značným úspěchem po celý rok; avšak nejslavnější její (zahraničná) kariéra scénická začala se od r. 1883 v Americe, kde navštívila téměř veškeré země Sjednocených států. R. 1885 vrátila se na pohostinské hry do Varšavy, načež odebrala se zpět do Ameriky. Nyní, přibyvši znova domů, vystupovala s úspěchem sensačním v Poznani, Krakově, ve Lvově i Varšavě.

Modrzejewská první utvořila na jevišti „typy polské dívčiny“. Varšavský repertoár povznesla hlavně ona a přisvojila mu typy Shakespearovy, Hugovy a Schille-

rový. Její osobním vlivem také dostaly se do popředí jiné zase talenty značné, jako Rapacki, dámy Popelova i Deryngova, kteráž je zajisté dosud v milé paměti českého obecenstva.

MARIE RIEGROVÁ

Byl to krásný život! Ba i sama smrt Marie Riegrové, kteréž náhoda dodala tolik tragičnosti, odchnuta neobýčejným dechem poetickým.

Šlechetná paní odpočívá již pod prstí tichého venkovského hřbitůvku; veškeré větší i menší časopisy české věnovaly jí vřelé a skvělé upomínky, dnes není už ani jediného čtenáře, aby si nebyl vědom, čím byla ta paní společenskému životu českému, třebaže dříve o činnosti její nečiněno zpravidla ani zmínky, — nám zde zbývá jenom, abychom položili vínek upřímných slov na vlhký rov. Beztoho nestačily by nám ani dlouhé sloupce na výpočet dobrých skutků její!

Výpočet? Ona sama, velká ta dobrodítelka chudých a chorých, opuštěných a zoufalých, nedovedla by si jej učinit. Nad veškerým jejím životem vzklenuta obloha jediná, rozlita záře vždy a všude stejně světlá a zlatá: záře dobročinnosti nezměrné. A záře ta spěje ještě za ní, za mrtvou, jako spěje záplava purpuru a zlata za sluncem, zapadlým do hor; široké kruhy české hotují se, aby památku dobrodítelky uctily dobrodiním novým a novým.

Čteme a dovídáme se nyní teprve, kdy a kde bývala paní Marie Riegrová všude činna. U lože chudé šestinedělky. U kolébky nemluvněte, jehož matka musila do práce. U chorých a chudých vůbec, kdekoli o nich zvěděla. U dítěte drobného, odevzdávaného cizím lidem či náhodě; u dítěte již většího, za volných školských hodin sobě samu ponechávaného; u mládeže dorůstající, učící se, připravující se na boj života. Velký, nepřehledný

obor, věčná, stále a stále se obnovující práce, žádající obrovské píle, železné vytrvalosti, velikých obětí hmotných! A paní Riegrová úkolu dostála. Měla ovšem výhodné, ve mnohem ohledu záviděnchodné postavení. Dcera Palackého, choť Riegrova, měla tím už zcela neobyčejnou společenskou váhu, ji vítaly veškeré kruhy, třeba takto nepřístupné, s radostí ve svém středu, na její slovo stal se ochotným jednotlivec i úřad. Užívala velkého vlivu svého také plně, a to k účelům nejšlechetnějším. A připojovalo-li se ještě, že také její osobní poměry hmotné byly vždy utěšené, třeba ihned přitom podotknout, že paní Riegrová náležela k těm osobnostem řídkým, jimž netřeba a také nemožno jakéhokoli blaha závidět, neboť ony jsou citlivé myslí a jemné duše, a vlastní blahobyt jako by je tížil a činil jim výčitky, i spěchají, by vyrovnaly se s těmi, kdož trpí.

Paní Riegrová *uměla* činit dobře; umělať zakrýt podstatu dobrodiní i tomu, komu prokázáno. Dobrodiní z její ruky netížilo, nezahanbovalo, neponižovalo, nečinilo nedostatek ještě citelnějším. Vypadalo jako povinnost. Dobroditelka nezkoumala nikdy napřed ledví těch, o něž se jednalo, nýbrž prostě přispěla a pak teprve rozhlédla se po okolnostech, a bylo-li nějaké závady mravní, hleděla i v té odpomoci. Také nikdy nebrala úroků z činů svých; díků nedbala žádných! Dovedla těm, jimž byla pomohla, zmizet, jakoby ze země vzata. Básnířka Vlastimila Růžičkova, zemřelá v letech šedesátych, hned tenkráte našla pro činnost paní Riegrové trefný a poeticky krásný výraz: „Ta je jako prorokův Cherubín,“ pravila, „dvěma křídly zahaluje sobě obličeji, dvěma nohy; ale zbývající dvě již zase rozpíná a spěchá, kde je jí třeba!“

Památka její neuhasne. Řekli jsme, že záře dobročinnosti její spěje ještě za ní, za mrtvou, jako spěje záplava purpuru a zlata za sluncem, zapadlým do hor, a můžeme volně setrvat při svých obrazných slovech: kamkoli se ohlédneme, všude se blyští rosa.

Tisíce navštěvovatelů vychází si za krásných dnů, jichž ovšem doposud nebylo mnoho, na bubenečské výstaviště; lze již vskutku viděti, jakmile výstava bude zahájena, že těžiště Prahy bude mžikem přesunuto tam ven na sever, až mimo vlastní město. A středem všeobecné pozornosti, svodem kritiky jak laiků, tak znalců jest ovšem *palác průmyslový čili ústřední*. Původcem jeho je, jak už dostatečně známo, Bedřich Münzberger.

Architekt ten, jemuž tedy stavební komité bylo svěřilo vypracování návrhu, byl se původně rozhodl pro *stavbu zděnou*; plány jím podané byly zkoumány, schváleny, i doporučeno výkonnému výboru provedení dle tohoto návrhu. Avšak vlastní původce jeho, veden novou myšlenkou: při hlavním paláci už hned stavebním materiálem charakterisovati *nynější dobu*, jal se pracovati na *novém návrhu ze železa* a návrh ten pak přijat a přikročeno ku stavbě. Časopis výstavní, orgán odborníků, nazývá oba návrhy „znamenitými“, ale dává poslednějšímu přece jen přednost a shrnuje úsudek svůj ve slova: „Palác zděný, jakkoli v každém ohledu úplně vyhovuje, jest nicméně co do zevnějšího efektu překonán palácem železným.“

Citujeme ještě některé kritické věty z odborného listu toho, vždyť nemůžeme lepšího posudku ani pronést! „Čím více blíží se průmyslový palác naší jubilejní výstavy zemské ku svému dokončení, tím větší obdiv a zájem vzbuzuje stavba tato u každého svou smělostí, svou lehkostí, svou zvláštní rázovitostí.“ — „Nyní, kdy odstraněna montovací lešení, kdy půda jest urovnána a větší část budovy vydlážděna, kdy střecha jest zashalována a tím budova uzavřena, jeví se vnitřek budovy ve své imposantní kráse a teprve nyní vystupují zvláštní ušlechtilé tvary železné konstrukce, na kterých oko se zálibou prodlévá.“ — „Architekt dovedl tu spojiti v har-

monický celek dva různé materiály, kámen a železo, a podřízením kamene železu dovedl vhodně karakterisovati nynější dobu tím, že budova provedená, zvláště střední část její, má rozhodný ráz stavby železné.“ — „Obdiv je všeobecný, úsudek odborníků jednomyslný.“

Münzberger zapsal tedy své jmeno trvale již do dějin českého umění.

Ústřední palác není však jediným výstavním dílem Münzbergrovým. Od něho máme tam také *strojovnu*, *budovu pro školství, inženýrství, polygrafické umění atd.*, budovu pro *patenty*, dále pro skupiny 4—26, též pro *hasičství a sokolství, ochutnárny* atd.

Bedřich Münzberger narodil se r. 1846 v Karlíně. Vystudovav na pražské technice a odbyv si praktickou část svého povolání u stavitele Havla, vstoupil do kanceláře svého strýce, výborného architekta Ulmanna, u něhož při všech monumentálních stavbách tohoto mistra vyvíjel činnost vynikající. Od r. 1873 do 1886 působil ve spojení s architektem Baumem, po jehož smrti pak přebíral sám zakázky stavitelské. Máme od něho v Praze a na venkově již mnohé stavby svérázné a pozoruhodné.

J I L J I S A D E L E R

V oddílu retrospektivním na jubilejní výstavě naší nebude asi scházeti veliký, devítidílný Sadelerův prospekt Prahy z r. 1606; buď krásná ta měďorytina, která je majetkem Českého musea, nebo třeba reprodukce její, pořízená nověji nákladem obce pražské. Vyobrazení to, zhotovené na rozkaz Rudolfa II., podává nám podobiznu Prahy, jaká byla před 300 lety, velice názornou, věrnou a značné umělecké ceny; jen málokteré město evropské může se honositi čímsi podobným. Sadeler pra-

coval na obraze hlavně dle nákresů vlastních, při nichž byl mu nápomocen také malíř Filip van der Bossche, kdežto při rytbě byl mu pomocníkem Jan Waechter; jsou-li pak na mistrovském tom díle přece některé nesrovnanosti, jako na př. poněkud menší zřetelnost dolejšího Nového Města nebo vyšší zase poloha hořejší části této čtvrti, lze to směle dáti na vrub Sadelerových pomocníků nebo vysvětliti snahou, aby obraz Nového Města byl podán jakoby z perspektivy ptačí a skytal názoru i dovnitř náměstí a ulic. Sadeler sám byl kreslič výtečný, vždycky a všude správný, ano on byl i dobrý malíř, jakž dokazuje jeho sv. Šebestián, nalezající se ve vídeňském Belvederu.

Jiljí Sadeler byl nazýván Fénixem v ryjectví a náležel do sboru mistrů, kteréž historie umění označuje jako „peintres-graveurs“ (malíři-ryjci): pracovali dle návrhů vlastních, nejen dle obrazů a výkresů cizích. Pocházel z jedné těch ryjeckých rodin četných (Sadelerové, Wierixové, Passeeové atd.), které v druhé polovině 16. a také ještě na počátku 17. věku v Nizozemi takřka zaplavovaly „trh mědorytecký“ pracemi drobnými a ledaže směrem portretářským poněkud vynikaly, kdežto on vyznamenal se daleko nad své strýce i nad ostatní současné krajany. Narodil se v Antorfě r. 1570 a přišel s učiteli svými, strýci Janem a Rafaelem Sadelerem, záhy do Italie, kamž tenkráte ryjci nizozemští putovali houfně. Tam právě té doby malířství bylo sice poněkud ochablo ve vzletu svém, ale mědorytectví vzkvétalo tím, že přední malířové (Agostino Carracci) věnovali mu píli i zálibu. Vzorem mladému Sadelerovi byla však hlavně díla vskutku nedostižitelného současníka a pomocníka Raffaelova Marcantonio Raimondiho.

Z Italie povolán Sadeler císařem Rudolfem II. do Prahy co „ryjec dvorský“, nadaný značným platem ročním. Zde v Praze, kdež zemřel r. 1629, vykonal větší díl svých prací mistrovských. Vynikal především v oboru podobizen a krajin; zvláště v prvnějších dosáhl co nej-

větší zručnosti technické a jsou dotyčné práce pravými uměleckými perlami.

KAREL B. DVORÁK

Na světové výstavě vídeňské bylo jisté oddělení, jehož dojem byl naprosto zvláštní, zcela rozdílný od dojmu, jaký se diváka zmocňoval v oddílech ostatních. Míníme výstavu starých hudebních nástrojů. Navštěvován nebyl ten kout výstavy příliš četně, tlačenice tu nebyla nikdy, procházely a postávaly tu jen osoby jednotlivé; ale ty dlely zde jakoby ve snách. Pravý to koutek pro mysl poetické, ať již hudebnické či laické! Pomíjejicnost rozkoše, jakou nám lidem působí umění hudební, a tím i pomíjejicnost také vznešených rozkoší lidských vůbec nikde jinde nemluvila k srdci řečí stejně rozechvělou! Nástroje tiché, ovetšelé, přezilých forem — mimovolně ale člověk jako by tu naslouchal dávno odvanutému souzvuku jich — a zadíval se do tváří nadšených posluchačů jich, stejně dávno už tichých, mrtvých . . .

Cosi podobného — v míře ovšem snad menší — bude mít také naše nastávající výstava jubilejní. Péčí výstavního výboru „pro nástrojářství české“, a tu zase hlavně péčí našeho houslaře Karla B. Dvořáka. Nevíme arci dosud, jaký rozměr oddíl ten bude mít u nás. Karel B. Dvořák je nejen sám výtečný, v nejširších kruzích uznáván houslař, ale také milovník a sběratel nástrojů starých. Předně tu bude tedy, jak se nám sděluje, vlastní jeho sbírka proslulých děl staroitalských: Stradivarius z r. 1716, Joannes B. Guadagnini Placentius z r. 1709, Carlo Bergonzi 1734 a více jiných. Mimo to učinil Dvořák sbírku nástrojů od houslařův českých, počínaje Tomášem Edlingrem až na naši dobu (Dvořák sám zhotoval dle nejlepších vzorů skvostné kvarteto: dvoje housle, violu

a violoncello), a znalec uvidí, jakým způsobem houslařství české v Praze se vyvijelo, jak se zdokonalovalo a jakého stupně v době nynější dosáhlo. Dále se připojí také asi pestrá, zajímavá ta sbírka nástrojů, kterou má naše Museum a snad ještě sbírky jiné. Ale na jednu věc bychom přece sami ještě zde upozornili. Tam v tom poetickém koutečku vídeňské výstavy byl na př. také starý, chudičký, $4\frac{1}{2}$ oktávový špinet — nástroj Mozartův, při němž kdysi byl povstan libezný Únos i obrovitý Don Juan. Tak mnohá vážná hlava mimovolně se tu uklonila před němým, vetchým, mrtvým nástrojem! Nemáme třeba ještě, co bychom stejně každému zajímavého vystavili u nás. Ale jsme „národ hudebníků“, měli jsme a máme virtuosy váhy světové — jakž by zajímal skřínka s houslemi Slavíkovými, s houslemi Laubovými atd.! —

Karel B. Dvořák, přední teď houslař český, je synem vloni zemřelého Jana Dvořáka, jenž současně s Ferdinandem Homolkou a Antonínem Sittem pozvedl houslařství pražské na stupeň vzácný a umění svému vyučil oba své zdárné syny, *Karla a Jaroslava*. Karel, syn starší, narodil se v Praze 26. října 1856. Obdržev od otce základ v houslařství co nejsolidnější, vydal se do ciziny a strávil tam 12 let (ve Vídni, Štrasburku, Lyonu a Paříži, zde u velké firmy Gand & Bernardel), napořád v dílnách nejpřednějších a ctěn důvěrou svých mistrů. Seznámil se i s nástrojáři anglickými a udržuje s nimi dosud styky živé. Roku 1886 konečně vrátil se k churavícímu otci do Prahy a převzal pak téhož dílnu, nalézající se v Husově třídě (bratr mladší, Jaroslav, zařídil sobě dílnu samostatnou v ulici Spálené).

Karel B. Dvořák je v oboru svém vzdělán prakticky i theoreticky co nejdůkladněji. Z dílny jeho vycházejí ovšem nástroje hledané a dobře placené, a není třeba teprve zvláště podotýkat, že Dvořák byl na různých výstavách odměněn již četnými medailemi.

EMANUEL VÁVRA

Již tam pod Kavkazem leží dva spisovatelé čeští: Havlaza, Emanuel Vávra. Jeden působil mezi bratry jako vojín, za doby kritické, za poslední rusko-turecké války; druhý tam působil jako učitel, po celých dvacet let, v končinách, v nichž kultura teprve počíná s vyšší svou prací: nejprve v Orenburku na pokraji asijské stepi, odkud vede další cesta na východ jen pomocí velbloudích karavan, pak a posléz v armenské Erivani. Praktické, významuplné příklady, jak česká inteligence rozumí slovanské vzájemnosti, a důkaz, že nadšení svého ne-vylhává!

Zpráva, že Emanuel Vávra umřel, ve starších kruzích našich způsobila rozruch. Najednou postava jeho vystala všem nám zase živě před očima. Byla pozapomenuta: vzdálenost působiště halila ji v modravý závoj, skromnost povahy závoj ten zhusťovala a sesilovala. Cítíme dnes opět jednou, cože ten nynější náš život národní stál již poctivé duševní práce, co tu bylo potřebí „dlaždiček“, abychom s vozem svým dojeli na stanice dnešní! Emanuel Vávra, bratr Vincence Vávry Haštalského, vykonal za těch asi deset let, za nichž působil ve své vlasti, věru zdatný kus práce. Byl to pracovník, stylista řídce obratný a svižný. V letech šedesátých, kdy on psal pro velké naše politické časopisy *Hlas* a *Národní listy*, nebyly redakce české ještě tak hustě obsazeny jako dnes, a pero tak pilné a spolehlivé, jako Vávrovo, konalo tím výbornější služby. Stejně a ze stejných také důvodů byla součinnost jeho vítána v nakladatelstvích české beletrie i v kanceláři českého, se vším možným nedostatkem ještě zápasícího divadla. To naše divadélko prozatímní musilo si teprve tvořit repertoár a přivolávat obecenstvo a závodit při nejchudších prostředcích s bohatým divadlem německým; nu a Emanuel Vávra náležel k těm několika silám, vždy ochotným a čilým,

které způsobovaly, že divadélko chudé novostí svých her vítězilo nad divadlem bohatým. Obecenstvo záhy vycítilo přednosti českého repertoáru a vděčně se množilo. Vávra překládal pro české jeviště mnoho, a téměř po každé kusy dobré a platné. Pamatujeme se na Sardouovu *Vlast*, jak českým divadlem žabouřila, pamatujeme se na hry Ostrovského, první to hry ruské, které naším obecenstvem zalomcovaly, atd., a lze říci, že svědomitá, přilehavá práce překladatelova měla přitom také částku zásluh.

Vávra pracoval od rána do večera. Tím jen lze si vysvětliti, že vedle četných překladů divadelních a vedle své práce redakční uveřejnil tolik velkých, z ruštiny, frančiny a němčiny přeložených románů a že v časopisech beletristických Lumíru, Obrazech života, Rodinné kronice a j. nalezáme takové množství jeho příspěvků. Také při těchto pracích pokračoval tendenčně a hleděl obecenstvo seznamovati s novými, předně arcí slovanskými směry, a opět se tu pamatujeme, s jakým rozechvěním přijaty byly Mrtvé duše Gogolovy, Lermontovův Démon, Gončarova Oblomov a j. j. Knihu trvalé ceny, určenou pro praktický život, zůstavil nám ve svém Ruském tlumočníku. Praktický to návod k rychlému a snadnému naučení se ruské řeči.

Emanuel Vávra narodil se v Praze 2. ledna 1839. Roku 1861 vstoupil do redakce Času, později byl při Hlase a Národních listech. Roku 1864 redigoval s Pejškem beletristický časopis Čech. Roku 1870 přesídlil na Rus do Rigy jako redaktor ruského časopisu Rižskij věstnik. A o tři léta později nalézáme ho již co učitele na gymnasiu orenburském.

Dovršili jsme svoji výstavu. Na suchopar národního našeho života (za nějž ovšem nemůžeme my, nýbrž věčná už nepřízeň osudu a nepřátelství stýkajících se s námi společenských živlův, nižších i vyšších) bude výstava působiti jako bohatá rosa a vyvolá nesčetné květy a netušenou úrodu. A hrdě můžeme říci: výstava je *naše*. Stala se vzdor zuřivým, ano téměř neuvěřitelným útokům německých krajánů. V krátké době je to již druhá výstava, proti níž Němci zběsile si zabrojili a o niž si — rozbili hlavy. Sotvaže r. 1884 byl podepsal pre-sident Francouzské republiky dekret, že r. 1889 bude v Paříži světová výstava, větší než všechny dosavadní („*Le faut faire grand, très grand!*“), ihned zaskřípalo kde jen nějaké německé pero, a časopisy, brošury, ano i velké knihy tloukly do podniku až po sám slavný jeho konec; sotvaže r. 1887 padlo první slovo o jubilejní naší výstavě zemské, ihned počali „čeští“ i zahraniční Němci kopati do myšlenky té, a budou do výstavy samé najisto kopati až po sám její, bohdá že také šťastný konec. Němec v evropské domácnosti už nadobro převzal úkol toho souseda, který nedovolí, aby panoval v domě mír, který všechno pošpiní, každého pokálí, všemu ublíží,— pěkný úkol!

K výstavě zemské vedla nejen národní a zemská potřeba, nýbrž i dějinné právo. V Praze byla *na pevnině evropské první výstava průmyslová*, právě tedy před 100 lety (v Londýně byly výstavy předtím r. 1756 a 1757), zrovna tak jako Čechy byly na evropské pevnině první zemí, v níž položena vozbě železná kolej. Po Praze přišla s výstavou r. 1798 hned potom Paříž. Je zajímavovo, že Praha a Paříž jaksi se sledují a předbíhají. První universita byla v Paříži, druhá u nás; první technika v Paříži, druhá u nás; první výstava u nás, druhá v Paříži. Před 100 lety odbyta výstava v letním

refektáři pražského Klementina, dnes máme pro ní zvláštní, velkou, nádhernou budovu, a ta zůstane zachována i bude sloužiti také výstavám příštím. Snad že se tyto zdaří nyní dosti často. Vždyť jsme jich od r. 1791 měli několik, a to velmi pěkných: v letech 1828, 1829, 1831 — díky vzorné činnosti nezapomenutelného místo-držitele hraběte Karla Chotka!

Práce je dovršena. Slavnostní zahájení děje se dnes. Vzdáváme dokonanému krásnému dílu hold svůj tím, že přinášíme podobiznu *předsedy výkonného výboru výstavního*, hraběte Karla Maxa Zedtwitze. Hrabě Zedtwitz má nepopíratelné zásluhy o výstavu. Když rada Václav Nekvasil učinil mezi sněmovními poslanci svůj již určitý návrh na sestavení komitétu výstavního a Karel kníže Schwarzenberg položil jmeno své na místo první, jmeno Zedtwitzovo stalo hned po něm. On pro podnik řečnil ohnivě v důvěrných poradách Obchodní komory, on, zvolen do výboru užšího a pak také širšího, neustal v činnosti ani na den. Jeho mužná důslednost působila výborně na kruhy velkostatkářské, jeho přívětivost a taktuplnost vyrovnávala i odstraňovala vystupující se kdekoli protivy a jeho vliv osobní šťastně prostředkoval mezi výstavním výborem a vládou.

EMANUEL VAŠÁK

Dozněly už slavnostní zpěvy ve zkušebních síních, v koncertních sálech a rozlehlych, lesklých prostorách divadelních — dozněl také zpěv truchlý, který zahlaholil nad nedávno teprv zasypaným hrobem skladatele Vašáka. Bylať Praha zas jednou svědkyní přátelského i činného sdružení českoslovanských spolků zpěváckých, a hlouček pěvců pražských i venkovských smluvil a vybral se z hlučného města ven na tichý hřbitov, aby tam zapěl

pozdrav mrtvému skladateli. Akt pěkný, dojemný, a také spravedlivý. Mladší generace už asi neví, čím nám za našeho znovuzrození byla píseň, když jsme nesměli promluvit a o vzájemných citech svých dorozumívali se jen tóny: společnou láskou k zdařilé české písni. Kdy mimo měrný zpěv ve sbor se slučujících hlasů každé jiné sdružení se bylo nám zabráněno. Dojemná píseň, šťastný sbor českého skladatele byly tehdy „válečným“, vlasteneckým činem. A Emanuel Vašák vykonal takých činů řadu pěknou.

Slovník českých umělců zná dva hudební skladatele Vašáky, oba narozené v Čivicích u Pardubic: Josefa (1808) a Emanuela (1818). Emanuel Vašák dlouho se nemohl rozhodnouti pro určité životní povolání; jeho talent byl bohatý a hned ho vábilo zaměstnání to, hned zase jiné.

Určen původně na kněžství, stal se učitelem, pak praktikantem hospodářským, znova učitelem, až konečně r. 1850 vstoupil k magistrátu pražskému. Vyššího hudebního vzdělání nabyl v Praze, zvláště ve varhancictví u ředitele Krejčího. Hojně skladby své, lahodné to a melodiosní písně sólové i sborové, vynikající duchem národní slovanské hudby, vydával nejvíce nákladem vlastním. Byly to zejména sbírky Lumír a Beseda (čtverhlásé), Zvon (posvátné), Národní zpěv a ples atd. R. 1869 sepsal a vydal příruční knihu Pěstování zpěvu ve školách národních. Některé skladby jeho byly poctěny cenami.

VOJTECH VELFLÍK

„Byl jste už na výstavě?“ — „Bohužel dodnes jsem nemohl pro churavost. Ale jen hltám všechny zprávy a zvěsti o ní! Kdybychom měli deset ‚časopisů výstavních‘, my-

lím, že bych přece denně probíral také všechny časopisy ostatní, nemá-li někde některý ještě nějakou zprávičku o ní!“ — „Je mi právě tak! A zdá se mi, že každému!“ — Rozprava, zachycená v knihkupeckém krámě.

„Byl jste už na výstavě?“ zaujalo už nadobro místo obvyklého dříve „Jak se máte?“ Nemůžeme se ani dočkat chvály z úst soudruhových; nemůžeme vlastní pochvalu ani udržeti a tarasiti. „Jde jeden po národě hlas“, a je to hlas radosti. Jeť výstava výrazem národní naší síly. Byli jsme si vědomi, čeho jsme dokázali už v literatuře a umění. Byli vědomi, čeho v životě společenském. Čeho velikou hmotnou obětovností svého lidu. A nyní se pojednou také uvědomujeme, čehože jsme schopni prací řemeslnou, průmyslnou, obchodnickou. „Všeho, když chceme!“ zní sebevědomá odpověď.

Většina navštěvovatelů zdařilé, krásné výstavy naší dovede na ni pohlížeti jen šlojířem poetickým. Velké budovy výstavní jsou nám obrovitými křišťály, vyhranolenými z práce veškerého národa, z rukou a lebek českých. A ta osada sterých, pestrých pavilonů, malebně rozsetých po půdě tu i tam mírně pahorkovité, je nám dojemný betlém, jemuž neschází ani ta elektrická a elektrisující hvězda spásy: vědomí vlastní síly — předsevzetí další úsilovné, neochabující práce. Byly zde onde obavy, že téměř nepřetržitá řada zábav, sprovázejících u nás jako jinde výstavní podniknutí, změlčí povahu českou, beztoho vždy trochu k „parádnictví“ náchylou. Dosavadní zkušenost bohudík je jiná: výstava činí na českou mysl dojem opravdový, hluboký. —

Rozumí se samo sebou, zajímá-li výstava, že zajímají také její původci. Kdo byl vynikající měrou při její vzniku účastněn, je dnes hrdinou a miláčkem naším. Přinášíme opět podobiznu jednoho z těch šťastných mužů: Vojtěcha Velflíka, člena učitelského sboru na naší technice české, spoluredaktora Zpráv Spolku architektů a inženýrů (nyní Časopisu výstavního) atd. *Provedl veškeré výpočty potřebné a řídil stavbu veliké strojovny.*

Jsme snad první, kteří přinášíme životopis Velflíkův, a proto zde klademe data sice jen prostě, ale úplněji, než bývá u nás zvykem.

Vojtěch Velflík narodil se r. 1856 v Kralovicích a studoval gymnázium v Plzni, techniku v Praze. Zde účastnil se studentského spolkového ruchu, byl předsedou spolku Radbuzy a členem výboru Akademického spolku. Do praxe nastoupil prvně u civilního inženýra Viléma Plenknera na Smíchově, obíraje se tu pracemi hydrografickými, stavbami železných i kamenných mostů atd. V letech 1882—1886 byl asistentem při stolici theoretických věd inženýrských na české technice, roku 1886 stal se docentem „nauky o mostech železných“. Téhož roku vedle učitelské činnosti vstoupil do Pražské akciové strojírny (dříve Ruston a spol.), kdež jako inženýr v *mostárně* provedl mnohé železné konstrukce, zejména střech a mostů. Střecha i strop i galerie *nového německého divadla* v Praze, železná konstrukce cukrovaru v Szerenczi v Uhrách, pak v cukrovaru v Sibini, některá pole mostu přes Dunaj u Kremže, mnoho jiných menších mostů v Čechách, Tyrolsku a Korutanech jsou jeho díla. V oboru svém jest i literárně činným, vydav Statický výpočet a návrh železné konstrukce střechy, stropu i galerií v novém německém divadle v Praze, Příhradové mosty složené soustavy, O mostech poloparabolických, Návrh a statický výpočet ložiska mostů obloukových, Nové sestrojení největších sil posouvacích a j. v.

ANTONÍN MACHEK

Nemáme katalog po ruce a nevíme tedy, kolika čísla je ve výstavě zastoupen Antonín Machek. Ale měl by být zastoupen nejen mezi českými malíři, kteří žili a působili za uplynulé století, nýbrž i v tom pavilonu, na kterýž

jsme — zapomněli a v němž mělo býti diagramy a všemi možnými doklady znázorněno znovuzrození a uvědomování českého národa. Kus, pořádný kus úkolu toho připadá ovšem výstavě české literatury naší, do té doby padající; nuže také zde by mohl Machek dosíci případného místa.

Machek, vlastenec nejideálnějšího směru, zanícený pro dějiny české, byl se smluvil s Hankou, že litograficky vydávati budou obrazy historické: Hanka že obstará text a Machek kresby. Machek dostál slovu líp než Hanka: vydalť obrazů neméně než 72, mezi nimi práce tedy Machkovy, pak Führichovy, Mrňákovy, Mánesovy a jiné. Každému z nás je známo, co obrazy, tito němí a přece tak výmluvní vypravovatelé českých dějin, usídlení na stěnách českých domácností, vykonaly pro naše národní probuzení!

Antonín Machek vynikl hlavně co podobiznář, a byl proto vážen a vysoko ceněn. Narodil se r. 1775 v Podlažicích u Kolína, učil se v Praze a zdokonalil ve Vídni. Tam bylo mu popřáno osvědčiti se i podobiznami členů císařské rodiny. Ale Vídeň se svojí, jemu téměř zcela cizí němčinou, dvůr se svými přísnými způsoby jemu nesvědčily, i odebral se do Lince. Také tam byl zahrnován pracemi, zvláště pak, když Francouzové Linec obsadili. Byl zván jimi do Paříže, ale navrátil se raději do Prahy, kdež setrval již a působil do své smrti (18. listopadu 1844).

ALOIS JELEN

Koncert výtečného našeho Hlaholu, kvůli jubilejní výstavě pořádaný tyto dny, zase nám jednou připomenul faktum, že není druhé země, mimo jediné Švýcary, kde by byly zpěvácké spolky tak vzkvetly jako v českých krajích. Přední místo zaujímá ovšem Hlahol, jenž

s výsledkem znamenitým podniká úkoly i nejtěžší; ale vedle něho máme v Čechách a na Moravě ještě četné vynikající spolky jiné — jakož nás přesvědčil teprve nedávný zápas krásný — a je vůbec jen málo zde spolků krnících a hynoucích, jakož lze s potěšením říci, že opravdovost jeví se ted už ve *všech* téměř směrech národního života, zajisté na bezpečnou spásu naši. Zároveň však ta potěšitelná okolnost nám připomíná povinnost naši, abychom zařadili si do své galerie také původce veškerého zpěváckého spolkování, otce všech pěveckých spolků českých Aloisa Jelena. Mimochodem vyslovujeme přání, aby také zpěv školský a vzdělávání zpěvu lidového našly si už nějakého takového vůdce a reformátora u nás. Také v obou těchto směrech poučila by nás cesta studijní, vykonaná pokročilým Švýcarskem, snad i o věcech a možnostech, o jakých nemáme dnes ani zdání.

„Alois Jelen narodil se ve Světlé v Čáslavsku r. 1800; vystudovav všecky školy, stal se c. k. úředníkem, r. 1848 volen do říšského sněmu ve Vídni a roku 1849 jmenován archivářem při ministerstvu; zemřel 15. října 1857.“ Toť jsou již všechna data, která náš Slovník naučný uvádí o životních osudech Jelenových.

O jeho záslužné činnosti hudební nemohlo se ovšem mluviti stejně stručně. A ta — i Jelenovy zásluhy vlastenecké z ní plynoucí — nesla se hlavně dvojím směrem.

Předně byl Jelen výtečným učitelem, výtečným dirigentem zpěvu. On z pražských mladých mužů sestavil a vycvičil sbor, jenž byl skutečně pýchou naší Prahy. A jenž zároveň stal se nejpůsobivějším vlasteneckým kvasem v pražské společnosti. On založil také zdejší Žofínskou akademii a byl prvním její ředitelem.

Za druhé byl Jelen neméně výtečným skladatelem. Jak jeho sbory zpopulárněly, jest vůbec známo. Zvonař o nich psal: „Mají do sebe nevšední cenu . . . , jsou vůbec zpěvné, jsou v pravém duchu sborového zpěvu a obráží se v nich prostonárodní duch. Účinkem nemíjejí se nikdy. . . . Ze všech vane poesie.“

„A jak vám připadá ten náš nenáhlý vzrůst národní?“ tázal se Palacký meškajícího v Praze Herloše. — „Jako vzrůst korálového ostrovu,“ odpověděl Herloš; „na jednou budete nad povrchem okeánu a svět bude o vás vědět!“ — Význačněji nemohl ani odpovědít! Co tu bylo potřebí sourodé drobné práce; co statisíců neunavných pracovníků; co vůbec píle, času a vytrvalé oběti! Zvláště za té první doby práce téměř beznadějné, a přece jen tak slastné, kdy dělo se vše jakoby v pološeru, skutečně jakoby na dnu mořském! Je nám to doba dnes už mytická, a věru že ty postavy mužů a žen, známých nám z té doby, nepodceňujeme, třeba bychom se byli stali už nepoměrně silnějšími a troufalejšími. My přece jen cítíme dodnes sami, že „tisíc menších obětí přinášet, a to po dlouhou řadu let, je úkol těžší nežli vykonat za hodinu oběť velkou“, jak praví básník.

Ovšem — už ty řady starých bojovníků prořidly, už ti mužové s ženami vymřeli, už jen zde onde žije ještě pamětník, representant oněch zajímavých, poetických dnů. Jmenujeme dnes tu jednoho z těch dosud žijících mužů „drobné práce národní“, Pavla Václava Mnoučka, pražského měšťana a vlastence v českých kruzích pražských dodnes činného a vítaného. Kratičký životopis jeho sdostatek ukáže, jak různa, ano bohata byla činnost našich, třeba prostých, ale „vytrvalých, starých vlastenců“.

Pavel Václav Mnouček narodil se r. 1817. Zachycen záhy bystřinkou probouzejícího se ducha národního, oddal se činnosti vlastenecké a život jeho nesl a nese se dodnes důsledným směrem. Jaká byla hlavně ta činnost vlastenecká v Praze za let třicátých a čtyřicátých, je známo. Zaznamenáváme prostě a třeba jen co pověst, že od Mnoučka vyšla myšlenka na pořádání „českých bálů“, — věc taková přicházívá jaksi sama sebou a při-

čítává se pak osobám různým — tolik ale jisto je, že ve výborských listinách zimních bálů těch, letních pak „besed“ a „výletů vlasteneckých“ nalezáme všude už jmeno Mnoučkovo. Mnouček byl muž neodvislý a propůjčil rád vždycky to své jméno, kdykoliv naproti úřadům a hojným jich šikánám bylo toho potřebí.

Práce vlastenecké pak bylo všude dost. Amerling dal se do prvních pokusů o zdárnější vyučování českých průmyslníků, zařídil pro ně v Klementině nedělní přednášky a Mnouček mu sháněl „posluchačskou kolej“. Arnold pojal myslénku založiti Měšťanskou besedu pražskou, a Mnouček byl hned členem výboru zatímného a stal se ovšem také později často ještě „besedním výborem“; stejně se Mnouček přičiňoval, když pak r. 1863 na Smíchově jednalo se o založení Občanské besedy. Vznikla myslénka zakládati kde jen možno české knihovny, a Mnoučka přitom napadlo, že by se mohly pořídit též na pražských vojenských strážnicích, kterýžto nápad svůj r. 1840 provedl a byl odměněn i pochvalným přípisem úřadním. Vůbec rozdal a rozšířil Mnouček na tisíce knih českých, také do Ameriky prostřednictvím Vojty Náprstka; Amerlinga podporoval při vydávání klasiků a Lučby, Šumavského při Slovníku atd.

R. 1848 vidíme ho jako setníka při 7. praporu národní gardy, jako člena Slovanského sjezdu, jako výbora Slovanské lípy. V letech padesátých byl činným hlavně společně s Mikovcem a prostředkoval při koupi důležité archeologické sbírky pro Museum. R. 1860 byl zvolen do výboru Svatoboru a stal se pak jeho pokladníkem. Přes padesáte let jest už členem Matice české, přes třicet lužické a illyrské (chorvatské), atd. atd.

Je věru radost a je nám opravdovou pružinou pohlédnouti na takového našeho „starého vlastence“!

Žízeň našeho lidu po historickém čtení je známa. Je to jedna z nejkrásnějších vlastností jeho: prohloubávati se do minulosti, posilňovati ducha svého v ní jako v ocelující lázni, nabratи srdeci vždy nové síly, utužovati vědomí i hrdost národní, nabývati stálého poučení, návodů i výstrah z ní. Bohužel nepěstujeme krásnou zálibu svého lidu tak, jak bychom měli a jak by bylo na vše stranný prospěch národní. Naši veršovci spíše si zacházejí k Řekům a Peršanům pro dávno otřelé a tisíckráte „odumlané“ děje, než aby vážili z domácí původní studny; naši povídkáři většinou zdaleka se vyhýbají dějinným podkladům a studiím s nimi spojeným; naši učenci a nakladatelé poměrně jen málokdy přihlasují se s knihou dějepisnou, určenou skutečně pro vnímanou mysl českého lidu a dle toho také rozvrženou a psanou. Posléz uvedené faktum lze si ještě nejsnáz vysvětlit a pochopit. Jeť potřebí mnohých šťastných okolností, mnoho- a mnoholeté přípravy, bohatých různých vědomostí, nekonečné píle, četných obětí, rozhodného nadání a také pevné mravní povahy, aby se vyvinul národu pravý *historik*. Nemáme mnoho takových, třebaže nám jich během posledních asi dvaceti let vyzrálo přece několik; mezi těmi mladými, plnou pracovní silou se honosícími zaujímá Dr prof. Antonín Rezek místo přední.

Pravíme to jako čtenářové. Nevyjde Rezkův článek, abychom po něm ochotně nesáhli. Nemáme v knihovničce své Rezkova spisu, abychom jej nepovažovali za nutné, neodstranitelné „číslo“ své sbírky, které nás již neopustí. Jeho sloh je jasný. Jeho vypravování má jistý temperament. Přitom dobře cítíme, že Rezek k té „knize se sedmi pečetěmi“, kterouž nazýváme historií, přikročuje opravdově, opatrně, aby knihu sice dokořán otevřel, pečetě však neporušeně zachoval. Čtenář cítí,

že spisovatel dokonal boj s předsudky, ať již vědeckými nebo časovými, než zasedl k vypravování.

To vyžaduje nepochybně výše. A že Rezek té výše dosahuje a naše čtenářská důvěra je oprávněna, dokazují do sta jdoucí pochvalné hlasy, jež o Rezkově činnosti ozvaly se z úst vědců. Nalezají se ve všech kritických časopisech a zazněly už ve všech vzdělaných jazycích. Poukazujeme zde ku dvěma, obzvláště význačným; k cízimu jednomu a druhému domácímu. V *Kronesově* Handbuchu a Grundrissu jest asi na dvaceti místech vzpomenuto pochvalně Rezkových prací; a to se stalo již r. 1881 a teprve *po té době* vydal Rezek největší svá díla! V *Tomkově* Dějepise Prahy, při kterém Rezek po 12 let byl vědeckým spolupracovníkem, čteme pak v předmluvě IV. dílu: „Získal jsem sobě hlavně výtečného pomocníka při sbírání zřídel a jiných prácech přípravných, Dra Antonína Rezka, jehož vynasnažením bylo mi už rychlejší dokonání tohoto díla usnadněno, tím více pak poslouženo sebráním hojně látky k dalšímu pokračování.“

Rezek učinil si úkolem života podati historii novodobého rozvoje českého národa. Vydal již plné čtvrtsto velkých spisů a publikací, nepočítaje na celé sto článků drobnějších v Časopise Českého musea, Osvětě, Athenaeu, Květech, Lumíru, Památkách, Zprávách a pojednáních Učené společnosti, výročních zprávách školských a různých německých a zahraničních časopisech.

Ani větší samostatná díla Rezkova nemůžeme zde všechna vyjmenovati a uvádime jen některá. Z publikací pramenův historických Paměti Mikuláše Dačického (dva svazky, nákladem Matice), Beckovského Poselkyni starých příběhův (3 svazky; přes sto archů a velký literárně historický úvod), Dopisy rodu Hradeckého a Rosenbergského (Archiv český; bude víc než 100 archů a jsou dosud vydány asi $\frac{3}{4}$) a Zápisky Viléma Slavaty z let 1601—1603 (Rozpravy Učené společnosti). Ze spisův ostatních Dějiny prostonárodního hnutí náboženského

v Čechách (od vydání tolerančního patentu), I. díl; Dějiny saského vpádu do Čech a návrat emigrace (1631 až 1632); Dějiny Čech a Moravy za Ferdinanda III. (1637—1648); Děje Čech a Moravy nové doby (1648 až 1890). Dílo posléz uvedené teprve vychází; deset sešitů bude vždy jeden díl, a těch dílů bude 8—10; dosud máme 5 sešitů.

Antonín Rezek narodil se 13. ledna 1853 v Jindřichově Hradci. Universitu absolvoval v Praze roku 1875, roku 1876 promovoval, 1877 složil s úplným vyznamenáním státní zkoušku pro střední školy. Mezitím pracoval v zemském a městském archivu a ještě jako posluchač stal se v březnu 1875 asistentem při muzejním archivu. Konal cesty po archivech v zemi, potom studie archivní ve Vídni, Drážďanech, Mnichově, Vratislavě, Výmaru, Berlíně, Poznani a jinde. R. 1878 habilitoval se z rakouského dějepisu. Poněvadž v Museu na trvalé zapotření nebylo naděje, vstoupil po habilitaci do státní služby, a sice na podzim r. 1878 za suplenta na reálku v Karlíně. Již r. 1879 byl jmenován profesorem skutečným a r. 1880 přišel na I. reálné a vyšší gymnázium ve Spálené ulici. R. 1882 pak stal se mimořádným a konečně r. 1888 rádným profesorem universitním.

PROF. DR AUGUST SEYDLER

Je tomu bezmála dvacet let, co při schůzi, v níž bývali i jsoucí studenti společně jednali o jistou slavnost Akademického čtenářského spolku, rozvinul se následující posstranní rozhovor: „Ti hoši jsou jako srny!“ — „Samá jiskra. Radost pomyslit do budoucnosti!“ — „Ten, co teď mluví, je také básník?“ — „I ba ne! Matematik, astronom.“ — „Zaplať Pánbůh! Těch, kteří hvězdy opěvují, z nich perly na břehu „mlékové řeky“ činí

a končiny nebes květinovými pletenci spojují, máme už tak skoro dost; ale těch, kteří to nebe měří a váží, hvězdy počítají, je sledují a zaznamenávají, po čertech málo!"

Mladý muž, o kterém se tu mluvilo, byl prof. Dr August Seydler, zesnulý před několika teď dny. Předčasně, až příliš předčasně — zemřel stár teprve 41 let! Skutečný to a veliký kapitál duševní, který nám tu zas vyrván!

Již před 20 lety měl August Seydler dobré jméno v kruzích vědeckých, také mimočeských. Stal se velmi záhy asistentem na pražské hvězdárně, zúčastnil se redakce Zpráv jednoty českých matematiků a fysiků (později též redakce Časopisu pro pěstování matematiky a fysiky) a psal hojně a důkladně články pro časopisy přesně vědecké i pro populární, pro publikace různých akademii, učených společností atd.

Jedině jeho přičiněním zřízen byl český ústav astronomický a tím dáno středisko našim vědeckým pracovníkům v matematice a astronomii. Dovedl posluchače své připoutati jak kouzlem přesné vědy, tak přívětivosti svojí osobní, a vychoval nám z nich výborných mužův již celou řadu. Rozumí se samo sebou, že byl Seydler činný členem všech našich spolkův vědeckých, členem České učené společnosti i České akademie věd a umění.

Samostatné literární publikace, jež uveřejnil v jazyce českém, jsou *Rozhledy v oboru mechanických věd* a *Izák Newton*. Hlavním a skutečně velkým jeho dílem však jest jeho Fysika theoretická, jejíž první díl vydán r. 1880, druhý 1885, třetí pak nalezá se ještě v rukopise.

J O S E F J . P I H E R T

Josef J. Pihert, výborný a oblíbený pražský učitel hudební, pilný a známý skladatel český. Chtěli jsme přinésti podobiznu jeho před delším už časem, kdy časopisy

slavily jeho 25letou činnost skladatelskou; přinášíme ji tedy alespoň nyní, používajíce příležitosti, že právě zakončuje se rok školský a s ním také obročí činnosti učitelův a ústavů hudebních. Řekneme ihned, že co učitel zpěvu a piana Pihert skutečně vyniká.

Josef J. Pihert narodil se v Domousicích u Loun a důkladného výcviku hudebního došel v Praze. Byl později ředitelem kúru v Hustopeči, potom v Nymburce, pak po deset let kapelníkem v Senji (Přímoří).

Jeho skladby dospěly už čísla asi 250 a jsou mezi nimi dobré věci pro piano, pro harmonium, varhany i nástroje dechové (tyto k pohřebním pochodům a p.). Složil mnoho zpěvů kostelních a vložek k slavnostem církevním, jakož i velice mnoho půvabných kusů tanečních. Obzvláště však jsou oblíbeny jeho četné skladby pro mužské a smíšené sbory, pak jeho roztomilé Salonní písně. Pihertova Velká praktická škola zpěvu ukazuje nám dobrého pedagoga i dobrého skladatele zároveň.

Vděčni mu zajisté musíme být za jeho drobné, veselé *operety*, jichž od silvestrovského Rinaldo Rinaldini, objevivšího se roku 1868, složeno a po venkově hojně provozováno již asi desatero. Přispívají poctivě k obveselování české mysli i k pěstování společenských styků a jsou podporou zpěváckých spolků našich. Klademe na ně váhu značnou proto, že vůbec doufáme, v budoucnosti že právě lehká opereta česká bude mít svůj mnohý a opravdový triumf.

Jen tak mimochodem podotykáme ještě, že Josef J. Pihert byl také literárně činný. Působil při větších časopisech pražských jako hudební zpravodaj, psal mnoho do České Thalie, Divadelního ochotníka, Besedníka atd.

„Česká chalupa“ na jubilejní výstavě je pořád plna zanícených navštěvovatelův, ukázky lidového umění tamtéž jsou stále obklopeny dychtivými zvědavci, neuplyne měsíce, aby nám knihkupci nezaslali nějaké dílo, které vzrostlo ze studování minulosti nebo přítomnosti prostého lidu českého, Lubor Niederle s Čeněkem Zíbrtem rozesílají právě programy časopisu Český lid, Jan Peisker stará se o uskutečnění zemědělské retrospektivní výstavy české, František Adolf Šubert navrhuje pro rok 1893 velkou národopisnou výstavu českou..., ku podivu: z čeho vychází — a kam cílí všechnen ten „lidový“ ruch, všechna ta čilá, radostná práce!?

Je to kvůli nějaké, dříve nebo nověj teprv upečené vědě? (Mimochodem řečeno: není slova českému uchu protivnějšího nad slovo folkloristika!) Či kvůli tomu, že moderní kultura lidové zjevy vyhlazuje, aby se tedy alespoň ve knihách zachovala jejich paměť? Či snad proto, aby národ náš, došed „úrovně obecné civilisace“, věděl také ještě *pak*, „*co tvořilo* jeho zvláštní podstatu“? Upřímně řečeno: vzal čert všechnu vědu, a vyhlaď nám dobrá nějaká bytost raděj veškeru naši paměť, kdyby měl národ *té své zvláštní podstaty někdy skutečně a úplně pozbýt!* Ne, ne, příčina je bohudík jiná! A sice: *my Čechové začínáme mit samy sebe doopravdy rádi.* Začíná nás zajímat všechno a všechno, co se naši osobnosti týče. Díváme se do českého života jako do zrcadlící se studny, a on ten život nám bude původcem plného sebepoznání, bude studnou, z nížto si vyvážíme život nový, nekonečný.

Ten národ šťasten, jehož mužný věk
prosycen pamětí na svěží mládí vděk;
jenž neztrácí, co měl, ač plodí dál a dále,
a z vlastního se jádra obrozuje stále!

Proto u nás ta láska k vědě lidové! Proto ta obecná všímavost ku každému slovu, jež pronáší některý její povolaný pěstitel!

K nejpovolanějším pak náleží rozhodně Dr Čeněk Zibrt. Je posud zcela mlád, a přece máme od něho již celé desatero odborných spisů. Jakkoli každý z nich má svoji cenu, zejména co materiál k soustavným pracím dalším, dáváme první místo dílu Starodávné výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní, 1889, jež bylo také vyznamenáno cenou Čermákovou. Je to spis velice pěkný, jímž každý český čtenář pročeře se s radostí a v němž Zibrt jeví se nám co střízlivý, přísný badatel, co dobrý systematik i příjemný vypravovatel. Jazyk a sloh Zibrtův působí ryzostí svojí.

Dr Čeněk Zibrt narodil se v Kostelci u Vorlíka 12. října 1864. Po gymnasiálním studiu v Písku a univerzitním studiu v Praze byl r. 1888 na zdejší fakultě filosofické promovován. Pak poslouchal odborné přednášky o kulturní historii na universitách v Mnichově a v Berlíně. Z Berlína pak vydal se na vědeckou cestu do Varšavy a do Petrohradu.

RAIMUND A. SMEKAL

„Krásné! Jako nějaká hračka!“ — „Do salónu by se to mohlo postavit!“ — „Člověk se na to musí mimovolně poušmat!“ — to a podobné pochlebování slyšíš na výstavě u — — parní stříkačky. Firma Raimunda A. Smekala — na Smíchově, . . . „továrna na stříkačky a hasičské náčiní, tkalcovna na hadice . . .“ a nevíme, co všechno ještě tam napsáno jest!

Vybírajícím si teď už, co je kde nejlepšího, volíme a uvádíme tady dnes hned tovary té smíchovské firmy. Řekneme rádi, že máme přitom dnes i některý jiný

ohled. Za prvé je Raimund A. Smekal rodilý Moravan (narodil se v Čechách u Olomouce), nyní nás navštěvují Moravané houfně a mohou si tedy brát ze svého krajana popud, aby hodně troufale se zúčastňovali, až dojde bohdá také na výstavu česko-moravsko-slezskou. A za druhé blíží se už sjezd statných našich jednot hasičských.

Že jsou Smekalovy stříkačky,zejmena parní, elegantního zevnějšku, již jsme konstatovali. Jsou-li stejně účelny a dobrý, nedovedeme jako laikové posoudit. Ale přečtli jsme si, co v té příčině jim veřejně dosvědčilo město Krakov, město Smíchov a sbor dobrovolníků hasičů v Pardubicích. A souhlasná ta, „po mnohých a náležitých zkušenostech věrně podaná svědectví“ praví o Smekalových stříkačkách parních: „Jsou jednoduchy. Veškeré součásti jejich jsou velmi lehce přístupny. Obsluha snadna. Dopodrobna výborná jakost a pečlivá práce; vše vkusné a solidní. Znamenitá konstrukce parního kotlu, takže ani při namahavé práci stroje nepozoruje se valnější úbytek parního tlaku. Stojí pevně, aniž by třeba bylo jakéhokoli zakládání kol. Cena mírná.“ Atd. Smíchovská obec na př. užila takové stříkačky vloni po té povodni k čerpání bahnité vody ze zatopených, hlubokých sklepů; stroj pracoval 300 hodin nepřetržitě za sebou, učinil přitom bezmála 3 000 000 obrátek, vyvrhl obrovské množství 12 000 000 litrů vody a nebylo *nejmenšího* úbytku tlaku.

Že Raimund A. Smekal uznáván ve svém oboru vůbec za autoritu, dokazuje faktum, že týž má bezmála sto zlatých a stříbrných medalií, na výstavě vyvěšených, as polovic tolik diplomův uznání, že je čestným členem neméně než 25 sborů hasičských atd. A dalším, trefným toho důkazem je letos vydaný první díl jeho *Nauky o hasičství* (druhý vyjde r. 1892), o němž spisovatel sám směl říci, „že je to dílo nejen v odborné literatuře naší, nýbrž i v německé literatuře hasičské *svého druhu jediné*“.

Dnes, kdy nabyli jsme vědomí národní své síly, cítíme více a palčivěji než kdykoli předtím jednu velikou, závažnou vadu svoji: nejsme dosti prosáklí historickým sebevědomím, dosti prochvěni historickým ohněm. Toho docílit je dalším úkolem naší literatury, předně ovšem úkolem dějepiscův našich. Schází nám podnes nějaký — abychom tak řekli — „populární Palacký“. „Kniha českých dějin“ pořád ještě není knihou pro český lid, ve které by čital jakoby ve svém „nebeklíči“, kniha, s kterou by se obíral pán nepán, které by rozuměl stejně vzdělaný s nevzdělaným, ku které bychom se utíkali ve chvílích nadobyče radostných, abychom vážili z chyb minulosti včasného napomenutí, i ve chvílích těžkých a zoufalých, abychom se posilnili velkými, hrdinnými vzory. V obojím směru, a to po každé stránce hmotné i mravní, je naše historie studnou nevyčerpatelnou. A přece nám dosud neposkytuje nápoje dostatečně osvěžujícího. Je příčina snad také v tom, že prameny té studny nejsou ještě dosti prozkoumány? — K nejpilnějším a nejobratnějším zkoumatelům našim naleží bez odporu Jaroslav Goll, doktor filosofie, universitní profesor (pro budoucí rok děkan filosofické fakulty). Od Golla možno očekávati *velké dějiny náboženského hnutí v Čechách ve stoletích 15. a 16.*, hlavně však *historii Českých bratří*. V tom směru jde téměř všechn jeho zkum, a četné články, uveřejněné v Časopise Českého musea, směřují svým obsahem k témuž cíli (Bratra Jana Blahoslava spisy historické; Zpráva o českých rukopisech ve Zhořelci; Rokycanova Postila; Jak soudil Luther o Husovi; Petr Chelčický a spisy jeho; O některých spisech bratra Lukáše z Prahy; Jednota bratrská v 15. století; atd.). Asi čtyry díla historická vydal Goll německy a vytknuto mu to veřejnosti českou; český učenec dnes nemá takového docházení více potřebí.

Z jiných Gollových děl českých uvádíme ještě Vypsání o Mistru Jeronýmovi z Prahy; Kronika o Janu Žižkovi (podle rukopisu ve Freiberku nalezeného); Vznik anglického parlamentu; Z dějin obchodu baltického. — Podotýkáme také, že Jaroslav Goll je spolu s Drem Otakarem Hostinským redaktorem Sbírky přednášek a rozprav.

Do literatury vstoupil Goll jako básník lyrik. Jeho verše vynikají vkusnou formou (Básně, 1874; Anthologie české lyriky, 1871).

Narodil se dne 11. července 1846 v Chlumci nad Cidlinou.

ARNOŠT MUKA

Tyto dny jsme měli za příležitosti jubilejní výstavy v Praze dva obzvláště milé hosty; kanovníka Michala Hórnička z Budyšína, prof. Dra Arnošta Muku z Freiberku v Sasku, dva přední lužické spisovatele nynější. Promluvili jsme si s nimi po bratrsku, ohřáli se jejich křišťálovým nadšením, potěšili se jejich neunavující vůlí.

Všímáme sobě Lužičanů příliš málo; ba řekněmež jedním už dechem: všímáme sobě přespříliš málo také samých Čechů ještě četných, žijících v krajích zabraných, dnes pruských. Pronesli jsme se už jednou upřímně na tomto místě, že bychom měli pilněji se poohlížeti po těch svých soukrevencích. Německé moře bije do nás vždy silněji, a bije blíž a blíž, a Lužičané i Čechové tam venku jsou tím roztroušeným vrbovím, které nám chrání naše břehy sypké. Máme ovšem velmi mnoho práce na všech stranách, a to všude, a v politických i jiných poměrech leží, že ani není lze poskytovati účinnější pomoci; ale vždyť oni Lužičané ani nežádají mnoho a přejí si jen trochu lásky a všímavosti! Všímavosti pro svoje namáhavé práce, pro svoje duševní snahy. Jsme dosti zámožní a dosti uvědomělí, abychom jim alespoň něčeho

skýtali. Žádnou naši besedu nebo čtenářský spolek, ani tak mnohého jednotlivce neubije, vydá-li ročně asi dvě zlatky na Łužicu, beletristický měsíčník, a dvě zlatky na Časopis Maćicy serbskeje. Łužica všímá sobě pilně také věcí českých a řeč její je pozornému čtenáři českému dobře srozumitelná; slovem: Łužica je pro nás milé čtení!*)

Redaktorem Łužice jest od prvního její počátku Dr Arnošt Muka. Spisovatel výborný, který by i ve velkém národě stál v první řadě šiku spisovatelského. Opravdový, svědomitý, soudný a obratný. Má pravé, svaté zanícení pro svoji věc, a proto také ubírá se vždy pravou cestou. „Národní uvědomění“ je hlavním, nejpřednějším jeho cílem, a k tomu pracoval hned jako budyšínský a lipský student psanými i litografovanými časopisy, později jako předseda budyšínské Besedy pěstováním společenského života, potom cestováním od obce k obci za účelem sbírání vědeckého materiálu statistického a sbírání národních písni a pověstí, dále jako překladatel i pořadatel divadelních her atd. atd. Od něho je řada dobrých spisů, sepsaných jazykem lužickým, německým i latinským. Uvádíme pouze jeho *velikou mluvnici jazyka dolnolužického* (Historische und vergleichende Laut- und Formenlehre der niederserbschen Sprache), jeho předůležitou *Statistiku hornjo-łužiskich i dolnjo-łužiskich Serbow* s etnografickou mapou obou Lužic (doplňení to i opravení děl Smoleřových a Andreeových), jeho už asi dvacately *sbírky národních písni* (doplňky k monumentálnímu dílu Haupta a Smoleřa, jakého nemáme posud ani my sami), jeho obšírná studia o starém lužickém spisovateli *Abrahamu Frenclu*, jeho namáhavé vydávání spisů výtečného *pěvce Handrije Zejleré* (dosud tři svazky; celkem bude jich pět–šest), atd. Že nemá Muka přitom pranijak na růžích ustláno,

*) Vychází v Budyšíně. Nejlíp abonovati poštou nebo knihkupectvím; listů se slovanskou adresou německá pošta — nedodává.

rozumí se samo sebou. Přesazují ho z místa na místo; z Budyšína musil do Saské Kamenice, z Kamenice do Freiberku — šťastnou další trnitou pouť!

Arnošt Muka narodil se 10. března 1854 ve Velkém Oseku (Wulki Wosyk) u Budyšína, z rodiny selské.

RŮŽENA JESENSKÁ

Je tomu asi pět let, co ve Květech a Světozoru, nejčastěji však v Lumíru objevovati se počaly verše, podepsané anonymem Eva z Hluboké. Básničky zcela krátké, pouhé jen povzdechy, ale písničky dojemné. Všechna rosa mladého jitra leskla se na nich. Nálada sice vždy opravdová, ale nehledaná. Žádná ta moderní přesycenost „krásnými“ obrazy. Slov jen tolik, mnoho-li nejnuttnejší třeba. A bylo na všech těch písňích cítit, že z duše se vyřinuly, protože vyřinout *musely*, — *pravé písne!* Jaké se vynutit ani nedají a jaké i na nejbohatší duši básnickou slétnou snad jen jedenkráte do roka, a to jen pro kratičkou dobu.

Dnes podepisuje se Eva z Hluboké svým pravým jménem Růžena Jesenská a má písni otištěny už celé sbírky. Také ona se trochu sice dostala do přepilné zpěvavosti, dnešního dne u nás tak oblíbené; že ale podržela cit pro nelíčenou pravou píseň, jsou důkazem zas verše její nejnovější, povstalé na cestách, v lúně tichých Alp a na břehu šumného moře, za zcela nových, povzbuzujících dojmů.

Jesenská narodila se 17. června 1863 na Smíchově. Absolvovala ústav učitelek v Praze, působila na obecných školách v Mladé Boleslaví a v Praze a vyučuje od roku 1886 na měšťanské škole malostranské.

Nejprve psala verše pro mládež. Ve směru tom je spis její *Pohádky veršem*, vydaný Josefem Richardem Vilím-

kem a obsahující šestnácte pěkných povídek, skutečným obohacením literatury, určené pro českou naši mládež. Přísným, ano nejpřísnějším požadavkům estetickým vyhovují pak její lyrické sbírky *Úsměvy* (Poetické besedy, 1889) a *Okamžiky* (vydané letos u Františka Šimáčka). Anthologie české najdou v nich mnohou perlu.

EMANUEL S. PETR

V tom pohnutém dramatu, jež nazýváme „jubilejní výstavou českou“, hrají Petrovy velké varhany úlohu osobitou. Každý je zná, každý byl jimi rozechvěn. Udaly nám při zahájení výstavy tón základní, majestátní, dojemný, posud duši naši prochvívající, označovaly pak svým mocným hlasem každý moment vynikající svou váhou, a ve chvíli, kdy výstava dožije, vyzní veškerý pestrý náš cit zase ve velebně hučivých ténech jejich.

Obdržely na výstavě místa nejpřednějšího; nad hlavním vchodem, v středu Průmyslového paláce. Varhanám dává se arcí všude a vždycky místo povznešené: je to po jich zvukovém charakteru, a pak proto, že jsou prý „nástrojem královským“. Pamatujete se ještě na tu rozkošnou arabesku Griffonovu z r. 1889 — přeloženou tenkráte tuším pro Lumír —, v níž se hádají harfa s varhanami o titul „královský“? Těžko tu být soudcem. —

Ale tolik je jist, že varhany Petrovy obzvláštního vyznamenání *zasluhují*. Varhanářství české je vůbec na výstavě zastoupeno znamenitými výrobky: mistři *Vanický* v Třebechovicích, *Rejna et Černý* v Praze, *Mölzer* v Kutné Hoře postavili tu díla skutečně dokonalá. Odborná kritika je rozhodnými slovy chválí, organisté jsou při nich u vytržení. Přední místo dávají však varhanám Petrovým, „jež jsou zvuku imposantně mohutného, překvapujíc jasného a skutečně slavnostního“.

Emanuel S. Petr, usedlý a činný teď v Praze, je rodem z Dobrušky, kde otec jeho byl řídícím učitelem. Jako dělník pracoval u pražských varhanářů Schiffnera a Eisenhuta; později odebral se do Němec. Navrátil se, pracoval již samostatně; zápas jeho byl přitom dosti krutý — byl Petr pracovník jen chudý —, ale přece poměrně záhy se vyšinul tak, že jméno jeho známo dnes po celém Rakousku a také za hranicemi. Z dílny Petrovy vyšlo již na půl sta nových strojů.

540. IGNACY JAN PADEREWSKI

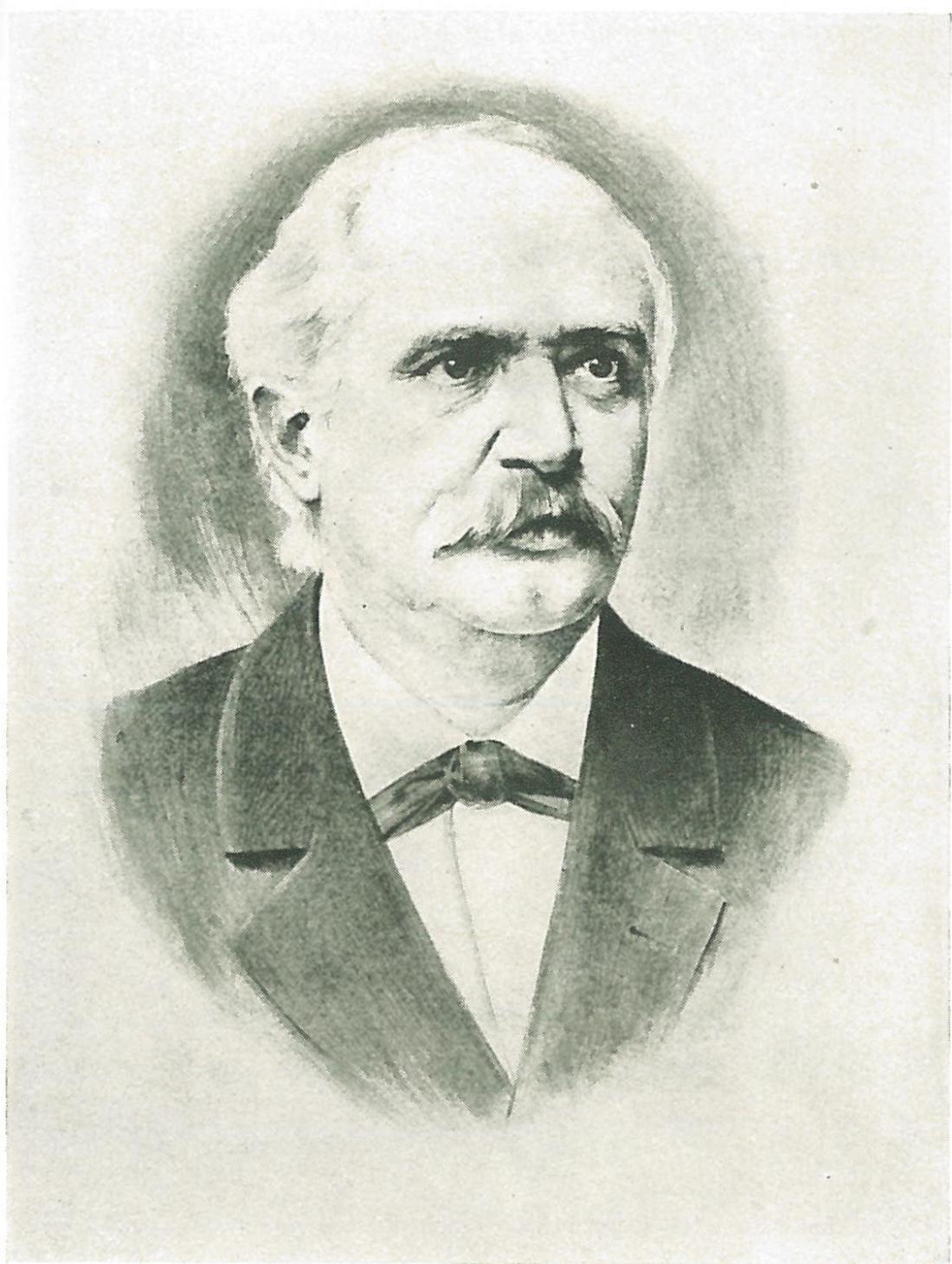
541. KAREL ŠKRETA

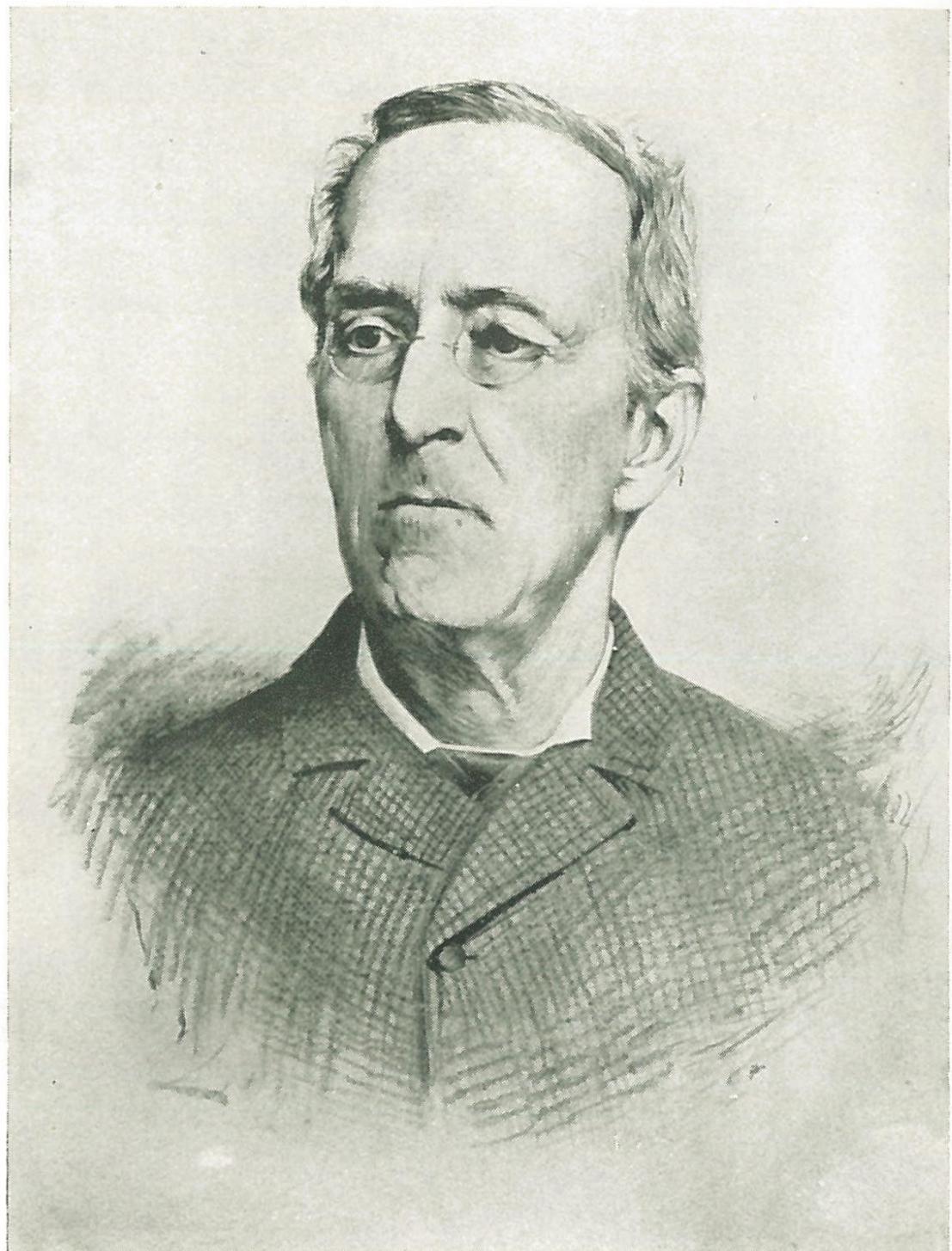
542. FRANTIŠEK LEVSTIK

543. JINDŘICH KÁAN Z ALBESTU

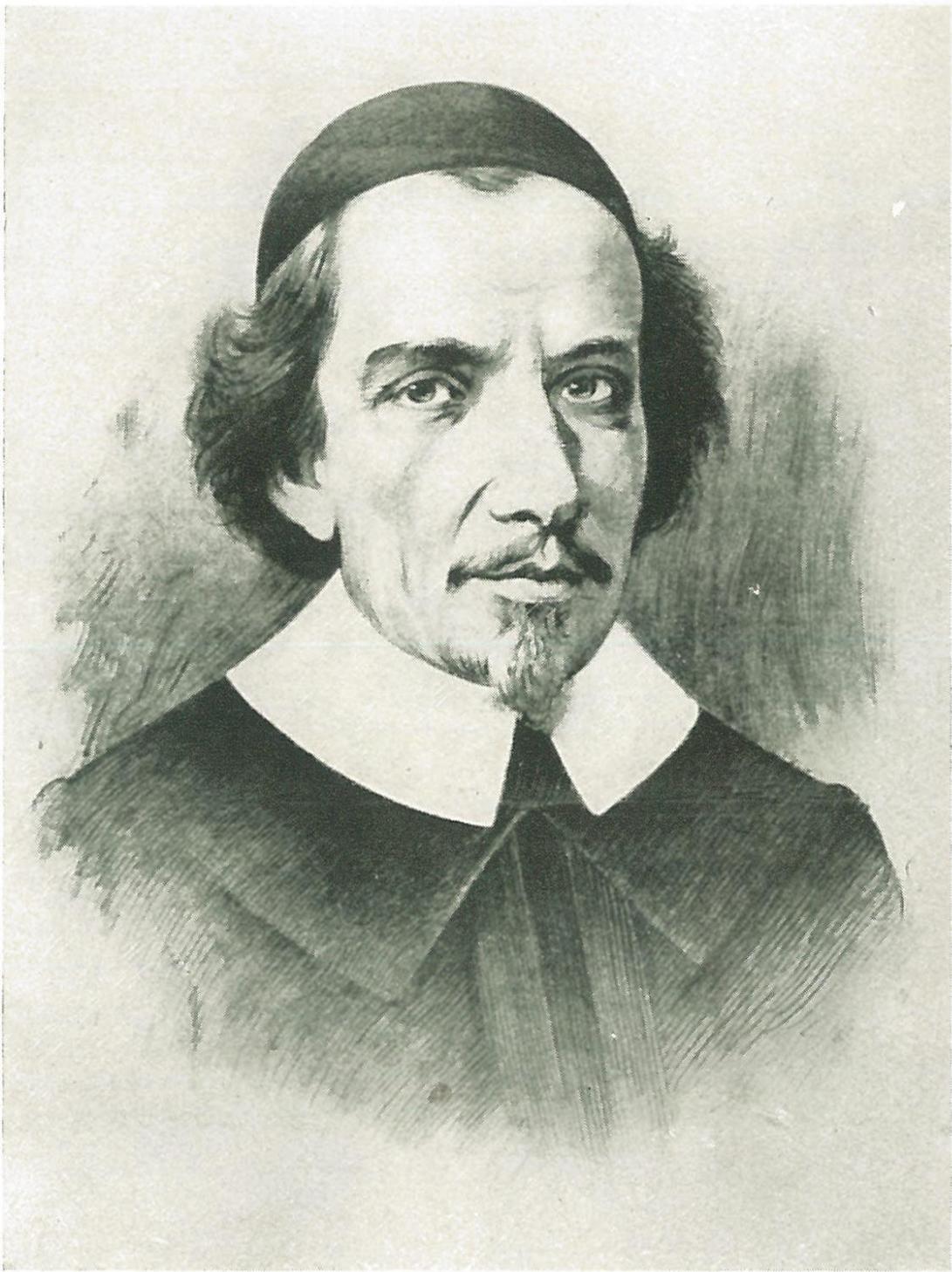
544. FRANTIŠEK FÁČEK

545. P E T R M I L O S L A V V E S E L S K ĺ

546. BOHUMIL BENONI

547. JAN TOMÁŠ PEŠINA Z ČECHORODU

548. E M A N U E L C H V Á L A

549. PETR JAN PRANTL

550. TARAS HRYHOROVIČ ŠEVČENKO

551. VLADISLAV FLORJANSKI

552. IGNÁC VÍTEČEK

553. ŠIMON LOMNICKÝ Z BUDČE

554. DR ZIKMUND WINTER

555. F E R D I N A N D H U L E K

556. CHARLES STEWART PARNELL

557. DR VLADISLAV ŠÍR

558. DR KAREL HOUŠKA

559. V I L Í K H E Š

560. ANTONÍN H. SOKOL

561. JAN ŠUBIĆ

562. M E D. DR ANNA BAYEROVA

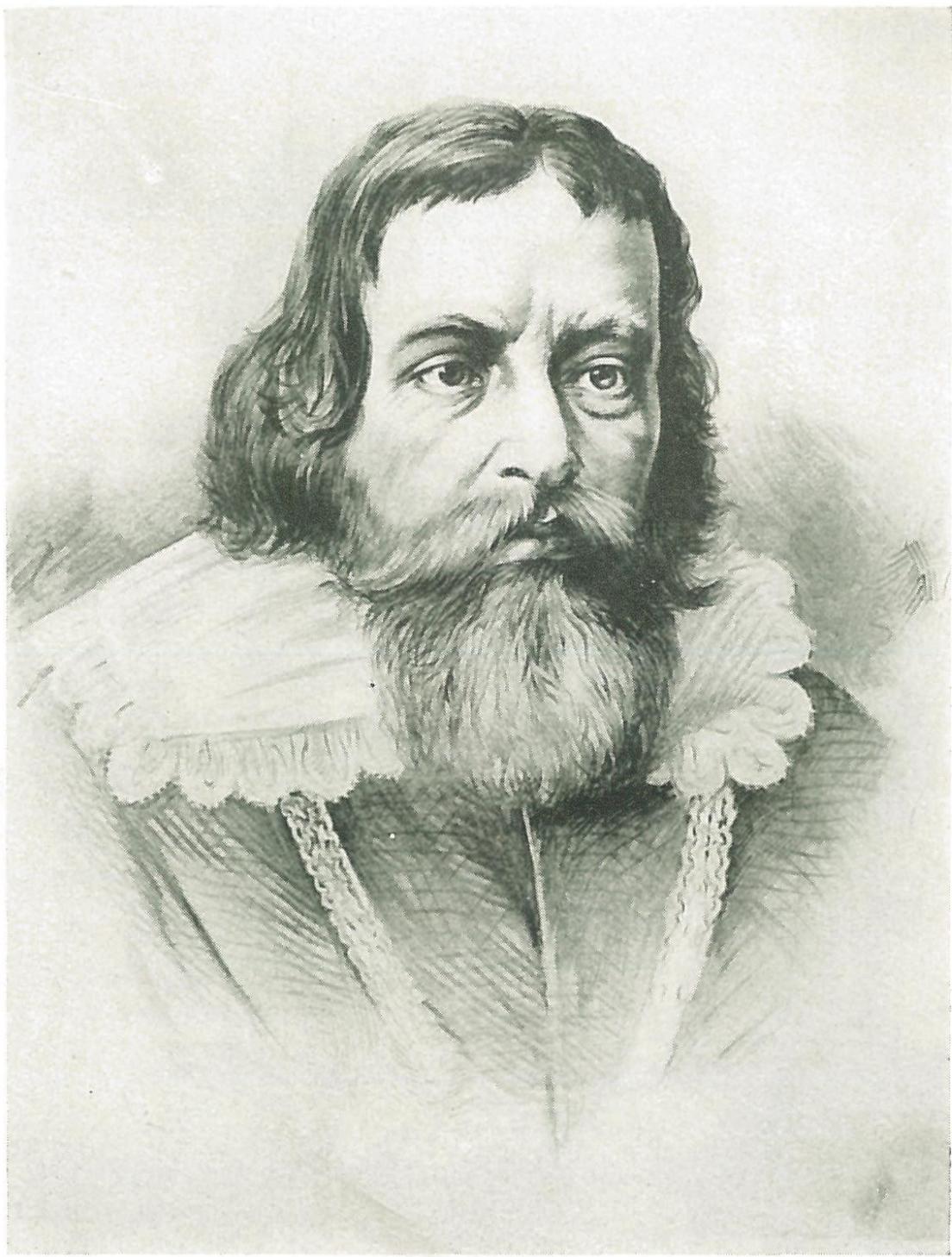
563. VINCENC VÁVRA HAŠTALSKÝ

564. JANKO JURKOVIĆ

565. JOSEF KOUNICKÝ

566. J A N M A R E K

567. LUDMILA ŠIMÁČKOVÁ

568. VIKTOR OLIVA

569. J A N S T Ö H R

570. J A K U B M A L Y

571. DR JAN K. DVORÁČEK

572. EDUARD JELÍNEK

573. AUGUSTIN BERGER, ZDENKA ŠTEMBEROVA,
MARIE ZIEGLEROVA, FRANTIŠKA ZE SCHÖPFŮ

574. VINCENC PRASEK

575. ČENĚK MELICHÁREK

576. ANTONÍN KONSTANTIN VITÁK

577. DR JAN KOZÁNEK

578. DR JAROSLAV HLAVA

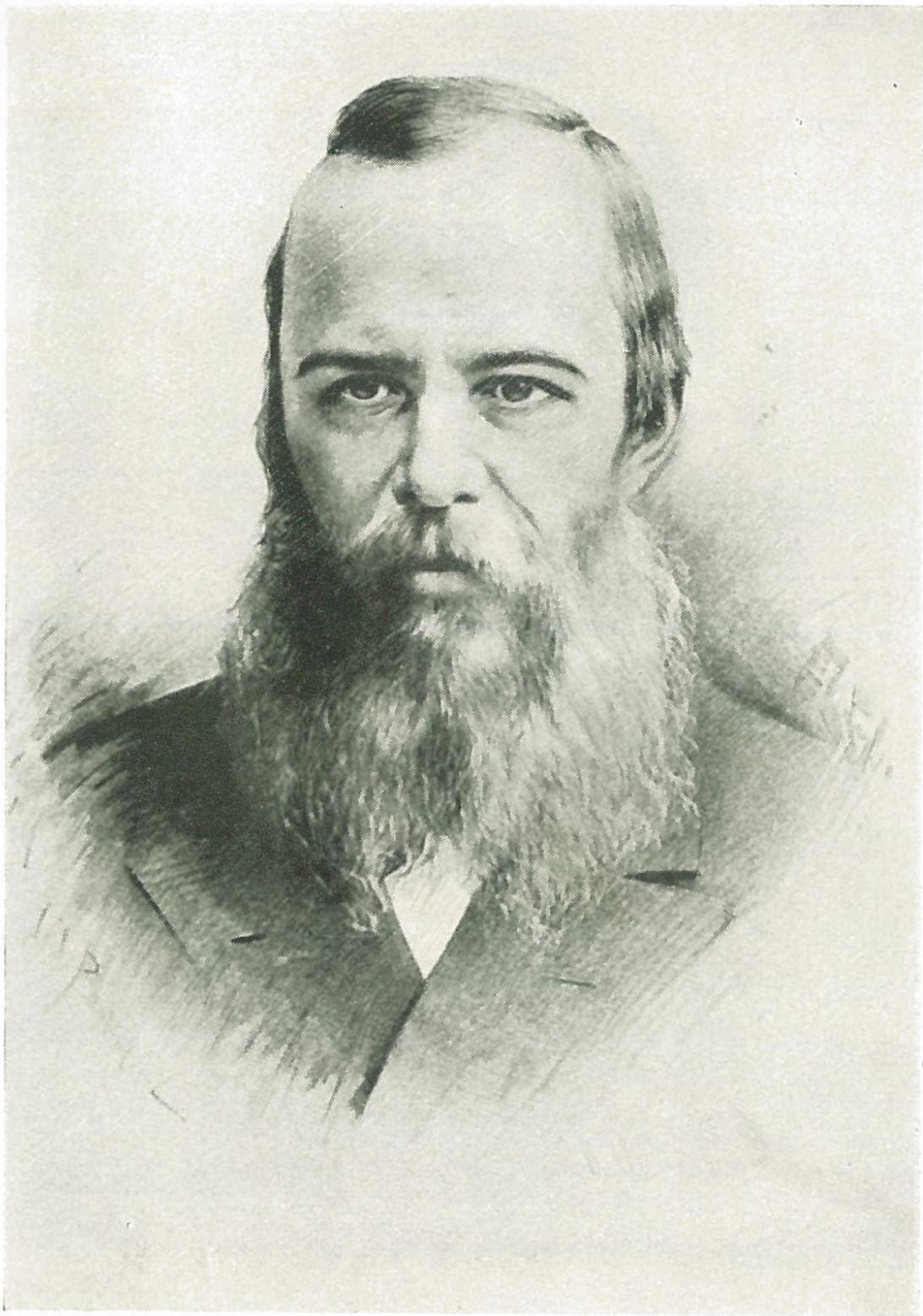
579. E M A N U E L B O Z D Ě C H

580. KAREL WEIS

581. DR JOSEF KONSTANTIN JIREČEK

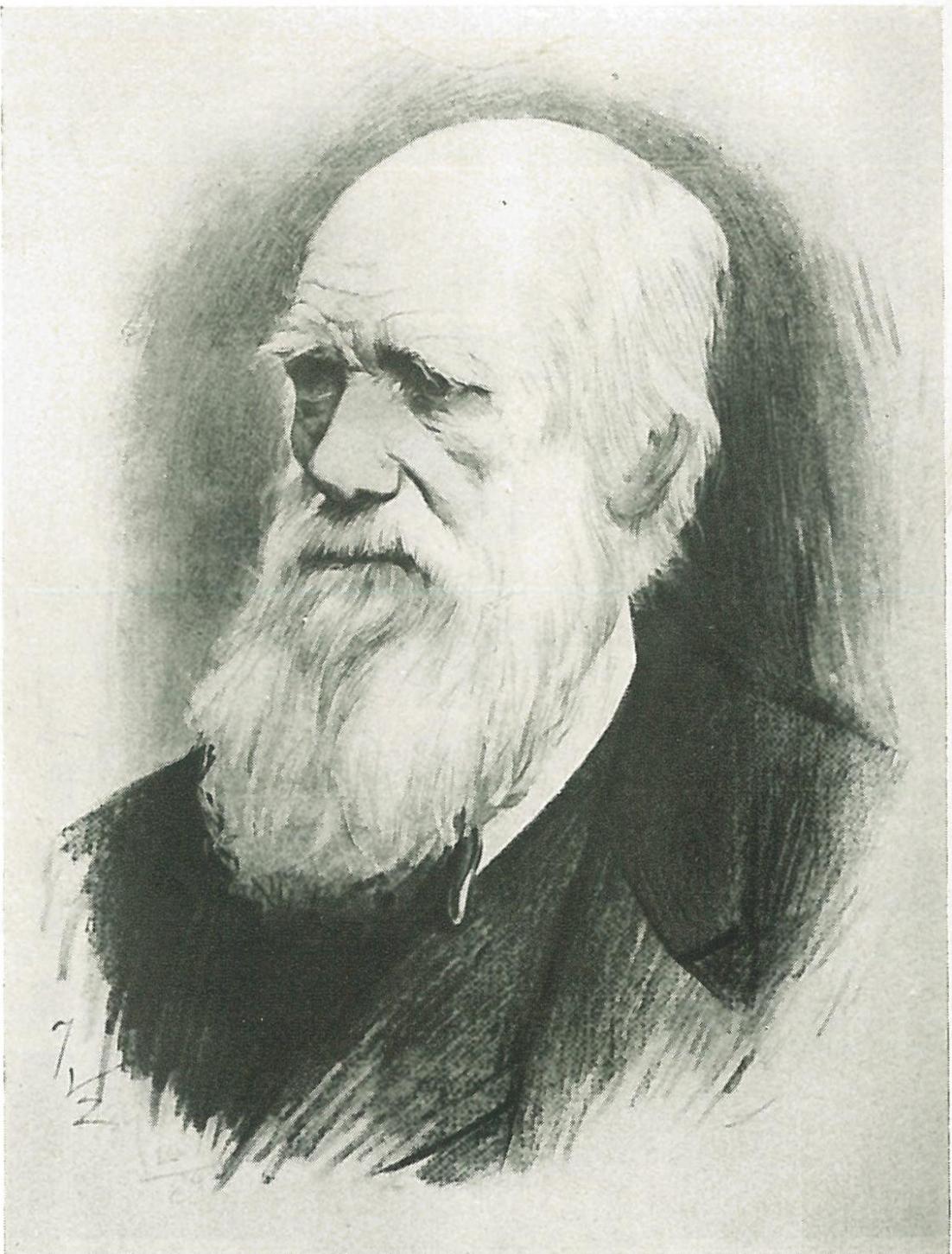
502. F E D O R M I C H A J L O V I Č D O S T O J E V S K Ý

583. FRANTIŠEK NERUDA

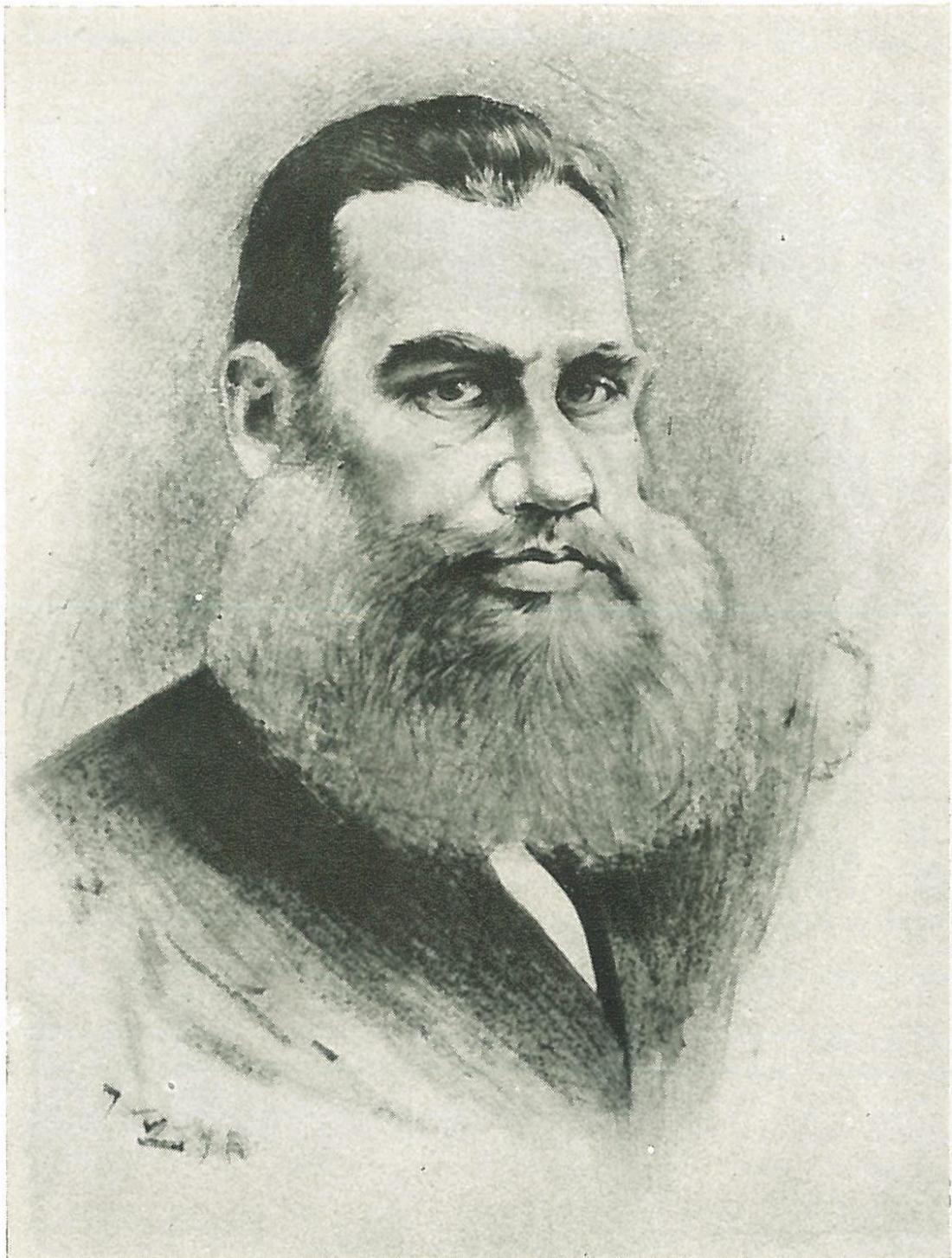
584. VINCENÇ D. BÍBA

585. CHARLES DARWIN

586. BERTA FOERSTEROVÁ,
ROZENÁ LAUTEREROVÁ

587. L E V T O L S T O J

588. JAN FERDINAND BROKOV

589. DR JIŘÍ PRAŽÁK

590. HRABĚ JOSEF EMANUEL CANAL

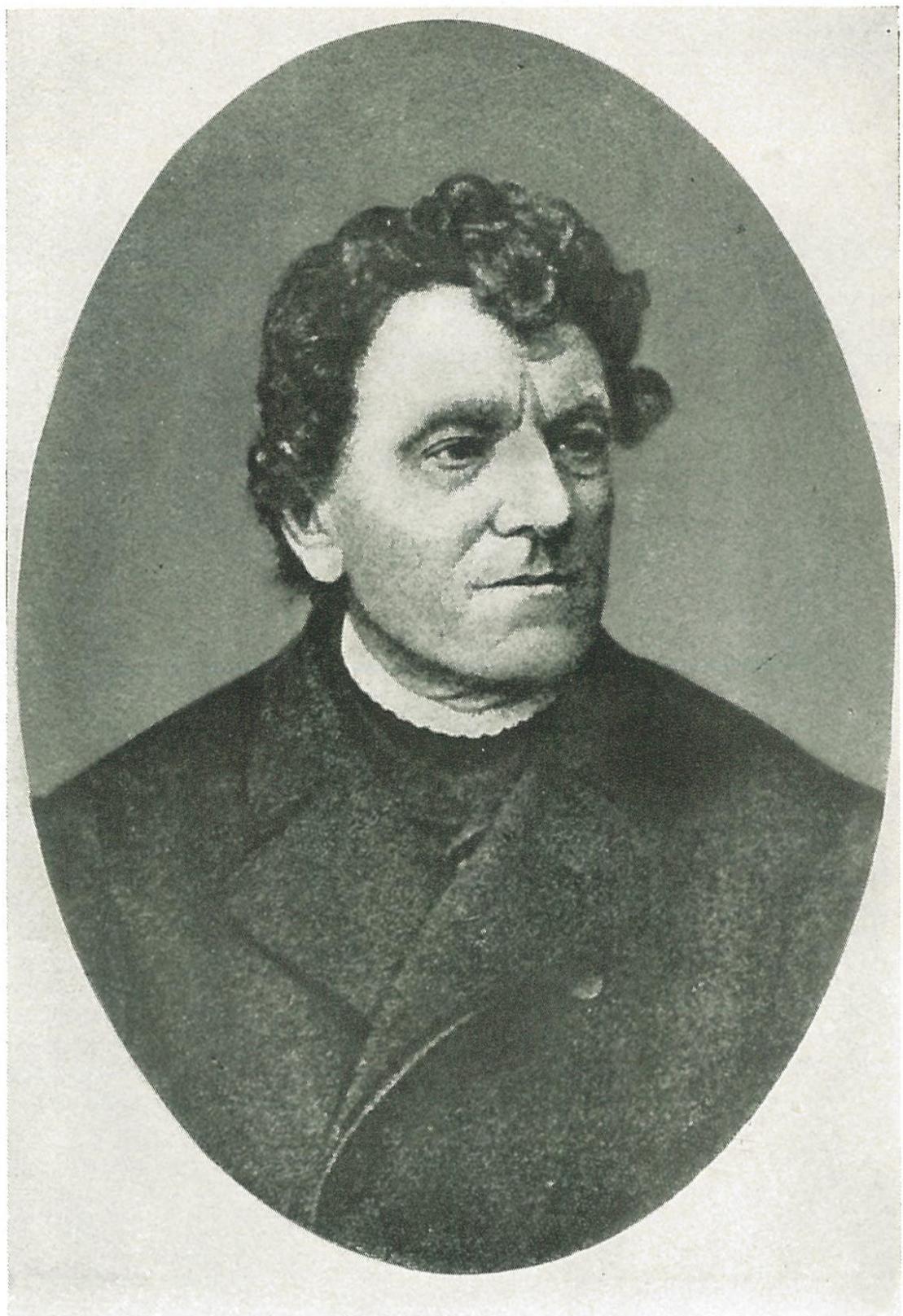
591. JOSEF ALOIS TICHÁČEK

592. JUDR FRANTIŠEK ČÍŽEK

593. BEDŘICH LADISLAV LAŠEK

594. JOSEF BOLESLAV PODSTRÁNSKÝ

595. F R A N T I Š E K S Y Ř Í N E K

596. JIRÍ BENDA

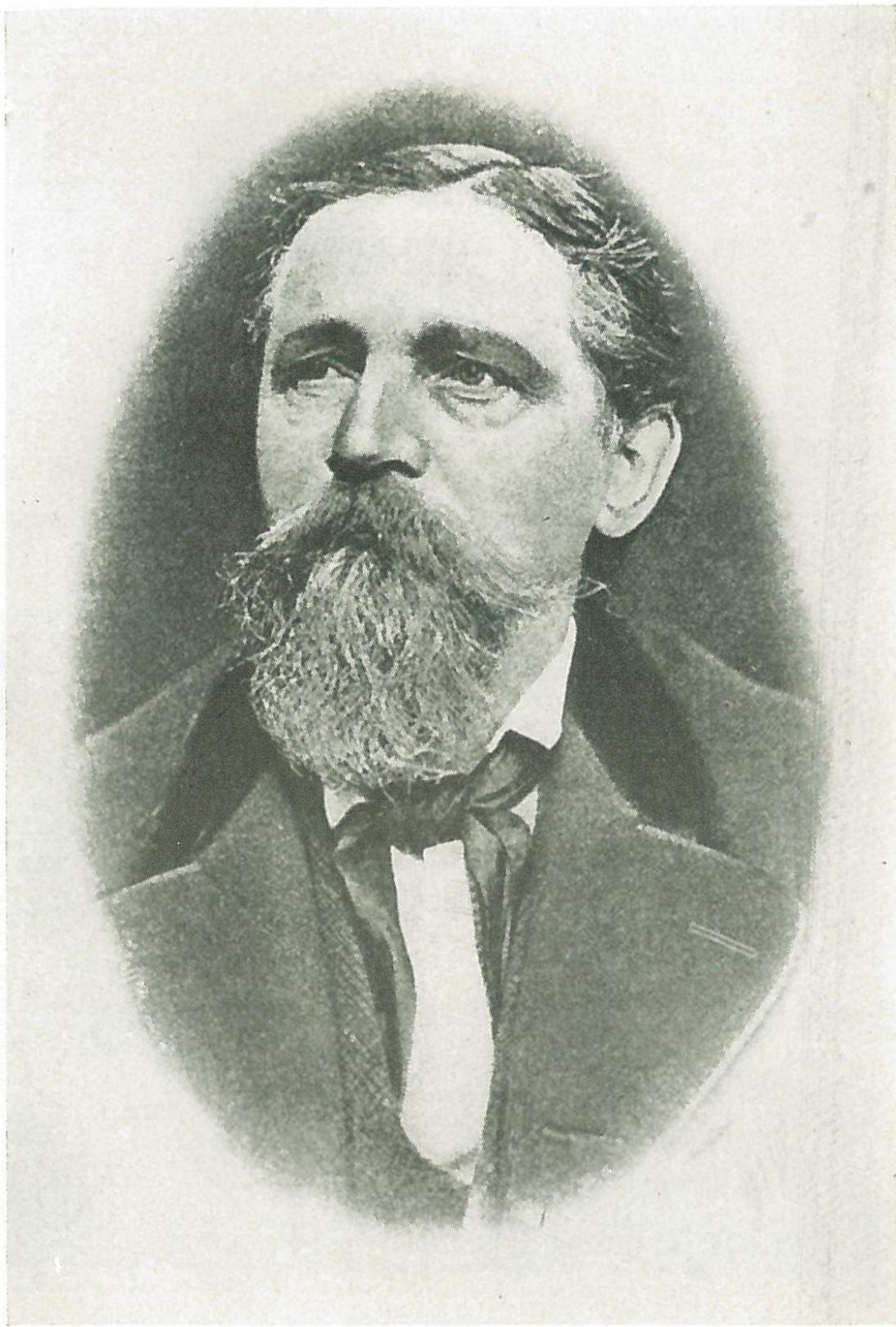
597. VÁCLAV HOLLAR

598. J A N L A D I S L A V D U Š E K

599. ČENĚK RYZNER

600. JOSEF MIKULÁŠ BOLESLAVSKÝ

601. JOSEF KLIČKA

602. O T A P I N K A S

603. J A N PÍŠEK

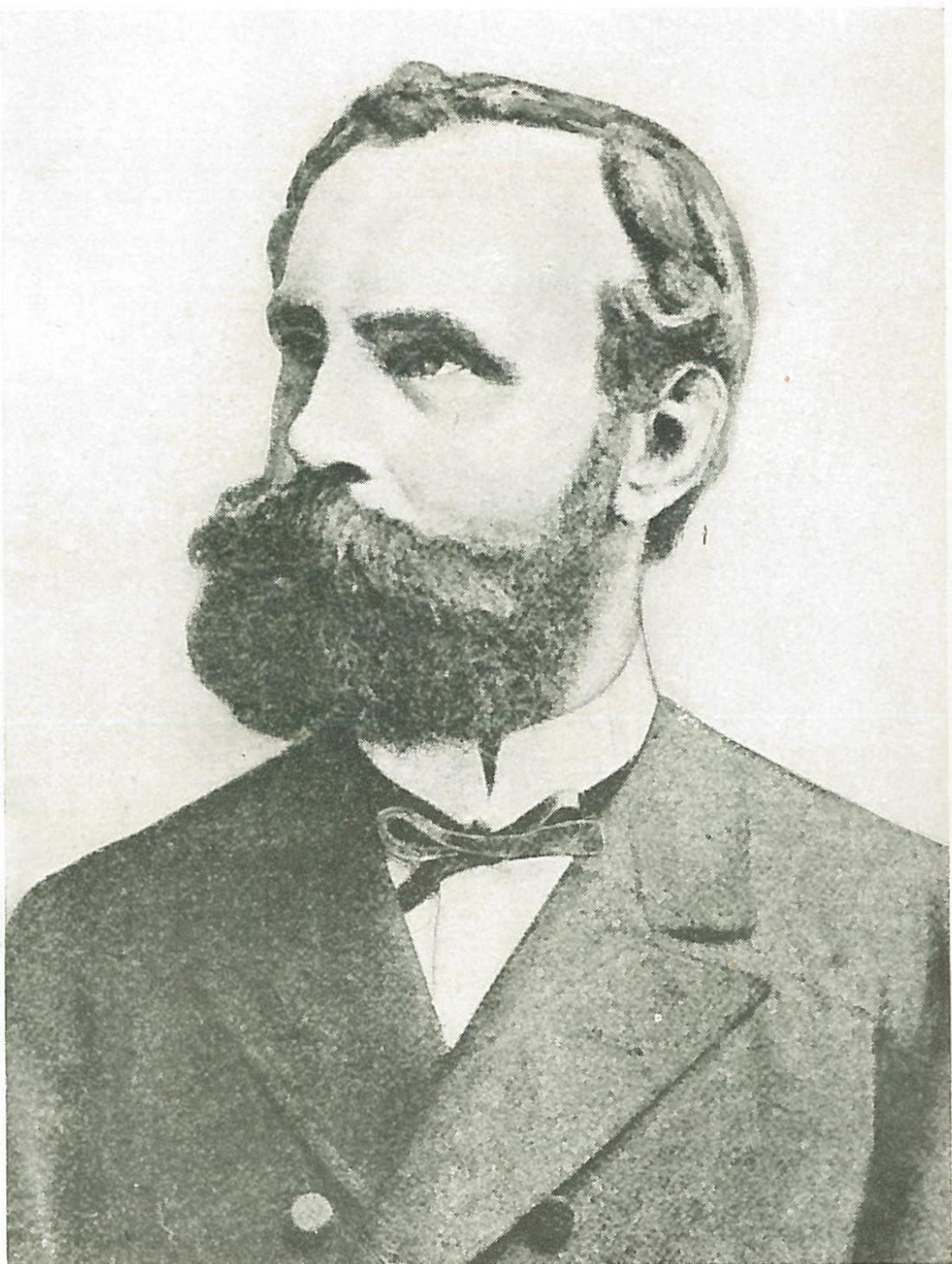
604. DR MORIC BAŠTYŘ

605. FRANTIŠEK HERGESEL
A ANTONÍN PROCHÁZKA

606. SOŇA ŠECHAVCOVÁ

607. DR VÁCLAV ŠTEFKA

608. MARIE NIKOLAJEVNA MUROMCEVA-KLIMENTOVÁ

609. HARRIETA ELISABETH BEECHER-STOWEOVÁ

610. FRANTIŠEK TUMÁŇ

61. DR OTOMAR NOVÁK

612. BEDŘICH MOSER

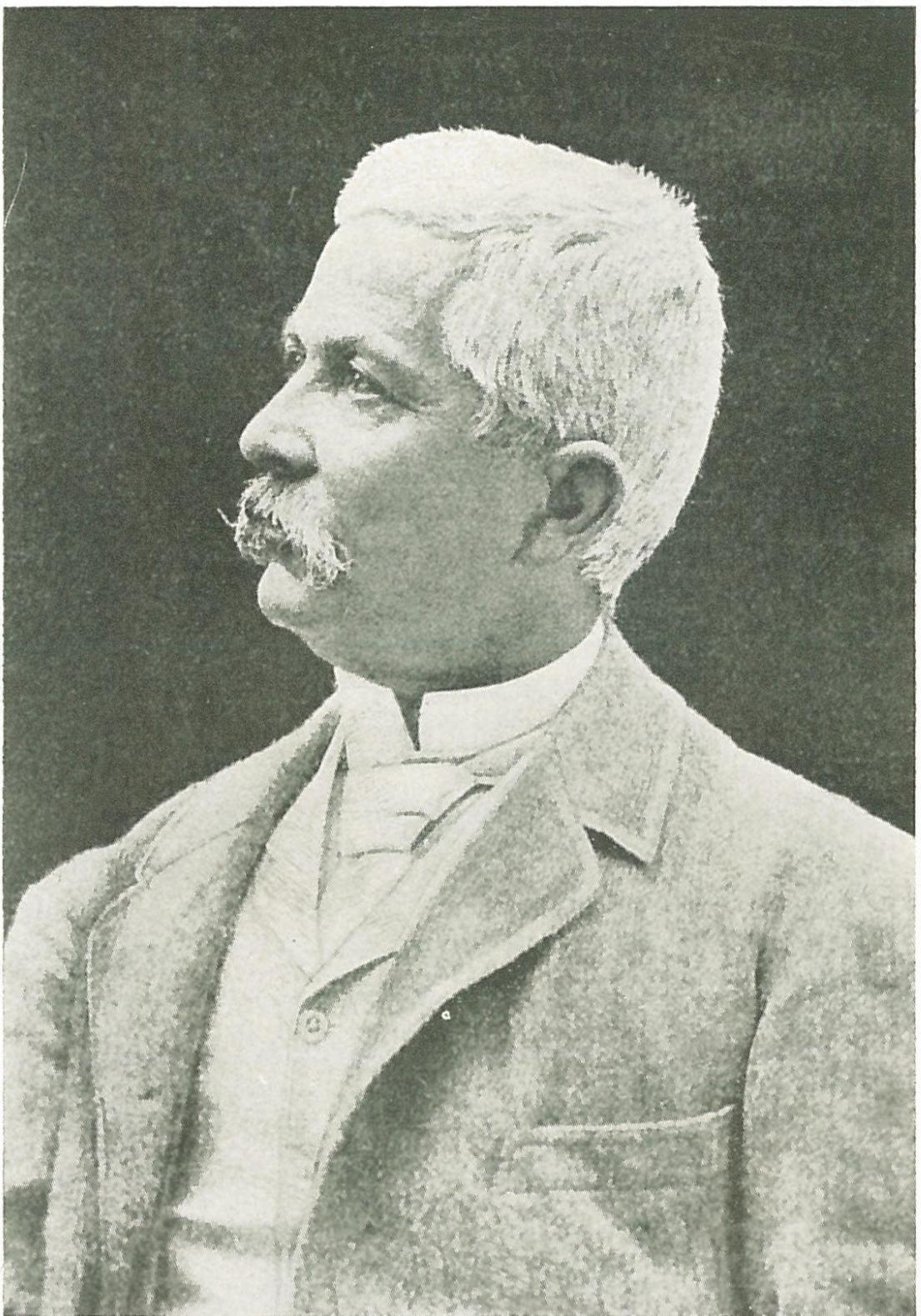
613. ALOIS SEDLÁČEK

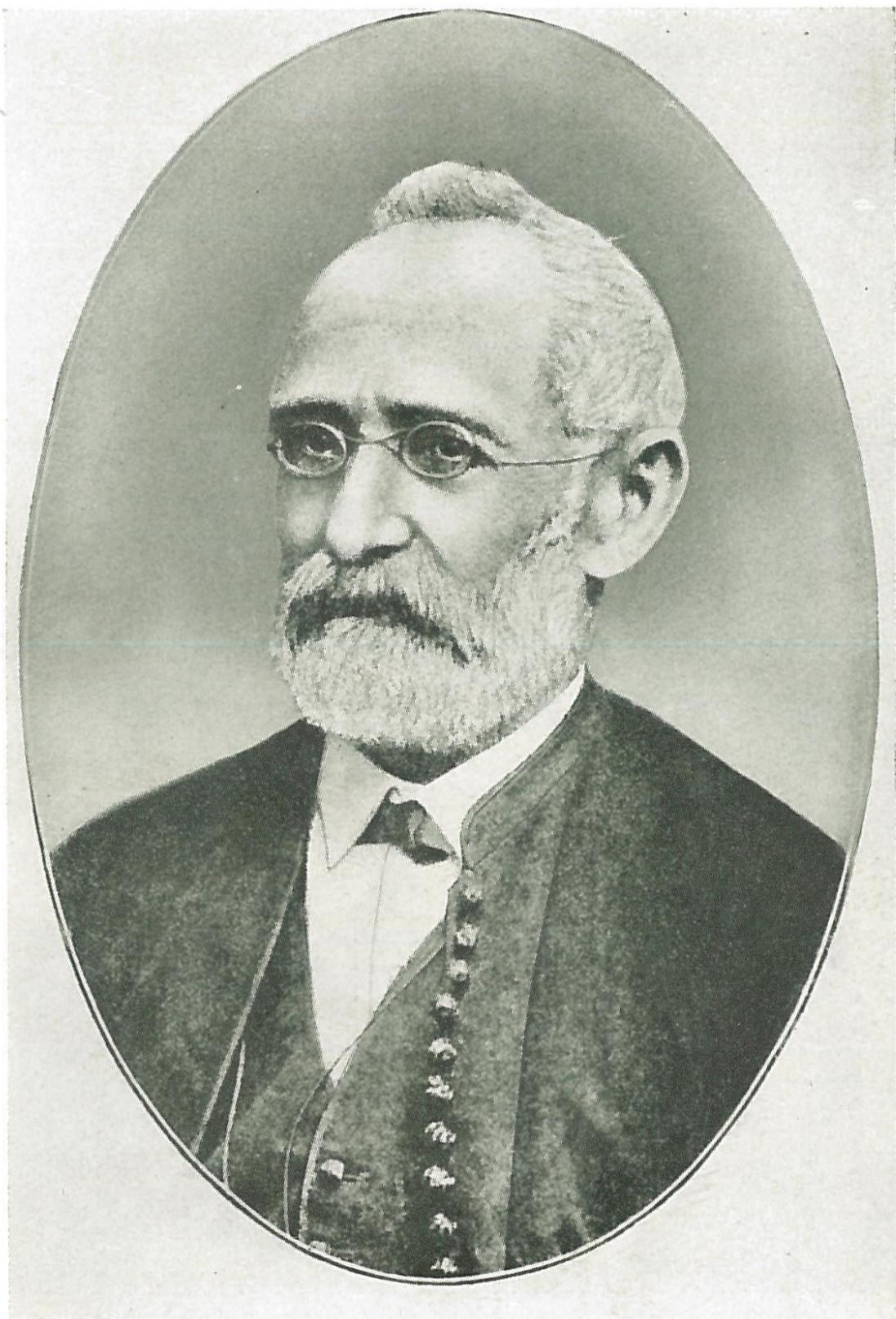
614. JAN ZDENĚK VESELÝ

615. A D A M M I C K I E W I C Z

616. HENRY MORTON STANLEY

617. MATĚJ MIKŠÍČEK

618. VOJTECH LESE TICKY

619. MUDR VLADIMÍR TOMSA

620. DR KAREL KOŘISTKA

621. JOSEF ŠOLÍN

622a. SLOVANŠTÍ POSLÁNCI SLEZŠTÍ
DR ANTONÍN GRUDA

622b. SLOVANŠTÍ POSLANCE SLEZŠTÍ
DR FRANTIŠEK STRATIL

622c. SLOVANŠTÍ POSLÁNCI SLEZŠTÍ
VÁCLAV HRUBÝ

623a. SLOVANŠTÍ POSLÁNCI SLEZŠTÍ
JIŘÍ CIENCIALA

623b. SLOVANŠTÍ POSLÁNCI SLEZŠTÍ
IGNÁC SWIĘŻY

623c. SLOVANŠTÍ POSLANCE SLEZŠTÍ
DR JAN MICHEJDA

624. JOSEF RANK

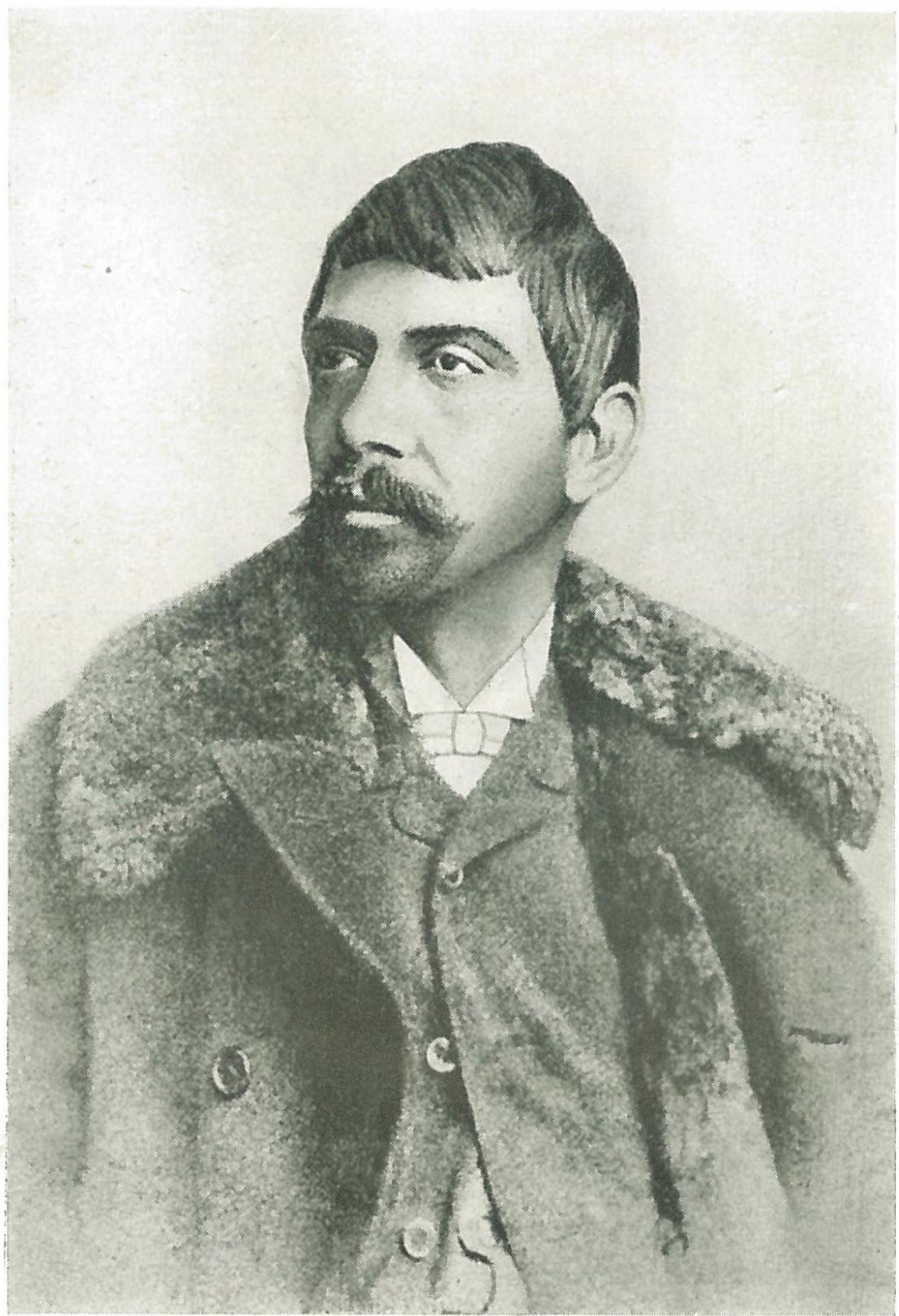
625. VÁCLAV JUDA NOVOTNÝ

626. DR JAN JANDA

627. IVAN MAŽURANIĆ

628. BOHDAN KAMINSKY

629. JAN HERMAN

630. DR FRANTIŠEK SLÁMA

631. KAREL BOHUŠ KOBER

632. DR EMERICH MAIXNER

633. LUDVÍK KUBÁ

634. JOSEF FRANTIŠEK HURDÁLEK

635. ANTONÍN JAROSLAV VRТАТКО

636. PROF. DR KAREL VRBA

637. ALŽBĚTA JOHANNA VESTONIE

638. DR ROBERT KOCH

639. KILIÁN IGNÁC DIENTZENHOFER

640. FRANTIŠEK DVORSKÝ

641. JÁN FRANTIŠEK BECKOVSKÝ

642. JOSEF BOHUSLAV FOERSTER

643. JIŘÍ PODĚBRAD

644. FERDINAND AUGUST HOMOLKA

645. PROKOP DIVIŠ

646. KAREL STECKER

647. BENES KRABICE Z VAITMILE

648. DR HUGO TOMAN

649. DR BOHUSLAV RAYMAN

650. KAREL KNITTL

651. HANA KUBEŠOVÁ

652. ANTONÍN WIEHL

653. JOSEF KUCHAŘ

654. JAN KUPECKÝ

655. JOSEF KRASOSLAV CHMELEN SKÝ

656. HELENA MODRZEJEWSKĀ

657. MARIE RIEGROVÁ

658. BEDŘICH MÜNZBERGER

ÆGIDIUS SADELER ANTVERPENSIS

659. JILJÍ SADELER

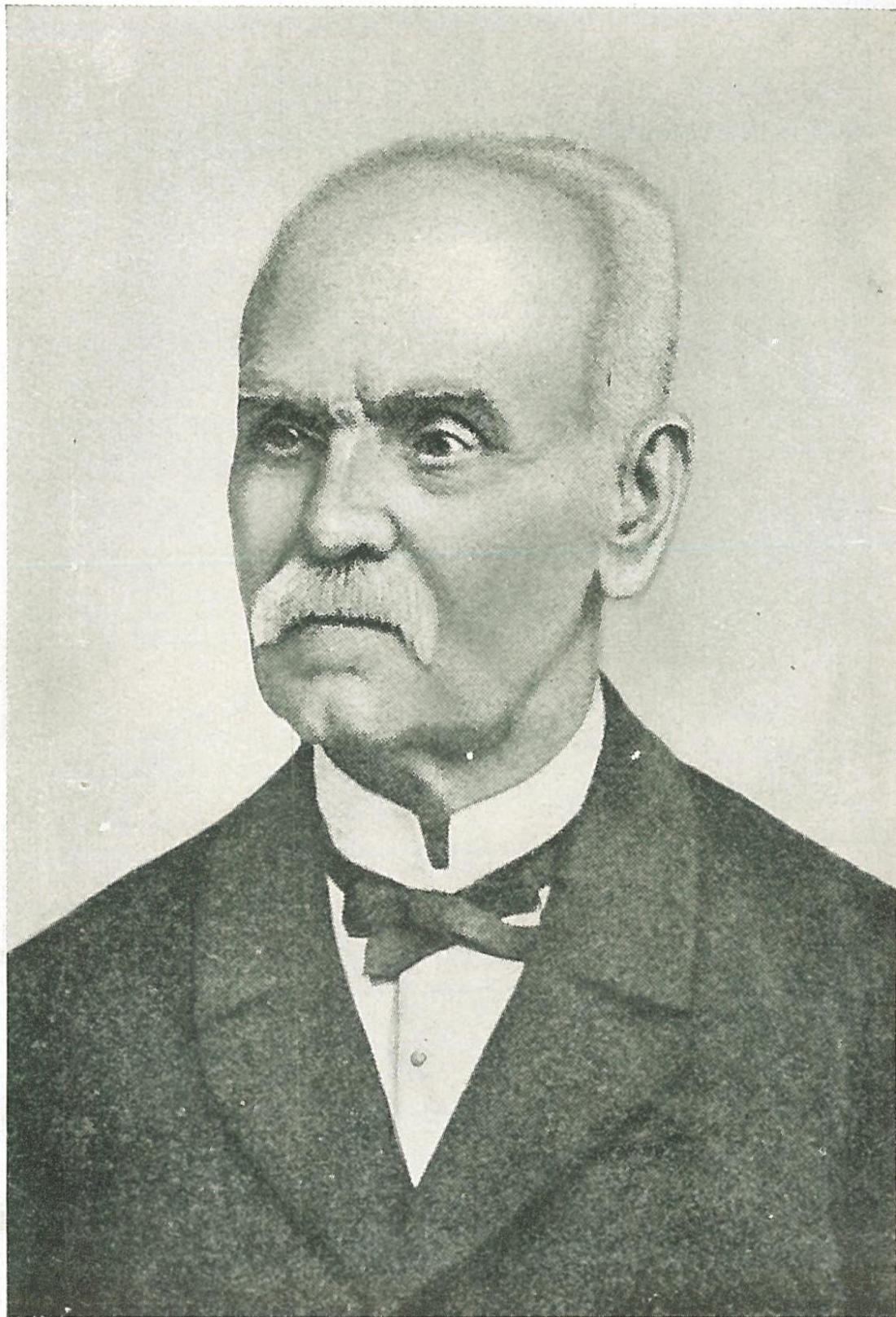
660. KAREL B. DVORÁK

661. EMANUEL VÁVRA

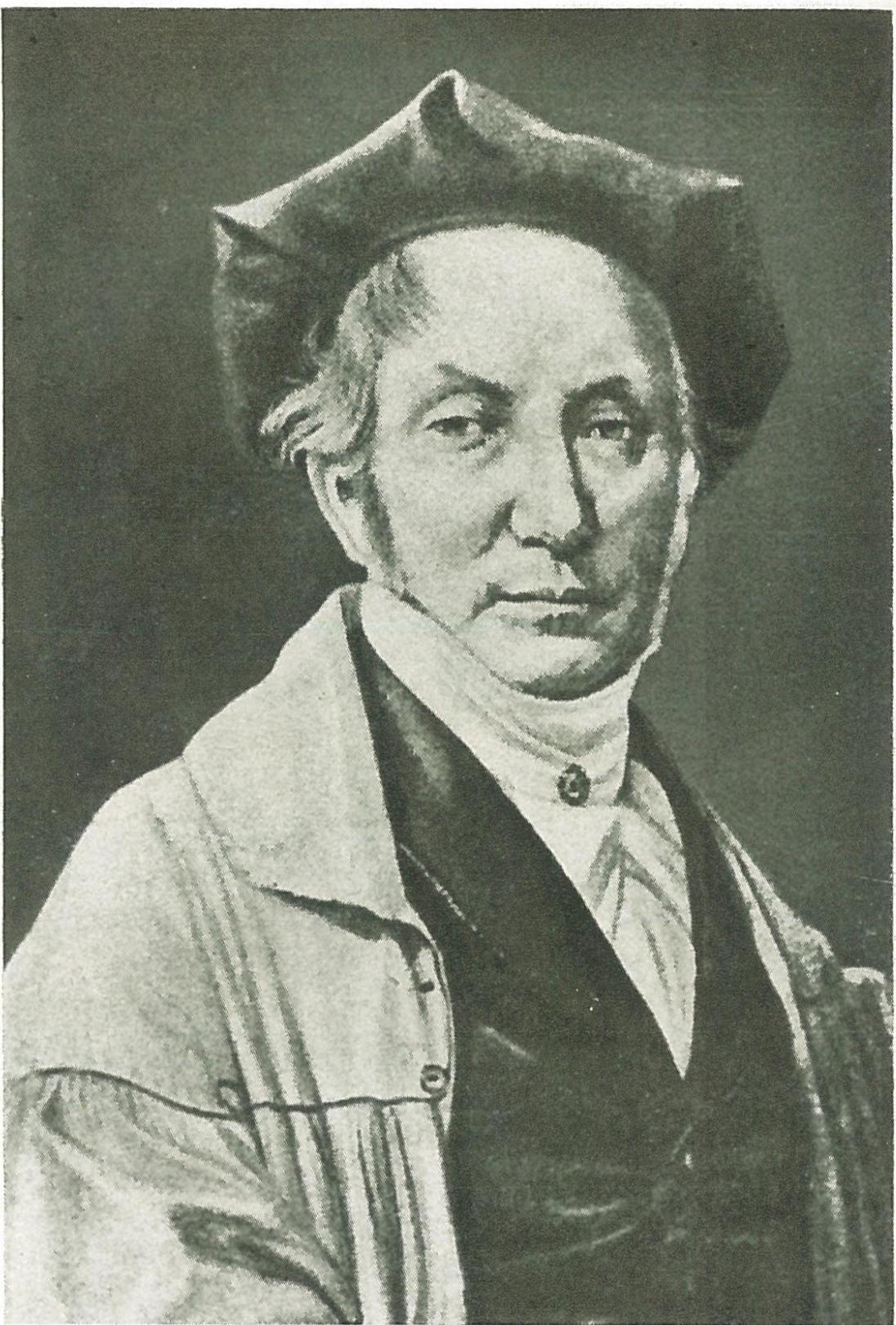
662. KAREL MAX ZEDTWITZ

663. E M A N U E L V A Š Á K

664. VOJTECH VELFLÍK

665. ANTONÍN MACHEK

666. A L O I S J E L E N

667. PAVEL VÁCLAV MNOUČEK

668. ANTONÍN REZEK

669. PROF. DR AUGUST SEYDLER

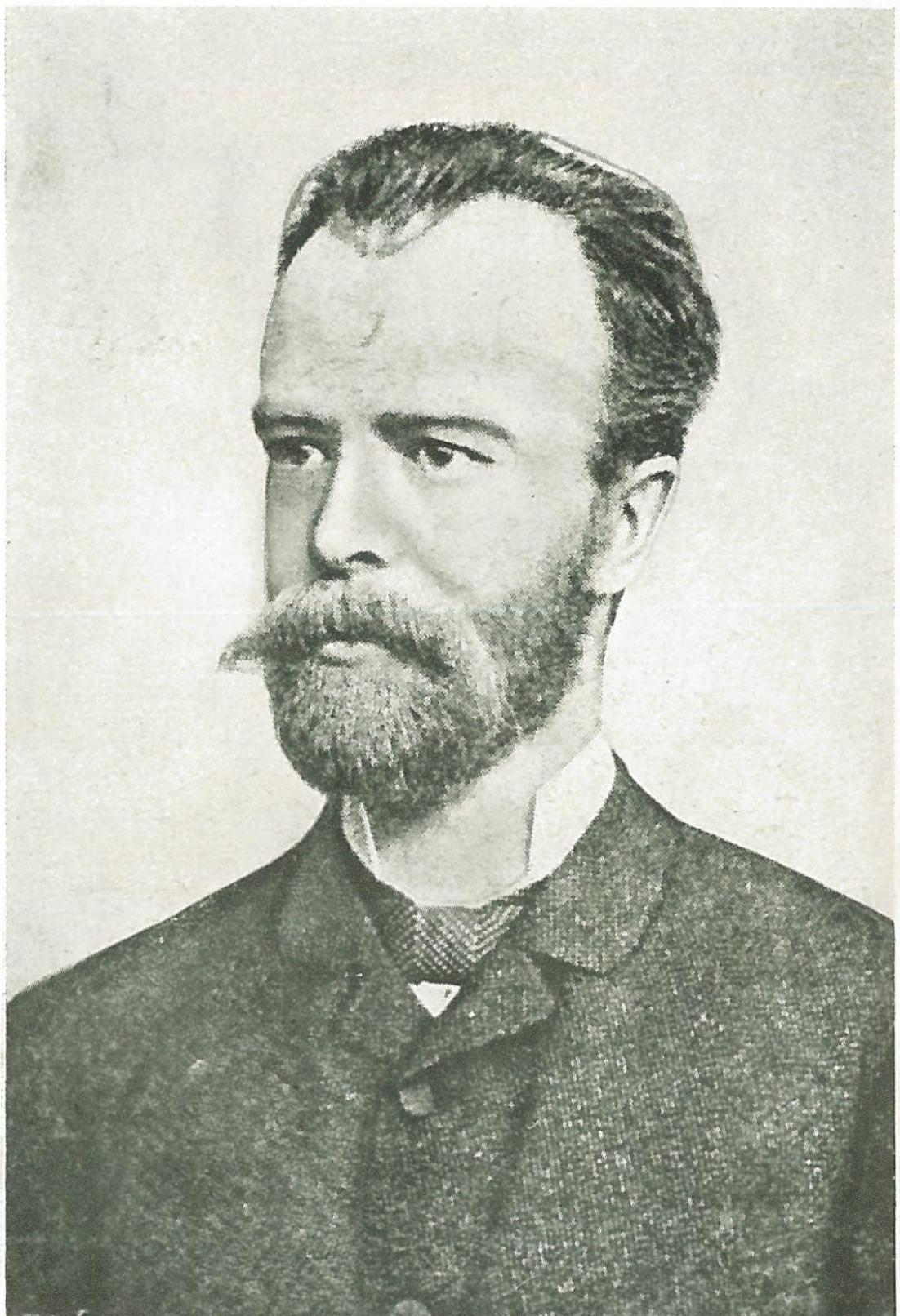
670. JOSEF J. PIHERT

671. DR ČENĚK ZÍBRT

672. RAIMUND A. SMEKAL

673. JAROSLAV GOLL

674. ARNOŠT MUKA

675. RŮŽENA JESENSKÁ

676. EMANUEL S. PETR

EDIČNÍ POZNÁMKY

Tímto čtvrtým svazkem je dokončen soubor „podobiznářských“ příspěvků Jana Nerudy v Humoristických listech.

Jako ve III. svazku Podobizen, tak i tentokrát můžeme na svědectví o autorovi těchto „podobizen“ uvést několik honorářových vyúčtování nakladatelových se spisovatelem. Z června 1890 máme dochován účet Nerudových honorářů za čísla 1, 2, 4–26 z roku 1890, z dubna 1891 účet honorářů z čísel 27 až 52 z roku 1890 a z roku 1891 účet za č. 1–17. Protože pak víme z memoárových prací Josefa R. Vilímka, že Jan Neruda psal podobizny až do svých posledních dnů a že Vilímek nechtěl básníka nahradit někým jiným, ani když byl Jan Neruda těžce nemocen a oznámil svému nakladateli, že pro nejbližší dny nemůže spoléhat na jeho příspěvky, můžeme říci, že autorství všech podobizen z let 1890 a 1891 je u Jana Nerudy zaručeno a stvrzeno dokumenty přímo rázu právního, i kdyby nebyly za dostatečně průkazné pokládány doklady dané rozbořem těchto prací a vnitřní jejich kritikou. V červnovém vyúčtování z r. 1890 není však uvedeno 3. číslo Humoristických listů: tehdy tam nebyla otisklá obvyklá podobizna, nýbrž anonymní politická báseň *Po konferencích — před partajtágem*, doprovoděná celostránkovou karikaturou Karla Krejčíka; autora tohoto příspěvku neznáme. Z r. 1891 je dochována dokonce jedna podobizna Jana Nerudy, *Marie Riegrová*, v básníkově rukopisu. Tento vzácný, téměř ojedinělý autograf básníkovy práce prozaické, uložený dnes v literárním archivu Knihovny Národního muzea v depositu Richarda Morawtze, reprodukujeme v příloze tohoto svazku.

Při jazykové úpravě textu jsme se řídili akademickými edičními zásadami z r. 1947 s přihlédnutím k dosavadním zkušenosťem z vydávání Spisů Jana Nerudy. Je potřebí připomenout, že v příspěvcích Jana Nerudy z těchto posledních let ochabuje básníkova bedlivost v psaní a ověřování cizích i domácích jmen vlastních. Chybný pravopis těchto jmen upravujeme bez poznámky. Uvádíme pouze ty úpravy, kde by mohlo jít ojinou podobu jména. Pišeme Kiehla m. Kiela (9), v Černinách m. v Čerminách (46), Wotzelově m. Vocelově (76), Blodkové m. Plodkové (79), Lautererova m. Lauterova (79), Schellenberga m.

Schullenburga (128), Kotta m. Kotka (144), ve Vlásenicích m. Vlasaticích (148), Bílky m. Bílka (156), v Liběšicích m. Libišicích (170), Schmidta m. Šmídla (181), v Domousicích m. Domaušicích (224).

Kromě oprav zřejmých tiskových chyb provádíme tyto textové úpravy:

- Str. 44: které sepsal... *o humoru* národním m.... *v humoru*...;
70: vedle Karstena Niebuhra m. ...Karstena, Niebuhra;
111: katarů ozubice m. katarů, ozubice;
132: roku 1848 Vlastimil m. roku 1884...;
194: *rozkvašené* duše m. *rozkašené*...;
211: *Le faut faire* grand m. *Je faut faire*,...;
216: obrazy, *tito* němí... vypravovatelé m. *tyto* němí...

K tomuto IV. dílu Podobizen je připojen jmenný rejstřík ke všem čtyřem svazkům. Byl sestaven a zredigován podle pokynů Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Za pomoc při této práci jsem zavázán těmto ústavům a jejich pracovníkům: Knihovně Národního muzea a jejímu literárnímu archivu, hudebnímu a divadelnímu oddělení Národního muzea, Univerzitní knihovně v Praze, Slezskému studijnímu ústavu v Opavě, Archivu Karlovy university a zejména Archivu hlavního města Prahy, Krajskému museu v Plzni, Osvětové besedě v Plzni, mimo to PhDr Em. Nohejlové-Prátové, PhDr Otonu Berkopcovì, PhDr Antonínu Novotnému, Dr Jaroslavu Koláříkovi a Františku Palackému, správci Musea Františka Palackého a Dr Fr. Lad. Riegra.

Miloslav Novotný

VYSVĚTLIVKY

Str.:

- 9: *ruské Podolí* — krajina v západní části Ukrajiny mezi Dněstrem a Bugem; *František (Franz) Kiehl* (1821 až 1885) — německý skladatel, profesor skladby na Vysoké hudební akademii v Berlíně; *Leschetitzki* — Theodor L. (1831—1915), vídeňský pianista a klavírní pedagog polského původu; *lonského roku* — v dubnu 1888 vystoupil Paderewski v Praze na koncertu Soukromého spolku ku podporování chudých (viz Nár. listy 24. dubna 1888);
- 10: *stal se ... předmětem a hlavní osobou... historických povídek, uměleckých novel, divadelních kusů* — na př. povídky Jakuba Arbesa Skretův poslední souboj (z r. 1879, knižně Ve službě umění, 1886), veselohry V. Svobody Karel Skreta, malíř český (z r. 1842, viz Podobizny II, 224, III, 352) a opery Karla Bendla Karel Skréta (z r. 1883), napsané na libreto Elišky Krásnohorské; *v Týnské ulici u Černého jelena* — proti presbyteri Týnského chrámu čp. 628, původní podoba domu je vyobrazena ve Světozoru 1869, str. 56; *Bononie* — město Bologna v Italii;
- 11: *Schilderbent* — spolek římských sochařů a malířů původu zejména nizozemského, francouzského a německého; *Espadron* — espadrone, italský široký obouruční meč, končíř; *dokázal mistrovství... obrazem na hlavní oltář ve chrámě Týnském* — obrazem Nanebevzetí Panny Marie; *galerie hraběte Nostice* — v paláci Nostickém na Malé Straně na Maltézském náměstí; *sbírka černinská* — tehdy v Jindřichově Hradci a ve Vídni; *belvederská ve Vídni* — Belveder, tehdejší císařská obrazárna;
- 12: *Vezmi do ruky Erbena* — Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských, vydané Karlem Jaromírem Erbenem r. 1869; *nejdůmyslnější... pověsti jsou slovinské* — viz vydání Jiřího Horáka (Slovanské pohádky, 1940, str. 328), kde je vypočteno 13 slovinských bájí sbírky Erbenovy; *nejkrásnější národní balada vykvella na Slovinsku* — Ubežni kralj (Uprchlý král), báseň Frane Levstika, český překlad Jaromíra Boreckého (Král na útěku) je otištěn v Slovanském přehledu, IX (1907), 146 a d.;
- 13: *Doleňsko* — Dolensko, část Krajiny na jih od stoku Sávy

a Lublanice; *se svazkem Pisni* — kniha má název Pesmi a vydána byla v době, kdy byl Frane Levstik chovancem olomouckého semináře; *Německý řád* — rytířský, výbojní řád katolický, jenž měl svou oblast (ballei) i v tehdejším Rakousku; *consilium abeundi* (lat.) — pokyn, aby odešel, zde aby vystoupil z řádu; *Slovinská matice* — lublaňský spolek téhož poslání jako naše Matice česká; *Naprej* — slovinsky vpřed, jen dál; *Pavliha* — slovinsky šašek, šprýmař; *náš Klič* — kreslíř a grafik, karikaturista Karrel K. (1841—1926); *skriptor* (lat.) — doslovně písář, spisovatel, titul vědeckých úředníků státních knihoven v Rakousku; *knihovna lyceální* — Lycejska knižnica, z níž vznikla Studijní a r. 1945 konečně Národní a universitní knihovna slovinská; *Miklosić* — PhDr a JUDr Fran M. (1813—1891), slovinský slavista světového významu, úředník vídeňské Dvorní knihovny;

- 14: *o němž nám biograf vypravuje* — patrně Velebín Fr. Urbánek, redaktor Kalendáře českých hudebníkův na rok 1887, roč. V, str. VI, v nepodepsané, anonymní „podobizně“ Káanově; *škola Prokschova* — Josef Proksch (1794—1864), osleplý hudební pedagog, od r. 1830 měl v Praze školu hry klavírní; *profesor Blodek* — Vilém B. (1834—1874), profesor pražské konservatoře, hudební skladatel, viz Podobizny I, 373; *Skuherský* — František Zdeněk S. (1830 až 1892), hudební theoretik, pedagog a skladatel, od r. 1866 ředitel pražské školy varhanické, viz Podobizny I, 328; *koncertní transkripce* — přepis, úprava skladby pro koncertní provedení, zde pro klavír; *balet Bajaja* — byl proveden až r. 1897, úspěch však neměl; vydán byl Fr. Urbánkem; *Berger* — Augustin B. (1861—1945), viz Podobizny III, 178;
- 15: *po hrobově tichých desíti letech* — po reakční a policejní éře ministra Alexandra Bacha v letech 1849—1859; *deklarace r. 1868* — státoprávní prohlášení osmdesáti poslanců českého sněmu, že země koruny české jsou spojeny s Rakouskem jen unií personální, dynastickou, a že tedy o nich nemůže rozhodovat než český zemský sněm;
- 16: *administrativní rozdělení Čech* — administrativní oddělení částí země obývaných Němci od území s obyvatelstvem českým; *Plener* — JUDr Ignác P. (1810—1908), rakouský státník, nepřítel českých snah osamostatňovacích;
- 17: *ministr Thun* — Lev Th., ministr vyučování v l. 1849 až 1859; *Večerní vyražení* — časopis vydávaný Václavem Rodomilem Krameriem v l. 1830—1834; *Včela* — t. j. Česká včela, do níž psal P. M. Veselský jako Miloslav

- Sekytský v l. 1839—1840; *Čarodějnice* — vydána po prvé r. 1844; *Škoda* — Jan Karel Š. (1810—1876), kněz a pedagog; *Vocel* — Jan Erazim V. (1803—1871), básník a archeolog, viz Podobizny I, 357;
- 18: *Horálek* — František H. (1815—1872), církevní hudební skladatel; *Hnilička* — Alois H. (1826—1909), hudební skladatel, autor opery Žižkův dub; *ekonom* — zde hospodářský úředník; ale Bohumil Benoni podle svých pamětí (Moje vzpomínky a dojmy, 1917) nenastoupil ani místo hospodářského úředníka a šel dále za svým uměleckým cílem; *Dr Karel Pippich* (1849—1921), advokát, politik, spisovatel, zejména her divadelních, viz Podobizny III, 215; *Lukes* — Jan Ludvík L. (1824—1906), zpěvák, viz Podobizny II, 76; *Valentin ve Faustu* — ve Faustu a Marketě, opeře francouzského skladatele Charlese Gounoda z r. 1859; *Stropnický* — Leopold S. (1845 až 1914), operní pěvec; *Jago* — v opeře italského skladatele Giuseppa Verdiho *L'Otello* z r. 1887; *Telramund* — v Lohengrinu Richarda Wagnera z r. 1847; *Nelusko* — postava v opeře Giacoma Meyerbeera Afričanka z let 1838—1864; *Tell* — v opeře italského skladatele Gioacchino Rossiniho Vilém Tell z r. 1829; *Zampa* — titulní postava opery francouzského skladatele Louise Josepha Ferdinanda Hérolda z r. 1831; *Don Juan* — v Mozartově stejnojmenné opeře z r. 1787; *Démon* — titulní postava v opeře Antona Rubinštejna z r. 1875; *Oněgin* — v opeře Petra Iljiče Čajkovského Jevgenij Oněgin z r. 1877;
- 19: *vznešené živoční heslo Balbinovo* — viz Podobizny III, 361; *spis latinský* — Ucalegon Germaniae, Italiae et Poloniae, Hungaria, flamma belli Turcici ardens (Ucalegon Germanie, Italie a Polska, Uhry planoucí ohněm války turecké) z r. 1663; Ucalegon je postava z Vergiliovy Aeneidy, Aeneův soused v městě Troji, jemuž už hoří krov nad hlavou a jenž proto volá sousedy na pomoc; *u Sv. Gotthardu* — Sankt Gotthard, místo v Uhrách poblíž štyrských hranic na pravém břehu Ráby, rakouský maršál Raimund Monteuccoli zde 1. srpna 1664 porazil Turky;
- 20: *in partibus* — t. j. *in partibus infidelium* (lat.), v krajích nevěřících, pohanů, nekatolíků, titul světicích biskupů římské církve, kteří nesídlili v místě, pro něž byli jmenováni, protože toto jejich formální sídlo bylo v krajině obydlené nevěřícími; *Smederevo* — město v Srbsku na Dunaji, jeho obyvatelé byli pravoslavní; *Mars Moravicus* — doslovně Mars moravský; *Dobner* — Gelasius D. (1719 až 1790), kněz piarista, podle Františka Palackého „otec

- kritického dějezpytu“; *v Duchcově* — ve valdštejnské knihovně, dnes uložené v Mnichově Hradišti;
- 21: *Posel z Prahy* — staročeské noviny, zaniklé r. 1879; *Politik* — německý pražský deník, vydávaný konservativní stranou staročeskou; *firma Urbánkova* — jejím majitelem byl František August Urbánek (1842—1919), od r. 1871 nakladatel spisů pedagogických a hudebních skladeb, vydavatel časopisu *Dalibor*, věnovaného otázkám hudebním;
- 22: *Petr Arléř* — Petr Parlér (1330?—1399), německý sochař a stavitel, povolaný do Prahy Karlem IV.; *obec vysokomýtská nabízí ... pěkný obraz* — největší Brandlův obraz Nanebevzetí Panny Marie, k prodeji nedošlo; *Annibale Carracci* (1560—1609), italský malíř; *Schröder* (Schrötter), Christian (1655—1702), pražský malíř, původem z Goslaru v Harzu;
- 23: *v Belvederu vídeňském* — viz vysv. ke str. 11; *Kolcov* — Alexej Vasiljevič K. (1802—1842), ruský lidový básník; *Burns* — Robert B. (1759—1796), skotský básník, původem rolník; *Petőfi* — Sándor P. (čti šándor, 1823—1849), maďarský revoluční básník, padlý v povstání proti Rakousku, Jan Neruda překládal jeho verše; *Širjajev* — Dorifej Adrianovič Š., ruský malíř, jenž podle seznamu Kondakovova studoval na petrohradské akademii umění v l. 1809 až 1825; *Žukovskij* — Vasilij Andrejevič Ž. (1783—1852); *Brjullov* — Karl Pavlovič B. (1799—1852), ruský portretista;
- 24: *Jakub (Jacques) Balmen* — pro své sympatie s ukrajinským osvobozenanským hnutím byl dán za trest do kavkazské armády; *báseň Kavkaz* — z r. 1844; *hrabě Tolstoj* — Fedor Pavlovič T. (1783—1873), výtvarník, medailér a viceprezident petrohradské malířské akademie; *Jan Hus* — Jeretyk abo Ivan Hus (1845), báseň věnovaná Pavlu Josefu Šafaříkovi;
- 25: *Sebrané spisy Ševčenkovy vytištěny jsou... asi před desíti lety v naší Praze* — r. 1876; *Hajdamaki* — hajdamáci, r. 1768 ukrajinští povstalci proti polské šlechtě, katolickým kněžím a židovským kapitalistům; *Tarasova noc* — řež, k níž došlo r. 1630 mezi kozáky, vedenými Tarasem Trjasicem Borovcem, a Poláky, jimž velel hetman Stanisław Koniecpolski, Poláci byli v ní poraženi na hlavu;
- 26: *pani Arklová* — Terezie A. (1863—1929), pěvkyně Národního divadla, viz Podobizny III, 120; *Halka* — opera polského skladatele Stanisława Moniuszka z r. 1847; *Othello* — viz vysv. ke str. 18; *Eleazar* — postava z opery Jacquesa F. Halévyho *Židovka* z r. 1835; *Arnold* — po-

Byl tu kruhý život! Žai sama smíří Marie Riegrová, která
na hudec dodala tolik tragicnosti, až lampa nezjednávající dechem počítí,
ohým.

Stejná životní podprůstavba, když pod pravou střechou žil hraběnka,
než když v italské časopise číslo venuvaly ji všechny a skutečný rok,
místo, kde se všichni jediněho člověka, aby si nebyly všechny, všechny
ta životní společenskému čestlivosti životu třebaže druhé a druhé
žijí nedivnou a pravidla své životy - různého druhu jenom, aby
ich položili všechny všechny slev na všechny nov. Bylo to ne,
stačily by všechny slavné slavnosti na všechny dobré a slavné
životy.

Vysvětluji? Že sama, velle! se dobrodružstva sladkých a sladkých, o,
průstředek a způsobů, redovedla by si jež už někdy. Když neštěkým život
životem vylepila obloha jediná, rozlita přes všechny a všechny stejně
místy a zdejší: přes dobrodružství neznamená! A zdejší ta správa
ještě za měsíc, jallo správa zaplavuje pravou a zdejší
za slavností, pojednáním do hore: srovnávání všechny, když všechny, aby
panátku dobrodružství užily dobrodružství a všechny a všechny.

Címe a dovidíme se mymě těpouč, (Měla byla) byvala životní Marie
Riegrová všechny třetí činná. Už byla sladká, všechny sladké. Už byla ne,
místo, kdež matka můjka do pravé. Už sladká a sladká všechny,

Kdekoliv o nich zůstává. U dítěte doleváho, ale vzdáleného sigravli,
dešové ráhodé, u dítěte jiz' nechá, za malých školských hradů
sobě samu poselává doho, u mládeže domistají, u dorůst, jenž
pracují se na pionýrském. Všechny, nejde hledy slou, všechny, stále
a stále se obnovují práce, záležitosti obnovit jíle, záležitosti vystří-
vadit, veliký slouh hnutí. A paní R. už vše málo, když
mává rukou, ne možem slouh závidit hnutí postavení. Druha
Pražskáho, slouh Krigrova, měla d'na početná reorganizační společen-
ství, když ji mohly sestřely Šanly, Šanly řekly represivně, a ráz
dostal se svům řešením strach, na její slouh stále se vydávají
zdrobnělé i uraz. A minule R. už mala všechno všechny, všechny
také pláče a to k. několik nejde vzdáleností. A prý je jí malo, že se
ještě, že také jeji osobní poslání hnutí byly užití utesně,
treba ihned při tom podotknout, že paní R. všechna. K
tomu vzdálenosti vzdálenosti, jinou vzdáleností a také vzdáleností jíle
když bláhla závidit, a když jí se vzdáleností vzdáleností a jinou vzdáleností, a
slastí bláhly jíle jíle a d'na jinu vzdáleností - i vzdáleností
chájí alespoň vzdáleností se s. hemi, když týká.

Pam R. nunca ciuitatea: nu se poate sa nu este predatator
de batin' i tonu, tonu pretagano. De batin' a jigi' nici
nu zile, nezalaabonato, reperizonal, rez' n'la. sedata este pe
ritul de ^{ton} gradato jello, juminaest. De batin' telka nez' tonu la

villy napět ledu' těk, a něž se jíde alesy kysy pusté prýpelač
 a pele' kysy řík rozlede se po okolnostech a bylo' nejdele'
 zemad mraumí, bledola, odpozoriliv se'. Také villy rehala
 mohli' z rům sydol: d'ku sedlačka zády! / /
 byla ponolla, zavijet žalob' ze země užate. Dásmalce! /
 Růžio Kone, zeměla! / / a bledou sáravý, bledou hruška
 načla pro vinnost paní R. trefy' a poctivky krásy' užray:
 "Ta je jallo prvorokov Cherubin, pravila vlnačky jistá,
 "dívna krásy' galaluje sobě oblicej, dívna rohy; ale zby"
 uživ' dív' zíz zace rozhná a spěšla, kde je ji' treba." / /
 [Panáčka ježí se učarovala. Neuli jene, že jáře dobras inost
 ježí spěje jest' za m'za netuon, jallo spěje zaplana puny
 rva glata ga slunceym zpadočím do hory, myžené vala
 setručení plávání a zpadočejid: kam koli se ohleden,
 vnde se blyšt' rosa.

TUMORISTICKÉ LISTY

Pisces XXXII Fish 1.

reprezentă o parohie a cărei populație este de 1.000 de locuitori și este cunoscută ca fiind o parohie cu cea mai mare populație din județul Suceava. În parohia se află biserica "Sf. Nicolae" și biserica "Sf. Gheorghe".

V Praze dne 3. ledna 1893.

ČJUDr. František Čížek, starosta „Sokola“ pestského, nadává „České Obce Sokolské“, němci z polohy jest mnoho lidí. Tři starosta, kteří předcházejí Sokolu znamí lehce doma jít.

przemysłu. Szkoda mówić, ale karmę czasu nie.

„Je to ta stara metoda. Wszystko nadaje poważny, rymowany, przekrój, który mówiąc mówiąc powinien sięgać, ewentualnie niktakże niktakże iżem. Tato Górecki, na jakim zaniedbał wiele dnia i nocy,

čas vložek, na které často mohou být i nejmenší spalky ženských a jenž jsou také výrobkem národního umění, mohou totiž ani obříkovat s jinou pravou dle vlastního rozsahu, využívajího a mnohem víceméně výroby. Reci nad jedno vlastní pravou výrobu, nekomplikovanou a časopisnou výrobu, a jeden je hlas. Š. Čálek byl povídán původem, pravděpodobně, z leteckého slalomu, vlastenecky nazářením, zajížděl kvůli své jedinečnosti krasou — Je těma několika let, ne posídl tutoční stříbrku Čáleka nemal se vlnou a náhodou ihned konzakrát o něm také další dvaadvacet třetí výrobenou. „Jako je to možné, říká Čálek?“ podl pupa se kloboukem, jest ba dobré znal. — „To je jednodušší, když vás říkám, kdežto milý někdo.“

Předloží a vytváří Tak je Karel Pippach
pevnou mohou výhodou k čítání jedno

"Kdo vás učil, že všechno chce být
v jedné výšce až do skoku?"

Dr. František Čížek narodil se dne 15. října 1850 ve vesnici Křešov pod Troskami u Rýma. Roku 1877 dosáhl hodnosti doktorské a od r. 1884 byl samostatným a velice vlivným profesorem. Za dobu svých studií akt. Čížek v roli studentického rucha a během roku 1876 jmenován starostem Akademického českého spolku. Od roku 1874 nařídil Čížek iaké do českého středního praktického Školy a vyučoval se někdy i jako diktátor mluvené řečeniny v českém rozumu. Roku 1878 zvolil jej sbor na funkci ředitele ředitelství a roku 1883 Čížek povolen k hodnosti mistra právnického. Po smrti Tyršově připadly Čížkově manželce podél pravé sokolky, kterou také přebírala se svou židoulegou a Čížek zemřel na předčasného duchovního výrobu. Po smrti starosty Želivského Ziky povelen pak Čížek pojmenován v ulici na starostenské stoličce Figmenty.

Voda této velké práce mezi Číkem i v jiných místech vlasteneckých finančně rozšířila. Tak zjistila v Národní jednotě Severního, jehož celou agenda stále řídil jako námořník přednosti. Jak vzdoklouzla v této jeho hodnosti Čík sebe pořád, vypravuje prvního několika dní, jak bylo vžijené u nejvýše novatérských „Stadt“ jen podstavnou, to vzdorec práv matepatové Čechy ve světěm dílem Čík využíval „zdarma“.

Českoněmečtí »Tři králové« na nejlepší cestě do »Betléma«.

■ Jejich «spanění» není nesrozumělý, oficiální hodnocení stáří, a třebaže ho jisté nemají vědci, mohou ho přece hodnotit.

TITULNÍ STRANA HUMORISTICKÝCH LISTŮ Z R. 1890
S PODOBIZNOU

stava z Rossiniovy opery Vilém Tell; *Prorok* — titulní postava opery německého skladatele Giacoma Meyerbeera; *Wilhelm Meister* — postava z opery francouzského skladatele Ambroise Thomase Mignon z r. 1866; *José* — postava z Carmen, opery francouzského skladatele Georges Bizeta; *Assad* — postava ze Sábské královny, opery německého skladatele Karla Goldmarka z r. 1875; *Lenský* — z opery Jevgenij Oněgin P. I. Čajkovského; *Nadir* — hlavní postava v opeře Georges Bizeta Lovci perel z r. 1863; *den ústavní* — den ustavující, ustavující schůzi měla Česká obec sokolská 24. března 1889; *pan hrabě Taaffe* — Eduard Franz Joseph T. (1833 až 1895), v té době ministerský předseda;

- 27: *diletant* (z ital.) — ochotník; *v... besedě kateřinské* — v slezském městě Kateřinkách; *tábor chabičovský* — jedna z velkých národních manifestací, uspořádaná na Ostré hůrce u Háje-Chabičova poblíž Opavy 12. září 1869; *Přemnophé povídky ličí nám* — na př. Pražská čarodějka Josefa Jiřího Kolára z r. 1847; Jan Neruda sám napsal rozsáhlou epickou básně O Šimonu Lomnickém (almanach Máj na r. 1858), viz Spisy Jana Nerudy, Básně I, (1951), 114;
- 28: *profesor Pacold* — Jiří P. (1834—1907), profesor stavitelství na české technice v Praze; *nejproslulejším žebrákem... v obraze* — Jaroslav Čermák vytvořil r. 1853 obraz Šimona Lomnického žebrajícího na Karlově mostě pražském; *Šimon Žebrák* — podle tehdejší humanistické literární módy latinisoval Šimon Lomnický své jméno (Ptochaeus);
- 30: *kabinetní* — zde ve významu výborný, znamenitý; *kterí jsme za posledních desíti let do Paříže zavitali* — Jan Neruda byl v Paříži r. 1863, viz jeho Pařížské obrázky (1864), zařaděné pak do svazku Menších cest (1877);
- 31: *za časů pařížských světových výstav* — v l. 1855, 1867 a 1878;
- 32: *O'Connell* — Daniel O'C. (1775—1847), irský politik, bojovník za svobodu svého národa; *Irčané... postupují dnes už vítězně* — v boji o svou samosprávu (Homerule, angl. Domácí vláda), jíž však dosáhli až r. 1922; *Gladstone* — William Ewart G. (1809—1898), anglický státník, viz Podobizny I, 231 a II, 178;
- 33: *Otec Šír* — František Š. (1796—1867), spisovatel, profesor a pak ředitel gymnasia v Jičíně;
- 34: *Slavia* — s podtitulem Románové listy vycházela v l. 1875 až 1878; *Zábavné listy* — Obrázkový časopis pro český lid, pokračování Slavie v l. 1879—1895; *práce ornithologické* —

o ptactvu; *práce entomologické* — o hmyzu; *karlinská firma Knappa* — nakladatelství Mamerta Knappa (1837 až 1896):

- 35: *v době „národochospodářského rozkvětu“* — řečeno Janem Nerudou ironicky, v uvozovkách, o hospodářské krizi;
- 36: *Lukes* — zpěvák Jan Ludvík L., viz Podobizny II, 76; *Pištěkova společnost* — divadelní společnost ředitele Jana Pištěka (1847—1907), později ředitele divadla v Kravíně u Prahy (viz Podobizny II, 226), v Brně a na Král. Vinohradech; *Maýr* — Jan Nepomuk M. (1818—1888), operní pěvec, skladatel a kapelník Prozatímního divadla, viz Podobizny II, 222; *Marta* — opera německého skladatele Friedricha Flotowa z r. 1847; *Kouzelná flétna* — opera W. A. Mozarta z r. 1791; *Bendl* — Karel B. (1838—1897), viz Podobizny I, 233; *Dvořák* — Antonín D. (1841—1904), viz Podobizny I, 58; *Hoffmannovy povídky* — opera francouzského skladatele Jacquesa Offenbacha; *Faust* — Faust a Marketa, opera francouzského skladatele Charlese Gounoda;
- 37: *Neradi jsme ho ztráceli... z Prahy* — A. H. Sokol byl důvěrný přítel Jana Nerudy a také jeho veseloherní spolu-pracovník, srov. Miloslav Novotný, Dva dodatky k Nerudovi dramatiku (České divadlo, XX, 1937); *Moravská orlice* — A. H. Sokol sem přesel z Prahy r. 1883;
- 38: *Neslovice* — u Ivančic; *Veselé listy* — vycházely od konce r. 1866 v Brně, r. 1868 vycházely krátce v Praze; *Národní pokrok* — staročeský deník, vydávaný v Praze v l. 1867 až 1868 místo zaniklého Národa; *Vlastenecký kalendář* — jeho prvním redaktorem byl od r. 1832 Václav Filipek, A. H. Sokol jej redigoval pravděpodobně r. 1868 (roč. XVII na r. 1869), neboť jen tento ročník má jeho příspěvky, jako redaktor v něm však uveden není; *Slavia* — Románové listy, vydávané Aloisem Hynkem, vedl A. H. Sokol v l. 1876—1878, viz vysv. ke str. 34; *Krakonoš* — časopis, vydávaný v Jičíně; *Laciná knihovna* — Ottova laciná knihovna, založená r. 1871; *Humoristické listy* — redigoval A. H. Sokol za Jos. R. Vilímka v l. 1872—1873; *Ferdinandova třída* — dnešní Národní třída; *Nábřeží* — dnešní Smetanova nábřeží;
- 39: *Ženíšek* — František Ž. (1849—1916), malíř z generace Národního divadla, viz Podobizny I, 338; *Staroměstská vodárna* — na Novotného lávce při Karlovu mostu; dnes je v ní umístěno Smetanova museum; *v Poljané* — v Poljanech, na Gorjanském v tehdejší rakouské Krajině; *Jan Wolf* — Janez W., vlastním jménem Payer (1825 až

- 1884), slovinský malíř, zemřel v Lublani; *Accademia delle Arti* (ital.) — Akademie výtvarných umění; *Makart* — Hans M. (1840—1884), vídeňský malíř, kdysi obdivovaný pro efektnost námětů a barev; *tři bratři jeho* — ale z nich Jurij (nar. 1855) zemřel již r. 1886;
- 40: *Bohuslava Keckova* — MUDr B. Kecková (1854—1911) se musela v Čechách věnovat akušérství, od r. 1892 působila jako lékařka v Mostaru v Hercegovině;
- 42: *Repeal* — pražský spolek českých a německých radikálů z r. 1848; *Nebeský* — Václav Boleslav N. (1818—1882), básník, viz Podobizny I, 301; *Kalina* — Josef Jaroslav K. (1816—1847), filolog a básník, viz Podobizny III, 243; *Čejka* — MDr Josef Č. (1812—1862), lékař, universitní profesor, spisovatel, překladatel Shakespeara a lidové poesie španělské; *Hof* — Karel Vít H. (1826—1887), kulturní historik, redaktor, jemuž Jan Neruda přispíval do Rodinné kroniky, viz Podobizny III, 232; *Večerní list* — Pražský večerní list, vydávaný od 1. června 1848 do konce ledna 1851; *Noviny Lipy slovanské* — vycházely od ledna do dubna 1849; *Slovan Havličkův* — vycházel v Kutné Hoře od 8. května 1850 do 14. srpna 1851; *Svornost* — vlastenecký spolek z r. 1848, složený z ozbrojeného měšťanstva; *Slovanská lípa* — politický spolek z r. 1848 na obranu konstituce a národnosti a proti splynutí Rakouska s Německem; *Munkáč* — Mukačevo, maďarsky Munkács, město v dnešní Zakarpatské Ukrajině; v jeho hradě mělo Rakousko od doby Josefa II. až do r. 1896 vězení pro politické provinilce; *Čas* — počal vycházet jako první nezávislý český deník po éře bachovské 2. října 1860; *Hlas* — první číslo tohoto deníku vyšlo 1. ledna 1862, s Nár. listy pak Hlas splynul 30. června 1865;
- 43: *v linguistice* — zde ve znalosti jazyků; *Victor Hugo* (1802 až 1885), francouzský básník a publicista, viz Podobizny I, 280; *Meissner* — Alfred M. (1822—1885), německý básník z Čech, zprvu demokratický liberál (báseň Žižka z r. 1846), pak německý nacionál; *Hellmulh* — Ernest H., pseudonym německého spisovatele Eduarda Schmidt-Weissenfelsa (1833—1893), jenž působil také v Praze, Vincenc Vávra přeložil a v l. 1860—1862 vydal jeho populární knihu Císař Josef II.; *Schillerův Fiesko* — drama Friedricha Schillera Die Verschwörung des Fiesco von Genua (Spiknutí Fieska z Janova) z r. 1784; *Mosenthal* — Salomon Hermann von M. (1821—1877), německý autor efektních her, jeho Svatojanský dvůr se jmenuje v originále Sonnenwendhof (z r. 1857); *z rodiny vlastenecké* —

- z pražské mlynářské rodiny, jeho mladší bratr byl Emanuel Vávra (1839—1891), žurnalista, překladatel a pedagog, viz str. 209 a d.;
- 44: *Kouzelný zápisník* — Čarobna bilježnica; *Požega* — město na rozhraní Charvátska a Slavonie; *illyrská idea* — illyrism, sjednocovací národně osvobozené hnutí jižních Slovanů, zejména Slovinců, viz Podobizny III, vysv. ke str. 281; *Gaj* — Ljudevit G. (1809—1872), charvátsky bojovník za illyrism; *Vukovar* — jihoslovanské město v Srému při Dunaji;
- 45: *nové Museum české* — na Václavském náměstí, bylo otevřeno až r. 1891, do té doby bylo na Příkopech v paláci Nostickém;
- 46: *Černiny* — na Čáslavsku;
- 47: *Pelcl* — František Martin P. (1734—1801), autor díla *Abbildung der böhmischen und mährischen Gelehrten und Künstler*, I, 1773; *Galilei* — Galileo G. (1564 až 1642), slavný italský astronom a fysik, za své učení pronásledovaný církví katolickou a papeži; *Vzali jsme do rukou Slovník naučný* — Riegrův, viz jeho svazek pátý (1866), str. 108, údaj o článku v *Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik*, roč. XXI z r. 1852; *za vpádu Švédů do Prahy* — 26. července 1648; *léčil... Balbina* — Bohuslava B. (1621—1688), viz Podobizny III, 361 a zde str. 19; *dějepisec Stránský* — Pavel S. ze Zapské Stránky (1583—1657), autor díla *Respublica Bohemiae*, vydaného r. 1634 v Leydenu v proslulé elzevirské edici Republik;
- 49: *František Šimáček* (1834—1885), žurnalista a nakladatel, viz Podobizny I, 21, III, 35; *na vydávání... politického listu* — Posla z Prahy, r. 1879 změněného v České noviny; *Libuše, matice zábavy a vědění* — spolek na vydávání levných knih, založený r. 1872; *Antonie Vališová* — manželka pražského purkmistra Ferdinanda Vališe, viz Podobizny III, 235;
- 50: *Kaminský* — Bohdan K. (1859—1929), spisovatel, viz str. 150 a d.; *Pan Brouček* — V. Oliva ilustroval Svatoopluku Čechovi oba Výlety pana Broučka; *Švanda dudák* — humoristický časopis, jejž vydával zprvu spisovatel Ignát Herrmann, pak nakladatel František Topič v redakci Herrmannově; *Kalendář Humoristických listů* — vydával nakladatel Humoristických listů Jos. R. Vilímek od r. 1859, zprvu nepravidelně, pak od r. 1884 každoročně; *Sborník románů* — vydával Fr. Šimáček, román Ohněm a mečem v překladu Celestina Friče v něm vyšel r. 1890; *Masopust*

v Soběslavi — s podtitulem Román z doby Rudolfovy, t. j. z doby Rudolfa II., napsaný Karlem Škábovou (1858—1904) a otištěný v Zlaté Praze, roč. III (1885—1886); *Šlechtické novely* — povídky Ferdinanda Schulze (1835—1905), které vycházely v cyklu nazvaném Figurky, otiskovaném se šifrou (...od E. Mne); *Třebízského Pohádky* — Národní po- hádky a pověsti, vydání z r. 1886; *Máchův Máj* — u Františka Šimáčka, vydání z r. 1888; *Přísloví, pořekadla a popěvky národní* — vyšly u nakladatele Aloisa Hynka r. 1886, ilustrovány však nejsou; *Kronika českomoravská* — s podtitulem Dějiny našeho národa pro náš lid, vydaná r. 1890, autor knihy je Alois Hlavinka, ilustrovali ji V. Oliva a J. F. Hetteš; *Vrchlického Gobelin* — šlo patrně o básnickou sbírku Fresky a gobeliny, jež vyšla až r. 1891 a jejíhož názvu r. 1889 Jan Neruda ještě přesně neznal; srov. dopis Jaroslava Vrchlického Viktoru Olivovi z 20. února 1889, v němž se básník raduje z ilustrací k této své sbírce (otisk dopisu ve Sborníku Společnosti J. V., 1932—1934, str. 150); *listovní* — kancelářský úředník, jenž měl u soudu na starosti protokol knihovních podání;

- 51: *Vincenc Vávra* — viz str. 41 a d.;
53: *Slovník naučný* — Riegrův (vycházel v l. 1860—1874); *první*, který k nám počal převáděti *Shakespeara* — z anglického originálu r. 1843 (*Othello*), jeho předchůdci K. J. Thám, Antonín Marek, Josef Kajetán Tyl a j. překládali Shakespearea prostřednictvím německým; *přeložil pak ještě asi šest dramat jiných* — Konec vše napraví, Veselé ženy windsorské, tři díly Krále Jindřicha VI., Mnoho hluku; *svazkem životopisním a uvažujícím* — W. Shakespeare a jeho dílo (1872); s pseudonymem *Budislav* — s tímto jménem tiskl J. Malý své prvotiny v Čechoslováku, redigovaném v l. 1830—1831 Josefem Jaroslavem Langrem, a v Jindy a nyní, časopise, jejž řídil r. 1833 Josef Kajetán Tyl; *Bibliotéka zábavného čtení* — J. Malý ji vydával v l. 1844 až 1847; *Kvítí z cizích luhů* — Sbírka krátkých povídek zábavných (1852—1853), v ní vyšly práce H. C. Andersena, Alex. Dumase, E. G. Bulwera, Paula de Kocka a j.; *Báchorky a povídky národní* — vyšly původně v Bibliotéce zábavného čtení (1844), pak jako Sebrané báchorky a povídky národní (1845); *Prostonárodní dějepis český* — známý též pod názvem Spravedlivá kronika česká (1844 a d.); *dila o Kolumbovi...* — mnohosvazkový spis Amerika od času svého odkrytí až do nejnovější doby (1853 a d.), zejména jeho díl I a II; *Irving* — Washington I. (1783—1859), severoamerický politik a spisovatel, jeho monografie

- The Life of Columbus (Život Kolumbův) vyšla r. 1828;
- 54: *Rok 1848... zavedl ho... do Vídně* — J. Malý, spolupracovník vídeňských novin *Slavische Zeitung*, dopisoval z Vídně po svatodušních bouřích s šifrou *m* do pražského Klutschakova časopisu *Konstitutionelles Blatt aus Böhmen*, ale vrátil se do Prahy už v září 1848;
- 55: *v Tišnově* — Tišnov na Moravě; *suplent soudního řádu* — přednášel jako suplent nauku o řádu soudním; *akademie Tereziánská* — vídeňská vojenská akademie, založená Marií Terezií; *prokurátor národa slovanského* — zástupce slovanských studentů;
- 56: *První Jelinkova kozácká črta* — snad Záporožský kozák Garazin v Lumíru 1884, str. 263 a d., s podtitulem *Z ukrajinských črt*;
- 57: *Motýlek z norské pohádky* — v románu se mluví o baletu toho jména; *Slovanský sborník* — E. Jelínek jej vydával v l. 1882—1887; *Bibliografie česko-polská* — Bibliografia dzieł, rozpraw i artykułów czeskich dotyczących rzeczy polskich (1879); *Museo Copernicano* — institut nazvaný podle Mikuláše Koperníka (1471—1543), polského astronoma, objevitele sluneční soustavy;
- 58: *Gisela* — balet s textem Theofila Gautiera, přeloženým Jaroslavem Vrchlickým, a s hudbou francouzského skladatele Adolpha Adama; *Fantaska* — balet berlínského baletního mistra Paula Taglionih; *Excelsior* — balet s hudbou italského skladatele Romualda Marenca, text přebásnil Jaroslav Vrchlický; *Flik a Flok* — balet Paula Taglionih a kapelníka Petra Ludwiga Hertla, text přeložil Jaroslav Vrchlický; *Sylvia* — balet, jež složil francouzský skladatel Léon Delibes; *Henzova* — Marie H., baletní mistryně Národního divadla; *Belkova* — Johana B., baletní mistryně německého Zemského divadla; *Adéla Zieglerova-Srnová (jež podobiznu... později dodáme)* — Jan Neruda už o ní v Humoristických listech nepsal;
- 59: *Paltrinieri-Bergerová* — Giulietta P.-B. (1866—1889), primabalerina Národního divadla, viz Podobizny III, 177; *Javotte* — opereta francouzského skladatele Emila Jonase, text je psán na motiv pohádky o Popelce; *Teatro Averino* — zvané též Teatro salone italiano, varieté, jež mělo v druhé polovině 19. století svůj stan na hradbách u Koňské brány, nad Václavským náměstím, svou činnost skončilo r. 1877; *Štědrovečerní sen* — balet Augustina Berga a skladatele Mořice Stanislava Angra; *Pohádka o nalezeném štěstí* — balet na námět Ladislava Stroupěnického složený Karlem Kovařovicem a Augustinem Bergrem r. 1889;

- 61: *Vlastivěda slezská* — Prasek ji počal vydávat r. 1888 svým nakladem, poslední, pátý svazek vydal r. 1894; *společnost Švandova* — Pavla Švandy ze Semčic (1825—1891);
- 63: *řehole pobožných škol* — regula Piarum scholarum, řád piaristický; *Budeč* — učitelský spolek, pojmenovaný podle výchovného ústavu Karla Slavoje Amerlinga, viz vysv. ke str. 90 v Podobiznách III;
- 64: *Radhošť* — spolek založený r. 1869 v Praze na podporu moravských, slezských a slovenských studujících; *devátá výroční schůze* — byla 7.—9. září 1889, viz Nár. listy 10. a 11. září 1889; „*Probudilost, národní uvědomělost...*“ — citát z poznámky Nár. listů k 70. narozeninám Dra J. Kozánka (č. 168 z 20. června 1889); *Skopalík* — František S. (1822—1891), zemský a říšský poslanec, moravský samosprávný a zemědělský pracovník; *Urbánek* — Ferdinand U. (1821—1887), průmyslník a obchodník, rodák z Kroměříže, předseda Výboru pro dostavění Národního divadla v Praze, viz Podobizny III, 245;
- 65: *za doby Hohenwartovy* — za ministerského předsednictví Karla hraběte Hohenwarta r. 1871, viz Podobizny II, 40, Podobizny III, vysv. ke str. 154;
- 66: *je zúčastněn při Sborníku* — při Sborníku lékařském, jejž založil r. 1885 Hlava spolu s prof. Dr Josefem Thomayerem, viz Podobizny II, 232; *Odborná pathologie a therapie* — encyklopédie praktického lékařství, vydávaná v l. 1879 až 1889 a nedokončená; *Sbírka přednášek lékařských* — t. j. Sbírka přednášek z oboru lékařského, založená r. 1880; *Klebs* — MUDr Edwin K. (1834—1923), profesor pathologické anatomie, zemřel v Americe; *demonstrátor* — pomocná síla vysokoškolského učitele;
- 67: *Těžký, dosud neproniknutelný závoj* — Emanuel Bozděch zmizel z Prahy náhle a beze stop v neděli 10. února 1889, patrně skočil do Vltavy; *Kotillóny* — Bozděchova veselohra Z doby kotiliónův (1867); *kotillon* — francouzský rokokový tanec; *tehdejší dramaturg* — Josef Jiří Kolář, jenž vedl činohru Prozatímního divadla a měl i funkci dramaturga, o veselohře Bozděchově naznačoval — podle svědectví herce Jiřího Bittnera (Z mých pamětí, 1894, str. 187) —, že to není hra původní, že je to překlad z francouzštiny;
- 68: *Scribe* — Eugène S. (1791—1861), francouzský dramatik, autor her, jež měly v době Nerudově velký úspěch; *Generál bez vojska* — Jenerál bez vojska byl hrán po prvé v pondělí 7. října 1889;
- 69: *Urbánek* — František August U. (1842—1919), nakladatel

knih a hudebnin, viz vysv. ke str. 21; *Bursík a Kohout* — pražský nakladatelský závod, založený r. 1874; *u Sv. Štěpána* — v chrámu v Štěpánské ulici na Novém Městě pražském; *Budyšín* — hlavní město Horní Lužice; *Ondříček* — František O. (1857—1922), houslový virtuos, viz Podobizny I, 318; *Pomsta květin* — hraná jako ouvertura k Ravuggiolovi 7. února 1889; *Ravuggiolo*, loupežník apenninský, veselohra Ferdinanda Františka Šamberka, vydaná r. 1889; *Výrava* — Jan Výrava, hra Františka Adolfa Šuberta, napsaná r. 1886; *Tříkrálový večer* — Weisovo operní zpracování z r. 1892 má název *Viola*; *Novohradský* — Zdeněk z Kolovrat (1836 až 1892), dramatik a mecenáš českých kulturních ústavů; *Schack* — Adolf Friedrich von S. (1815—1894), německý historik, orientalista a básník;

- 70: *Žerotín* — olomoucký pěvecký spolek; *Karsten Niebuhr* (1733—1815), německý cestovatel po Arabii, Persii a sousedních zemích; *vnuk Josefa Pavla Šafaříka* — t. j. Pavla Josefa Šafaříka; *predestinován* — předurčen;
- 71: *akademie Tereziánská* — viz vysv. ke str. 55; *psal... do Muzejnika úvahy o spisech bulharských a srbsko-charvátských* — v l. 1871—1886; *vydal první své samostatné dílo* — Bibliographie de la littérature bulgare moderne, Книгописъ на новобългарската книжнина 1806—1872 (soupis nové bulharské literatury z let 1806—1872) z r. 1872; *Brahilov* — Brailov, Braila, rumunské město na Dunaji; *Typik sv. Sávy* — typik (tipik) je pravoslavná bohoslužebná kniha, regule klášterní; *sv. Sáva* — srbský mnich, první srbský arcibiskup, spisovatel, zemřel r. 1236; *Trnovo* — Tirnovo, bulharské město na severním úpatí Balkánu;
- 72: *Katkov* — Michail K. (1818—1887), ruský žurnalista, viz Podobizny III, 198; *Čtenářové Národních listů..., když čítali v jejich příloze* — překlad Zločinu a trestu zde vycházel r. 1883; *Soloujev pravi* — Vladimír Sergejevič S. (1853 až 1900), ruský idealistický filosof, jeho Tři řeči o Dostojevském jsou z let 1881—1883; *così ohromného, složného* — slovo složný (ve významu složitý) je převzato z ruského znění originálu;
- 73: *Bélinský* — Vissarion Grigorjevič B. (1810—1848), pokrovský ruský kritik;
- 74: *Mikovec* — Ferdinand Břetislav M. (1826—1862), spisovatel, redaktor prvního Lumíra (1851—1862), viz Podobizny I, 396 a II, 211; *Šesták* — Josef Š. (1827—1902), zprvu redaktor vládních Pražských novin, pak kavárník

U české koruny v Ovocné ulici na Starém Městě pražském; *Ticháček* — Josef Alois T. (obyč. Tichatschek, 1807—1886), viz str. 85 a d.; *Pišek* — Jan P. (1814 až 1873), viz str. 108 a d.; *Fanny Janouškova* (1830 až 1904), herečka světového jména, když se odrodila, psala se Fanny Janauschek; *Ferdinand Laub* (1832 až 1875), houslový virtuos, viz Podobizny III, 189; *sestry Nerudovy* — Marie (nar. v Brně r. 1844), pianistka, a Vilemína;

- 75: *Vilemína Normann-Nerudová* (1839—1911), houslová virtuoska; *Bülow* — Hans Guido B. (1830—1894), viz Podobizny III, 146; *Urbánek* — František August U., viz vysv. ke str. 21 a 69;
- 76: *profesor Blažek* — František B. (1815—1900), varhaník, profesor na varhanické škole v Praze, hudební skladatel a spisovatel; *Navedení k písemnostem* — Theoreticko-praktické navedení k písemnostem (1847); *Malý čtenář*, cvičení se ve čtení, myšlení a mluvení (1848); *Cvičení slohová* — z r. 1857 a 1858; *Amerling* — Karel Slavoj A. (1807 až 1884), pedagog, viz Podobizny II, 250; *ústav Wotzelův* — soukromé učiliště Aloisa Wotzela, kde v mládí jako učitel působil i Jan Neruda;
- 78: *Galileo Galilei* — viz vysv. ke str. 47; na zákrok papežské inkvisice byl odsouzen pro své učení a jeho spisy byly zavrženy; *Hlavní dílo jeho* — On the Origin of Species by Means of Natural Selection (O vzniku druhů přírodním výběrem); *Luccová* — Pauline Lucca (1841—1908), vídeňská dramatická umělkyně;
- 79: *pani Blodková* — Marie B., roz. Sternecková z Doudlebských, žena hudebního skladatele a profesora pražské konzervatoře Viléma Blodka (1841—1874); *Střelec kouzelník* — Der Freischütz, opera německého skladatele Karla Marie Webra z r. 1821, u nás obyčejně hraná pod názvem Čarostřelec; *Sulamit* — postava z opery Královna ze Sáby německého skladatele Karla Goldmarka z r. 1875; *Desdemona* — postava ve Verdiově opeře L'Otello; *Marketa* — postava v Gounodově opeře Faust a Marketa; *Nocleh v Granadě* — opera německého skladatele Konradina Kreutzera z r. 1834; *Dimitr* — Dimitrij, opera Antonína Dvořáka; *Rusalka* — opera ruského skladatele Alexandra Sergejeviče Dargomyžského z r. 1856; *Čajkovskij* — byl v Praze 6. prosince 1888, dirigoval zde první nastudování svého Jevgenije Oněgina, viz Podobizny II, 81;
- 80: *Pacholeštví a Junoštví* — Otročestvo (z r. 1854) a Junost

- (z r. 1857), druhá a třetí část autobiografické trilogie, začaté r. 1852 Dětstvím (*Istorija mojego dětstva*); *popisy Sevastopole za krymské války* — z let 1854—1855, vydané u nás jako Sevastopolské povídky nebo jako Válečné obrazy sevastopolské; „*povídky národní*“ — o ruském selském lidu, psané prostým slohem;
- 81: *Vlasti tmy* — Neruda uvádí titul původní *Власть тмы*, česky Vláda tmy, originál byl vydán r. 1886;
- 82: *Umělecká beseda učinila... ve směru tom pěkný krok* — r. 1879 byla na její náklad zasazena pamětní deska Ferdinanda Brokova, dílo Josefa V. Myslbeka, na dům U Hopfenštoků ve Vodičkově ulici v Praze II; *Guitainer* — Andreas G. (také Quittainer, 1679—1729), českoněmecký sochař, rodák frýdlantský, působil v Praze; *skupina sv. Trojice na Vlašském náměstí v Praze* — na hořejším Malostranském náměstí (podle výsledků novějšího bádání je to práce jiných mistrů); *karyatidy na paláci hrabat Morzinův* — postavy dvou mouřeninů, jež drží na bedrech balkon portálu Morzinského domu v Nerudově ulici na Malé Straně; *v kostele sv. Jakuba* — v ulici Jakubské na Starém Městě;
- 83: *Česká universita... do vínku svého doslala* — když vznikla 10. dubna 1881 rozdělením Karlovy university na českou a německou; *akreditovaný* — osvědčený; *Das Recht der Enteignung in Österreich* — Rakouské právo vyvlastňovací;
- 84: *Kanálka* — tato zahrada byla za bývalou Koňskou branou, nad nynějším Václavským náměstím;
- 85: *Flora česká* — Flora čechica, botanické dílo Karla Bořivoje Presla a jeho bratra Jana Svatopluka P. (1791 až 1849), vydané r. 1819; *Bořivoj Presl* — Karel Bořivoj P. (1794—1852), botanik, universitní profesor; *vokalista* — hoch, který byl přijat do kláštera na celé zaopatření a který za to musel zpívat v kostele na kůru; *divadlo u Korutanské brány* — Theater am Kärntner Tor, u Korutanské třídy, vedoucí do dómu sv. Štěpána směrem jižním;
- 86: *v biografii mistra Lva* — pěvce Josefa L. (1832—1898), viz Podobizny I, 62; *Písek* — Jan P., viz str. 108 a d.; *Janouškova* — Fanny J., viz vysv. ke str. 74;
- 89: *Třetí starosta, který pražskému Sokolu zemřel během dvou let* — JUDr Karel Linha (1833—9. října 1887), viz Podobizny III, 170, Gabriel Žižka (zemřel 29. ledna 1889), viz Podobizny III, 171, JUDr František Čížek (zemřel 24. prosince 1889); *dva z největších spolků českých* — Česká obec sokolská a Národní jednota severočeská, jedna ze dvou

- velkých jednot (druhá byla Pošumavská), jež bránily v po-
hraničí českou menšinu; *Karel Pippich* — viz vysv. ke
str. 18;
- 90: *Po smrti Tyršově* — po 8. srpnu 1884, viz Podobizny II,
125—128; *citujeme z nekrologů novinářských* — z nekro-
logu Nár. listů 25. prosince 1889; *Až vyjdou ty cestopisy sebrány* — nebyly knižně vydány;
- 91: *maslanica* — масленица, masopust; *sbor Slavjanského* — sbor
ruského pěvce a sbormistra Agreněva Dimitrije Alexandro-
viče S. (1838—1908), viz Podobizny III, 88—89; *exekuti-
livní hudebník* — totéž co reproduktivní, provádějící nebo
reprodukující cizi hudební skladbu (virtuos, zpěvák, diri-
gent); *Slovanské zvuky* — Skladby slovanských skladatelův
hudebních... Řídí a... vydává L. R. Pazdirek...
v Moštěnici na Moravě; *Taneční album bratří Lašků* —
přesně Album tanců; *bratři Laškové* — Bedřich Ladislav
L. a Gothard Josef L., třetí bratr je omyl Jana Nerudy;
Žalud — Berthold Ž. (1856—1886), skladatel a brněnský pedagog;
- 92: „u Šindlerů“ — v Ostruhové ulici č. 19 bydlil Jan Schindler,
jenž měl obchod s hudebninami a mapami v Praze I,
Karlova ul.; *Slovník polsko-český* — J. B. Podstránského
Kapesní slovník polsko-český a česko-polský vyšel r. 1851
až 1852; *Krolmus* — Václav K. (1787—1861), archeolog;
Staročeské obyčeje — vycházely v l. 1845—1857; *Amer-
ling* — viz vysv. ke str. 76; *Lučba* — Lučební základové
hospodářství a řemeslnictví, první část, Lučba mine-
rální, vyšla r. 1851; *filiální kostel* — kostel, který nemá
svého vlastního duchovního a je spravován knězem kostela
sousedního; *bělský* — Bělá (též Bílé) na Rychnovsku;
- 93: *Lípa slovanská* — viz vysv. ke str. 42; *Hess* — Václav H.
(1806—1879), nakladatel v Praze; *Výklad nábožensví
křesťansko-katolického* — vyšel v l. 1854—1862; *spirituál* —
duchovní správce; *beneficiant* — duchovenský důchodce;
Paměti — Paměti špitálu kutnohorského, vyšly v Kutné
Hoře r. 1885; *Mluvnička polská* — přesně Polská mluv-
nička..., vydána byla r. 1852;
- 94: *Příjmení československá, slovozpytně vyložená a Výklad
jmén vlastních* — nevyšly;
- 95: *na smíchovského diletanta* — smíchovští divadelní ochotníci
hrávali v divadelním sále hostince U zlatého anděla na
křižovatce silnic k smíchovskému nádraží a do Košíř;
Kramuele — Josef Emil K. (1826—1884), herec a ředitel
divadelní společnosti, viz Podobizny II, 226; *Zöllnerová* —
Eliška Z. (1822—1911), žena divadelního ředitele Filipa Z.,

- ředitelka divadelní společnosti, viz Podobizny III, 67; *Švanda* — Pavel Švanda ze Semčic (1825—1891), divadelní ředitel;
- 96: *Journal amusant* — doslově Zábavné listy, francouzský humoristický časopis blízký Vilímkovým Humorům; „*vyšší dívka*“ — Jan Neruda měl na mysli žačku pražské Vyšší dívčí školy, již navštěvovaly dcery tehdejších pražských „lepších“, zámožných vrstev; *interpret Gounod* — G. složil r. 1867 na text napsaný podle Shakespearova Romeo a Julie operu téhož jména, interpretoval literární dílo Shakespearovo hudebně; *praví estetik o něm* — citát z Riegrova Slovníku naučného, I (1860), 608, heslo podepsané šifrou Mš. psal Emanuel Meliš (1831—1916), redaktor Dalibora a hudební spisovatel; *kantiléna* — světská píseň; *adagio* — pomalá hudební věta; *recitativ* (z ital.) — mluvený zpěv, hudební deklamace; *rodina Bendova* — Bedřich (1745—1814), Bedřich Ludvík (1746—1793), Felix (zemřel r. 1768), František (1709—1786), Karel (1748 až 1836), Josef (1724—1804), Jan (1713—1752);
- 97: *Benda František* (1709—1786), houslový virtuos; *Bedřich II.* — Friedrich II. (1740—1786), král pruský; *Gotha* — město v Durynsku; *Ciro riconosciuto* — opera z r. 1765; *Il buon marito* — opera z r. 1766; *Ariadne auf Naxos* — opera z r. 1774; *melodram* — u Bendy scénická skladba, v níž je recitace proložena hudebními pasážemi; *Medea* — z r. 1775; *Dorfarzt* — Vesnický lékař, správný název opery z r. 1775 je Dorfjahrmarkt (Vesnický výroční trh), Jan Neruda převzal omyl z Riegrova Slovníku naučného (I, 1860, str. 607); *Romeo a Julie* — z r. 1776; *Holzhauer* — Dřevorubec, z r. 1778; *Orfeus* — z r. 1787; *Findelkind* — Nalezenec, z r. 1787; *Kostrice* — Küstrin, Kostřín, město poblíž Frankfurtu nad Odrou;
- 98: *Jeronym Falck* — správně Jeremias F. (1609?—1677), německý rytec; *Dr Brendicke* — německý historik umění Dr Hans B. vydal r. 1889 v Berlíně dílo *Einführung in die Kunde von Kupferstichen und verwandten Schwarzdrucken* (Úvod do nauky o mědirytu a o příbuzných černých tiscích); *v ulici Soukenické* — na Novém Městě, čp. 1192; *Frankobrod* — Frankfurt nad Mohanem; *Arundel* — Thomas Howard of A. (1585—1664), anglický archeolog a sběratel;
- 99: *Karel II.* (1630—1685), Hollar se stal jeho učitelem r. 1639; *válka občanská* — mezi episkopální církvi a puritány r. 1649, kdy byla na čas vytvořena v Anglii republika; *Flandry* — staré hrabství, jež nyní náleží z převážné části

Belgii, z části Francii a Holandsku; *Antorf* — staré pojmenování Antverp; *Howard* — Thomas Howard of Arundel, viz vysv. ke str. 98; *Tanger* — město v severní Africe při průlivu Gibraltarském; *sbírka prací Hollarových* — je dnes v Národní galerii; *celá řada mužův a žen Duškových* — na př. Josefa Dušková, roz. Hambacherová (1756—1820), koncertní zpěvačka, přítelkyně Mozartova, viz Podobizny II, 295;

- 100: *R. Cosway* (1742—1821), portretista, dvorní malíř prince waleského; *P. Condé* — Pierre C., francouzský mědirytec 19. století, žijící v Londýně, Ulrich Thieme (Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler, VII, 1912, str. 291) uvádí mezi jeho vrcholnými díly na prvním místě portrét *J. L. Dusíka*; *Händel* — Georg Friedrich H. (1685—1759), německý skladatel, žil v Anglii; *vévodkyně yorská* — jedna z dcer anglického krále; *rondo* — hudební skladba, v níž se hlavní thema stále vrací jakoby v kruhu (it. *rondo* — kruh); *Pleyel* — Ignaz Josef P. (1757—1831), německo-francouzský skladatel, zakladatel pařížské továrny na klavíry a obchodu s hudebninami; *Méthode nouvelle...* — Nová škola hry na piano a zejména prstokladu, Londýn 1796; *Corri* — Domenico C. (1744—1826), italský skladatel, od r. 1774 žijící v Londýně;
- 101: *Tiedge* — Christoph August T. (1752—1841), německý básník; *komma* — čárka; *staler* — řecká a orientální starověká mince; *nad obráceným F na českém halíři z r. 1619* — jde o stříbrný čtyřiadvacetikrejcar, na němž je ve slově **FRIDERIKUS** obráceně vyraženo písmeno D a nikoli F;
- 102: *Wankel* — MUDr Jindřich W. (1821—1897), moravský archeolog; *Památky archeologické* — Přesně Památky archeologické a místopisné, vycházely od r. 1854, od r. 1871 měly titul Památky. Listy věnované historii a archeologii; *Kopernicki* — Izidor K. (1825—1891), polský antropolog, universitní profesor v Krakově; *Virchow* — Rudolf V. (1821—1902), německý lékař, antropolog a politik; *Sbírky ty zůstanou Čechám zachovány* — v Národním museu je uložena většina jeho pravěkých nálezů, podle jeho vykopávek z Únětic u Roztok bylo pojmenováno celé jedno prehistorické období únětickou kulturou starší doby bronzové;
- 103: *Katovo poslední dílo* — zdramatisovaný Točník, povídka V. K. Klicpery; *žánr* (z franc.) — typ; *Pospíšilova tiskárna* — Jan Hostivít Pospíšil tiskl v Praze od r. 1826, tiskárnu měl v Řetězové ulici na Starém Městě, čp. 224; *metteur en pages* — typograf, který vysázené sloupce textu

láme, skládá do stránek; *Katerina Jeřábková* — měla tiskárnu v Praze ve Spálené ulici na Novém Městě v domě čp. 73 při dnešní ulici Purkyňově; roku 1860... „*druhé probuzení*“ — po skončení policejního režimu bachovského; *Čas* — viz vysv. ke str. 42; *Kober* — Ignác Leopold K. (1825—1866) měl tiskárnu ve Vodičkově ulici v Praze II, v domě, kde bývala Akademická kavárna, čp. 736, viz Podobizny II, 244; *Kronika práce*, osvěty, průmyslu a nálezův. Dle nejlepších pramenů vzdělali Jiljí V. Jahn a M. Pokorný, vycházela od r. 1868, do r. 1891 vyšlo pět dílů; *Českomoravská kronika* — vydával ji historik Karel Vladislav Zap (1812—1871) v l. 1862—1872; *Šimáček* — František Š., viz vysv. ke str. 49;

- 104: *tiskárna Landfrassova* — jejím majitelem byl tehdy syn zakladatelův Vilém Landfrass; *Olas od Nežárky* — tento časopis redigoval Mikuláš v l. 1885—1891; *Divadelní ochotník* — sbírka divadelních her, praktických příruček a monografií o ochotnických spolcích a divadlech, vydávaná od r. 1861; *Česká Thalia* — list věnovaný dramatickému umění a společenské zábavě vůbec, vydávaný v l. 1867 až 1871; *Besedník* — pokračování zaniklé České Thalie, vydáván byl v l. 1872—1873; *Český včelař* — zprvu s názvem *Včelař* (1867—1873); *Veleslavín* — vydával Mikuláš v l. 1863—1865; *Merendy* — vycházely v l. 1871—1882; *Cadek* — vl. jm. Vilém Schwarz (1815—1865); *Stankovský* — Josef Jiří S. (1844—1879), spisovatel, ředitel divadelní společnosti, viz Podobizny I, 159, II, 224; *Sólové výstupy* — J. J. Stankovského vyšly ve dvou sbírkách r. 1871 a 1872; *Šotek* — 27. ledna 1883 vyšel z knihtiskárny Mikulášovy „*Šotek, nekopulírovaný společník Besední Merendy*“, a ihned byl zabaven, měla to být jen publikace přiležitostná; *Mikovcův Lumír* — viz vysv. ke str. 74; *Andersenovy Báchorky* — t. j. Povídky a báchorky (1863), ilustrované dřevorytinami anonymními nebo rozmanitě signovanými; *dějepis českého knihtiskařství* — v I. díle Kroniky práce (1872) dvě stati: Nález knihtlačitelství a Technická část knihtlačitelství; *Emil Šolc* (1861—1931), nakladatel a knihkupec v Telči a v Praze; *Chudáci* — kniha vyšla r. 1885 s podtitulem Společenské povídky; *Typografická beseda* — původně (od r. 1865) vzdělávací sdružení typografů, s nímž byl r. 1871 spojen i podpůrný spolek *Typografia*;
- 105: *Nové divadlo české* — dřevěná budova, postavená r. 1876 za Žitnou branou na Novém Městě při ústí Žitné ulice do Mezibranské, zrušená r. 1885; *Pohřeb na Kaňku* — kantáta

z r. 1885, napsaná na slova Aloisa Vojtěcha Šmilovského a provozovaná po prvé 12. prosince 1886; *Knittl* — Karel K. (1853—1907), skladatel a hudební pedagog; *Jiránek* — Alois J. (1858—1950), hudební pedagog a skladatel, působil také v Charkově na Rusi a vrátil se do Prahy r. 1907; *Harll* — Jindřich H. (1856—1900), hudební skladatel a pedagog, varhaník, působil též v Charkově v Rusku; *Holý* — Josef H. (1853—1931), varhaník a hudební pedagog, v l. 1877—1905 působil v Rusku, kdež se psal i Giuseppe Golli;

- 106: *Jaroslav ze Šternberka* — hudba k živým obrazům na námět básně Jaroslav z RK; *Spanilá mlynářka* — na slova J. Z. Veselého (viz str. 125 a d.) z r. 1884; *Pohřeb na Kaňku* — viz vysv. ke str. 105; *Hlahol* — pražský pěvecký spolek, založený r. 1862; *Fantasie* — orchestrální skladba z r. 1875; *Hymnus* — kantáta s doprovodem varhan z r. 1890;
- 107: *v rukopise zůstavil... drama* — nazvané Visitka; *Družstvo Národního divadla* — se ustavilo r. 1866, r. 1876 po politických bojích mezi mladočechy a staročechy vzniklo slynutím Spojené družstvo (do r. 1880); r. 1881 nastoupilo nové Družstvo Národního divadla; *zastával... ředitele Šuberta* — Františka Adolfa Š. (1849—1915), viz Podobizny II, 46;
- 108: *Ticháček* — Josef Alois T., viz str. 85 a d.; *Ondříček* — František O., viz vysv. ke str. 69; „*Těšme se blahou naději*“ — tuto píseň skladatele Josefa Krova (Krowa) zpíval Jan Pišek v Londýně 21. května 1851;
- 109: *Norma* — opera italského skladatele Vincenza Belliniho; *Puritáni* — opera téhož skladatele; *ve Frankfurtě* — ve F. nad Rýnem byl Pišek angažován r. 1840; *ve Mšeně... pamětní desku* — Janu Piškovi zasadil na jeho rodném domě r. 1891 tamní zpěvácký spolek Vyšehrad;
- 110: *Těmi zuby té kůže nedotáhnem* — pořekadlo z dob, kdy ševci vytahovali kůži, z níž šili boty, svými vlastními zuby; *Akademický spolek* — Akademický čtenářský spolek, viz str. 89; *Or Tomid* — hebrejsky Věčné světlo, českožidovský pražský spolek, založený r. 1884; *Odborná pathologie a terapie* — viz vysv. ke str. 66;
- 111: *ozubice* — okostice spojující zub s čelistí; *zubina* — zubovina, vnitřní hmota zubů; *dioskurové* — Dioskurové byli synové nejvyššího řeckého boha Dia, blíženci Kastor a Pollux, přeneseně tedy slovo znamená dvojici nerozlučných přátel nebo spolupracovníků;
- 112: *pomník bratří Veverků* — bratranců Františka a Václava V.,

- vynálezců ruchadla, viz Podobizny II, 199; *konkurs na rudolinský fontán* — r. 1890 dostali cenu za svůj návrh na fontánu, jež měla být umístěna před Rudolfinem (dnešní Dům umělců); *Plevno padlo* — dobyla ho r. 1877 ruská armáda na Turcích; *Hergeselův otec* — František H. (1823—1866), sochař a kameník; *Myslbek* — Josef Václav M. (1848—1922), viz Podobizny II, 203;
- 113: *pomník Sladkovského* — Karel S. (1823—1880), žurnalista, Nerudův přítel, viz Podobizny I, 182; *na Grandhotelu v Praze* — v tehdejší Mariánské, dnešní Opletalově ulici v Praze II, čp. 1663; *architekt Blecha* — Josef B. (1841—1900); *dům architekta Rechziegela* — Eduarda Rechziegla (nar. 1856); *Bülow* — Hans Guido B., viz vysv. ke str. 75; *L. Brassin* — Louis B. (1840—1884), pianista, profesor konservatoře, od r. 1879 působil v Petrohradě; *v Kollodnoji* — v Kollodném, místo se jmenuje Kollodnoje;
- 115: *Bohdálek* — MUDr Vincenc Alexander B. (1801—1883), universitní profesor; *Hohenwart* — Karl H., viz vysv. ke str. 65; *velká příruční kniha anatomická* — tiskem nevyšla;
- 116: *po druhé našim hostem* — po prvé byla v Praze v dubnu r. 1889; *Choł její* — Sergej Andrejevič Muromcev (1850 až 1910), kadět, r. 1906 člen gosudarské dumy a její předseda; *Savigny* — Friedrich Karl von S. (1779—1861), německý právník; *jeho spis o právní dogmatice* — Что такое догма права; *Dr Esmarch* — JUDr Karl Bernhard E. (1824—1887), profesor pražské university;
- 117: *Galvani* — L. N. Galvani (G. Salvioli, 1857—1925), historik benátského divadelnictví; *Mikuláš Rubinštejn* (1835—1881), ruský pianista, ředitel moskevské konservatoře; *Ronconi* — Domenico R. (1772—1839), italský zpěvák, jako učitel zpěvu působil i v Petrohradě; *Staëlka* — Germaine de Staël (1766—1817), francouzská spisovatelka; *Chatrč strýčka Toma* — česky vyšla r. 1853 s názvem Strejček Tom a pak ihned r. 1854 s názvem Strýc Tomáš (v překladu F. M. Klácela);
- 118: *Napoleonovo dílo o Juliu Caesarovi* — Histoire de Jules César (1865), kniha, již napsal Napoleon III. spolu s E. Stoffelem; „césarism“ — uctívání císařů, césarských typů, jako byl Napoleon I.; *Lincoln* — Abraham L. (1809 až 1865), severoamerický president;
- 119: *dvě... díla cestopisná* — dva svazky díla *Sunny Memoires of Foreign Lands* (Jasné vzpomínky na cizí země, Boston 1854); *Narcissus Nepomucenus* (lat.) — Narcis Nepomucký, kantáta k oslavě Jana Nepomuckého, podle církevních výkladů mučedníka z povědního tajemství a narcis-

- sovské čistoty; *výročně* — ve výroční den umučení Jana Nepomuckého, 16. května; *chorály husitské, které se dosud zachovaly ve zpěvnicích severních Němců* — viz Florestan, Staročeské chorály, Dalibor 1887, 121 a d.; *Je tomu bezmála čtyřicet let* — v Lumíru 1854, str. 689, podal Dr Fr. L. Rieger návrh na založení musejního hudebního archivu;
- 120: *Geras* — město v Dolních Rakousích u moravských hranic, je v něm klášter premonstrátský; *Slovník naučný o něm praví* — Riegrův, IX (1872), 633; *Barrande* — Joachim B. (1798—1883), viz Podobizny II, 206; *k velkolepému dilu Barrandovu* — Système silurien du Centre de la Bohême, první díl vyšel r. 1852, za života Barrandova vyšlo úhrnem 22 svazků;
- 121: *profesor Krejčí* — Jan K. (1825—1887), přírodopisec, především geolog, viz Podobizny I, 214;
- 122: *Uršulinská ulice* — odbočuje z Národní třídy na jih u kostela sv. Voršily; *zpráva, kterou časopisy přinesly* — na př. Nár. listy 10. května 1890; *Brejle* — vycházely od února do května 1849;
- 123: *Žihadlo* — příloha Včely v říjnu 1850; *Prostonárodní list* — Pražský prostonárodní list, vycházel od července 1851 do června 1852; *Reichenberger Zeitung* — vydávaný v Liberci od září 1860; *centralistický* — sloužící vídeňské vládě, jež chtěla v svých rukou centralisovat všechnu moc a rozhodování o poddaných národech, a proto potlačovala jejich snahy federalistické nebo dokonce osvobozenec; *znova své... Brejle* — od listopadu 1861 do ledna 1863; *Šotek* — vycházel od 1. dubna 1863 do února 1864, zanikl úmrtím B. Mosra; *Slepá paní* — román vydaný po prvé r. 1853, po druhé r. 1865; *napohledná snadnost* — schopnost udělat něco na pouhé zhlédnutí;
- 124: *konidlo* — jde patrně o obměnu slova koník, jež znamená čtyřnohý podstavec, na němž řemenáři a čalouníci prošívají řemeny nebo látky; *v Zábavných listech* — roč. VII (1885), 186 a d.; *Kravín* — výletní místo Pražanů na dnešních Vinohradech v místech Budečské ulice na rohu Korunní třídy, byla tam i dřevěná divadelní aréna; *Švanda na Smíchově* — Pavel Švanda ze Semčic, viz vysv. ke str. 95; *paní Sklenářová* — Otilie S.-Malá (1844—1912), viz Podobizny I, 9, II, 164;
- 125: *úlohy šaržované* — nadsazené, karikaturní; *úlohy charakterní* — kreslíci povahu, charakter; *Ota Pinkas* — viz str. 106 a d.; *pivovarský závod u Mysliků* — na rohu ulice Spálené a Myslíkovy na Novém Městě;
- 126: „*chuchelská bitva*“ — došlo k ní v úterý 28. června 1881

v Chuchli u Prahy, čeští studenti, dělníci z lomů a místní obyvatelé se v ní srazili s velkoněmeckými buršáky (viz Nár. listy z 28. června 1881 a z dalších dnů); *Prokop Holý*... — přesně Prokop Veliký, nástin historicko-biografický (1881); *Spanilá mlynářka* — hudbu k ní složil Josef Klička, viz vysv. ke str. 106; *Minulého čtvrtka* — 5. června 1890, Nár. listy z 6. června mají o tom výrazně tištěnou zprávu s omylem v křestním jménu: „... pan Jos. Z. Veselý spadl nešťastně s velocipedu, že srazil vaz a okamžitě byl mrtev“; *Převezou si tělo Adama Mickiewicze z Paříže do Krakova* — 4. července 1890 byly pozůstatky Mickiewiczovy uloženy v Krakově; *by cesta mrtvého velikána vedla Prahou* — nedošlo k tomu, vlak s pozůstatky Mickiewiczovými jel do Krakova přes Vídeň;

- 127: *on také na půdě české nalezl horlivé svoje napodobovatele* — Jan Neruda myslí zde na Svatopluka Čecha a na jeho epi-gony; *prisma* — skleněný hranol, jenž rozkládá paprsky a obraz předmětu pozměňuje nebo i duhově zabarvuje; *Napoleonův politický poslanec* — vyslanec Napoleona III. k jednání s Turky ve válce krymské; *o převezení pozůstatků jeho do Prahy* — Kollárový pozůstatky byly převezeny do Prahy až ve dnech 14.—16. května 1904;
- 128: *Schellenberg* — Dr Arnošt Viktor S. (1827—1896), choť Kollárový dcery Ludmily (1837—1880); *Petermann* — August P. (1822—1878), německý zeměpisec a kartograf;
- 129: *občanská válka americká r. 1861* — válka Severu proti Jihu za zrušení otrokářství; *Theodor Habešský* — sjednotitel Habeše v l. 1855—1856; *Livingstone* — David L. (1813 až 1875), anglický lékař, cestovatel po Africe;
- 130: *Gustav Dörfel* (1854—1902), spisovatel, redaktor a novinářský korektor; *Primus Sobotka* (1841—1925), publicista, viz Podobizny II, 310;
- 132: *Moravský separatism* — moravská snaha odloučit se od Čechů, živená z Vídni; *napsal roku 1848 Vlastimil, přinášeje Mikšíčkův životopis* — v Humoristických listech byla tisková chyba v údaji roku 1884; životopis Mikšíčkův se nepodařilo zatím nalézt, jeden Vlastimil začal vycházet r. 1848, druhý vycházel v l. 1849—1850;
- 133: *první sběratel národních pohádek... na Moravě* — vydal Sbírku pověsti moravských a slezských (čtyři svazky v l. 1843—1845, 2. vydání r. 1850), Národní báchorky (dva svazky r. 1845), Pohádky a pověsti lidu moravského (čtyři svazky r. 1847); *v překladu francouzském* — pohádky překládala Mikšíčkova dcera Marie, viz Miloslav Hýsek, Literární Morava, 1911, str. 39; *Klácel* — František Ma-

- touš K. (1808—1882), spisovatel, utopistický socialista, viz Podobizny II, 9;
- 134: *schulvereinský* — Schulverein (Školský spolek) byl německý spolek, jenž usiloval o poněmčení českých dětí v národnostně smíšeném pohraničí Čech; *u barona Podstatského* — u Františka Viléma P. z Prusinovic a z Tonsern, jenž měl syna Theodora Viléma (narozeného r. 1844); *Hynek a Rachel* — z r. 1858; *Zlaté klasy* — knižnice pro dívčí mládež, založená v Písku r. 1863 V. Lešetickým společně s pedagogy Dr Josefem Pažoutem, Vojtěchem V. Janotou a Edvardem Erbenem; *Zlaté líslky* — vycházely při Zlatých klasích od r. 1868;
- 135: *v Kyjevě* — Dr Tomsa tam byl universitním profesorem v l. 1865—1883; *transpirace* — zde pracovní námaha; *Josefinum vídeňské* — ústav pro vzdělávání vojenských lékařů, založený r. 1784 císařem Josefem II. v IX. okresu;
- 136: *Fysiologie pohybu krve* — přesně Fysiologie oběhu krve (1883); *Časopis lékařů českých, jehož byl též redaktorem* — Dr Vladimír Tomsa nebyl členem redakce tohoto časopisu, omylem vznikl záměnou Dr V. Tomsy za Dr Antonína Tomsu, jenž byl v redakci Časopisu českých lékařů koncem let šedesátých; *Akademie česká* — Česká akademie věd a umění císaře Františka Josefa I. byla založena v lednu 1890 munificencí architekta Josefa Hlávky (viz Podobizny II, 196), ale Dr V. Tomsa v ní členství nepřijal, stejně jako Jan Neruda, protože měla v názvu jméno rakouského císaře;
- 138: *když si vzpomeneme na politiku, chytáme se teď „stropu“* — Jan Neruda nesouhlasil s mladočeskou politikou, jež vedla k jednání s Vídni a k úmluvám z 19. ledna 1890, k tak zvaným punktacím; *adlátus* (z lat.) — pobočník, pomocník; *nezapomenutelný Skuherský* — Rudolf S. (1828 až 1863), matematik, profesor techniky, viz Podobizny I, 328; *aritmografie* — počítání pomocí počítacích strojů, aritmografů;
- 139: *Opavský týdeník* — vycházel v l. 1872—1912; *o... památných volbách slezských* — 30. června 1890, Nár. listy přinesly radostnou zprávu o jejich výsledku 1. července 1890; *Řekli jsme při jiné už přiležitosti* — v podobizně P. Antonína Grudy (Podobizny II, 244) a v podobizně Vincence Praska (zde str. 60 a d.); *hory Rudenské* — hory Reichensteinské na pomezí kladském, viz Podobizny II, 244; *Gruda* — Dr Antonín G. (1844—1903), viz Podobizny II, 243;
- 141: *doktor František Sláma* (1850—1817), spisovatel, viz

- str. 153 a d.; „*Za naši i vaši volnost!*“ — heslo, jež bylo na praporcích polských revolucionářů z r. 1863 a jež přijali ruští revoluční demokraté;
- 143: *pastor František Michejda* — Franciszek M. (1848—1921), redaktor časopisu *Przyjaciel ludu* a od r. 1885 časopisu *Rolnik śląski; česko-německý a německo-český slovník* — vydal Josef Rank v l. 1863—1864;
- 144: *Kott* — František Štěpán K. (1825—1915), český slovníkář, autor Česko-německého slovníku, zvláště grammaticko-frazeologického (1878—1893); *František Špalný* (1814—1883), slovníkář, viz Podobizny I, 259; *Hubertov blíže Peterspurku* — na Žatecku; *Franta Šumavský* — Josef F. Š. (1796—1857), filolog, slovníkář, viz Podobizny III, 136; *Tomíček* — Jan Slavomír T. (1806—1866), spisovatel a novinář; *Trojan* — JUDr Alois Pravoslav T. (1815—1893), politik, viz Podobizny II, 11; *Štorch* — Karel Boleslav Š. (1812—1868), spisovatel, redaktor *Vlastimila, České včely, Květů*; *Amerling* — Karel Slavoj A., viz vysv. ke str. 76; *Kronika Bartošova* — kronika Bartoše Pisaře z r. 1524; *Výbor z literatury české* — II. díl vydal K. J. Erben v l. 1858—1864; *registrátor* — úředník, jenž má ve spisovnách na starosti rejstřík, pořadový soupis došlých a vypravených úředních spisů;
- 145: *mozartovské jubileum* — na r. 1887 připadlo sté výročí pražské premiéry Dona Juana; *jehož ... účastnilo se ... Národní naše divadlo* — slavnosti začaly 23. října 1887 a skončily 2. listopadu;
- 146: *Dr Ambros* — JUDr August Vilém A. (1816—1876), profesor dějin hudby na konservatoři a universitě; *Pivoda* — František P. (1824—1898), hudební pedagog a skladatel, viz Podobizny II, 269; *prof. Bennewitz* — Antonín B. (1833—1926), houslista, profesor konservatoře; *Skuherský* — František Zdeněk S., viz vysv. ke str. 14; *Dalibor* — redigoval V. J. Novotný r. 1881; *Dr Procházka* — JUDr Ludevít P. (1837—1888), skladatel, viz Podobizny III, 117;
- 147: *mistr Lev* — Josef L., viz vysv. ke str. 86; *při svém jubilejném koncertu* — r. 1884 k dvacátému výročí příchodu do Národního (Prozatímního) divadla; *tři sešity písni ... většinou na texty Nerudovy* — Rozmarné romance (Dětská láska, Doňa Anna, Od dvou do třetí, Ženská věrnost), Má láska poslední (Tvůj život ranní budítko,...), Tereza a jiné písni; na slova Nerudova je komponována i jeho píseň Hřich dědičný; *Tři sbory pro smíšené hlasy* — Trojlístek písni; *u Starého* — u hudebního nakladatele Emiliána

S. (nar. 1876); *Bursik a Kohout* — viz vysv. ke str. 69; *Pěvcovo přání a Teréze* — Pěvcovo přání — Teréze. Na slova Jana Nerudy. V Praze, b. r.; *sbírky na Husův pomník* — 25. listopadu 1889 vystoupili na českém sněmu dva preláti, dva staročeši (jeden z nich byl Václav Vladivoj Tomek) a jeden „historický“ šlechtic (Karel Schwarzenberg) proti památce a významu Jana Husa a husitů, jež Schwarzenberg nazval „bandou lupičů a žhářů“, a národ jim odpověděl manifestační sbírkou na Husův pomník v Praze (viz Nár. listy 23. ledna 1890);

- 148: *Odborná therapie a pathologie* — správně Odborná pathologie a therapie, viz vysv. ke str. 66; část *gynaikologickou* — část gynekologickou, o ženských chorobách; *Ondřej Kacíć-Miošić* — Andrija K.-M. (1704—1760), charvátsky mnich františkán, theolog, jeho historický zpěvník má název *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* (*Pismarica*), pomník mu byl postaven r. 1890 v Makarské;
- 150: *Vojenská hranice* — rakouské ochranné území proti Turkům, sahající od Jaderského moře přes Charvátsko, Slavonsko a Banát až do jižního Sedmihradska, spravované do r. 1848 válečnou radou a pak do r. 1873 ministerstvem vojenství; *Gundulićova Osmanida* — Dživo Gundulić (1589—1638), básník a státník Dubrovnické republiky, napsal svůj slavný epos *Osman* pod dojmem polského vítězství nad Turky r. 1621; *asekurován* — pojištěn, zajištěn;
- 151: *Wagner* — Richard W. (1813—1883), německý skladatel, viz Podobizny II, 146; *za oné bouřné doby* — v l. 1874 až 1878, kdy se čeští posluchači Akademie výtvarných umění i Karlovy university bouřili proti Alfredu Woltmannovi (1841—1880), německému historikovi umění, jenž vyučoval v svých čteních o německém původu českého umění;
- 152: *Třisvazkové takové dílo je prý už rozepsáno* — nebylo vydáno; *Dientzenhofer* — Kilián Ignác D. (1689—1751), slavný stavitec pražského baroka, viz str. 169 a d.; *letohrádek Amerika* — na Novém Městě u Karlova; *Spolek sv. Notburggy* — tento spolek měl v domě Šporkovském v Šporcově ulici na Malé Straně ústav pro vyučování osiřelých dívek v ručních pracích; *práce polychromatická* — mnohobarevná malba na suchou omítku, kdežto malba *fresková* (italsky al fresco) je malba do čerstvé omítky;
- 153: *ikonografie* — obrazopis, popis obrazů, soupis obrazů; *atributy* — znaky, jimiž jsou navzájem rozlišováni katoličtí svatí; *Eduard Engerth* (1818—1897), rakouský

- malíř, v l. 1854—1864 ředitel pražské Akademie výtvarných umění; *Jednota krasoumná* — také Umělecká jednota pro Čechy, založená r. 1839 na podporu výtvarných umění; *Lehmann* — Mikuláš L., obchodník s obrazy;
- 154: *dovolili jsme sobě citovati* — patrně z dopisu posланého Janu Nerudovi, dopis dochován není; *Slovenské noviny* — spoluredigoval František Sláma v l. 1869—1872 (roč. II až V); *O vojně Francúzov s Nemcami* — Vojna Francúzov s Nemcami, tisk jarmareční podoby o 39 stránkách in 12°, vydaný autorem r. 1870 v Pešti s pseudonymem Fraňo Sláma; *Vojenská hranice* — viz vysv. ke str. 150; *Puťování po Slezsku* — Vlastenecké putování po Slezsku; *Zápisky soudce* — přesně Ze zápisů soudce (1882);
- 155: *Matice lidu* — lidová nauková knižnice, založená Eduardem Grérem a vydávaná v l. 1867—1912; *provincialism* — slovo nebo rčení nářeční, krajové; *stal se nyni ještě tišším* — zemřel 2. října 1890; *I. L. Kober* — Ignác Leopold K. (1825—1866), nakladatel, viz Podobizny II, 244;
- 156: *Petr Bilka* (1820—1881), vídeňský pedagog, viz Podobizny I, 141; *Schmidt-Weissenfels* — Eduard S.-W. (1833 až 1893), německý spisovatel, viz vysv. ke str. 43; *Gartenlaube* — německý zábavný a ilustrovaný časopis (Gartenlaube — zahradní loubí, besídka); *Koller* — generál Alexander K., v l. 1868—1870 a 1871—1874 místodržitel v Čechách, nepřítel české protivládní oposice;
- 157: *Treitz* — MDr Václav T. (1819—1872), profesor Karlovy university; *Eiselt* — MUDr Bohumil Jan E. (1831—1908), universitní profesor nemoci vnitřních, viz Podobizny I, 125; *Weiss* — MUDr Vilém W. (1835—1891), universitní profesor, chirurg, viz Podobizny I, 151; *Petters* — MDr Vilém Ignác P. (1826—1875), profesor Karlovy university;
- 158: *Odborná pathologie a therapie* — viz vysv. ke str. 66; *Šimáčkova Encyklopédie lékařská* — vydávaná nakladatelem Františkem Šimáčkem, viz vysv. ke str. 49; *Časopis českých lékařů* — jeho redaktorem byl E. Maixner v l. 1878 až 1895;
- 159: *Slovanstvo ve svých zpěvích* — za života Jana Nerudy vyšly sv. I—VIII (1884—1890) s písničkami českými, moravskými, slovenskými, polskými, lužickými, ruskými, slovinskými a černohorskými; *Na jaře vyjdou* — IX. svazek díla Slovanstvo ve svých zpěvech (zpěvy charvátské) má vročení 1892; *isterské* — z jihošlovanské Istrie; *Svatobor* — spolek na podporu spisovatelů, založený r. 1862;
- 160: *Světem slovanským* — díl I, Na Černé Hoře (1892); *Bolzano* — Bernard B. (1781—1848), matematik a filosof, viz

- Podobizny I, 371; *Antonín Marek* (1785—1877), obroženský básník; *Fesl* — ThDr Michal Josef F. (1788—1863), kněz a spisovatel, žák Bolzanův; *vyjde teď... životopis zvláštní* — Jan Neruda zde použil zprávy, již přinesl Světozor r. 1890, str. 562: „Obšírný životopis biskupa Hurdálka přinesl Riegrův Naučný slovník... a bude doplněn a poopraven zvláštním vydáním, jež chystá výše jmenovaný kanovník,“ — t. j. Josef A. Šrůtek, vnuk Hurdálkovy sestry Kateřiny, pedagog a náboženský spisovatel (1822—1901); jeho kniha o Hurdálkovi nebyla však vydána;
- 162: *jaké rány v tu dobu dopadaly na naši vlast* — povodeň, jež postihla i Prahu, protrhla ve dnech 2.—5. září Karlův most na dvou místech; *Štulc* — P. Václav Š. (1814 až 1887), viz Podobizny II, 44; *Tomek* — Václav Vladivoj T. (1818—1905), viz Podobizny I, 112; *Pichl* — Dr Josef Bojislav P. (1813—1888), básník a publicista, viz Podobizny I, 342; *Jablonský* — Boleslav J. (1813—1881), básník, viz Podobizny I, 187; *do domu barona Hildprandta* — byl vychovatelem Roberta H., pozdějšího pána na jihočeské Blatné, jenž zemřel r. 1889; *v rodině hrabat z Harrachů* — byl vychovatelem Jana Harracha (1828—1909), činného pak i literárně a také politicky ve vídeňské české menšině; *arcikniže Rainer* — Josef R. (1783—1852), v l. 1817—1848 místokrál, t. j. místodržitel království Lombardsko-Benátského, jež tehdy bylo pod panstvím rakouským; *Vesna* — almanach, v l. 1837 až 1838 vyšly tři svazečky;
- 163: *plagiátem ... přešla do literatury německé* — vyšla jako „původní“ německá novela v Hamburku; *Šantl* — Jan Jiří Š. (1798—1858), právník, dramatický spisovatel; *článek, dokazující český rod Guttenberga* — vyšel v I. ročníku Vlastimila r. 1840, jeho hypotHEMA byla však historiky knihtisku odmítnuta; *Sbor matičný* — Matice česká, vydavatelský fond při Sboru k vědeckému vzdělávání řeči a literatury české a při Národním museu; *Perly české* — almanach vydaný k poctě císařských novomanželů Františka Josefa a Alžběty po jejich návštěvě v Praze;
- 164: *imatrikulován* — zapsán do seznamu (matrity) žáků vysoké školy; *petrografie* — nauka o horninách; *Bořický* — Emanuel B. (1840—1881), universitní profesor, nerostopisec;
- 165: *akademický senát* — byl nejvyšší orgán vysoké školy, složený z rektora, prorektora, fakultních děkanů a proděkanů a fakultních zástupců; *mladá básnička česká setkala se se značným úspěchem* — Růžena Jesenská (1863—1940), Jan Neruda jí vydal v Poetických besedách knížku veršů

- Úsměvy; *vzali jsme do ruky dávného přítele Pelcla* — dílo Františka Martina P. (1734—1801) *Abbildungen der böhmischen und mährischen Gelehrten und Künstler*; *Pavel Melissaeus* — správně Jakub Meduna (lat. *Melissaeus*) Krtský (1554—1599), Jan Neruda převzal (zde na str. 166) ze svého informátora, Riegrova Slovníku naučného, IX (1872), str. 1030 (heslo *Vestonia*), chybný údaj o jeho křestním jménu; *Scaliger* — Josephus Justus S. (1540 až 1609), francouzský filolog a básník; *Carolides z Karlsperka* — Jiří C. z K. (1579—1612), dvorský básník Rudolfa II.; *Čelakovský* — Fr. L. Čelakovský přeložil z *Vestonie* báseň Chvála hudby a epigramy (ČČM, 1832, Spisů básnických knihy šestery, 1847);
- 166: *Jan Isenachský* — Jan Leon z Eisenachu, Isenašský, právník, agent knížete Kristiána I. Anhaltského při dvoře Rudolfa II., prokurátor u soudů zemských;
- 167: *Suvorin* — Alexej Sergejevič S. (1834—1912), ruský novinář, za něho se umírněně liberální linie listu *Novoj Vremja* změnila v linii krajně reakční;
- 168: *lupus* — kožní tuberkulosa;
- 169: *letohrádek Amerika* — viz vysv. ke str. 152;
- 170: *kostel sv. Jana Nepomuckého u voršilek na Malé Straně* — přesně na Hradčanech, v Kanovnické ulici, jež spojuje Hradčanské náměstí s Novým světem; *u alžbětinek na Novém Městě* — na Slupi při nemocnici alžbětinek; *chrám sv. Jana na Skalce* — na Slupi pod Karlovým náměstím; *kostel sv. Karla Boromejského na Novém Městě* — v ulici Resslově; *kostel sv. Kateřiny* — na Novém Městě v ulici Kateřinské; *klášter a kaple... celestinek... na Novém Městě* — na místě dnešní hlavní pošty na rohu třídy Politických vězňů a Jindřišské ulice; *K. B. Mádl* — Karel Boromejský M. (1859—1932) otiskl v *Světozoru XXIV* (1890) studii *Ku dvousetleté paměti narození Kiliána Ignáce Dientzenhofra*, v níž na str. 511 čteme slova citovaná Janem Nerudou;
- 171: *spolek Osvěta* — Fr. Dvorský byl zvolen jeho místopředsedou r. 1870; *Riehl* — Wilhelm Heinrich R. (1823 až 1897), německý kulturní historik, jeho *Kulturgeschichtliche Novellen* — tak zní přesně titul knihy — byly vydány r. 1856 a Jan Neruda z nich čerpal pro své feuilletony; *Zdeněk Lev z Rožmitálu* (zemřel r. 1535), vůdce katolické šlechty proti městům; *Emler* — Dr Josef Emler (1836 až 1899), historik, archivář města Prahy, viz *Podobizny II*, 270;

- 172: *publikace dopisů dávných českých paní* — Staré písemní památky žen a dcer českých (1869);
- 173: *druhý díl jeho dějepisu ... nalezá se posud jen v rukopise* — jde o II. díl jeho Poselkyně starých příběhův českých, jež však Antonín Rezek vydal již v l. 1879—1880; Václav Zelený (1825—1875), literární a kulturní historik, viz Podobizny I, 313; *Václav Zelený piše o něm* — v Riegrovu Slovníku naučném, I (1860), 563; *Hájek* — Václav H. z Libočan (zemřel 1553), nespolehlivý, ale katolickými čtenáři milovaný autor Kroniky české (vydané r. 1541); *klášter křižovníků* — křižovníků s červenou hvězdou u Karlova mostu na Starém Městě; *mimo dějiny napsal ... asi čtyřicet knih* — údaj převzatý Janem Nerudou opět z hesla Václava Zeleného v Riegrovu Slovníku naučném;
- 174: *Josef Foerster* (1833—1907), skladatel a hudební kritik, viz Podobizny I, 224; *František Zdeněk Skuherský*, viz vysv. ke str. 14; *chrám sv. Vojtěcha v Praze* — ve Vojtěšské ulici na Novém Městě; *u Panny Marie Sněžné* — na Novém Městě na náměstí Jungmannově; *suita* — skladba složená z několika themat za sebou jdoucích anebo se vracejících;
- 175: *melodram Tři jezdci* — na slova básně Jaroslava Vrchlického; *Hymnus andělů* — na slova z epické básně Svatoopluka Čecha Anděl;
- 179: *nеспolehliví spojenci* — Francie a carské Rusko, dva státy, k nimž se s nadějemi obracela mladočeská politika;
- 180: *Eneáš Silvius* — E. S. Piccolomini (1405—1464), jako papež Pius II., autor protihusitské České kroniky (*Historia Bohemica*, 1458); *novější dějepisec český* — citát je vzat z hesla Jiří z Poděbrad v Riegrovu Slovníku naučném, IV (1865), 404, autor tohoto hesla je označen šifrou Mý (t. j. Jakub Malý);
- 181: *Stradivari* — Antonio Stradivarius (1644—1737), zakladatel slavné kremonské houslařské rodiny; *Guarneri ... Amati* — kremonské houslařské rodiny 16. a 17. věku; *Kratschmann* — Jan K. (1831—1870), houslař, působil v Brně, Vídni a Znojmou; *Schmidt* — Franz S. (1814 až 1870), houslař z Čech, působil ve Vídni; *Barchánek* — Josef Bedřich B. (1817 — zemřel po r. 1850), houslař českého původu;
- 182: *Jesenský* — Jan J. (Jessenius de Magna Jessen, 1566 až 1621), profesor pražské university, původem Slovák;
- 183: *Prendice* — Jan Neruda vzal z Riegrova Slovníku naučného toto jméno, jež počeštuje německý místní název Brenditz,

jde o obec Přímětice; *denis d'or* (franc.) — doslovně přeloženo zlatý Diviš; *mułace* — rejstříky, Jan Neruda zde skoro doslovně cituje z Riegrova Slovníku naučného (II, 1862), jenž mu byl k podobizně Prokopa Diviše přímým pramenem i na jiných místech; *Po smrti Divišově složen epigram...* Riegrův Slovník naučný (II, 210) jej cituje v původním znění:

Non laudate Jovem, gentes! Quid vester Apollo?
Iste magis Deus est, fulminis atque soni.
(Dia proč chválíte, lidé? Cože vám Apollo značí?
Tento větší je bůh, zvuku i hromobiti.)

- 184: *Dějiny hudby* — kniha pak vyšla v l. 1892—1903 s názvem Všeobecný dějepis hudby; *chrám klášterní u voršilek* — na Národní třídě; *klavírní kvinteto* — hudební skladba pro pět nástrojů (dvoje housle, violu, cello a klavír); *motetto* — církevní hudební skladba pro sbor a varhany; *Missa solemnis* (lat.) — Slavnostní mše;
- 185: *Dřevěná spona ... nebohého našeho mostu Kamenného* — protrženého povodní ve dnech 2.—5. září 1890; viz vysv. ke str. 162; *pasanti* — chodci;
- 186: *na emporiu* — vinou Riegrova Slovníku naučného (IV, 1865, 905) mylně použitý latinský výraz místo správného na triforiu, na ochozu; *emporium* znamená latinsky tržiště; *jak Slovník naučný podotýká* — Riegrův, IV (1865), 905; *pokračovatelé Kosmovi* — kanovník vyšehradský (1125—1142), mnich sázavský (1125—1162), Vincenc, kanovník pražský (1140—1167), Jarloch (Gerlach), opat milevský (1165—1228), Otto, opat zbraslavský, Petr Žitavský, František, probošt pražský (do r. 1353), Neruda přejímá údaj z Riegrova Slovníku naučného (IV, 1865, 905); „*Od roku 1346 má Benešova kronika...*“ — citát z téhož hesla Riegrova Slovníku naučného;
- 187: *důležitý spisek německý* — Schicksale des böhmischen Staatsrechtes in den Jahren 1620 bis 1627, nach urkundlichen Quellen skizziert (Osudy českého práva v l. 1620 až 1627, nastíněné podle dokumentárních pramenů);
- 188: *Rychnov Soukenický* — Rychnov nad Kněžnou v Orlických horách; *Moravan* — první nezávislý český politický časopis na Moravě, vycházel v Olomouci od r. 1861; *Franťásek Mareš* (1857—1942), MUDr, universitní profesor, fysiolog a idealistický filosof; *Živa* — byla založena J. Ev. Purkyní r. 1852, vycházela do r. 1864, obnovena byla v prosinci 1890;
- 189: *Bravi!* (ital.) — Chlapíci! *Kekule* — August K. ze Strandonic (1829—1896), německý chemik, universitní pro-

- fesor; *École nationale des mines* — Národní škola hornická;
- 190: *Klička* — Josef K. (1855—1937), skladatel, viz str. 105 a d.; *Stecker* — Karel S. (1861—1918), skladatel, viz str. 184 a d.; *ferment* — obraz vzatý z chemie, Jan Neruda má zde na mysli činitele, jenž v umění — jako v chemii — podněcuje kvas a ruch; *Hnilička* — Alois H., viz vysv. ke str. 18; *Jaksch* — Antonín J. (2. pol. 19. stol.), hudební pedagog a skladatel; *Pivoda* — František P., viz vysv. ke str. 146;
- 191: *Missa solemnis* — viz vysv. ke str. 184; *Schumann* — Robert S. (1810—1856), německý romantický skladatel; *Ráj a Peri* — Das Paradies und Peri, romantické oratorium z r. 1843;
- 192: *Beseda malostranská* — ochotnické divadlo v besedním domě na Malostranském náměstí; *Pokrok* — ochotnická scéna v Karlíně; *pani Pešková* — Eliška P. (1833—1895), divadelní umělkyně, choť divadelního ředitele Pavla Švandy, viz Podobizny II, 215; *ředitel Švanda* — Pavel Švanda ze Semčic, viz vysv. ke str. 95; *angažována správou našeho Národního divadla* — zde se provdala r. 1894 za spisovatele a režiséra Jaroslava Kvapila (1868—1950) a jako Hana Kvapilová vyrostla v jednu z vrcholných tvůrčích osobnosti českého jeviště;
- 193: „*česká renesance*“ — stavitelský směr přimykající se k staré renesanční české architektuře, ale vyjadřující slohovou bezradnost; *ulice Pošlovská* — dnešní ulice Karoliny Světlé na Starém Městě; *Jízdecká* — dnešní Havlíčkova ulice na Novém Městě; *ve Skořápce* — ve Skořepce, ulici vedoucí od Betlémského náměstí na Uhelný trh, za Jana Nerudy se říkalo i Skořápková ulice; *anex* (lat.) — přidavek, zde přístavek, přistavěná menší budova; *Bedřich Münzberger* (1846—1928), viz str. 204 a d;
- 194: *Zitek* — Josef Z. (1832—1909), stavitel Národního divadla, viz Podobizny I, 45; *faktura* (lat.) — způsob uměleckého provedení;
- 195: *chylsá sbírku povidek* — kniha tato nevyšla; *Krakonoš* — viz vysv. ke str. 38; *Politik* — konservativní staročeský deník, vydávaný v Praze německy, založený r. 1862; *Čech* — katolický politický časopis, tehdy týdeník;
- 196: *oznamuje-li se nyní, že z povolaného péra obdržíme děje umění výtvarného* — r. 1891 začaly vycházet Dějiny umění výtvarných, dílo historika umění a kritika Karla B. Mádla (1859—1932); *klišéový* — štočkový, klišé je kovový štoček, na nějž je fotomechanicky přenášen obraz a jenž je pak

leptáním upraven pro reprodukci, pro otisk, klišé se v té době k nám dovážela hojně z Německa; *Honem sem Slovník naučný* — Riegrův, IV (1865), 1073; r. 1855 v *Musejníku* — v ČČM, roč. XXIX, je článek J. B. Müllera Jan Kupecký a jeho dílo;

- 197: *Kheil* — Karel Petr K. (1843—1908), obchodní pedagog, sběratel; *Czobor* — hrabě Adam C., majitel zámku v Holiči, městě v stolici Nitranské; *Klaus* — Benedikt K. (též Claus, 1636—1707), malíř, jenž působil v Luzernu; *Jan Kašpar Füssly* (1707—1781), Švýcar, přítel a životopisec Kupeckého, ale za jeho pomoci se Kupecký v Římě neusadil (Kupecký byl v Římě a jinde v Italii v l. 1686—1709!), v Riegrově Slovníku naučném je omyl v osobě: Kupeckého se ujal v Římě bratranc Jana Kašpara F., Mathias Füssly; *Alexander Sobieski* (zemřel r. 1714), polský kníže, žijící v Římě; *Adam z Lichtenštejnů* (1656—1712), přesně Jan Adam Ondřej z L., sídlil ve Vídni a založil tam lichtenštejnskou obrazárnu; *car Petr Velký* (1672—1725), v Karlových Varech byl r. 1712, jeho portrét, vytvořený Kupeckým, byl podle Dr Prokopa Tomana (Nový slovník čs. výtvarných umělců) v museu v Brunšviku;
- 198: *plihem* — plížením; *dvě až tři tehdejší tiskárny pražské* — Kateřiny Jeřábkové, bratří Haasů a Jana Spurného; *ten jediný krámek* — knihkupectví Jana Jaroslava Pospíšila;
- 199: *Kamaryt* — Josef Vlastimil K. (1797—1833), básník z družiny Františka Ladislava Čelakovského; *po uveřejnění dopisné pozůstalosti všech tehdejších současníkův* — Jan Neruda má na mysli Sebrané listy Fr. L. Čelakovského (1864, 1869) a edici Z let probuzení (1872); *úřadník králové* — t. j. královny české, tak říká Jan Neruda se státoprávním zdůrazněním místo oficiálního císařovny rakouské; *zpravodajem o českých hrách divadelních (pro Českou včelu)* — byl J. K. Chmelenský v l. 1834—1836; *Kytka* — almanach, jejž J. K. Chmelenský vydával v l. 1836—1838; *Věnec* — Věnec ze zpěvů vlastenských redigoval J. K. Chmelenský v l. 1835—1836;
- 200: *Maria Stuartka* — drama Friedricha Schillera z r. 1799; *Adrienna Lecouvreur* — hra francouzského dramatika Eugèna Scriba z r. 1849; *Beřeme k rukoum polskou encyklopédii* — Encyklopediji powszechnou S. Orgelbranda, tom ósmy, Warszawa 1878, str. 25;
- 201: *Vělička* — Wieliczka, město v západní Haliči; *vaudeville* (franc.) — lidová hra se zpěvy;
- 202: *Rapacki* — Wincenty R. (nar. r. 1840), polský herec, režisér a dramatik; *Popelova* — Romana Popieł, provd.

Święcka, polská dramatická umělkyně; *Deryngova* — Marie D. (nar. r. 1857), polská herečka, viz Podobizny I, 198; v Praze byla v l. 1879 a 1882; smrt Marie Riegrové, kteréž náhoda dodala tolik tragičnosti — zemřela náhle v Římě 29. března 1891 ochrnutím plic, byla převezena do Čech a pohřbena v Lobkovicích do rodinného hrobu Palackých;

- 203: *Vlastimila Růžičkova* — Anna R. (1824—1869), spisovatelka; *prorokův Cherubín* — anděl křesťanského bájesloví, zobrazovaný s třemi dvojicemi křídel;
- 204: *Časopis výstavní* — vycházel s podtitulem Zprávy Spolku architektů a inženýrů v království Českém od 1. srpna 1890 čtrnáctidenně do konce r. 1891;
- 205: *architekt Ullmann* — Vojtěch Ignác U. (1822—1897), viz Podobizny III, 191; *architekt Baum* — Antonín B. (1830 až 1886), vynikl i jako archeolog;
- 206: *Filip van der Bossche* — (konec 16. a poč. 17. stol.), kreslíř, působil v Praze; *Jan Waechter* — Hans W. (též Wechter, nar. okolo r. 1550, zemřel po r. 1606), norimberský rytec, činný též v Praze; *vídeňský Belveder* — viz vysv. ke str. 11; *Fénix* — zázračný pták ohnívák řeckého bájesloví, obrozující se v plamenech; *Sadelerové* — bohatě rozvětvená rytecká rodina vlámská z 16. a 17. století, jejíž někteří členové působili v Čechách: Jilji (1570—1629), Marcus Christoph, Tobiáš; *Wierixové* — vlámská rodina kreslířů a rytců 17. stol.; *Passeové* — nizozemská rodina kreslířů a rytců z 16. a 17. stol.; *Antorf* — Antverpy, viz vysv. ke str. 99; *Agostino Carracci* (1557—1602), italský malíř a rytec, bratr Annibala C., viz vysv. ke str. 22; *Raffael* — Raffaello Santi (1483—1520), veliký malíř italské renesance, viz Podobizny II, 154; *Marcantonio Raimondi* (nar. kolem r. 1480, zemřel v l. 1527—1534), italský rytec, působil v Římě a v Bologni;
- 207: *Na světové výstavě vídeňské* — Jan Neruda ji zhlédl r. 1873 a psal o ní v dubnu až srpnu do Národních listů; *Stradivarius* — viz vysv. ke str. 181; *Joannes Baptista Guadagnini Placentius* (zemřel r. 1786), člen slavné houslařské rodiny, jež pracovala v Cremoně, Parmě, Pavii a Turinu; *Carlo Bergonzi* (1686—1747), člen italské houslařské rodiny z Cremony; *Tomáš Edlinger* (1662—1729), mistr houslař, usedlý od r. 1692 v Praze;
- 208: *špinet* — spinet, rokokový klavír; *Únos* — Únos ze Serailu, Mozartova opera z r. 1781; *s houslemi Slavíkovými* — Josef S. (1806—1833), viz Podobizny III, 330; *s houslemi Labovými* — Ferdinand L., viz vysv. ke str. 74; *Jan Dvořák*

- (1822—1890), český mistr houslař; *Ferdinand Homolka* — Ferdinand August Čeněk H. (1828—1890), houslař, zvaný „pražský Stradivari“; *Antonín Sitt* (1819—1878), pražský houslař;
- 209: *Havlasa* — Bohumil H. (1852—1878), spisovatel, viz Podobizny I, 72; *za poslední rusko-turecké války* — v letech 1877—1878; *Orenburk* — město na středním toku Uralu, dnes Čkalov; *Erivaň* — město v Armenii; *Vincenc Vávra-Haštalský* (1824—1877), novinář, radikální demokrat, viz Podobizny I, 20 a zde str. 41 a d.;
- 210: *Sardou* — francouzský dramatik Victorien S. (1831 až 1908), jehož historické drama *Vlast* (Patrie) z r. 1869 u nás mocně působilo za války prusko-francouzské r. 1870 jako podobenství našeho boje národně osvobozenanského; *Ostrovskij* — Alexandr Nikolajevič O. (1823—1886), klasik ruského realistického dramatu; *Mrtvé duše Gogolovy* — Emanuel Vávra je přeložil po Karlu Havličkovi (1849) znova r. 1862; *Lermontovův Démon* — překlad Emanuela Vávry vyšel v Lumíru r. 1863; *Gončarova Oblomov* — tento román přeložil Emanuel Vávra r. 1861; *Ruský tlumočník* — vyšel r. 1868, po české pouti do Moskvy z r. 1867, kdy u nás vzrostl přímý styk s ruskou kulturou; *Pejšek* — František P., redaktor Čecha, radikálního časopisu z let 1864—1865, jehož spolupracovníkem byl i Jan Neruda;
- 211: *president Francouzské republiky* — byl jím r. 1884 Jules Grévy; *Le faut faire grand, très grand!* — Musí se to udělat veliké, velikánské!
- 212: *Karel Chotek* (1783—1868), v l. 1826—1843 nejvyšší purkrabí v Čechách; *Václav Nekvasil* (1840—1906), zakladatel karlínské stavitelské firmy; *Karel kníže Schwarzenberg* (1824—1904), poslanec a národnohospodář, viz Podobizny II, 24;
- 213: *měrný zpěv* — harmonický; *Krejčí* — Josef K., ředitel kúru, hudební pedagog;
- 215: *práce hydrografické* — vodopisné; *nové německé divadlo v Praze* — dnešní Smetanova divadlo; *Sibiň* — město v Sedmihradsku;
- 216: *Führich* — Josef F. (1800—1876), německý malíř z Čech, romantik; *Mrňák* — Ignác M. (též Mrniak, nar. 1809), učitel kreslení, malíř historických výjevů;
- 217: *Toť jsou již všechna data, která nás Slovník naučný uvádí...* — heslo Jelen, Alois, Riegrův Slovník naučný, IV (1865), 229; *Žofinská akademie* — byla založena r. 1840 k pěstování klasické hudby a k výchově pěvců a pianistů, sídlo měla na ostrově Žofině, dnešním ostrově

- Šlovanském; *Zvonař o nich psal* — citát je opět vzat z Riegrova Slovníku naučného (IV, 229), z hesla šifrovaného Zř, napsaného tedy Josefem Leopoldem Zvonařem, viz Podobizny II, 114;
- 218: *Palacký* — František P.; *Herloš* — Karel H. (Karl Herloszsohn, 1802—1849), německý spisovatel z Čech, autor románů z českých dějin; *myšlénka na pořádání „českých bálů“* — jako zakladatel českých bálů bývá jmenován Josef Kajetán Tyl; Jan Neruda jinde jmenuje jejich zakladatelem Františka Ladislava Riegra a Aloise Pravoslava Trojana, viz Podobizny II, 12, a také Josefa Frantu Šumavského, viz Podobizny III, 138;
- 219: *Amerling* — Karel Slavoj A., viz vysv. ke str. 76; *Arnold* — Jan A. (1785—1872), vlastenecký kněz, bratr radikálního novináře, revolučního demokrata Emanuela Arnolda; viz Podobizny III, str. 11; *Šumavský* — viz vysv. ke str. 144; *Slovanská lípa* — viz vysv. ke str. 42; *Mikovec* — viz vysv. ke str. 74; *Svatobor* — viz vysv. ke str. 159;
- 221: *Krones* — Franz Xaver K. (1835—1902), rakouský dějepisec, universitní profesor v Štyrském Hradci, autor rukověti a nárysů rakouských dějin (*Handbuch der Geschichte Österreichs* a *Grundriss der österreichischen Geschichte*; *Tomkův Dějepis Prahy* — jeho IV. díl vyšel r. 1879; *Athenaeum* — s podtitulem *Listy pro literáтуru a kritiku vědeckou* vycházelo v l. 1883—1893; *Památky* — Památky archeologické a místopisné, viz vysv. ke str. 102; *Beckovského Poselkyně* — viz vysv. ke str. 173);
- 222: *Dějiny Čech a Moravy za Ferdinanda III.* — přesně Děje...; *Děje Čech a Moravy nové doby* — přesně Dějiny...;
- 223: *zesnulý před několika teď dny* — August Seydler zemřel 22. června 1891; *Izák Newton* — přesně Izák Newton a jeho principia (1887); *Fysika theoretická* — přesně Základové theoretické fysiky (1880—1895), její III., poslední díl vyšel po smrti A. Seydlera, doplněn a dokončen jeho nástupcem Františkem Koláčkem (1851—1913);
- 224: *Velká praktická škola zpěvu* — společné dílo J. J. Piherta a L. R. Pazdírka; *Rinaldo Rinaldini* — národní komická zpěvohra na slova humoristy Eduarda Justa (1836 až 1879);
- 225: *Česká chalupa* — kopie lidové architektury, vyplněná i ukázkami lidového umění; *Lubor Niederle* (1865—1944), národopisec a archeolog, universitní profesor; *Český lid* — byl založen r. 1891; *Jan Peisker* (1851—1933), kulturní

- historik, universitní profesor; *František Adolf Šubert* — viz vysv. ke str. 107; *navrhuje pro rok 1893...* — tato Národní písňá výstava českoslovanská byla uskutečněna r. 1895;
- 226: *cena Čermákova* — cena kněze Filipa Č. Tuchoměřického (1798—1877), založená tímto mecenášem u Svatoboru r. 1864;
- 228: *nebeklič* — název obvyklý pro příruční modlitební knihu, jež kdysi doprovázela katolickou ženu, venkovskou i městskou, po celý život;
- 229: *Otakar Hostinský* (1847—1910), estetik, universitní profesor, viz Podobizny II, 205—206; *Sbírka přednášek a rozprav* — vydával ji nakladatel Jan Otto od r. 1879, Jaroslav Goll byl v její redakci do r. 1896; *Michal Hórník* (1833 až 1894), lužickosrbský kněz, spisovatel a buditel, spolužák Jana Nerudy ze studií na Akademickém gymnasiu, viz Podobizny II, 267; *Pronesli jsme se už jednou... na tomto místě* — v podobizně Jana Arnošta Smoleřa, viz Podobizny II, 272;
- 230: *Smoleř* — Jan Arnošt S. (1816—1884), lužickosrbský buditel a publicista, viz Podobizny II, 272; *Andree* — Richard A. (1835—1912), německý zeměpisec a národní historik; *Haupt* — Leopold H. (1797—1883), německý spisovatel, žil v lužickém Zhořelci; *Abraham Frencel* (1656 až 1740), hornolužický jazykozpytec a dějepisec; *Handrij Zejler* (1804—1872), hornolužický spisovatel;
- 231: *anonymem Eva z Hluboké* — přesně pseudonymem Eva z Hluboké;
- 232: *Poetické besedy* — sbírka redigovaná Janem Nerudou u nakladatele Eduarda Valečky, viz vysv. ke str. 165; *na tu rozkošnou arabesku Griffonovu z r. 1889 — přeloženou tenkráte tuším pro Lumír* — Jan Neruda se však zmiňuje o motivu hádky varhan s harfou už 27. března 1880 v podobizně Josefa Foerstra, srov. Podobizny I, 224; v Lumíru tato arabeska otištěna nebyla.

J M E N N Y R E J S T Ě K

Číslice půltučná označuje pořadové číslo obrazové přílohy, číslice kursivová odkazuje ke stránkám, na nichž je otiskena samostatná podobizna. Číslice v závorkách ukazují k nápovědem v textu. V těchto případech usnadňuje orientaci příslušná vysvětlivka.

- Abert Johann Josef (1830 až 1915) — I, 373
- Abraham a Sancta Clara (1644 až 1709) — I, 305
- Adam Adolphe Charles (1803 až 1856) — II, (73); III, (274); IV, (58)
- Adamec František (1846 až 1868) — I, 72
- Adámek Karel (1840—1918) — **110**, I, 228
- Aehrenthal Alois Leopold Lexa (1854—1912) — I, 249
- Afanasjev Alexandr Nikolajevič (1826—1871) — III, 153
- Aischylos (525/4—456/5 před n. l.) — I, 303
- Aksakov Ivan Sergejevič (1823 až 1886) — **41**, I, 89; II, 28; III, 109
- Albert Eduard (1841—1900) — **116**, I, 240—241, 341
- Alboni Marietta (1824—1894) — II, 301
- Albrechtsberger Johann Georg (1736—1809) — II, 120
- Aleš Mikuláš (1852—1913) — **412**, III, 123—125
- Alexander I. Battenberský, kníže bulharský (1857 až 1893) — **384**, III, 80—81
- Alexander Hessenský — III, 81
- Alexander I. Obrenović (1876 až 1903) — III, 353
- Amati (16.—17. stol.) — III, 21; IV, 181
- Ambros August Wilhelm (1816 až 1876) — I, 45; II, 123; III, 194, 294; IV, 146
- Amerling Karel Slavoj (1807 až 1884) — **300**, II, 250 až 251; III, 98, 207; IV, 76, 92, 144, 219
- Andel van, americký linguista — I, 265
- Ander Alois (1821—1864) — I, 295
- Andersen Hans Christian (1805 až 1875) — IV, 104
- Andrássy Gyula (1823—1890) — I, 67
- André Ed. — III, 350
- Andree Richard (1835—1912) — IV, 230
- Anger Mořic Stanislav (1844 až 1905) — III, (179); IV, (59)
- Antonetti, ředitel orchestru v Tiflisu — II, 175
- Appé (vl. jm. Appelmann) August (1820—1859) — II, 301
- Aprilov Vasil Eustatiev (1789 až 1847) — II, 30
- Arbes Jakub (1840—1914) — **97**, I, 27, 200—201
- Aristofanes (2. pol. 5. — poč. 4. stol. před n. l.) — I, 303
- Aristoteles (384/3—322 před n. l.) — IV, 163
- Arkel Zikmund MUDr (nar. 1857) — III, 122

- Arklová, roz. Blumenfeldová,
 Tereza (1862—1929) — **410**,
 III, 120—122; IV, 26
 Arléř Petr, viz Parléř Petr —
 Arnold Jan (1785—1872) —
 338, III, 11; IV, 219
 Arundel viz Howard of Arun-
 del Thomas
 Asěný I. (12. stol.) — II, 30
 Asěný II. (1218—1241) — II, 31
 Asnyk Adam (1838—1897) —
 401, III, 107—109
 Auber Daniel François Esprit
 (1782—1871) — **236**, I, 58;
 II, 125, 138—140; III, 205,
 (219)
 Auersperg Carlos (1814 až
 1890) — II, 95, 184
 Azeglio Massimo d' (1798 až
 1866) — II, 64

 Babánek Emanuel — **236**, II,
 230
 Baćkora Josef Množislav (1803
 až 1876) — III, 278
 Baćkora Štěpán (1813—1887)
 — **496**, III, 277—278
 Bach Alexander (1813—1893)
 — **356**, I, 20, 130; II, 184;
 III, 40—41, 130, 303
 Bach Václav (1826—1897) —
 461, III, 216
 Bachmann Eduard (1831 až
 1880) — **283**, II, 224
 Balbín Bohuslav Alois (1621
 až 1688) — **535**, I, 285; II,
 134; III, 361—362; IV, 19,
 47
 Balcárek Aleš (1840—1862) —
 I, 72
 Balmen Jakub (Jacques), ukra-
 jinský šlechtic, — IV, 24
 Bałucki Michał (pseud. Epi-
 don, 1837—1901) — **302**,
 II, 253—254

 Bambas Gustav (1842—1901)
 — III, příl. za str. 386
 Ban Matija (1818—1903) —
 480, III, 247—248
 Barák Josef (1833—1883) —
 10, **66**, I, 23, 138—140; II,
 (177), 223; III, 24
 Barcal Antonín (2. pol. 19. stol.
 až asi do r. 1910) — **282**,
 I, 296; II, 223
 Barcewicz Stanisław (1858 až
 1929) — **253**, II, 170
 Barchánek Josef Bedřich
 (1817—zemřel po r. 1850) —
 IV, 181
 Barrande Joachim (1799 až
 1883) — **275**, I, 155; II, 206
 až 208; III, 128, 129; IV, 120
 Bartolomeo Fra (1475 až
 1517) — II, 123
 Bartoněk Vojtěch (1859 až
 1908) — III, 295
 Bartoš František (1837—1906)
 — **195**, II, 31—33
 Bartoš Písář (asi 1470—1535)
 — IV, 144
 Bártová, rozená Kalivodová,
 Emilie (nar. 1838) — II, 278
 Barvitius Antonín Viktor
 (1823—1901) — **424**, III,
 144—146, 192, 194
 Baštýř Moric (1835—1894) —
 604, IV, 109—111
 Bauer František Saleský (1841
 až 1915) — **294**, II, 241 až
 242, 257
 Baum Antonín (1830—1886)
 — **406**, III, 114—116, 314;
 IV, 205
 Bayerová Anna (1852—1924)
 — **562**, IV, 39—41
 Bazaine François Achille (1811
 až 1888) — **2**, I, 10
 Beaconsfield viz Disraëli Ben-
 jamin, hrabě Beaconsfield

- Beatrice da Ferrara (16. stol.) — II, 156
 Beckovský Jan František (1658—1725) — 641, IV, 172—173, 221
 Beecher-Stowe Harriet Elizabeth (1812—1896) — 609, IV, 117—119
 Beethoven Johann van — II, 120
 Beethoven Ludwig van (1770 až 1827) — 230, I, 59; II, 114, 120—122, 154; III, 147, 293; IV, 191
 Bekovská Emilie (zemřela 1882) — 120, 279, I, 248; II, 216
 Belcredi Egbert (1816—1894) — 4, I, 14; II, 23, 44
 Belcredi Richard (1823—1902) — 192, II, 22—25
 Belková Johana, tanečnice — IV, 58
 Bellini Vincenzo (1801—1835) — IV, (109)
 Benda Felix (1832—1875) — IV, 201
 Benda František (1709—1786) — IV, 97
 Benda Jiří (1721—1795) — 596, I, 295; IV, 96—97
 Benda Józef, polský herec — IV, 201
 Bendl Karel (1838—1897) — 113, I, 91, 233—234, 373; II, 301; III, příl. za str. 386, (121); IV, 36
 Bendl Václav Čeněk (pseud. V. Č. Stránický, Fabián Čočka) — 357, II, 240; III, 41—42, 50
 Benedix Julius Roderich (1811 až 1873) — I, (118)
 Beneš František X. (1820 až 1888) — 510, III, 312—315
 Beneš Třebízský Václav (1849 až 1884) — 137, I, 247, 277, 287—288; III, 25; IV, 50
 Benevic viz Bennewitz Antonín
 Benevic-Miková Emilie (1834 až 1906) — 281, II, 221
 Bennet Gordon, vydavatel New York Heraldu — IV, 129
 Bennewitz Antonín (1833 až 1926) — I, 373; III, 275, 294; IV, 146
 Benoni Bohumil (1862—1942) — 546, IV, 18
 Benoniová, roz. Dumková, Hana (1868—1923) — III, 347
 Berger Augustin (1861—1945) — 573, III, 178, (179); IV, 14, 58—59
 Bergonzi Carlo (1686—1747) — IV, 207
 Berlioz Hector (1803—1869) — III, 190, 293; IV, 191
 Bernhardt Sarah (vl. jm. Rosina Bernard, 1844—1923) — 532, II, 164; III, 356 až 358
 Bertall (vl. jm. Charles Albert d'Arnoux, 1820—1880) — I, 87
 Beust Friedrich Ferdinand (1809—1886) — II, 58
 Bělák Vojtěch viz Šimáček František
 Bělinskij Vissarion Grigorjevič (1810—1848) — IV, 73
 Bíba Vincenc D. (1820—1906) — 584, IV, 75—77
 Bilek Tomáš (1819—1903) — 234, II, 133—135
 Bílka Petr (1820—1881) — 67, I, 141—142; II, 239; IV, 156
 Bílý Rudolf (1836—1907) — 436, III, 171, 215

- Birch-Pfeifferová Charlotta (1800—1868) — I, (106), (127)
- Bismarck Otto (1815—1898) — I, 15, 16, 89; II, 65; IV, 128
- Bittner Jiří (1846—1903) — 170, I, 295, 310, 361—363
- Bittnerová, roz. Boubínová, Maruška (1854—1898) — 146, I, 295, 310—311, 351; II, 216; III, 57
- Bixio Nino Girolamo (1821 až 1873) — II, 64
- Bizet Georges (1838—1875) — III, (91); IV, (26)
- Björnson Björnstjerne (1832 až 1910) — II, 201
- Blahoslav Jan (1523—1571) — IV, 228
- Blain James Gillespie (1830 až 1893) — I, 344
- Blanc (t. j. paní Blancová), francouzská statkářka — III, 350
- Blanc Jean Joseph Charles Louis (Louis Blanc, 1811 až 1882) — II, 56
- Blažek Antonín, magistrální úředník? (1861 až 1912) — III, příl. za str. 386
- Blažek František (1815 až 1900) — 484, III, 256—257; IV, 76
- Blažina Josef (1813—1885) — III, 240, 360
- Blažková Věoslava viz Ress-Blažková Věoslava
- Blecha Josef (1841—1900) — IV, 113
- Bleiweis Janez (1808—1881) — 182, I, 387—388; II, 28; III, 270
- Blodek Vilém (1834—1874) — 175, I, 373—374; IV, 14
- Blodková, roz. Sternecková z Doudlebských, Marie (1841 až 1874) — IV, 79
- Blumenfeld Emanuel JUDr, advokát ve Lvově — III, 121
- Bogojev (Bogorov) Ivan (1818 až 1892) — II, 30
- Bogusławski Wilem Józef (1825—1901) — II, 268
- Bohdálek Vincenc Alexander (1801—1883) — IV, 115
- Böhm Jindřich Hanuš (1836 až 1916) — I, 229
- Bohorč Adam (16. stol.) — III, 286
- Boieldieu François Adrien (1775—1834) — I, 336; II, 139
- Bolzano Bernard (1781—1848) — 174, I, 371—372; II, 45; III, 352; IV, 160
- Bondini Pasquale (zemřel 1789) — II, 116
- Bondy Bohumil Karel (1832 až 1907) — 307, II, 261
- Börne Ludwig (1786—1837) — I, 80
- Bořický Emanuel (1840 až 1881) — IV, 164
- Boschettiová Terezie — 15, 32, 281, I, 30—31, 171 až 172; II, 221
- Bossche Filip van den (17. stol.) — IV, 206
- Bozděch Emanuel (1841 až 1889?) — 579, I, (383); II, 284; III, 252; IV, 67—68
- Brábek František (1848 až 1926) — II, 177
- Bráf Albín (1851—1912) — 418, III, 133—134
- Brahms Johannes (1833 až 1897) — IV, 69, 70
- Brachvogel Albert Emil (1824 až 1878) — I, 275; III, 13

- Brandejs Alexander, statkář
 v Suchdole — III, 125
 Brandl Petr Jan (1668 až
 1735) — 549, I, 22—23
 Brandl Vincenc (1834—1901)
 — 61, I, 129; II, 302
 Brassin Louis (1840—1884) —
 IV, 113
 Braun Matyáš (1684—1738) —
 III, 194
 Braun Václav (zemřel 1900) —
 375, I, 127; II, 225; III, 67
 Brauner František (1810 až
 1880) — 118, 147, I, 189,
 244—245, 313; III, 12
 Brava (Bráva) František (1811
 až 1882) — II, 224
 Breischl Václav (1791 — 1834)
 II, 135
 Brendicke Hans, historik
 umění — IV, 98
 Brennerová Jenny (1828 až
 1878) — 233, II, 224
 Brixi František X. (1732 až
 1771) — I, 290; III, 283
 Brjullov Karl Pavlovič (1799
 až 1852) — IV, 23, 24
 Brokov Antonín (1693—1721)
 — IV, 82
 Brokov Ferdinand (1688 až
 1731) — 583, I, 157; IV, 22,
 81—82, 169
 Brokov Jan (1652—1718) —
 IV, 82
 Brokov Josef (1686—1721) —
 IV, 82
 Broulík František (1853 až
 1930) — 211, II, 71—74, 77
 Brown John (1800—1859), II,
 177
 Brožík Václav (1851—1901) —
 40, 203, I, 87—88; II, 52
 až 53; III, 87
 Bruch Max (1838—1920) —
 III, 21
- Brzobohatý František (pseud.
 Kyselka Slanovodský) —
 III, přil. za str. 386
 Bubák Alois (1824—1870) —
 516, III, 328—330
 Büdinger Max (1828—1902) —
 I, 303; III, 365
 Buchtel Antonín (1803—1882)
 — 454, III, 201—203
 Bull Ole (1810—1880) — III,
 190
 Bülow Hans Guido (1830 až
 1894) — 425, III, 146—148;
 IV, 75, 113, 114
 Bürger August Gottfried (1747
 až 1794) — II, 182
 Burian Tomáš (1802—1874) —
 508, III, 16, 58, 306—307
 Burjan Adam, učitel v Mo-
 šovcích — II, 17
 Burns Robert (1759—1796) —
 III, 161; IV, 23
 Bursík Jaroslav, nakladatel —
 IV, 69, 106, 147
 Bydžovský Jan (nar. 1835) —
 320, II, 286—288
- Caesar Gaius Julius (100 až
 44 před n. l.) — IV, 118
 Calderon de la Barca Pedro
 (1600—1681) — I, 136; III,
 (99)
 Canal Josef Emanuel (1745
 až 1826) — 590, IV, 84—85
 Cankov Dragan (1830—1911)
 — II, 30
 Caramuel (Karamuel) z Lob-
 kovic Jan (1606—1682) —
 III, 48
 Carolides z Karlsperka Jiří
 (1579—1612) — IV, 165
 Carracci Agostino (1557 až
 1602) — IV, 206
 Carracci Annibale (1560 až
 1609) — IV, 22

- Cassel Franz Peter (1783 až 1821) — II, 303
- Castelli Ignaz Franz (1781 až 1862) — I, (337)
- Cavour Camillo Benso (1810 až 1861) — I, 102; II, 64, 177
- Cellini Benvenuto (1500 až 1571) — III, 345
- Cervantes Saavedra Miguel de (1547—1616) — I, 343; II, (190)
- Ceyp z Peclinovce Bohumil (1835—1879) — II, 240
- Cienciała Jerzy (1834—1907) — 623, IV, 141—142, 143
- Clam-Gallas Eduard (1805 až 1891) — III, 43
- Claudi Eduard (1810—1884) — III, 324.
- Clauren H. (vl. jm. Karl Gottlob Heun, 1771—1854) — I, (383)
- Cogniet Léon (1794—1880) — III, 226
- Condé Pierre, francouzský rytec — IV, 100
- Coppée François (1842—1908) — III, 357
- Corday Charlotte (Marianne Aline Anna Charlotte Corday d'Armont, 1768 až 1793) — 63, I, 143—144
- Coronini (František Coronini Cronberg, 1833—1901) — I, 193
- Corri Domenico (1794—1826) — IV, 100
- Cosway Richard (1740—1821) — IV, 100
- Czarda Jiří (1851—1885) — 380, III, 74—76
- Czartoryski Jerzy (1828 až 1912) — 93, I, 193—194; II, 28
- Czartoryski Konstantin (1822 až 1891) — I, 193
- Czobor Adam, maďarský šlechtic — IV, 197
- Czurda František (1844 až 1886) — 255, II, 173—174
- Čaboun Vojtěch (1797—1868) — III, 91
- Čacká Marie viz Pichlová Františka
- Čadek Jan (vl. jm. Schwarz Vilem, 1815—1865) — IV, 104
- Čajkovskij Petr Iljič (1840 až 1893) — 215, 494, II, 81 až 83; III, 275; IV, (18), (26), 79, 96
- Čáp, hoteliér v Jihlavě — III, 315
- Čapek Jindřich (1837—1895) — 475, III, 238—239
- Čech Adolf (vl. jm. Tausík, 1841—1903) — 70, I, 147 až 148; III, (126), 252
- Čech Karel (vl. jm. Tausík, 1844—1913) — 70, I, 91, 147—148
- Čech Svatopluk (1846—1908) — 80, I, 167; II, 201; III, 44, 255; IV, (50), (175)
- Čejka Josef (1812—1862) — I, 303; IV, 42
- Čelakovská Marie, roz. Holá (1844—1907) — II, 278
- Čelakovský František Ladislav (1799—1852) — 166, I, 45, 56, 93, 105, 244, 271, 353—354, (380), 381, 393; II, 64, 166, 171, 273; III, 46, 62, 125, 137, 199, 282, 286, 305, 316, 319; IV, 162, 165, 199
- Čelakovský Jaromír (1846 až 1914) — 254, I, 271; II, 171 až 172

- Čelakovský Ladislav (1834 až 1902) — **129**, I, 271—272; II, 171, 240
 Čenský Ferdinand (pseud. Hána, 1829—1887) — **340**, III, 15—16, 58, 59, 307
 Čermák Filip (Tuchoměřický, 1798—1877) — IV, 226
 Čermák Jaroslav (1830—1878) — **39**, I, 45, 85—86, 87, 88, 157, 193; II, 52, 53, 299
 Čermák Josef (nar. 1858) — **460**, III, 213
 Čermáková Josefina, provd. Kounicová (1849—1895) — **279**, II, 216
 Čermáková, provd. Czartoryjská, Marie — I, 193
 Černajev Michail Grigorjevič (1828—1898) — I, 43
 Černínová z Harasova Zuzana (1620—1654) — IV, 172
 Černoch Josef (1838—1882) — III, 28
 Černochová, roz. Špačková, Josefina (1840—1902) — **347**, III, 27—29
 Černý Jan, občan nymburský — II, 92
 Černý Jan Matouš (1839 až 1893) — **10**, I, 23
 Černý Tomáš (1840—1909) — **64**, **218**, I, 135; II, 89—92; III, 170, 215
 Černý Václav, úředník v Praze, Sokol — **436**, III, 172, 215
 Červený Stanislav Edgar, průmyslník v Hradci Králové — **461**, III, 215
 Červený Václav František (1819—1896) — **23**, I, 53 až 54; III, 116
 Češka Josef (1811—1866) — III, 360
 Čihařová, roz. Pettingová,
- Anna (nar. 1840) — II, 278
 Čížek František (1850—1889) — **436**, **592**, III, 172, 215; IV, 89—90
 Čížek František J. (1820 až 1887) — **284**, II, 226, 292; III, 69
 Dačický z Heslova Mikuláš (1555—1626) — IV, 221
 Dajnko Peter (1787—1873) — III, 286
 Dalimil (14. stol.) — I, 35, 368
 Damascen Janez (vl. jm. Felix Dev, 1732—1786) — III, 287
 Dančin Karel, srbský spisovatel — II, 275
 Danhauser Josef (1805—1845) — III, 52
 Dante Alighieri (1265—1321) — II, 154
 Dargomyžskij Alexandr Sergejevič (1813—1869) — IV, (79)
 Darwin Charles Robert (1809 až 1882) — **585**, IV, 77—78
 Dastich Josef (1835—1870) — III, 98
 Debevec Janez Anton (1758 až 1821) — III, 286
 Debrnov J. S. viz Srb-Debrnov Josef
 Debureau (Dvořák) Jean Gaspar (1796—1846) — I, 295; II, 218
 Decandolle Augustin Pyrame (1778—1841) — II, 303
 Delibes Léon (1836—1891) — IV, (58)
 Demosthenes (asi 384—322 před n. l.) — III, 209
 Denner Balthasar (1685 až 1749) — II, 112

- Dennery Adolph (1811—1899)
 — III, (232)
 Dervies (Děrviz) Pavel Grigorjevič (1826—1881) — III, 206
 Deryngowa Marie (nar. 1857)
 — 96, I, 198—199, 208; II,
 28; III, 120, 142; IV, 202
 Desfours-Walderode Arthur
 — II, 261
 Detroit Karl (Mehmed Ali,
 1827—1878) — I, 43
 Devrient Emil (1803—1872) —
 I, 186
 Deym Ferdinand (zemřel 1872)
 — III, 309
 Deym František de Paula
 (zemřel 1832) — III, 309
 Deym Moric (1808—1852) —
 III, 309
 Deym Vojtěch (1812—1863) —
 — 509, III, 308—312
 Dientzenhofer Kilián Ignác
 (1689—1751) — 639, IV,
 152, 169—170
 Dientzenhofer Kryštof (1655
 až 1722) — IV, 170
 Disraëli Benjamin, hrabě Bea-
 consfield (1804—1881) — II,
 201
 Dittrich František (1801 až
 1875) — 261, II, 184—186
 (zde omyl J. Nerudy: Josef
 Dittrich)
 Dittrich Josef Petr Václav
 (1763—1823) — I, 313
 Diviš Prokop (1696—1765) —
 645, IV, 182—183
 Doblhoff (Dobblhoff-Dier)
 Anton (1800—1872) — I,
 189
 Dobner Gelasius (1719—1790)
 — IV, 20
 Dobrovský Josef (1753—1829)
 — 329, I, 33; II, 29, 107,
 302—303; III, 305, 352; IV,
 144
 Dobruský Jan (1853—1907)
 — 485, III, 259
 Donadini Ermenegildo Anto-
 nio (nar. 1847) — III, 255
 Donizetti Gaetano (1797 až
 1848) — I, (30); II, (174);
 III, (31), (274)
 Doré Gustav Paul (1832 až
 1883) — III, 176
 Dörfel Gustav (1854—1902) —
 IV, 130
 Dostojevskij Fedor Michajlo-
 vič (1821—1881) — 582, II,
 150; IV, 72—74
 Dostojevskij Michail Michaj-
 lovič — IV, 73
 Douba Josef (1866—1928) —
 III, 295
 Doubek Josef Šebestián (1842
 až 1922) — III, 194
 Doucha František (1810 až
 1884) — 57, I, 119
 Drahoňovský František K.
 (1812—1881) — 144, I,
 306—307; III, 130, 131
 Dreyschock Alexander (1818 až
 1869) — I, 373; II, 242, 243
 Drska Jan Nepomucký (1808
 až 1847) — I, 295
 Drtina J., šachista — 485, III,
 582
 Dubarry Marie Jeanne (1743 až
 1793) — I, 166
 z Dubé Ondřej (zemřel 1412) —
 III, 257
 Dudík Beda (1815—1890) —
 46, I, 98—99
 Du Chaillu Paul Belloni
 (1835—1903) — III, 9
 Dufaure Jules (1798—1881) —
 I, 132
 Dumas Alexandre st. (1803 až
 1870) — I, 104; IV, 10

- Dumek Josef (1844—1903) — **526**, III, 345—347
- Dumková Hana (nar. 1851) — III, 347
- Dumková Hana viz Benoniová Hana
- Dunajewski Julian (1822 až 1907) — **149**, I, 316—317
- Durdík Josef (1837—1902) — **134**, I, 282
- Durdík Pavel (1843—1903) — **287**, II, 231—232
- Düringsfeld Ida von (1815 až 1876) — III, 165
- Durski Antonín, polský Sokol — **461**, III, 216
- Dusík Jan Ladislav (1761 až 1812) — **598**, II, 117, 276; IV, 99—100
- Dusíková, roz. Corri, Sofie (1775—1847) — IV, 100
- Dusl Martin (nar. 1847) — **415**, III, 128—129
- Dustmannová, učitelka zpěvu ve Vídni — III, 121
- Dušek František (1797 až 1873) — IV, 99
- Dušek František X. (1731 až 1799) — II, 117, 296; IV 99
- Dušek Jan Ladislav viz Dusík Jan Ladislav
- Dušková, roz. Hambacherová, Josefina (1756—1820) — **324**, II, 295—296; IV, (99)
- Dvorský František (1839 až 1907) — **640**, III, 144; IV, 171—172
- Dvořáček Jan K. (1808—1865) — **571**, IV, 54—55
- Dvořák Antonín (1841—1904) — **25**, I, 58—59, 91, 192, 373; II, 14, 21, 243, (301); III, (206), (219); IV, 36, 69, (79), 108, 174
- Dvořák Jan (1822—1890) — IV, 208
- Dvořák Jan Kašpar viz De-bureau Jean Gaspard
- Dvořák Jaroslav Antonín (1861—1921) — IV, 208
- Dvořák Karel B. (1856—1909) — **660**, IV, 207—208
- Eckert Adolf (1841—1910) — **504**, III, 296
- Eckert Jindřich (1833—1905) — III, 273
- Eden van der, hudební pedagog — II, 120
- Edlinger Tomáš (1662—1729) — IV, 207
- Ehrenberger Josef (1815 až 1882) — **119**, I, 246—247; II, 44, 314; III, 325, 360
- z Ehrenbergů Eleonora (1832 až 1912) — **349**, III, 30
- Eim Gustav (1849—1897) — **345**, III, 23—25
- Einspieler Andrej (1813 až 1888) — **491**, III, 270—271
- Eiselt Bohumil Jan (1831 až 1908) — **59**, I, 125—126; II, 232; III, 360; IV, 157
- z Eisenachu Jan Leon (17.stol.) — IV, 166
- Eisenhut Karel, varhanář — IV, 233
- Eksarch Otto (vl. jm. Alexander Stoilov, 1812—1891) — II, 30
- Emin paša (vl. jm. Edvard Schnitzler, 1840—1892) — IV, 130
- Emler Josef (1836—1899) — **312**, II, 270—272; IV, 171
- Engel Emanuel (1844—1907) — **461**, III, 215
- Engelhardt (Engelgardt) — IV, 23

- Engerth Eduard (1818—1897) — III, 239; IV, 153
 Erben Karel Jaromír (1811 až 1870) — 179, I, 105, 349, 353, 354, 381—382, 393; II, 271, 272, 274; III, 12, 14, 163, 220, 282, 303; IV, 12, 144
 Erben Vilém (1831—1889) — 13, I, 27
 Ernst Heinrich Wilhelm (1814 až 1865) — III, 190
 Esmarch Karl Bernhard (1824 až 1887) — IV, 116
 Eugen Virtemberský (1758 až 1822) — II, 123

 Fáček František (1826—1886) — 544, IV, 15—16
 Falck Jeremias (asi 1609 až 1677; u J. Nerudy chybně Jeronym) — IV, 98
 Faltys Josef (1839—1926) — 375, III, 67
 Fanderlík Josef (1839—1895) — 94, I, 195—196
 Farský Josef (1826—1889) — I, 189
 Faster Petr (1801—1868) — 157, I, 334—335; III, 310
 Faust Johannes (16. stol.) — IV, 202
 Feistmantel Otakar (1848 až 1891) — 34, I, 75—76
 Fejfalík Julius (1833—1862) — I, 303; III, 365
 Ferenczyová Isabella — II, 224
 Fernkorn Antonín Dominik (1813—1878) — III, 141
 Fesl Michal Josef (1788 až 1863) — IV, 160, 161
 Fest (Vest) Lorenz Chrysant von (1776—1840) — II, 303
 Feuerbach Anselm (1829 až 1880) — I, 376

 Feuerbach Ludwig Andreás (1804—1872) — IV, 164
 Feuillet Octave (1821—1890) — III, (99)
 Fialka Mořic (1809—1869) — II, 229
 Fibich Zdeněk (1850—1890) — 178, I, 373; 379—380; II, (301); III, (206); IV, 69
 Fibichová, roz. Hanušová, Betty (1846—1901) — 328, II, 300—301
 Fikar Antonín (nar. 1812) — I, 175
 Filípek Václav (1812—1863) — I, 313; II, 167; III, 19
 Filipovič z Filipsberku Josef (1818—1889) — I, 24
 Fingerhut (Náprstek) Ferdinand Pravoslav (1824 až 1887) — 470, I, 30, 160, 303, 376; II, 306; III, 230—232
 Fischhof Adolf (1816—1893) — 206, II, 56—60
 Florjanski Vladislav (vl. jm. Floryan Kohmann, 1855 až 1911) — 551, IV, 25—26
 Flotow Friedrich von (1812 až 1883) — I, (165); II, (73); III, 16, 375; IV, (36)
 Foerster Josef (1833—1907) — 108, I, 224—225; IV, 174
 Foerster Josef Bohuslav (1859 až 1941) — 642, IV, 173 až 175
 Foersterová, roz. Lautererová, Berta (1869—1936) — 536, IV, 78—79
 Forgáč (Forgács, Forgách) de Ghymes Antal (1819—1885) — II, 24; III, 174
 Förchtgott-Tovačovský Arnošt (1825—1874) — 317, II, 266, 280—282; III, 217
 Förchtgottová Žofie — II, 280

- Fotinov Konstantin (1. pol.
19. stol.) — II, 30
- Foustka Vilém (1836—1880)
— 13, I, 27
- Frankl von Hochwart Ludwig August (1810—1894) —
I, 161, 301, 320
- Franklin Benjamin (1706 až
1790) — IV, 182
- Frankovský Josef (1840 až
1891) — 60, I, 127—128,
153
- Franta Josef (Šumavský,
1796—1857) — 420, III,
136—138; IV, 144, 219
- František, probošt pražský
(14. stol.) — IV, (186)
- Fredro Alexander (1793 až
1876) — III, 108
- Frencel Abraham (1656 až
1740) — IV, 230
- Freycinet Charles Louis de
Saulce de (1828—1923) —
I, 319
- Frič Antonín (1832—1913) —
98, I, 202—204; II, 207; III,
336
- Frič Josef František (1804 až
1876) — 520, II, 92, 171;
III, 12, 282, 303, 335—337
- Frič Josef Václav (1829 až
1890) — 466, I, 155; III,
(45), 223—224, 336
- Frič Karel (1834—1915) —
III, 336
- Frič Václav (1839—1916) —
III, 337
- Frič Vojtěch (1844—1918) —
— III, 337
- Fritz Leopold (1813—1895) —
511, III, 315—318
- Frontini Paolo (19. stol.) —
III, 205
- Frost Václav (1814—1865) —
III, 160
- Fryčaj Tomáš (1759—1839) —
360, III, 46—47, 60, 61
- Füger Friedrich Heinrich (1751
až 1818) — I, (376)
- Fügner Jindřich (1822—1865)
— 64, I, 135; II, 92; III,
170, 171, 215; IV, 90
- Führer Robert (1807—1861)
— II, 117; III, 256
- Führich Josef (1800—1876) —
IV, 216
- Furch Vincenc (1817—1864)
— II, 79
- Füssly Johann Kaspar (1707
až 1781) — IV, 197
- Gabelsberger Franz (1789 až
1849) — III, 209
- Gabriel Josef Ambrož (1820 až
1880) — 363, III, 50—51
- Gaj Ljudevit (1809—1872) —
III, 345; IV, 44
- Galaš (Gallaš) Josef Heřman
Agapit (1756—1840) — 370,
III, 46, 59—61
- Galilei Galileo (1564—1642) —
IV, 47, 78
- Gallat Alois (1827—1901) —
53, I, 120—121
- Galvani L. N. viz Salvioli
Giuseppe
- Gambetta Léon (1838—1882)
— 233, II, 131—133, 146,
178
- Garfield James Abraham (1831
až 1881) — 162, I, 344 — 345
- Garibaldi Giuseppe (1807 až
1882) — 208, II, 63—67, 74
- Garrick David (1717—1779) —
III, 356
- Gaučová Klotilda (nar. 1828)
— 281, II, 221
- Gautier Théophile (1811 až
1872) — IV, (58)
- Gautsch von Frankenthurn

- Paul (1851—1918) — III,
 116
 Geissel Jan Slavomil, úředník
 — III, 32
 Geissler Jindřich (nar. 1849)
 — 382, III, 77—79
 Geisslová Irma (1855—1914)
 — 350, III, 32
 Geitler Leopold Václav (1847
 až 1885) — 362, III, 48—50
 Genelli Bonaventura (1800 až
 1868) — III, 192
 Gercen Alexandr Ivanovič
 (1812—1870) — I, 242
 Gerov Najden (1823—1900) —
 II, 30
 Gerstäcker Friedrich (1816 až
 1872) — III, 9
 Gessner Salomon (1730—1788)
 — I, 35
 Giers Nikolaj Karlovič (1820
 až 1895) — III, 198
 Gindely Antonín (1829—1892)
 — 52, I, 110—111, 265; II,
 134
 Gindl František Antonín
 (1786—1841) — II, 257
 Giskra Karl (1820—1879) —
 II, 184;
 Gladstone Herbert John (nar.
 1854) — I, 231
 Gladstone William Ewart (1809
 až 1898) — 112, I, 231—232;
 II, 178; IV, 32
 Glinka Michail Ivanovič (1804
 až 1857) — II, 77, 82, 125,
 (148); III, 88
 Gluck Christoph Wilibald (1714
 až 1787) — II, 83, 191, 206
 Goethe Johann Wolfgang
 (1749—1832) — I, 42, 64,
 65, (106), 136, (143), (208),
 273, (274), (282), (311), 358;
 II, 148, 297, 302; III, 103,
 (250), 352, (357); IV, 127
- Gogol Nikolaj Vasiljevič (1809
 až 1852) — II, 150; IV, 73,
 80, 210
 Goldmark Karl (1830—1915)
 — 413, III, 125—126; IV,
 (26), (79)
 Goll Jaroslav (1846—1929) —
 673, IV, 228—229
 Gončarov Ivan Alexandrovič
 (1812—1891) — IV, 80, 210
 Gorčakov Alexandr Michajlo-
 vič (1798—1883) — I, 66
 Gorova, ruská herečka — III,
 121
 Gounod Charles François (1818
 až 1893) — I, (165); II, 14;
 III, (219); IV, (18), 36, (79), 96
 Grabinger Josef Vilém (1805
 až 1852) — 280, II, 219
 Grabowska, roz. Krokowska,
 Marie, polská spisovatelka
 — II, 284
 Grabowski Bronisław (1841 až
 1900) — 318, II, 282—284
 Graeve Ludvík (nar. 1857) —
 393, III, 95—97
 Grant Ulysses Simpson (1822
 až 1885) — I, 344
 Gregora František (1819 až
 1887) — 442, III, 181—183
 Gregorovius Ferdinand (1821
 až 1891) — I, 112
 Grégr Eduard (1827—1907) —
 289, 436, II, 233—234; III,
 171, 215
 Grégr Julius (1831—1896) —
 8, 405, I, 21; II, 172, 176;
 III, 112—114
 Greuter Josef (1817—1888) —
 143, I, 304—305
 Grévy Jules François Paul
 (1807—1891) — 63, I, 132
 až 133, IV, (211);
 Grieg Edward (1843—1907)
 — IV, 174

- Griffon, francouzský spisovatel — IV, 232
 Gröbe August Moritz (nar. 1828) — II, (198)
 Grohmann Josef Virgil (1831 až 1919) — II, 133
 Gross Jan (1833—1894) — II, 240; III, 42
 Grottger Artur (1837—1867) — I, 157
 Gruda Antonín (1844—1903) — 296, 622, II, 243—244; III, 343; IV, 139—141
 Grund Arnošt (1844—1918) — 139, 282, I, 295—296; II, 223; III, 149
 Grünwald Vendelín (1812 až 1885) — III, 324
 Guadagnini Placentinus Johannes Baptista (zemřel 1786) — IV, 207
 Guarneri (17.—18. stol.), houslařská rodina — IV, 181
 Guffens Godfried (1823—1901) — III, 235
 Guitainer (Quittainer) Andreas (1679—1729) — IV, 82
 Gundulić Dživo (1589? až 1638?) — IV, 150
 Gusová, ruská spisovatelka, — III, 135.
 Gutenberg Johannes (zemřel 1468?) — IV, 163
 Gutzkow Karl (1811—1878) — I, 175; III, (99)
 z Habernfeldu Ondřej (17. stol.) — I, 285
 Hacks Charles, francouzský publicista — IV, 168
 Haiss (Hais) Josef Jan (1829 až 1892) — I, 376
 Hájek Adolf (1826—1915) — 461, III, 215
 Hájek Max, obchodník v Písku — 461, III, 216
 Hájek z Libočan Václav (zemřel 1553) — I, 377; IV, 173
 Hajniš František (1815 až 1885) — 342, III, 18—20
 Hakl František, pražský měšťan(?) — III, 194
 Hálek Vítězslav (1835—1874) — 17, 147, 278, I, 37, 42, 66, 82, 94, 146, 162, 230, 313, (384); II, 157, 166, (177), 213, (232), 240, 285; III, (56), 301, 347; IV, 69
 Halévy Jacques Fromental (1799—1862) — IV, (26)
 Haliř Karel (1859—1919) — 494, III, 275—276
 Halm Friedrich (vl. jm. Elianus Münch-Bellinghausen, 1806—1871) — I, (118)
 Hamerník Josef (1810—1867) — 459, III, 209—211, 315, 316
 Hametner Václav (1804 až 1869) — 280, II, 217, 218
 Händel Georg Friedrich (1685 až 1759) — IV, 100
 Hanel Jan Miloslav (1808 až 1883) — I, 325
 Hanel Jaromír (1847—1910) — 153, I, 325—327
 Hanika, majitel dostavníků — III, 128
 Hanka Václav (1791—1861) — 16, 147, I, 17, 32—36, 313; II, 27, 224; III, 319, 336; IV, 216
 Hansen Theophil (1813—1891) — II, 309
 Hansgirg Antonín (1806 až 1877) — I, 313
 Hansgirgová Františka (1823 až 1871) — I, 313
 Hanuš, taneční mistr (14. stol.) — III, 178

- Hanuš Ignác Jan (1812 až 1869) — **507**, I, 264; III, 197, 304—305
- Hanušová Klementina (1845 až 1918) — **451**, III, 195 až 197
- Hanušová Theodora (1841 až 1920) — II, 279
- Hare Thomas (19. stol.) — II, 56
- Harrach Jan (1828—1909) — **354**, III, 37—38, 290, 313
- Hartl Jindřich (1856—1900) — III, 219; IV, 105
- Hartmann Moritz (1821 až 1872) — I, 161, 301, 320
- Hasner von Artha Josef (1819 až 1892) — I, 223
- Hattala Martin (1821—1903) — **78**, I, 163—164; III, 304
- Hauck W. J. (19. stol.), vídeňský mechanik — III, 340
- Hauer Jean Jacques (1751 až 1829) — I, 143
- Haulík Gjuro (1788—1869) — II, 98
- Haupt Leopold (1797—1883) — II, 274; IV, 230
- Haushofer Maximilian (1811 až 1866) — III, 329
- Hausner Otto (1827—1890) — **156**, I, 332—333
- Havel František (1826—1880) — IV, 205
- Havelka Jan (1839—1886) — **429**, III, 154—155
- Havelka Matěj (1808—1892) — III, 163
- Havláš Bohumil (1852 až 1878) — **32**, I, 72; IV, 209
- Havlíček František (1817 až 1871) — II, 166
- Havlíček Jan — III, 277
- Havlíček Borovský Karel (1821—1856) — **8**, **167**; I, 20, 104, 130, 174, 256, 260, 302, 355—356; II, 93, 159, 178, 196, 198, 199; III, 123, 133, 286, 303, 308, 310, 336, 365; IV, 17, 42, 103
- Havránek Bedřich (1821 až 1899) — **226**, II, 112—113; III, 295
- Haydn Johann Michael (1737 až 1806) — II, 123
- Haydn Josef Franz (1732 až 1809) — II, 120, 211
- Hebra Ferdinand von (1816 až 1880) — I, 341
- Heine Heinrich (1797—1856) — I, 161
- Heinrich Josef (1837—1908) — **373**, III, 34, 64—66
- Heinzová Albína (1841 — zemřela v letech šedesátých) — **283**, II, 215, 224
- Heissler Karl (nar. 1823) — III, 173
- Helcelet Ctibor (1844—1904) — **461**, III, 216
- Helena Pavlovna (1806 až 1873) — II, 191
- Heller Antonín, učitel ve Vlašimi — II, 200
- Heller Ferdinand (1824 až 1912) — **437**, III, 172 až 174
- Heller Josef August (zemřel 1855) — II, 158
- Heller Karl Bartholomäus (1824—1880) — III, 10
- Heller Serváč Bonifác (1845 až 1922) — **271**, II, 200—201
- Hellich Josef Vojtěch (1807 až 1880) — **102**, I, 212—213, 398
- Hellmesberger Josef (1828 až 1893) — III, 173
- Helmuth Ernest (vl. jménem Eduard Schmidt-Weissen-

- fels, 1833—1893) — IV, 43,
 156
 Hentzová Marie (2. pol.
 19. stol.) — IV, 58, 59
 Herakleitos z Efesu (kolem
 500 před n. l.) — I, 282
 Herbst Eduard (1820—1892)
 — II, 37, 38, 41, 95, 184
 Hercen viz Gercen Alexandr
 Ivanovič
 Herder Johann Gottfried (1744
 až 1803) — I, 131
 Hergesel František st. (1824 až
 1866) — III, 239; IV, 112
 Hergesel František ml. (1857
 až 1929) — 605, IV, 111 až
 113
 Hering Ewald (1834—1918) —
 II, 112
 Herites František (1851 až
 1929) — 169, I, 359—360
 Herloš Karel (pseud. Karl
 Herloszsohn, 1802—1849)
 183, I, 175, 343, 389—392;
 IV, 218
 Herold, učitel v Počátkách
 — IV, 146
 Herold Jan Eduard (1820 až
 1895) — 372, III, 63—64,
 295
 Herold Jan Christián (zemřel
 1829) — III, 63
 Hérold Louis Joseph Ferdinand (1791—1833) — III,
 251; IV, (18)
 Herold Wolf Hieronymus
 (1627—1693) — IV, 82
 Herrmann Gustav Vratislav
 (1839—1873) — III, 58
 Hertl Peter Ludwig (1817 až
 1899) — IV, (58)
 Herwegh Georg (1817—1875)
 — III, 44
 Heřman Jan (1844—1904) —
 629, IV, 152—153
- Hess Václav (1806—1879) —
 IV, 93
 Heš Vilém (1860—1907) —
 559, IV, 35—36
 Heyduk Adolf (1835—1923) —
 28, I, 64—65, 207; III, 125,
 (186), 347
 Heyduková, roz. Reinerová,
 Emilie (1860—1935) — I, (65)
 Heyse Paul (1830—1914) —
 I, 175
 Hildprandt z Ottenhausenu
 Ferdinand (zemřel 1845) —
 IV, 162
 Hildprandt z Ottenhausenu
 Robert (1824—1889) — IV,
 (162)
 Hilmar František Matěj (1803
 až 1881) — 145, I, 308—309
 Hippel Theodor Gottlieb von
 (1741—1796) — I, 370
 Hlava Jaroslav (1855—1924)
 — 578, II, 233; IV, 65—66
 Hlaváč Vojtěch (pseud. Volgin,
 1849—1911) — 462, III,
 217—218
 Hlavinka Alois (nar. 1852) —
 IV, (50)
 Hlávka Josef (1831—1908) —
 268, II, 196—197
 Hněvkovský Šebestián (1770
 až 1847) — 512, III, 318 až
 321
 Hnilička Alois (1826—1909)
 — IV, 18, 190
 Hodek Václav (1828—1886)
 — 391, III, 92—93
 Hof Karel Vít (1826—1887) —
 471, III, 232—233; IV, 42
 Hoffmann, intendant Dvorní
 opery ve Vídni — II, 74
 Hoffmann Franz (1814—1882)
 — I, 104
 Hoffmann Jan (1814—1849)
 — I, 309

- Höfler Karl Adolf Konstantin von (1811—1897) — I, (28), 266
- Hohenwart Karl Siegmund (1824—1899) — 193, II, 37, 38, 40—42, 94, 188; III, 154, 365; IV, 65, 115
- Hochmann František (1850 až 1893) — 461, III, 216, 217
- Hölder, vídeňský nakladatel — III, 254
- Holeček Josef (1853—1929) — 314, II, 274—276
- Hollar z Práchně Václav (1607 až 1677) — 597, IV, 97—99
- Holly Ján (1785—1849) — 346, III, 26—27
- Holub Emil (1847—1902) — 88, I, 114, 184—185; III, 176, 254
- Holý Josef (1853—1931) — IV, 105
- Homér (8. stol. před n. l.) — II, 189.
- Homolka Emanuel Adam (1795—1849) — IV, 181
- Homolka Ferdinand August Čeněk (1828—1890) — 644, IV, 180—182, 208
- Homolka Ferdinand Josef (1810—1862) — IV, 181
- Homolka Jan Štěpán (1800 až 1883) — IV, 181
- Homolka Vincenc Emanuel (1826—1861) — IV, 181
- Hoppe Bedřich (1838—1884) — 299, II, 248—250; III, 280
- Horáček K., pomolog — III, 297
- Horák Václav Emanuel (1800 až 1871) — 499, III, 283 až 285
- Horálek František (1815 až 1872) — IV, 18
- Horatius (Quintus Horatius Flaccus, 65—8 před n. l.) — I, 81; III, 352
- Hormayer-Hortenburg Josef (1782—1848) — III, 352
- Hórnik Michał (1833—1894) — 310, II, 267—269, 272; IV, 229
- Horský z Horskýsfeldu František (1801—1877) — III, 246
- Horvatović Juraj (1835 až 1895) — 19, I, 43—44
- Hostinský Otakar (1847 až 1910) — 274, II, 205—206; IV, 229
- Houška Alois, rakouský generál — IV, 35
- Houška Karel (1833—1889) — 558, IV, 34—35
- Houška Václav (1829—1883) — I, 265
- Houtte Louis van (1810—1876) — III, 10
- Howard of Arundel Thomas (1585—1664) — IV, 98, 99
- Hrdlička Alfred — 436, III, 172, 215
- Hromada Antonín (1841 až 1901) — II, 270
- Hromádko Jan Nep. Norbert (1783—1850) — I, 33; III, 328, 352
- Hrubý Václav (Venceslav, 1848—1933) — 622, IV, 139—141
- Hřímalý Jan (1844—1915) — II, 171
- Hřímalý Vojtěch (1842—1908) — II, 27, (301); III, (219)
- Hugo Victor (1802—1885) — 133, I, 119, 280—281; II, 201; III, 358; IV, 43, 201
- Hulek Ferdinand (1817 až 1889) — 555, IV, 30—31

- Huleš Josef (1813—1887) — **446**, III, 187—189
- Humboldt Alexander (1769 až 1859) — III, 72
- Hurban Josef Miloslav (1817 až 1888) — **99**, I, 207; III, 243
- Hurban Vajanský Svetozar (1847—1916) — **477**, II, 28; III, 241—243, 282
- Hurdálek Josef František (1747—1833) — **634**, IV, 160—162
- Hus Jan (asi 1370—1415) — I, 28, 35, 257, 397; II, 48; III, 39, 257; IV, 24, 25, 147, 228
- Husník Jakub (1837—1916) — **31**, I, 70—71
- z Hvězdy Jan viz Marek Jan Jindřich
- Hynais Vojtěch (1854—1925) — **176**, I, 375—376; III, 87
- Hynek Alois (1845—1909) — III, 163; IV, 50
- Hynek František (1836 až 1905) — **390**, III, 91
- Hynková, roz. Nikolajová, Magdalena (1815—1883) — **50**, **279**, I, 106—107, 208, 226; II, 216
- Hyrtl Josef (1810—1894) — II, 110 255
- Chaloupecký Václav (1786 až 1869) — III, 319
- Chaloupková viz Schröderová, roz. Chaloupková
- Chauer Josef (1805—1859) — **280**, II, 219; III, 251
- Chelčický Petr (asi 1390 až 1460) — IV, 228
- Chénier André (1762—1794) — I, 144
- Cherubini Luigi (1760—1842) — II, 138, 140; III, 194
- Chittussi Antonín (1847 až 1891) — **387**, III, 86—88
- Chládek František (1829 až 1861) — III, 127
- Chmelenský Josef Krasoslav (1800—1839) — **655**, IV, 198—199
- Choděra Václav (u J. Nerudy chybně i Antonín, 1852 až 1928) — **374**, II, 225; III, 67
- Chocholouš Jiří, inženýr v Podmoklech — **485**, III, 259
- Chocholoušek Prokop (1819 až 1864) — **84**, I, 56, 104, **175** až **176**, 287, 390; III, 15, 112; IV, 42
- Chopin Frédéric (1810—1849) — III, 218
- Chotek z Chotkova a Vojnina Jindřich (zemřel 1864) — III, 63, 64
- Chotek z Chotkova a Vojnina Karel (1783—1868) — III, 350; IV, 212
- Chrabr (9.—10. stol.) — III, 304
- Chramosta Josef (1829 až 1895) — **481**, III, 250—251
- Chvála Emanuel (1851—1924) — **548**, IV, 20—21
- Chvalovský Ladislav Edmund (1839—1934) — **481**, III, 251
- Chvojka Antonín (1833 až 1884) — **332**, II, 307—308
- Ignatěv Nikolaj Pavlovič (1828—1908) — **29**, I, 66 až 67; II, 28
- Igor Svjatoslavič (1151 až 1202) — I, (35)
- Illner Hynek (zemřel 1861) — II, 224
- Illner Josef (1839—1894) — **138**, I, 289—291

- Irving Washington (1783 až
 1859) — IV, 53
 Isabella Španělská (19. stol.)
 — III, 21
 Isenachský Jan viz z Eisena-
 chu Jan Leon

 Jablonský Boleslav (1813 až
 1881) — **90**, **147**, I, 105,
 187—188, (302), 313; IV,
 162
 Jagić Vatroslav (1838—1923)
 — III, 154, 285
 Jahn Jilji Vratislav (1838 až
 1902) — **51**, I, 108—109;
 III, 120
 Jakesch Alexander (1862 až
 1934) — III, 295
 Jaksch Antonín (1827—1888)
 — IV, 190
 Jakubec Josef (1858—1889) —
505, III, 300—301
 Jan VIII. (9. stol.) — III, 286
 Janáček Leoš (1854—1928) —
 IV, 91
 Janda Bohumil, Cidlinský
 (1831—1875) — II, 240;
 III, 42
 Janda Jan, prefekt gymnasia
 (1. pol. 19. stol.) — III, 350
 Janda Jan MUDr (1842 až
 1890) — **626**, IV, 147—148
 Janda Václav (1835—1902) —
 I, 323
 Jandourek Jan, obchodník
 v Lomnici n. P. — **461**,
 III, 216
 Janotová Gabriela (nar. 1855)
 — II, 270
 Janoušková (Janauschek)
 Fanny (1830—1904) I, 295;
 II, 191, 220; III, 356; IV,
 74, 86
 Janovský Vítězslav (1847 až
 1925) — **237**, II, 141—142

 Jansa Leopold (1795—1875)
 — III, 125
 Jarecki Henryk (1846—1918)
 — III, 122
 Jarloch (1165—1228) — IV,
 (186)
 Jarník Urban (1784—1844) —
 III, 286
 Jarolímek Jilji (1836—1886)
 — **396**, III, 100—101
 Jarosch Josef (pseud. Alfred
 Waldau, 1837—1882) — **193**,
 II, 25—28; III, 165, 178
 Jaroška Josef (19. stol.) — I, 19
 Javůrek Antonín (1834—1887)
 — **138**, I, 289—291
 Javůrek Karel (1815—1909)
 — **364**, III, 51—52, 295
 Jedlička Otakar (1845—1883)
 — **295**, II, 180—182
 Jelen Alois (1801—1857) —
666, II, 158; IV, 216—217
 Jelínek Bohdan (1851—1874)
 — III, 29
 Jelínek Eduard (1855—1897)
 — **572**, IV, 56—57
 Jelínek Jan (zemřel 1884) —
374, III, 67
 Jelínek Josef, divadelní ře-
 ditel — II, 225
 Jelínek Josef Václav, diva-
 delní ředitel — II, 225; III,
 69
 Jelínek Vilém K., divadelní
 ředitel — **376**, III, 69
 Jeronym Pražský (asi 1380 až
 1416) — IV, 229
 Jeřábek František Venceslav
 (1836—1893) — **229**, II,
 118—120, 240
 Jeřábková Kateřina (1805 až
 1867) — II, 157, 294; III,
 111, 149, 230; IV, 103
 Jesenská Růžena (pseud. Eva
 z Hluboké, 1863—1940) —

- 675**, IV, (165), 231—232
 Jesenský Baltazar (16. stol.) — III, 368
 Jesenský Jan (1566—1621) — **539**, III, 367—369; IV, 182
 Jiránek Alois (1858—1950) — IV, 105
 Jirásek Alois (1851—1930) — **348**, III, 29—30
 Jireček Josef (1825—1888) — **537**, III, 365—366; IV, 70
 Jireček Konstantin (1854 až 1918) — **581**, IV, 70—72
 Jirsík Jan Valerián (1798 až 1883) — **241**, II, 148—149, 257; III, 106, 272, 358
 Jiří z Poděbrad (1420—1471) — **643**, I, 263; II, 65, 162; IV, 179—180
 Joachim József (1831—1907) — III, 275
 Jókai Mór (1825—1904) — II, 192, 201
 Jonas Emile (nar. 1827) — IV, (59)
 Jonáš Karel (1840—1896) — **117**, I, 242—243; III, 45
 Jordan Jan Petr (1818—1891) — II, 277
 Josef II. (1741—90) — II, 118, 235; IV, 161
 Junggreen, německý politik (19. stol.) — III, 96
 Jungmann Josef (1773—1847) — **33**, I, 33, 42, 73—74, 82, 105, 262, 343, 393; II, 15, 17, 45, 46, 64, 107, 148, 166, 273, 274; III, 43, 81, 122, 123, 138, 146, 286, 305, 313, 316, 319, 365; IV, 53, 160
 Jurković Janko (1827—1889) — **564**, IV, 43—44
 Just Eduard (1836—1879) — III, příloha za str. 386; I, (289); IV, (224)
- Káan z Albestu Jindřich (1852 až 1926) — **543**, IV, 13—15
 Kačić—Miošić Andrija (1704 až 1760) — IV, 148
 Kadeřávek Václav (1835 až 1881) — **527**, III, 347—349
 Kadlík František X. viz Tkadlik František X.
 Kalašová Klementina (1851 až 1889) — **265**, II, 190—191
 Kalina Josef Jaroslav (1816 až 1847) — **478**, III, 48, 243 až 245; IV, 42
 Kalivoda Guntýř (Gunter, 1815—1883) — II, 257
 Kalousek Josef (1838—1915) — **443**, III, 183—184
 Kamarýt Josef Vlastimil (1797—1833) — II, 44; IV, 199
 Kaminský Bohdan (1859 až 1929) — **628**, IV, 50, 150 až 152
 Kandler Vilém (1816—1901) — I, 398
 Kaplan Karel (1825—1903), pražský sládek — I, 30
 Kapper Siegfried (1821 až 1879) — **77**, I, 161—162; II, 26, 263
 Karadžić Vuk Stefanović (1787—1864) — II, 29
 Karásek Jan — **460**, III, 214
 Karavelov Ljuben (1838 až 1879) — II, 30
 Karel IV. (1316—1378) — IV, 185, 186
 Kareš Alois (zemřel 1885) — **365**, III, 52—54
 Káš Jan (1825—1873) — II, 199
 Kaška Jan (1810—1869) — **73**, **280**, I, 128, 153—154, 348; II, 217; III, 278
 Kateřina II. Alexejevna (1729 až 1796) — II, 235

- Katkov Michail Nikiforovič (1818—1887) — **452**, III, 198—199; IV, 72
- Kaufmann Markus (zemřel před r. 1878) — II, 84
- Kautská Minna, roz. Wilhelmine Eleonore Anna Jaich (1837—1912) — **279**, II, 215
- Kavalárová (Cavallarová) Johana (1863—1946) — **463**, III, 218—220
- Kean Edmund (1787—1833) — III, 356
- Kean Charles (1811—1868) — III, 413
- Kecková Bohuslava (1854 až 1911) — IV, 40
- Kekule ze Stradonic August (1829—1896) — IV, 189
- Kepler Johannes (1571—1630) — II, 162
- Kheil Karel Petr (1843—1908) — IV, 197
- Kheil Napoleon Manuel (1849 až 1923) — II, 231
- Kiehl Franz (1821—1885) — IV, 9
- Kinský (Kynský) Dominik (1777—1848) — III, 352
- Kinský František Ferdinand (1678—1741) — IV, 120
- Kirpal Alfred (1832—1897) — II, 288
- Kittl Jan Bedřich (1809 až 1868) — **502**, III, 31, 292 až 294
- Klácel František Matouš (pseud. Ladimír, Fr. Třebovský, 1808—1882) — **186**, II, 9—10; III, 175; IV, 133
- Klar Alois (1763—1833) — III, 193, 239, 366
- Klar Paul Alois (1801—1860) — III, 352
- Klaudy Karel Leopold (1822 až 1894) — **399**, III, 104 až 105
- Klaus (Claus) Benedikt (1636 až 1707) — IV, 197
- Klebs Edwin (1834—1923) — II, 112; IV, 66
- Klein Julius Leopold (1810 až 1876) — I, 120
- Kleist Heinrich (1777—1811) — I, (275)
- Klicpera Václav Kliment (1792—1852) — **278**, I, 33, 56, 381; II, 46, 87, 162, 202, 212, 213, 240; III, 51, 112
- Klič Karel (1841—1926) — III, 153; IV, 13
- Klička Josef (1855—1937) — **601**, IV, 105—106, (126), 190
- Kliebert Karel (1849—1907) — III, 292
- Klimeš Josef, starosta v Chrušimi — IV, 18
- Klutschak Franz (1814—1886) — I, 265
- Kmoch Karel M. (1839—1913) — **432**, III, 159—161
- Knack, varietní umělec — I, 26
- Knapp Mamert (1837—1896) — IV, 34
- Kničanin Stefan Petrović (1808—1855) — I, 397
- Knittl Karel (1853—1907) — **650**, II, 270; IV, 105, 190 až 191
- Knížková Terezie — **376**, II, 225, 347
- Knotz Alfred (nar. 1845) — **351**, III, 33
- Kober Ignác Leopold (1825 až 1866) — **297**, I, 104, 390, 391; II, 244—246; III, 59, 111, 248, 299; IV, 103, 133, 155, 156, 160

- Kober Karel Bohuš (1849 až 1890) — **485**, **631**, III, 259; IV, 155—157
- Kock Paul de (1794—1871) — III, 230
- Kočí František (nar. 1821) — **514**, III, 325—326
- Kodym Filip Stanislav (1811 až 1884) — **8**, **69**, I, 21, 145—146, 387; III, 27
- Köhler Josef, rada, znalec orientálních jazyků — I, 265
- Kohout František (1841 až 1899) — IV, 69, 106, 147
- Koch Robert (1843—1910) — **638**, IV, 167—168
- Kolář František (1830—1895) — **7**, **180**, III, příl. za str. 386; I, 19, 383—384; III, 252
- Kolář Josef Jiří (1812—1896) — **9**, **278**, I, 22, 154, 237, 273, 274, (275); II, 212, 213, 215; III, 252; IV, (67)
- Kolárová, roz. Manetinská, Anna (1817—1882) — **130**, **279**, I, 273—275; II, 215
- Kolář Josef (1830—1891) — II, 240; III, 42
- Kolcov Alexej Vasiljevič (1802 až 1842) — IV, 23
- Kollár Jan (1793—1852) — **189**, I, 187, 244, 340, 353, 381; II, 15—18, 64, 107, 257; III, 26, 46, 62, 282, 319, 331; IV, 127, 128
- Kollár Matěj, otec Jana Kollára — II, 17.
- Kollárová, roz. Schmidtová, Vilemína, choť Jana K. — II, 17
- Koller Alexander (1813 až 1890) — I, 24, 257; II, 98; III, 65; IV, 156
- Koller Franz (1767—1826) — II, (98); III, 328
- Kolofík Jan (1846—1904) — **524**, III, 342—343
- Kolovrat Krakovský Jan (Hanuš) Karel (1794—1872) — III, 62
- z** Kolovrat Zdeněk (pseud. Novohradský, 1836—1892) — IV, 69 (70)
- Kolumbus Krištof (1446? až 1506) — IV, 53, 128
- Komárek Josef Antonín (nar. 1832) — **407**, III, 116—117
- Komenský Jan Amos (1592 až 1670) — **14**, I, 28—29, 79, 110, 179, 180, 252, 393; II, 162; III, 97, 98, 332
- Kometová Kateřina viz Podhorská Kateřina
- Kondelík Karel, úředník v Praze — **485**, III, 259
- König Antonín (1836—1911) — **485**, III, 258
- Kopecký Martin (1777—1854) — II, 162, 277
- Kopernicki Izidor (1825 až 1891) — IV, 102
- Kopitar Jernej (Bartoloměj, 1780—1844) — III, 286
- Körber Pavel (1862—1925) — III, 340
- Kořenský Josef (1847—1938) — **366**, III, 54—55
- Kořistka Karel (1825—1906) — **620**, IV, 136—137
- Kosina Jan Evangelista (1827 až 1899) — II, 32
- Kosmák Václav (1843—1898) — **379**, III, 13, 14, 73—74
- Kossuth Lajos (1802—1894) — I, 197
- Kostlán Štěpán, americký Sokol — **460**, III, 214
- Kościuszko Tadeusz Andrzej

- Bonawentura (1746—1817) — II, 64
- Košín z Radostova Josef (1832 až 1911) — 385, III, 81—82
- Košner Jan, divadelní ředitel — 374, II, 225; III, 67
- Košut Jaromír Břetislav (1854 až 1880) — 136, I, 136, 286
- Kotrč Jan, šachista — 485, III, 259
- Kott František Štěpán (1825 až 1915) — 411, III, 122 až 123; IV, 144
- Kořátko Václav (1810—1876) — III, 160
- Koubek Ferdinand J. (nar. 1837) — 481, III, 251 až 252
- Koubek Jan Pravoslav (1805 až 1854) — II, 149; III, 22, 375
- Kouble Josef (1825—1886) — 416, I, 306; III, 129—131, 135, 248
- Kounic Albrecht (1829—1897) — II, (261)
- Kounický Josef (nar. 1819) — 565, IV, 45—46
- Kovařovic Karel (1862—1919) — 305, II, 258—259; IV, (59)
- Kozánek Jan (1819—1890) — 577, IV, 64—65
- Kozlanská, roz. Kressyová, Marie — 376, II, 225; III, 68
- Kozlanský Jan F. (zemřel 1879) — 376, III, 68
- Koželuh Jan Ev. Antonín (1738—1814) — II, 117
- Koželuh Leopold Antonín Tomáš (1752—1818) — II, 117, 296; IV, 99
- Krabice z Vaitmile Beneš (zemřel 1375) — 647, IV, 185—186
- Krajník Miroslav (1850 až 1907) — III, 44
- Krämer Jiljí (1816—1876) — 284, II, 226, 347; III, 69
- Kramerius Václav Matěj (vl. Matěj Valentin, 1753—1808) — III, 319
- Kramerius Václav Rodomil (1792—1861) — I, (342); III, 135; IV, 17
- Kramuele Josef Emil (1826 až 1884) — 284, II, 226, 298; III, 69; IV, 95
- Kranner Josef (1801—1871) — I, 365
- Krásnohorská Eliška (1847 až 1926) — 132, I, 278—279, 369; II, 20, 279; III, 221; IV, 40, 130, 172
- Kraszewski Józef Ignacy (1812 až 1887) — 266, II, 192 až 193, 201, 254
- Kratochvíl Václav (1820 až 1893) — 152, I, 322—324
- Kratschmann Jan (1831 až 1870) — IV, 181
- Kraus Alfred (1824—1909) — 243, II, 151—152
- Krejčí Jan (1825—1887) — 103, I, 214—215; II, 207; III, 64; IV, 121
- Krejčí Josef (1822—1881) — III, 294; IV, 213
- Krejčí Petr František (1796 až 1870) — II, 149
- Krejčík Karel (1857—1901) — III, přil. za str. 386; II, 297
- Kreutzer Konradino (1780 až 1849) — IV, (79)
- Kriesche Vavřinec (1809 až 1881) — II, 263
- Kriner Jiljí (1820—1897) — III, 158
- Krnka Silvestr (1825—1902) — 321, II, 289—291

- Krolmus Václav (1787—1861) — I, 313; III, 162; IV, 92
 Krombholz Antonín, profesor v České Lípě — I, 396
 Kronawetter Ferdinand (1838 až 1913) — 202, II, 49—51
 Kronberger Anton Karl (1794 až 1834) — III, 102
 Krondel Josef Emanuel (1811 až 1856) — III, 239
 Krones Franz X. (1835 až 1902) — IV, 221
 Krössing Adolf (1848—1933) — 493, III, 273—274
 Kroupa Bohuslav (1838 až 1912) — 38, I, 83—84
 Krouský Jan (1814—1876) — 13, 44, I, 27, 94—95
 Krov Josef Theodor (vl. jm. Tomáš Krob, 1797—1859) — IV, 108
 Krumlovský František (1817 až 1875) — II, 224
 Křičenský Josef Jaroslav (u J. Nerudy chybně Jan Jaroslav, 1812—1886) — 404, III, 111—112
 Kříž Michal B. (1833—1869) — 13, I, 27
 Křížík František (1847—1941) — 216, II, 83—85
 Křížkovský Pavel (1820 až 1885) — 42, I, 90—91
 Kuba Ludvík (1863—1956) — 633, IV, 158—160
 Kubešová Hana viz Kvapilová Hana
 Kučera Karel (1847—1915) — II, 270
 Kuh David (1818—1878) — I, 34, 384; III, 336
 Kuchař Josef (1847—1926) — 653, IV, 194—195
 Kukuljević-Sakcinski Ivan (1816—1889) — II, 98
 Kulas (Kullas) Josef — 284
 II, 226; III, 69, 382
 Kulda Beneš Method (pseud. Skalkovič, 1820—1903) — 438, III, 174—175, 325
 Kummer Josef (1841—1924) — 13, I, 27
 Kunz Josef, občan v Kunštátě — III, 133
 Kunz Kuneš (1846—1890) — 417, III, 131—133, 280
 Kupecký Jan (1667—1740) — 654, IV, 196—197
 Kupková Anna viz Pštroszová Anna
 Kusý Wolfgang (1842—1886) — 308, II, 263—265; III, 280
 Kutschker Johann Baptist (1810—1881) — I, 376
 Kvapil František (1855 až 1925) — III, 108
 Kvapilová, roz. Kubešová, Hana (1860—1907) — 651, IV, 191—192
 Květ František Boleslav (1825 až 1864) — II, 283
 Květoň (Kwieton) Jan (1827 až 1884) — 13, I, 27
 Kvičala Antonín (nar. 1847) — 485, III, 258
 Kvičala Jan (1834—1908) — 244, II, 152—154
 Labler František X. Martin (1805—1851) — III, 205
 Lacina Josef (pseud. Kolda Malínský, 1850—1908) — III, (42)
 La Grua, italská divadelní umělkyně — II, 175
 Lalo Edouard Victor Antoine (1823—1892) — III, 21
 Lamartine de Prat Marie Louis (1790—1869) — I, 144, 149
 Lamberti viz Lamperti

- Lamb Jan Baptista (1826 až 1909) — **501**, III, 289—292, 299
 Lamb Karel Milan (1823 až 1894) — III, 291
 Lamb Vilém Dušan (1824 až 1895) — III, 291
 Lamperti Francesco (1813 až 1892) — I, 166; III, 157
 Landfras Vilém (zemřel 1902) — IV, 104
 Langer Josef Jaroslav (1806 až 1864) — III, 19
 Lanna (Lána) Vojtěch (1805 až 1866) — I, 263; II, 61; III, 146, 192
 Lapil (vl. jm. Roštlapil) Jan (1816—1867) — **280**, II, 217, 218
 Láska Jan Jaroslav (1838 až 1918) — **13**, I, 27
 Lasser von Zollheim Josef (1815—1879) — II, 58, 185
 Lašek Bedřich Ladislav (nar. 1863) — **593**, IV, 90—91
 Lašek Gothard Josef (1854 až 1937) — IV, 91
 Laub Ferdinand (1832—1875) — **447**, I, 318; II, 171, 242; III, 189—191, 217, 330, 331; IV, 74, 208
 Laube Heinrich (1806—1884) — I, (384)
 Laubová Anna (1834—1899) — III, 219
 Lauermann Alois Richard (nar. 1857) — II, 261
 Laufberger Ferdinand Julius Vilém (1829—1881) — III, 255
 Laušmanová Marie (1858 až 1933) — **65**, I, 136; II, 270
 Lawrence Thomas (1769 až 1830) — I, 41
 Lazar Hrebeljanovič (1329 až 1389) — III, 201
 Lažanský Leopold (1808 až 1860) — III, (192)
 Lecocq Alexandre Charles (1832—1918) — I, (136)
 Ledóchowski Mieczysław Halka (1822—1902) — **5**, I, 15—16
 Leger Karel (1859—1934) — **433**, III, 161—162
 Léger Louis (1843—1923) — **74**, I, 155—156
 Lehmann Mikuláš (1827 až 1906) — I, 385; II, 19, 52, 112; IV, 153
 Leibniz Gottfried Wilhelm (1646—1716) — IV, 47
 Lenau Nikolaus (1802—1850) — I, 159, 358
 Lenz Antonín (1829—1901) — **492**, III, 271—273, 325
 Lepař Jan (1827—1902) — **86**, I, 179—181
 Lerch Lev (1856—1892) — III, 295
 Lermontov Michail Jurjevič (1814—1841) — IV, 91, 210
 Leschetitzky Theodor (1831 až 1915) — IV, 9
 Lessing Gotthold Ephraim (1729—1781) — I, 42, 62; II, 155, 169, 217, (219); IV, 164
 Lešetický Vojtěch (1830 až 1908) — **618**, IV, 133—134
 Letterier, francouzský spisovatel — III, (219)
 Lev z Rožmitálu Zdeněk (zemřel 1535) — IV, 171
 Lev XIII. (1810—1903) — **26**, I, 60—61
 Lev Josef (1832—1898) — **27**, I, 62—63, 148, 166, 296; II, 222; III, 205, 294; IV, 18, 86, 147
 Levstik Frane (1831—1887) — **542**, IV, 12—13

- Levý Václav (1820—1870) —
147, I, 235, 263, 313; II, 204;
 III, 124, 146, 192, 194
 Leythäuser-Mellano Max (nar.
 1853) — **355**, III, 38—39
 Lhota Antonín (1812—1905)
 — **151**, I, 320—321
 Libická Arnoštka (vl. jm. Ná-
 pravníková, provd. Reime-
 rová, 1837—1893) — **279**,
 II, 216, 225; III, 69
 Liblinský Jan Slavíbor (vl.
 jm. Jan Knedlhans, 1823 až
 1889) — III, 15
 Liebich Johann Karl (1773 až
 1822) — II, 124
 Liebscher Adolf (1857—1919)
 — **483**, III, 253, 254, 255
 Liebscher Karel (1851—1906)
 — **482**, II, 102; III, 253 až
 254, 255
 Liegert František (1803 až
 1881) — II, 202; III, 252
 Liechtenstein (Lichtenštejn)
 Alois (1846—1920) — II, 39
 Liemann František, vojenský
 kapelník — I, 309
 Lienbacher Georg (1822 až
 1896) — **197**, **356**, II, 33, 34
 35, 36—39, 41; III, 40—41
 Lier František — **460**, III, 214
 Lier Jan (1852—1916) — **276**,
 II, 208—209
 Lichtenfels Eduard von (nar.
 1833) — III, 254
 z Lichtenštejnů Jan Adam
 Ondřej (1656—1712) — IV,
 197
 Lincoln Abraham (1809 až
 1865) — I, 344; IV, 118
 Lindner Gustav Adolf (1828
 až 1887) — **260**, II, 182 až
 183
 Linha Karel (1833—1887) —
436, III, 170, 215, 245, 246
- Linhart Václav (nar. 1832) —
 II, 73
 Link Ignác (1800—1870) —
 I, 210
 Link Karel (1832—1911) —
101, I, 210—211
 Linker Gustav (1827—1881) —
 II, 188
 Linné Karl (1707—1778) — I,
 62
 Lipiński Karel Józef (1790 až
 1861) — III, 330
 Lippmann Philip (1790 až
 1865) — III, 146
 Lipšová Marie (vl. jm. Marie
 Liebscherová, 1831—1889)
 — **279**, II, 216
 Liszt Ferencz (1811—1886) —
 III, 148, 275; IV, 113, 191
 Liška Emanuel Krescenc (1852
 až 1903) — **538**, III, 366
 až 367
 Liška František, americký
 Sokol — **460**, III, 213
 Livingstone David (1813 až
 1875) — IV, 129
 z Lobkovic Jiří Kristián (1835
 až 1908) — **262**, II, 187
 Lobojko, polský herec — IV,
 201
 Löbl Gustav (1815—1880) —
 I, 341
 Lomnický z Budče Šimon
 (1552—1622) — **553**, IV,
 27—29
 Lorkovič Blaž (1839—1892) —
 I, 327
 Lortzing Albert (1801—1851)
 — III, (219), (252)
 Louis Philippe (1773—1850) —
 III, 308
 Lucca Pauline (1841—1908) —
 IV, 78, 79
 Ludvík Salvátor Toskánský
 (nar. 1847) — II, 113

- Ludvík Alfred (nar. 1832) — I, 265
- Ludvík František (1843 až 1910) — **374**, II, 225; III, 67
- Lukáš z Prahy (Lukáš Pražský, asi 1460—1528) — IV, 228
- Lukes Jan Ludvík (1824 až 1906) — **213**, **282**, I, 166; II, 73, 76—79, 222, 286; III, 174; IV, 18, 36
- Luther Martin (1483—1546) — I, 346; IV, 228
- Lutz, divadelní ředitel — I, 348
- Lvová Marie (nar. 1845) — I, 62
- Macenaurová (Matzenauerová) K., moravská učitelka — III, 28
- Mádl Karel B. (1859—1932) — IV, 170, (196)
- Mácha Karel Hynek (1810 až 1836) — I, 55, (328), (329), 342, 353, 381; II, (20), 27, 118, 166; III, 62, 135; IV, 16, 50
- Macháček Simeon Karel (1799 až 1846) — II, 213, 224, (258); III, 135
- Macháčková Marie, pěvkyně Národního divadla — **283**, II, 224
- Machek Antonín (1775—1844) — **665**, IV, 215—216
- Maillart Louis Aimé (1817 až 1871) — III, (219)
- Maixner Emerich (1847 až 1820) — **632**, III, 240; IV, 157—158
- Maixner Petr (1831—1884) — **114**, I, 235—236; III, 295
- Majer Józef (1808—1889) — **204**, II, 53—54
- Makart Hans (1840—1884) — II, 52, 53; IV, 39
- Makovský Karel, pařížský Čech — **485**, III, 258
- Malá Otilie viz Sklenářová
- Malá Otilie
- Malczewski Antoni (1793 až 1826) — III, 107, 153
- Malý Jakub Josef Dominik (pseud. Budislav, 1811 až 1885) — **570**, II, (167); IV, 52—54, (180)
- Malybrok-Stieler Otilie (1836 až 1913) — **435**, III, 164 až 165
- Malypetr Jan (1815—1899) — III, 197
- Mánes Antonín (1784—1843) — II, 113, 251; III, 63
- Mánes Josef (1820—1871) — **301**, I, 157, 235; II, 251 až 253; III, 124, 192, 366; IV, 216
- Mánes Quido (1828—1880) — II, 251, III, 295;
- Mánesová Amalie (1817 až 1883) — II, 251
- Manetinská Anna viz Kolárová Anna
- Manetinský Jan, herec a divadelní zpěvák — I, 274
- Manin Daniele (1804—1857) — II, 64, 177
- Manzoni Alessandro (1785 až 1873) — I, 286
- Marat Jean Paul (1744—1793) — I, 143, 149
- Marcus Marci (Johannes Marcus Marci) z Kronlandu viz Marek z Kronlandu Jan
- Marek Antonín (1785—1877) — **147**, I, 313; II, 44, 247, 257; III, 62; IV, 160
- Marek z Kronlandu Jan (Johannes Marcus Marci z Kron-

- landu, 1595—1667) — **566**,
 III, 48; IV, 46—48
 Marek František (1833—1857)
 — III, 128
 Marek Jan Jindřich (pseud.
 Jan z Hvězdy, 1803—1853)—
 I, 105, 287, 390; II, 44, 257;
 III, 22, 62
 Marenco Romualdo (1841 až
 1907) — IV, (58), (59)
 Maresch Johann (1806—1879)
 — II, 100, 214; III, 332
 Mareš František (1857—1942)
 — IV, 188, 190
 Marey Etienne Jules (1830 až
 1904) — III, 348
 Marggraff Herrmann (1809 až
 1864) — I, 119
 Marie Antoinette (1755 až
 1793) — IV, (100)
 Marie Terezie (1717—1780) —
 IV, 120
 Marold Luděk (1865—1898) —
 III, 295
 Martin z Toursu (316—400)
 — III, 234
 Martini Giovanni, baletní mistr
 — IV, 59
 Martinovský Jan Pavel Mi-
 chal (1808—1873) — **434**,
 III, 162—163
 Mařák Julius Edvard (1832 až
 1899) — **403**, III, 110—111
 Mařatka, učitel v Staré Vsi —
 III, 131
 Mašek Čeněk (Vincenc, 1754
 až 1832) — II, 296; III, 284
 Mašek František (1832—1883)
 — III, 160
 Mašek Jan L. (1828—1886) —
 389, III, 89—90
 Matejko Jan (1838—1893) —
 327, I, 157; II, 299—300
 Matić Dimitrije (1821—1884)
 — I, 102
- Matoušek Josef, účetní hrad-
 čanské kapituly (?) (1802 až
 1872) — III, 162
 Mattuš Karel (1836—1919) —
 392, II, 142; III, 94—95
 Matyáš (1557—1619) — III,
 368
 Mauder Josef (1854—1920) —
 III, 193
 Max Gabriel (1840—1915) —
 190, II, 18—20
 Mayer Rudolf (1837—1865) —
 I, 72
 Maýr Jan Nepomucký (1818
 až 1888) — **282**, II, 167, 222;
 III, 269; IV, 36
 Mazel E., lékař v Olomouci —
 485, III, 259
 Mazzini Giuseppe (1805 až
 1872) — II, 64, 65, 177
 Mažuranić Ivan (1814—1890)
 — **627**, IV, 148—150
 Medici Giacomo (1817—1882)
 — II, 64
 Méhul Etienne Henri (1763 až
 1817) — I, (337)
 Meilhac Henri (1831—1897) —
 I, 411
 Meissner Alfred (1822—1885)
 — I, 161, 278, 301, 320; II,
 278; III, 144; IV, 43
 Melichárek Čeněk, operní pě-
 vec — **575**, IV, 61—62
 Melissaeus (vl. jm. Jakub Me-
 duna Krtský, 1554—1599)
 — IV, 165, 166 (zde omyl
 J. Nerudy: Pavel M.)
 Meliš Emanuel Antonín (1831
 až 1916) — IV, (96)
 Mensinger Karel (1813—1892)
 — **457**, III, 206—208
 Merelli, divadelní impresario
 — III, 31
 Metternich Klemens Lothar
 Wenzel (1773—1859) — I,

- 130, 255; II, 58, 59, 64; III,
288, 308
- Meyerbeer Giacomo (1791 až
1864) — II, 72, (73), 83, 123,
139; III, (121), (206), (219);
IV, (18), (26)
- Mezzofanti Giusseppe (1771 až
1849) — I, 264, 266; II,
229
- Měchura Leopold Eugen (1803
až 1870) — I, 290
- Mickiewicz Adam (1798 až
1856) — 615, II, 46; III,
107, 207; IV, 126—128
- Mierzwiński Władysław (1850
až 1909) — III, 157
- Miethke, vídeňský nakladatel
— I, 339
- Michejda Franciszek (st.) —
IV, 143
- Michejda Franciszek (1848—
1921) — IV, 143
- Michejda Jan (1853—1927) —
623, IV, 143
- Michelangelo Buonarroti (1475
až 1564) — I, 137; II, 155;
IV, 151
- Michl František (1850—1900)
— 534, III, 360—361
- Miklosić (Miklosich) Fran (1813
až 1891) — IV, 13
- Mikovec Ferdinand Břetislav
(1826—1862) — 185, 278, I,
145, 251, (306), (343), (387),
396—399; II, 78, 144, 157,
160, 167, 213, 294; III, 42,
64, 81, 199, 233, 238; IV, 74,
104, 219
- Mikšíček Matěj (1815—1892)
— 617, IV, 132—133
- Mikuláš Boleslavský Josef
(1829—1892) — 600, IV,
103—105
- Milan Obrenović (1854—1901)
— III, 81, 353, 354
- Mildner Moric (1812—1865) —
III, 190
- Miletić Svetozar (1826—1901)
— 95, I, 197; II, 28
- Mirohorský viz Salomon
z Friedbergů Emanuel
- Mirza-Schaffy (vl. jm. Fried-
rich Bodenstedt, 1819 až
1892) — I, 160
- Miřiovský Emanuel (1846 až
1911) — II, 179
- Mnouček Pavel Václav (1817
až 1899) — 667, IV, 218 až
219
- Mocker Josef (1835—1899) —
171, I, 263, 364—366; III,
204
- Modrzejewska, roz. Bendówna,
Helena (1844—1909) —
656, I, 198; IV, 200—202
- Mokrý Otokar (1854—1899) —
414, III, 126—127
- Molière (1622—1673) — I,
(384); III, (99)
- Molová, hospodyně F. M. Klá-
cela — II, 10
- Mölzer (Melzer) Antonín (1839
až 1916) — IV, 232
- Moniuszko Stanisław (1819 až
1872) — II, 125; IV, (26)
- Morphy Paul (1837—1884) —
III, 257
- Mo tier Arnold (1843—1885)
— III, (219)
- Mosenthal Salomon Hermann
(1821—1877) — I, (198);
IV, 43
- Moser Bedřich (1821—1864) —
612, II, 190; IV, 122—123
- Mosrová Anna (nar. 1818) —
IV, 122
- Mošna Jindřich (1837—1911)
— 36, I, 79—80, 186; IV,
104
- Moučka František, úředník

- v Praze — **485**, III, 259
Mozart Wolfgang Amadeus (1756—1791) — **228**, I, (68), 337; II, 83, 114, 115—118, 121, 122, 154, 220, (259), 295, 296; III, (91), (122), (219), 283; IV, (18), (36), 99, 145, 147, 208
Mrňák (Mrniak) Ignác (nar. 1809, zemřel po r. 1867) — IV, 216
Muka Arnošt (1854—1932) — **674**, IV, 229—231
Müller František (1833—1917) — **10**, I, 23
Müller Charles Louis (1815 až 1892) — I, 144
Müller Josef von (nar. 1792) — III, 303
Müller Václav (1767—1835) — II, 124
Münzberger Bedřich (1846 až 1928) — **658**, IV, 193, 204 až 205
Muromcev Sergej Andrejevič (1850—1910) — IV, (116)
Muromceva Marie Nikolaevna, roz. Marie Klimentová (nar. 1856) — **608**, IV, 116—117
Mušek Antonín (1824—1876) — **284**, III, 69
Mušek Ignác (1812—1894) — II, 225, 226
Mušek Josef, divadelní ředitel **375**, III, 67
Muzika Jan (zemřel 1882) — **207**, II, 60—63
Mužák Petr (1821—1892) — II, 137
Mužík Antonín (1845—1877) — I, 313
Myslbek Josef Václav (1848 až 1922) — **273**, I, 315; II, 203—205; III, 193; IV, 112
Mysliveček Josef (1737 až 1781) — I, 295
Napoleon I. Buonaparte (1769 až 1821) — I, 16, 130, 257; III, 288
Napoleon III. Charles Louis (1808—1873) — II, 140; III, 237; IV, 31, 118, 127
Náprstek Ferdinand viz Fingerhut Ferdinand
Náprstek Vojta (1826—1894) — **21**, I, 49—50, 264, 265, 266; II, 194, 231; III, 53; IV, 219
Náprstková, roz. Homová, Anna (1788—1873) — **3**, I, 13, 50
Natalie, roz. Kečková, provd. Obrenovičová (nar. 1859) — **530**, III, 352—354
Navyille Jules Ernest (nar. 1816) — II, 56
Navrátil, vídeňský herec — I, 295
Nebeský Václav Bolemír (1818 až 1882) — **142**, I, 105, 162, 301—303; IV, 42
Nečas Jan (1849—1919) — III, 153
Nečásek František (1811 až 1889) — **419**, III, 135—136
Nečásek Jan (1813—1866) — II, 135
Nedoma Václav (1836—1917) — **13**, **219**, I, 27; II, 93—95
Neefe Christian Gottlob (1748 až 1798) — II, 120
Nejedlý Jan (1776—1834) — II, 107; III, 319, 320, 336
Nejedlý Roman (1844—1920) — I, (290)
Nejedlý Vojtěch (1772—1844) — **531**, II, 44; III, 319, 320, 354—355

- Nekrasov Nikolaj Alexejevič
 (1821—1877) — III, 44
- Nekvasil Václav (1840—1906)
 — IV, 212
- Neruda František (nar. 1843)
 — 583, IV, 74—75
- Neruda Jan (1834—1891) —
 35, III, příl. za str. 386; I,
 77—78, 95, (142), (143),
 (144), 148, (155), (197), (202),
 (203), 204, (234), (235),
 (237), (262), (264), (265),
 (334), (339), (342), (357); II,
 (149), (157), (166), (167),
 (205), 209, (210), (219),
 (232), 240, (247), (297); III,
 (16), (29), (56), (100), (157),
 (161), (162), (189), (219),
 (220), (228), (237), (242),
 (256), (284), 301, (350), (351);
 IV, 30, 42, (89), (92), 147,
 (151), (154), (210), (214),
 (215), (232)
- Nerudová Marie (nar. 1844) —
 IV, 74, 75
- Nestroy Johann Nep. (1801 až
 1862) — I, 153
- Neubauer Jan (1813—1887) —
 III, 303
- Neumann Antonín — III, 340
- Neureutter Bohdan (1829 až
 1899) — 358, III, 42—43
- Newton Isaac (1643—1727) —
 IV, 47, 223
- Němcová Božena (1820 až
 1862) — 147, 464, I, 105,
 313, 369; III, 56, 220—221;
 IV, 118
- Němeček František X. viz
 Niemetschek (Němeček)
 František X.
- Němeček Jan (nar. 1844) —
 460, III, 213
- Niebuhr Karsten (1733—1815)
 — IV, 70
- Niederle Jindřich (1840 až
 1875) — 263, II, 188—189
- Niederle Lubor (1865—1944)
 — IV, 225
- Niemetschek (Němeček) Fran-
 tišek X. (1766—1849) — II,
 116
- Nieritz Karl Gustav (1795 až
 1876) — I, 104
- Niklas Josef (1817—1877) —
 II, 198
- Nikodém (1. stol. před n. l.) —
 I, 35
- Nilsson Christina (1843—1921)
 — II, 191; III, 157
- Normannová, roz. Nerudová,
 Vilemína (1840—1911) —
 IV, 74, 75
- Nostic Albert (1807—1871) —
 II, 187; III, 43
- Novák Otomar (1851—1892)
 — 611, III, 129; IV, 120 až
 121
- Novák Tomáš Vlastimil (1834
 až 1876) — I, 313
- Novohradský viz z Kolovrat
 Zdeněk
- Novotný, vídeňský puškař —
 II, 290
- Novotný Eduard (1833 až
 1876) — 458, III, 98, 208
 až 209
- Novotný František (1839 až
 1879) — 210, II, 69—71, 111
- Novotný Jan (1806—1875),
 staviteł — 123, I, 253—254
- Novotný Jan, otec Boženy
 Víkové-Kunětické — III,
 269
- Novotný Josef Raimund (1830
 až 1878) — 8, III, příl. za
 str. 386; I, 20
- Novotný Václav Juda (1849
 až 1922) — 625, IV, 145 až
 147

- Nüll Eduard van der (1812 až 1868) — III, 145, 192
- O'Connell Daniel (1775—1847) — II, 64; III, 308; IV, 32
- Odyniec Edward Antoni (1804 až 1885) — III, 107
- Offenbach Jacques (1819 až 1880) — I, (26); IV, (36)
- Ognjanovič (Neofyt-Rylský, 1793—1881) — II, 30
- Ohéral Jan (1810—1868) — III, 175
- Oliva Alois (1822—1899) — 386, 436, I, 319; III, 85—86, 171, 215
- Oliva Viktor (1861—1928) — 568, IV, 49—51
- Ondříček František (1857 až 1922) — 150, I, 318—319; II, 242, 259; III, 21, 25, 189, 190, 206, 217, 315, 318, 330, 331; IV, 69, 108
- Ondříček Jan — I, 318
- Orel Karel (nar. 1825) — II, 80
- Orgelbrand S., polský encyklopédista — IV, (200)
- Ortová de Pauli Leopoldina (1847—1903) — 56, I, 117 až 118
- Osman Núrí, zvaný el-Ghází (1837—1900) — I, 43
- Ostrovskij Alexandr Nikolajevič (1823—1886) — II, 348; IV, 210
- Otto, opat zbraslavský — IV, (186)
- Otto Jan (1841—1916) — 439, II, 181, 209; III, 127, 164, 176 až 177, 254, 255; IV, 146, 154
- Ovidius (Publius Ovidius Naso, asi 43 před n. l.— asi 18 n. l.) — IV, 165
- Paclt (Pacelt) Čeněk (1815 až 1887) — 124, I, 255—258, 264; III, 9
- Paclt J., úředník v Praze — 485, III, 258
- Pacold Jiří (1834—1907) — IV, 28
- Pádecký Jakub (nar. 1842) — 460, III, 213
- Paderewski Ignacy Jan (1860 až 1941) — 540, IV, 9—10
- Padlessak Johann Paul PhDr a ThDr (1806—1873) — III, 332
- Paganini Nicolo (1782—1840 — III, 321
- Palacký František (1798 až 1876) — I, 91, 110, 112, 116, 129, 189, 244, 264, 326, 393; II, 17, 64, 107, 108, 205, 257, 273, 302; III, 137, 286, 316; IV, 203, 218, 228
- Paleček Josef (1842—1913) — 282, I, 296; II, 222, 223, 270; III, 91
- Palestrina viz Pierluigi Giovanni
- Palmerston Henry John (1784 až 1868) — II, 235
- Paltrinieri-Bergerová Giulietta (1866—1889) — 440, III, 177—179; IV, 59
- Pappenheim Gottfried Heinrich (1594—1632) — I, 262
- Parléř Petr (1330?—1399) — I, 364, IV, 19
- Parnell Charles Stewart (1846 až 1891) — 556, IV, 32
- Parodi Dominique Alexandre (1842—1901) — III, 357
- Paršová-Zikešová Olga (1855 až 1941) — II, 270
- Pařík Václav (1839—1901) — 298, II, 246—247; III, 315
- Pasdeloup Jules Etienne (1819 až 1887) — I, 319

- Pasovský Vratislav (1854 až 1924) — I, (289)
 Pasteur Louis (1822—1895) — IV, 168
 Patera František (nar. 1861) — 460, III, 213
 Patti Adelina (1843—1919) — II, 175, 191; III, 157
 Paukner Josef (1849—1906) — 138, I, 289—291; II, 270
 Paul Jean (vl. jm. Johann Paul Friedrich Richter, 1763—1825) — II, 193; III, 32
 Paümann Anton (zemřel 1870) — I, 139, 242; II, 28, 229
 Pavlík Karel (1862—1890) — III, 295
 Pavlovský Antonín (1760 až 1818) — III, 319
 Paysij (18. stol.) — II, 30
 Pázdral Václav, divadelní ředitel — II, 225; III, 69
 Pečírka Josef (1818—1870) — 523, III, 341—342
 Pech, fotograf — II, 149
 Pech, lužický knihkupec — II, 274
 Pecháček František (1813 až 1888) — IV, 35
 Pechánek František, redaktor Humoristických listů — 10, I, 23
 Peisker Jan (1851—1933) — IV, 225
 Pejšek František, žurnalistka — IV, 209
 Peka Antonín (nar. 1830) — 333, II, 308—309
 Pelcl František Martin (1734 až 1801) — IV, 47, 165
 Peneke (Penecke) Alfred (nar. 1845) — 13, I, 27
 Perchta z Rožmberku viz z Rožmberku Perchta
- Perugino (vl. jm. Pietro Vannucci, 1446—1523) — II, 123, 154
 Pešina z Čechorodu Jan Tomáš (1629—1680) — 547, IV, 19—20
 Pešina z Čechorodu Václav Michal (1782—1859) — I, 365; III, 336, 410
 Peška Bedřich (1820—1904) — 486, III, 260—261
 Pešková Eliška viz Švandová ze Semčic, roz. Pešková, Eliška
 Petermann August (1822 až 1878) — IV, 128
 Petőfi Sándor (1823—1849) — II, 177; III, 180; IV, 23
 Petr (Peter) Augustin, MUDr (1824—1894) — II, příl. před str. 317, 317—320
 Petr Eduard (1818—1898) — I, 265
 Petr Emanuel S. (1853—1930) — 676, IV, 232
 Petr Veliký (1678—1725) — IV, 197
 Petr Žitavský (asi 1275 až 1339) — IV, (186)
 Petrarca Francesco (1304 až 1374) — I, 187
 Petters Vilém Ignác (1826 až 1875) — IV, 157
 Pěkná Apolonia (1815—1881) — I, 269
 Pěkný František (1816—1874) — 128, I, 268—270
 Pfleger Moravský Gustav (1833—1875) — 278, II, 213, 240, 284
 Picek Václav Jaromír (1812 až 1869) — III, 135, 163
 Piccini Niccolò (1728—1800) — II, 83
 Pierluigi Giovanni, zv. Pa-

- lestrina (1525—1594) — III,
345
- Piett, anglický kapitalista —
II, 84
- Pigott, anglický falsifikátor —
IV, 32
- Pihert Josef J. (1845—1911) —
670, I, 290; IV, 223—224
- Pichl Josef Bojislav (pseud.
Nožička z Krče, 1813 až
1888) — **161**, I, (264), 342
až 343, 390; II, 279, 294;
IV, 162
- Pichlová, roz. Svobodová,
Františka (pseud. Marie
Čacká, 1811—1882) — **323**,
II, 279, 292—294
- Pilnáček Jan — **485**, III, 259
- Piloty Karl (1828—1895) —
II, 300
- Pinel Philippe François (pseud.
Dumanoire), francouzský
dramatik — III, (232)
- Pinkas Ota (1849—1890) —
602, IV, 106—107, 125
- Pippich Karel (1849—1921) —
461, III, 215; IV, 18, 89
- Píšek Jan (1814—1873) —
603, II, 71; III, 91; IV, 74,
86, 108—109
- Pištěk Jan (1847—1907) —
284, II, 226, 347; III, 69;
IV, 36
- Pitra JUDr, advokát v Ústí
nad Orlicí — II, 73
- Pivoda František (1824 až
1898) — **311**, II, 158, 191,
235, 269—270; III, 149, 165,
205; IV, 146, 190
- Pixis Friedrich Wilhelm (1786
až 1842) — III, 162, 331
- Plautus Titus Maccius (251 až
184 před n. l.) — I, 303
- Plener Ignaz (1810—1908) —
IV, 16
- Plenkner Vilém (1848—1917)
— IV, 215
- Pleyel Ignaz Josef (1757 až
1831) — IV, 100
- Podhorská, roz. Kometová,
Kateřina (1807—1889) —
153, **281**, I, 336—337; II,
220
- Podlipská, roz. Rottová, So-
fie (1833—1897) — **173**, I,
369—370; II, 137, 278
- Podstatský z Prusinovic a
z Tonsern František Vilém
(zemřel 1878) — IV, 134
- Podstránský Josef Boleslav
(1815—1893) — **594**, IV,
92—94
- Poelitz Heinrich Ludwig (1772
až 1838) — I, 28
- Pohlin Marko (1735—1801) —
III, 287
- Pokorný František (1833 až
1893) — **280**, I, 295; II, 217,
225, 298; III, 69
- Pokorný Martin (1836—1900)
— **409**, III, 119—120
- Pokorný Rudolf (1853—1887)
— **474**, III, 110, 237—238
- Polák Jindřich (nar. 1834) —
282, II, 222, 223
- Polák Karel (1834—1906) —
280, I, 128; II, 217, 222
- Polák Matěj Milota Zdirad
(1788—1856) — **515**, III,
307, 327—328
- Popiełowna Romana, provd.
Święcka, polská herečka —
IV, 202
- Porák, průmyslník v Lužici —
II, 268
- Pospíšil Jan Hostivít (1785 až
1868) — I, 104; IV, 103
- Pospíšil Jan Jaroslav (1812 až
1889) — **49**, I, 104—105,
390; III, 102, 135, 144, 230

- Pospišil Josef, učitel v Bestvině — II, 243
 Pospišil Josef, učitel v Praze — 485, III, 259
 Pospišil Stanislav (1825 až 1896) — I, 104
 Pospišilová Marie (1864 až 1943) — 165, I, 351—352
 Potocki Alfred (1817—1889) — II, 36, 44, 94
 Potter Louis de (1786—1859) — II, 177
 Prager (Prágr) Alois V. (nar. 1857) — 461, III, 216
 Prantl Petr Jan viz Brandl Petr Jan
 Prasek Vincenc (1843—1912) — 574, III, 343; IV, 60 až 61
 Pravda František (1817 až 1904) — 131, I, 276—277; II, 314; III, 62, 73, 332
 Pražák Alois (1820—1901) — 85, I, 177—178; II, 267
 Pražák Jiří (1846—1905) — 589, I, 326; IV, 83
 Pražák Karel (1803—1869) — IV, 83
 Preiss Eduard (1823—1883) — III, 206
 Preiss Jan — III, 144
 Preissová, roz. Sekerová, Gabriela (1862—1946) — 423, III, 143—144
 Preller Friedrich st. (1804 až 1878) — I, 45
 Presl Jan Svatopluk (1791 až 1849) — II, 55, 108, 250; III, 316; IV, (85)
 Presl Karel Bořivoj (1794 až 1852) — IV, 85
 Priknerová Emilie (nar. 1845) — 316, II, 278—280
 Procházka Antonín (1849 až 1903) — 605, IV, 111—113
- Procházka Jan (nar. 1833) — 444, III, 185—187
 Procházka Jan Ludevít (1837 až 1888) — 408, I, 413; II, 286; III, 117—119, 165, 174; IV, 146
 Procházka Karel, nakladatel v Těšíně — III, 59
 Procházka Matěj (1811 až 1889) — 304, II, 44, 256 až 258
 Procházka Tomáš (1803 až 1858) — III, 175
 Procházková Josefina viz Schmidt-Procházková Josefina
 Prokeš Josef viz Proksch Josef
 Prokop František (1832 až 1863) — I, 72; II, 240
 Prokop Josef Alois (1809 až 1862) — 284, I, 127, 128; II, 202, 226, 298; III, 69, 149, 251
 Prokopec Jan (1824—1895) — 104, I, 216—217
 Proksch (Prokeš) Josef (1794 až 1864), IV, 41
 Přerhof Heřman (1831—1867) — 319, II, 177, 284—286
 Přibík Jan Pravoslav (1811 až 1883) — 465, III, 221—222
 Pštrosz František Václav (1823 až 1863) — 445, III, 187 až 189, 235
 Pštroszová, roz. Kupková, Anna (1848—1903) — 281, II, 221
 Puchmajer Antonín Jaroslav (1769—1820) — I, 36; II, 27, 44; III, 286, 319, 354
 Pulda Antonín (1848—1894) — 330, II, 304—305
 Purkyně Emanuel (1831 až 1882) — II, 189
 Purkyně Jan Evangelista (1787

- až 1869) — **18**, **147**, I, 41
 až 42, 138, 264, 313; II, 54,
 70, 110, 111, 189, 273; III,
 315; IV, 157, 188, 190
 Purkyně Karel (1834—1868)
 — **264**, I, 313; II, **189**—**190**
 Puškin Alexandr Sergejevič
 (1799—1837) — II, 240;
 III, 41

 Quis Ladislav (1846—1913) —
325, II, **296**—**297**

 Radecký z Radče Jan Josef
 Václav (1766—1858) — III,
 139
 Raffaello Santi (1483—1503)
 — **245**, II, 123, **154**—**156**;
 IV, 206
 Rachel (vl. jm. Elisa Félix,
 1820—1858) — III, 356, 357
 Raimondi Marcantonio (1480
 — zemřel před r. 1534) —
 IV, 206
 Raimund Ferdinand (1790 až
 1836) — I, 106
 Rainer Josef Jan (1783—1852)
 — III, 58; IV, 162
 Rajčev Slavejkov Petko viz
 Slavejkov Petr Rajčev
 Rajská Anna (vl. jm. Anna
 Forchheimová, 1822—1903)
 — **279**; II, 216
 Rajská Bohuslava, roz. Reis-
 sová, provd. Čelakovská,
 Antonie (1817—1852) —
 III, 137
 Rakovskij Jiří Stojkov (1818
 až 1868) — **194**, II, **28**—**31**
 Ralston William (1828—1889)
 — II, 56
 Randa Antonín (1834—1914)
 — **37**, I, **81**—**82**, 325
 Rank Josef (1833—1912) —
624, II, 185; IV, **143**—**145**

 Rapacki Wincenty (nar. 1840)
 — IV, 202
 Rastelli Emilia, operní pěv-
 kyně — II, 224
 Rauch, vídeňský nakladatel —
 I, 321
 Rautenkranz Josef Miloslav
 (1776—1817) — II, 44; III,
 319
 Raverta Carlo (nar. 1846) —
383, III, **79**—**80**
 Raýman Bohuslav (1852 až
 1910) — **649**, IV, **188**—**190**
 Rechziegel Eduard (nar. 1856)
 — IV, 113
 Reichel Josef (1819—1866) —
283, II, 224
 Reichová Irma (1859—1930)
 — **290**, II, **234**—**235**, 270
 Reiner (Rainer) Václav Vav-
 řinec (1689—1743) — I, 157;
 IV, 169
 Reisinger Maximilián (1776 až
 1848) — III, 207
 Reiter Josef (1840—1903) —
55, I, 116
 Rejna & Černý, stavitelé var-
 han — IV, 232
 Rejtan Tadeusz (1742—1780)
 — II, 299
 Rembrandt van Rijn Har-
 menszon (1606—1669) — I, 41
 Ress-Blažková Věoslava
 (1841—1873) — **281**, II,
 221; III, 257
 Ressel Jindřich (1829—1884)
 — **522**, III, **339**—**341**, 348
 Ressel Josef (1793—1857) —
421, III, **138**—**141**, 339
 Rettigová Magdalena Dobro-
 mila (1785—1845) — III,
 371
 Rezek Antonín (1853—1909)
 — **668**, IV, **220**—**222**
 Rieger František Ladislav

- (1818—1903) — **536**, I, 189; II, 12, 36, 339; III, (117), (118), 363—364; IV, 203
- Riegrová, roz. Palacká, Marie (1833—1891) — **657**, IV, 202—203
- Riehl Wilhelm Heinrich von (1823—1897) — II, 301; IV, 171
- Ristić Jovan (1831—1899) — **48**, I, 102—103; II, 28
- Ristori Adelaide (1822—1906) — III, 356
- Ritter z Rittersbergu Jan (1780—1841) — III, 229
- Ritter z Rittersbergu Ludvík (1809—1858) — **469**, III, 228—230, 311
- Robespierre Maximilien François Isidore de (1758—1794) — I, 150
- Roezl Benedikt (1824—1885) — **337**, III, 9—11
- Roger Gustave Hippolyte (1815—1879) — III, 31
- Rohan Camille (1801—1892) — IV, 151
- Rohault de Fleury Charles (1801—1875) — II, 19
- Rohlf Gerhard (1831—1896) — I, 114
- Röhring viz Řeřicha Josef
- Rokitanski viz Rokytanský
- Rokycana Jan (asi 1395 až 1471) — II, 199; IV, 228
- Rokytanský (Rokitanski) Karel (1804—1875) — I, 340; III, 210, 315
- Roland de la Platière Jean Marie (1734—1793) — I, 142
- Roland, roz. Phlipon, Marie Jeanne (1754—1793) — **71**, I, 149—150
- Ronconi Domenico (1772 až 1839) — IV, 117
- Roscius (Quintus Roscius Gallus, 1. stol. před n. l.) — I, 154; III, 356
- Rosier Joseph Armand (1798 až 1880) — III, 232
- Rossi Ernesto (1829—1896) — **12**, I, 26
- Rossini Gioacchino (1792 až 1868) — I, 58, (337); II, (73), 125, 139, (175), (259); III, (219); IV, (18), (26)
- Rössler Ernest Franz (1815 až 1864) — II, 273
- Roth Julius (1842—1904) — II, 208
- Rott Emanuel, herec — **375**, II, 225; III, 67
- Rott Julius (1845—1876) — III, 158
- Rott Ladislav (1850—1896) — III, 158
- Rott Vincenc Josef (1813 až 1890) — **431**, III, 157—159
- Rottová, provd. Popelková, Ludovika (nar. 1859) — I, 106
- Roubalík Bohumír (Goda, 1845—1928) — **472**, I, 338; III, 234—235
- Roubalová, provd. Steffaniová, Gabriela (uměl. jm. La Boëma, 1843—1922) — II, 191, 270
- Rozkošný Josef Richard (1833 až 1913) — **111**, I, 229 až 230, 373; III, (35)
- z Rožmberka Perchta (zemřela 1476) — IV, 172
- z Rožmberka Petr Vok (1539 až 1611) — IV, 166
- Ruben Christian (1805—1875) — II, 113; III, 52, 295
- Rubens Peter Paul (1577 až 1640) — II, 52
- Rubeš František Jaromír (1814 až 1853) — **43**, I, 17, 92 až

- 93, 228, 259, 306; II, 160;
 III, 16, 19; IV, 144
 Rubinštejn Anton Grigorjevič
 (1829—1894) — II, 82, 191;
 III, 404; IV, (18)
 Rubinštejn Nikolaj Grigorje-
 vič (1835—1881) — III, 275,
 IV, 117
 Rückaufová Terezie, operní
 pěvkyně — 283, II, 224
 Rudolf II. (1552—1612) — I,
 110; III, 368; IV, 28, 205,
 206
 Rüffer Eduard (1835—1878)
 — 352, III, 34—35, 59
 Ruffer Vojtěch (1790—1870)
 — I, 313; III, 325
 Ruml Václav (1801—1880) —
 I, 331
 Růžičková Anna Vlastimila
 (1824—1869) — II, 293;
 IV, 203
 Růžičková-Strozzi Marie (1850
 až 1937) — 422, III, 141 až
 143
 Rybička Antonín František
 (1812—1899) — 223, II, 103
 až 105
 Ryzner Čeněk (1845—1923) —
 599, IV, 101—102
- Řeřicha Josef (um. jm. Röh-
 ring, nar. 1819) — II, 219;
 III, 149
 Řezáč František Josef (1819
 až 1879) — 518, III, 331
 až 333
 Řivnáč Antonín (1843—1917)
 — III, 102, 333
 Řivnáč František (1807 až
 1888) — 397, III, 102—103
- Sabina Karel (1813—1877) —
 — II, 203
- Sadeler Jan (asi 1550—1600)
 — IV, 206
 Sadeler Jiljí (Aegidius, asi
 1570—1629) — 659, IV, 205
 až 207
 Sadeler Rafael (1561—1628)
 — IV, 206
 Saint-Saëns Charles Camille
 (1823—1921) — 187, II, 14
 až 15
 Sák František (nar. 1816) —
 III, 149
 Salomon z Friedbergů Ema-
 nuel (pseud. Mirohorský,
 1829—1908) — 285, III,
 příl. za str. 386; II, 229 až
 230; III, 58
 Salvioli Giuseppe (L. N. Gal-
 vani, 1857—1925) — IV, 117
 Sand George (vl. jm. Lucile
 Aurore Dupin-Dudevant,
 1804—1876) — IV, 117
 Sarasate Pablo de (vl. jm.
 Pablo Martin Meliton Sar-
 sate y Navascues, 1844 až
 1908) — 343, III, 20 až
 21
 Sardou Victorien (1831 až
 1908) — I, (106), (117),
 (118); II, (164); III, (219);
 IV, 210
 Sarkander Jan (1576—1620)
 — II, 258; IV, 153
 Savigny Friedrich Karl von
 (1779—1861) — IV, 116
 Scaliger Josephus Justus (1540
 až 1609) — IV, 165
 Scott Walter (1771—1832) —
 III, 30
 Scribe Eugène (1791—1861)
 — I, 275, (289); II, 140;
 IV, 68, (200)
 Sealsfield Charles (vl. jm.
 Karl Anton Postl, 1793 až
 1864) — III, 9

- Sedetius, pražský jesuita
 (17. stol.) — III, 345
- Sedláček Alois (1852—1925)
 — 613, IV, 123—125
- Sedláček August (1843—1926)
 — 222, II, 101—103
- Sedláček Josef Vojtěch (1785
 až 1836) — 344, III, 22 až
 23, 26, 244
- Sedlák Prokop (nar. 1839) —
 III, 117
- Sedlnitzky (Sedlnický) z Choltic Josef (1778—1855) — I,
 130; II, 58
- Seeling Bernard Otto (1850 až
 1895) — 449, I, 315; III,
 193—194
- Seidan Tomáš (1830—1890)
 — III, 371
- Seidan Václav (1817—1870)
 — II, 204
- Seifert, hudební pedagog
 v Petrohradu — I, 373
- Seifert Jakub (1846—1919) —
 89, I, 186, 208
- Seifertová, roz. Ledererová,
 Terezie (1844—1914) — 109,
 I, 208, 226—227
- Seiler viz Zejleř Handrij
- Sekyra Josef (1812—1864) —
 164, 280, I, 348—350; II,
 217, 218
- Sellner Josef (1846—1887) —
 13, I, 27
- Sembrichová-Kochaňská
 Marcela (nar. 1858) — 430,
 III, 156—157
- Seneca Lucius Annaeus (asi
 4 před n. l. — 65 n. l.) — III,
 352
- Sequens František (1836 až
 1896) — 450, I, 263; III,
 194—195
- Serov Alexandr Nikolajevič
 (1820—1871) — II, 82
- Seume Johann Gottfried (1763
 až 1810) — I, 100
- Seydler August (1849—1891)
 — 669, IV, 222—223
- Shakespeare William (asi 1564
 až 1616) — I, (106), 111,
 (118), 119, 136, (198), (208),
 (268), (271), 273, (274), (311),
 349, (374); II, 82, 154, 190,
 213; III, 147; IV, 53, 69,
 96, 201
- Sherman John (1823—1900)
 — I, 344
- Schack Adolf Friedrich von
 (1815—1894) — IV, 69
- Schebek Jan (1816—1889) —
 II, 61, 288; III, 146,
 192
- Scheffer Henry (1798—1862)
 — I, 143
- Schellenberg Arnošt Viktor
 (1827—1896) — IV, 128
- Schiffner Karel (1835—1894)
 — IV, 233
- Schikaneder Jakub (1855 až
 1924) — III, 366
- Schiller Friedrich (1759 až
 1805) — I, 273, (274), (384);
 II, 148; III, 352; IV, 43,
 (200), 201
- Schindler Jan (1809—1888) —
 IV, 92
- Schinkel Karl Friedrich (1781
 až 1841) — I, 45
- Schlüter Andreas (1664 až
 1714) — I, 45
- Schmerling Anton (1805 až
 1893) — I, 20, 21, 256, 384;
 II, 36, 95, 184
- Schmeykal Franz (1826 až
 1894) — II, 56, 58
- Schmid Christoph (1768 až
 1854) — I, 104
- Schmidt Franz (1814—1870)
 — IV, 181

- Schmidt Wilhelmine viz Kolárová Vilemína
- Schmidt-Procházková Josefina (zemřela 1867) — **281**, II, 221
- Schnabel K., podnikatel staveb — II, 62
- Schneckenburger Max (1819 až 1849) — II, (318)
- Schnirch Bohuslav (1845 až 1901) — **83**, I, 173—174, 263, 315; II, 199; IV, 179
- Schöbel Eduard (1829—1886) — III, 70
- Schöbl Josef (1837—1902) — **107**, I, 222—223; II, 141
- Scholz, londýnský krejčí — IV, 30
- Scholz Wenzl (1787—1857) — I, 153
- Schönborn Ervíн (1812—1881) — II, 25
- Schönborn Friedrich (1841 až 1907) — **192**, II, 22—25
- ze Schöpfů, provd. Borecká, Františka (nar. 1862) — **573**, IV, 58
- Schreiber, krakovský rabín — I, 304
- Schröder (Schrötter) Christian (1655—1702) — IV, 22
- Schröderová, roz. Chaloupková, operní pěvkyně — **281**, II, 221
- Schrötter viz Schröder
- Schulhof Julius (1825—1898) — II, 242
- Schulz Ferdinand (1835 až 1905) — **293**, II, 240—241; IV, 50
- Schulz Josef (1840—1917) — **269**, II, 197—198
- Schumann Robert (1810 až 1856) — III, 293; IV, 191
- Schuselka Franz (1811—1886) — **62**, I, 130—131
- Schwarz František (1840 až 1906) — **209**, II, 67—69
- Schwarz Jakub (nar. 1835) — **282**, II, 222, 223
- Schwarz Karel Martin (u J. Nerudy R. Schwarz, 1849 až 1907) — III, 197
- Schwarzenberg Adolf (1832 až 1914) — III, 195
- Schwarzenberg Bedřich (1808 až 1885) — II, 198; III, 194
- Schwarzenberg Karel (1824 až 1904) — **192**, II, 22—25; IV, 212
- Schwing Karel (1845—1907) — **476**, III, 240—241
- Siccardsburg August Siccard von (1813—1868) — III, 192
- Siege, divadelní ředitel — I, 128
- Siemiradzki Henryk (1843 až 1902) — **75**, I, 157—158; II, 28, 299
- Sienkiewicz Henryk (1846 až 1916) — IV, 50
- Siloti Alexandr Iljič (nar. 1863) — **494**, III, 275
- Silvius Piccolomini Eneáš (1405—1464) — IV, 180
- Sitt Antonín (1819—1878) — IV, 208
- Sittová, provd. Petzoldová, Marie Žofie (1852—1907) — **30**, I, 68—69; II, 270
- Skála Jan (1816—1887) — **427**, III, 150—153
- Skála ze Zhoře Pavel (1583 až asi 1640) — I, 111; II, 100
- Sklenář Josef (1835—1890) — **481**, III, 252
- Sklenářová-Malá Otilie (1844 až 1912) — **1**, **250**, I, 9, (69), 118, 274, 310, 351; II, 164 až 165, 216, 235; III, 57, 142, 219, 252, 269; IV, 124

- Skobelev Michail Dimitrijevič (1843—1882) — **212**, II, 74—76
 Skočdopole Antonín (1828 až 1919) — **533**, III, 358—359
 Skopalík František (1822 až 1891) — **106**, I, 220—221; IV, 64
 Skopec Adolf JUDr (1829 až 1896) — II, 25
 Skréta Karel viz Škréta Karel
 Skřivan Antonín (1818 až 1887) — **238**, II, 142—144, 280; III, 159, 276
 Skřivan František (1807 až 1891) — **495**, III, 276—277
 Skřivan Gustav (1831—1866) — III, 276
 Skuherský František Alois (1794—1864) — I, 328
 Skuherský František Zdeněk (1830—1892) — **154**, I, 328 až 329, 373; IV, 14, 146, 174
 Skuherský Rudolf (1828 až 1863) — I, 328; II, (288); IV, 138
 Sládek Josef Václav (1845 až 1912) — **141**, I, 299—300, (360); II, (105), (177); III, 44, (269)
 Sladkovský Karel (1823 až 1880) — **87**, I, 182—183, 244, 322; II, 36, 56, 58, 172, 176; III, 36, 49, 96, 265; IV, 42, 113
 Sláma František Josef (pseud. Bojenický, 1792—1844) — II, 44
 Sláma František (pseud. Fraňo Sláma, 1850—1917) — **630**, III, 343; IV, 141, 153—155
 Slavata z Chlumu a Košumberka Vilém (1572—1652) — I, 111; IV, 221
 Slavejkov Petko Rajčev (1827 až 1895) — **291**, II, 30, 235 až 238
 Slavík Jan (1808—1858) — **251**, I, 268; II, 166—167
 Slavík Josef (1806—1833) — **517**, I, 318; II, 242; III, 217, 330—331; IV, 208
 Slavinská Jindřiška (vl. jm. Rittersbergová, 1843 až 1908) — **481**, III, 250
 Slavjanskij Agreněv Dimitrij Alexandrovič (1838—1908) — **388**, III, 88—89; IV, 91
 Slavkovský Karel (1846 až 1919) — **295**, II, 242—243
 Slomšek Antun Martin (1800 až 1862) — III, 286
 Słowacki Juliusz (1809—1849) — I, (198); III, 127
 Sluka František, americký Sokol — **460**, III, 213
 Slukov Vojta (vl. jm. Jakub Vojta) — **341**, I, 208; III, 16—18
 Smekal Raimund A., průmyslník — **672**, IV, 226 až 227
 Smetana Augustin (1814 až 1851) — III, 15
 Smetana Bedřich (1824 až 1884) — **47**, I, 45, 58, 69, 91, 100—101, 192, 233, 234, 373; II, 14, 77, 79, 121, 205, 223, 224, 242, 301; III, 25, 38, 88, (91), 118, 119, 174, (206), 252, 294; IV, 25, (26), (36), 61
 Smetana Josef František (1801—1861) — II, 277
 Smoler Jan Arnošt (1816 až 1884) — **313**, II, 272—274; IV, 230
 Smolík Josef (1832—1915) — **361**, III, 47—48

- Smolka Franciszek (1810 až 1899) — **91**, I, 189—190; II, 28
 Sobieski Alexander Benedikt (zemřel 1714) — IV, 197
 Sobotka Primus (1841—1925) — **334**, II, 310—311; III, 268, IV, 130
 Sofokles (496—406 před n. l.) — II, 189; III, 244
 Sofronij (vl. jm. Stojko Vladislavov, 1739 — asi 1815) — II, 30
 Sokol Antonín H. (1847 až 1889) — **560**, III, 153; IV, 37—38
 Solovjev Vladimir Sergejevič (1853—1900) — IV, 72
 Sontágová Jindřiška (Henriette Sontag, provd. Rossi, 1803—1854) — I, 336; II, 139
 Souček Julius (1831—1874) — **282**, II, 223
 Soukop Jan (1826—1892) — **214**, II, 79—81; III, 153
 Spohr Ludwig (1784—1859) — I, 17, (337)
 Springer Leopold, vídeňský bankér — III, 340
 Spudil Josef (nar. 1809) — **315**, II, 276—277
 Srb Debrnov Josef (1836 až 1904) — I, 379, 380
 Staël Germaine de (1766 až 1817) — IV, 117
 Staněk Jan (Ivan Bohdan, 1828—1868) — **453**, III, 199—201
 Staněk Václav (1804—1871) — III, 282
 Stankovská, roz. Švandová, Marie — I, 160
 Stankovský Josef Jiří (1844 až 1879) — **76**, **283**, I, 159 až 160; II, 224; IV, 104
 Stanley Henry Morton (vl. jm. John Rowlands, 1841 až 1904) — **616**, IV, 128—131
 Staňková-Liberté Kamila, divadelní ředitelka — **575**, III, 67
 Starý Emilián, hudební nakladatel — IV, 147
 Stašek Antal (1843—1931) — **367**, III, 55—56, 300
 Stecker Antonín (1855—1888) — **54**, I, 114—115, 185
 Stecker Karel (1861—1918) — **646**, IV, 184—185, 190
 Steffal Václav (1841—1894) — **607**, IV, 114—115
 Steffek Karl von (1822—1889) — I, 19
 Stevča, srbský vlastenec — I, 102
 Stillfried, pruský dvorní ceremoniář — II, 273
 Stöger Johann August (1791 až 1861) — I, 274, 348; II, 78, 167; III, 79.
 Stöhr Jan, průmyslník ve Vamberku — **569**, IV, 51—52
 Stojkov Rakovskij Jiří viz Rakovskij Jiří Stojkov
 Stradivari Antonio (1644 až 1737) — IV, 181, 182, 207
 Strachovský Josef (1850 až 1913) — **270**, II, 198—199; III, 193
 Strakatý Jan (1835—1856) — II, 240
 Strakatý Karel (1804—1868) — **115**, **282**, I, 237—239; II, 222, 312; III, 149
 Stránecká Františka (1839 až 1888) — **339**, III, 13—14
 Stránský, americký Čech — II, 10
 Stránský Antonín (1793 až 1858) — III, 207

- Stránský Josef Jan (vl. jm.
 Josef Jan Šemerer, 1808 až
 1866) — **284**, II, 226, 298;
 III, 69
 Stránský ze Zapské Stránky
 Pavel (1583—1657) — IV,
 47
 Stratil František (1849—1911)
 — **622**, IV, 139—141
 Strauss Johann (1825—1899)
 — III, (219)
 Stremayer (Stremayr) Karl
 von (1823—1904) — I, 222
 Streng Jan (1817—1887) —
 398, III, 103—104, 360
 Striedhof Vilém, rakouský
 průmyslník — III, 339
 Strnad Kašpar (1752—1823)
 — IV, 181
 Strobach Antonín (1814 až
 1856) — **506**, I, 335; III,
 302—304
 Stropnický Leopold (1845 až
 1914) — **456**, II, 270; III,
 204—206; IV, 18
 Strossmayer Josip Juraj (1815
 až 1905) — **220**, I, 376; II,
 96—99, 257; III, 281
 Stroupežnický Ladislav (1850
 až 1892) — IV, (59)
 Studnička Alois (1842—1927)
 — **267**, I, 236; II, 193—195
 Studnička František Josef
 (1836—1903) — **377**, III,
 70—71
 Stulík Karel, americký Sokol
 — **460**, III, 214
 Stulz Johann Georg, pařížský
 krajčí — III, 151
 Sturm Eduard (nar. 1830) —
 III, 315
 Stýber J., americký Sokol —
 III, 213
 Stýblo Bedřich (1817—1891)
 — **436**, III, 171, 215
- Stýblo Jaroslav (1849—1887)
 — **436**, III, 171, 215
 Sudík František Josef (nar.
 1846) — **13**, I, 27
 Suk Vilém J., divadelní ře-
 ditel — **376**, III, 69
 Summ (Sum) Antonín (1812
 až 1856) — III, 238
 Sušil František (1804—1868)
 — **184**, I, 91, 393—395; II,
 44, 257; III, 175
 Suvorin Alexej Sergejevič
 (1834—1912) — IV, 167,
 168
 Suvorov Alexandr Vasiljevič
 (1730—1800) — II, 75
 Světlá Karolina (1830—1899)
 — **235**, I, 369; II, 136—137,
 278, 280, 284, 314; III, 56,
 221; IV, 118
 Svoboda Albín, herec — II,
 218
 Svoboda František (1778 až
 1864) — II, 294
 Svoboda J. V. st., herec —
 280, II, 218, 219
 Svoboda Jaroslav Dr, sta-
 rosta v Turnově — III, 152
 Svoboda Karel, vídeňský he-
 rec — **280**, III, 149
 Svoboda Karel, malíř (1824 až
 1870) — **525**, III, 344
 až 345
 Svoboda Václav, divadelní
 ředitel — **284**, II, 226; III,
 69
 Svoboda Václav (Minický,
 1813—1888) — **521**, III,
 337—338, 341
 Svoboda Václav Alois (Na-
 varovský, 1791—1849) —
 283, **529**, II, 224; III, 344,
 350—352
 Swerts Jan (1820—1879) —
 I, 338; III, 235

- Swiéży Ignacy (1839—1902) — **92**, I, 191—192; III, (35)
 — **623**, IV, 142—143
 Syrokomla Władysław (vl. jm.
 Ludwik Kondratowicz,
 1823—1862) — III, 107
 Syřínek František (nar. 1845)
 — **595**, IV, 94—96
 Szczepański Alfred, polský
 publicista — II, 254
 Szening (Szenning) Antonín,
 divadelní ředitel — II, 225;
 III, 69
 Šafařík Pavel (zemřel 1831) —
 II, 106
 Šafařík Pavel Josef (1795 až
 1861) — **224**, I, 42, 164; II,
 29, 64, 105—109, 257, 273;
 III, 26, 123, 282, 286, 305;
 IV, 70
 Šafařík Vojtěch (1829—1902)
 — **205**, II, 55
 Šafařovic František (1841 až
 1890) — **467**, III, 225—226
 Šamánek Václav (1846—1916)
 — **292**, II, 238—239, 286;
 III, 315
 Šamberk František Ferdinand
 (vl. Matěj, 1839—1904) —
 191, I, 107, 186; II, 20—21;
 IV, (69)
 Šamberk Matěj viz Šamberk
 František Ferdinand
 Šamberková, roz. Knornová,
 Julie (1847—1892) — **363**,
 I, 248, 310; II, 216; III,
 57—58
 Šantl Jan Jiří (1798—1858) —
 I, (127); IV, 163
 Šáry (Schary) Jan Michal
 (1825—1881) — III, 128
 Šebek Jan viz Schebek Jan
 Šebesta Vojtěch (1844—1880)
 — **282**, II, 223, 270
 Šebor Karel (1843—1903) —
 — **606**, IV, 113—114
 Šembera Alois Vojtěch (1807
 až 1882) — II, 281
 Šenoa August (1838—1881) —
 II, 284
 Šercl Čeněk (1843—1906) —
 127, I, 264—267
 Šesták Josef Václav (1827 až
 1902) — IV, 74
 Ševčenko Taras Hryhorjevič
 (1814—1861) — **550**, IV,
 23—25
 Šimáček František (1834 až
 1885) — **8**, **353**, I, 21; II,
 102; III, 35—37, 98, 123,
 254, 255; IV, 41, 49, 50,
 103, 148, 158, 232
 Šimáčková, rozená Křížková,
 Ludmila (1844—1879) —
 567, IV, 48—49
 Šimanovský Karel (vl. jm.
 Karel Šíma, 1825—1904) —
 100, I, 128, 186, 208—209
 Šimek Ludvík (1837—1866)
 — **126**, I, 262—263, 315;
 III, 146, 193
 Šimek Václav Josef (nar. 1851)
 — **460**, III, 212
 Šimerka Václav (1819—1887)
 — **488**, III, 265—266
 Šindler viz Schindler
 Šír František (1796 až 1867)
 — III, 135; IV, 33
 Šír Vladislav (1830—1889) —
 557, IV, 33—34
 Širjajev (Širijajev) Dorifej
 Adrianovič, ruský malíř
 (19. stol.) — IV, 23
 Škába Karel (1858—1904) —
 IV, (50)
 Škoda Jakub (Počátecký,
 1835—1885) — **381**, III,
 76—77, 78.

- Škoda Jan Karel (Příbramský, 1810—1876) — **147**, I, 313; II, 44; III, 207; IV, 17
 Škoda Josef (1805—1881) — **160**, I, 340—341; II, 319; III, 210, 315
 Škréta (Skreta) Šotnovský ze Závořic Karel (1610—1674) — **541**, I, 157, 364; III, 352; IV, 10—11, 22, 81
 Škréta (Skreta) Šotnovský ze Závořic Kunrát (zemřel 1613) — IV, 10
 Škréta (Skreta) Šotnovský ze Závořic Pavel (16.—17. stol.) — IV, 10
 Škrroup František (1801 až 1862) — **278**, I, (185), (239); II, 77, 78, 212, (270), 311; III, 173, 352; IV, (108), 199
 Šlechta Antonín V. (1810 až 1886) — **121**, I, 249—250
 Šlik Jáchym Ondřej (1569 až 1621) — III, 345 (J. Neruda píše Jan Ondřej Šlik)
 Šmaha Josef (1848—1915) — **322**, II, 291—292
 Šmíd Václav (zemřel 1864) — II, 225; III, 69
 Šmídek Karel (1818—1878) — II, 44
 Šmidt Jindřich, sokolský pracovník — 436, III, 171, 215
 Šmigovc Janez Leopold (1787 až 1829) — III, 286
 Šmilovský Alois Vojtěch (1837 až 1883) — **258**, I, 247; II, 178—180; IV, (105), (106)
 Šnajdr Karel Sudimír (1766 až 1835) — II, 163
 Šnajdr (Šnaidr) Václav (1847 až 1920) — **359**, III, 43—45
 Šohaj František (1816—1878) — **147**, I, 313
 Šolc Emil (1861—1931) — II, 178; IV, 104
 Šolc Václav (1838—1871) — **441**, III, 179—181
 Šolín Josef (1841—1912) — **621**, IV, 137—138
 Špatný František (1814—1883) — **125**, I, 259—261; IV, 144
 Špork František Antonín (1662—1738) — I, 262; III, 194
 Šrůtek Josef Antonín (1822 až 1901) — **336**, II, 313—314
 Štandera Josef (zemřel 1863) — I, 128; II, 225; III, 69
 Šteinic (Štajnic) Václav (nar. 1760) — I, 335
 Štemberová Zdeňka, tanečnice — **573**, IV, 58
 ze Šternberka Jaroslav — II, 161
 ze Šternberka Kašpar Maria (1761—1838) — **378**, III, 71—73, 313
 Štěpánek Jan Nepomucký (1783—1844) — **252**, **278**, I, 337; II, 168—169, 202, 212; III, 63
 Štitný (ze Štitného) Tomáš (asi 1331—1401) — III, 257, IV, 144
 Štolba Josef (1846—1930) — **306**, II, 260—261,
 Štorch (Storch) Alexander (1851—1901) — III, 82
 Štorch Karel Boleslav (1812 až 1868) — IV, 144
 Štrauch Antonín (1831—1877) — **10**, I, 23; II, 240; III, 42
 Štulc Václav Svatopluk (1814 až 1887) — **8**, **200**, I, 20, 313; II, 44—46, 242; III, 271, 272, 325; IV, 162
 Štúr Dionys (1827—1893) — III, 129

- Štúr Ľudovít (1815—1856) —
 III, 282
 Šťastný Alfons Ferdinand
 (1831—1913) — I, 14
 Šubert František Adolf (1849
 až 1915) — 201, II, 46—48,
 284; III, 126; IV, (69), 107,
 225
 Šubić Janez (1850—1889) —
 561, IV, 38—39
 Šubić Jurij (1855—1886) —
 IV, (39)
 Šubić Štěpán, slovinský výtvarník — IV, (39)
 Šuma Emanuel, divadelní ředitel — 376, II, 225; III, 68
 Švanda ze Semčic Pavel (1825
 až 1891) — 45, 284, I, 96 až
 98, 128, 160, (218), 223, 225,
 269, 292, 297, 298; III, 69,
 150, 251; IV, 62, 95, 105,
 124, 192
 Švandová, rozená Pešková,
 Eliška (1833—1895) — 279,
 I, 96, 160; II, 215, 225; III,
 149; IV, 192
 Taaffe Eduard (1833—1895)
 — 199, II, 34, 36, 38, 42 až
 44; IV, 26
 Táborský František (1858 až
 1940) — III, 28
 Taglioni Paul (1808—1884) —
 IV, (58)
 Talma Fran ois Joseph (1763
 a z 1826) — III, 356
 Terebel'sk y (Terebelski) Jind rich (1818—1863) — III, 174
 Terentius (Publius Terentius
 Afer, 2. stol. před n. l.) —
 I, 303
 Tesař August, americk  Sokol
 — 460, III, 214
 Tetzel (Tezel) Johann (1465 a z
 1519) — III, 204
 Thille Josef (1818—1900) —
 369, III, 16, 58—59
 Thomas Ambroise (1811 a z
 1896) — IV, (26)
 Thomayer František J. (1856
 a z 1938) — 528, III, 349 a z
 350
 Thomayer Josef (pseud. R.
 E. Jamot, 1853—1927) —
 288, II, 232—233
 Thom  Franz (zem el 1872) —
 I, 348; II, 223, 298; III, 31,
 251, 252
 Thomson James (1700—1748)
 — I, 119
 Thun Josef Maty  (1794 a z
 1868) — II, 277
 Thun Leo Leopold (1811 a z
 1888) — I, 110, 268, 390;
 III, 305, 311, 345, 365; IV,
 17
 Tiedge Christoph August
 (1752—1841) — IV, 101
 Tieftrunk Karel (1829—1897)
 — 221, II, 99—101
 Tich  ek (Tichatschek) Josef
 Alois (1807—1886) — 591,
 I, 295; II, 71; IV, 74, 85—86,
 108
 Tilinger, hudebn  pedagog
 v Labsk  Týnici — IV, 36
 Tkadlik (Kadlik) František
 X. (1786—1840) — II, 303
 Tolman Bohumil Eduard
 (1842—1903) — 10, I, 23
 Tolstoj Fedor Petrovi  (1783
 a z 1873) — IV, 24
 Tolstoj Lev Nikolajevič (1828
 a z 1910) — 587, II, 150; IV,
 79—81
 Toman Hugo (1838—1898) —
 648, IV, 186—188
 Tom  ek Václav Jan (1774 a z
 1850) — 6, I, 17—18, 36,
 329;

- Tomášik Pavel, slovenský evangelický farář — II, 312
 Tomášik Samuel (1813—1887) — **235**, II, 311—313
 Tomek Václav Vladivoj (1818 až 1905) — **53**, I, 112—113, 129; III, 103; IV, 162, 221
 Tomíček Jan Slavomír (1806 až 1866) IV, 144
 Tomsa Vladimír (1830—1895) — **619**, IV, 135—136
 Tonner Emanuel (1829—1900) — **10**, **135**, I, 23, 265, 284 až 285; II, 126
 Topič František (1858—1941) — I, 402; IV, 50
 Torquato Tasso (1544—1595) II, 158
 Träger Albert (1830—1919) — III, 20
 Traxler Karel (nar. 1866) — **485**, III, 259
 Treitz Václav (1819—1872) — **225**, II, 109—112; IV, 157
 Trenkwald Josef Matyáš (1824 až 1897) — **455**, I, 338, 339; III, 203—204, 234
 Triebler, německý komik — I, 153
 Trnobraňský Václav V. (pseud. Jan Městecký, 1819—1883) — **247**, II, 158—160
 Trojan Alois Pravoslav (1815 až 1893) — **187**, II, 11—13; III, 310; IV, 144
 Trojan Václav, mlynář v Knovízi — II, 12
 Trsek Vilém (1862—1937) — III, 295
 Tříska Václav K., americký Sokol — **460**, III, 214
 Tuček Josef (1845—1900) — **497**, III, 279—281
 Turgeněv Ivan Sergejevič (1818—1883) — **242**, II, 150—151, 192; IV, 73, 80, 117
 Turinský František (1797 až 1852) — **217**, **278**, II, 85 až 89, 213
 Turnovský Josef Ladislav (1837—1901) — **272**, II, 20, 202—203
 Turolla Emma (nar. 1859) — **256**, II, 174—176; III, 126
 Tušner (Tuschner) Emanuel (1828—1882) II, 69
 Tůma Antonín (1840—1886) — **10**, I, 23
 Tůma František (1846—1887) — III, příl. za str. 386
 Tůma (Tuma) František Ignác Antonín (1704—1774) — **610**, IV, 119—120
 Tůma Karel (pseud. Štípný, 1843—1917) — **10**, **257**, III, příl. za str. 386; I, 23; II, 176—178
 Tyl Josef Kajetán (1808 až 1856) — **24**, **278**, I, 55—57, 92, 96, 104, 147, (153), 175, (185), 239, 287, 369, 390; II, 20, 21, 160, 162, 166, 202, 203, 212, 213, 225, 311; III, 23, 54, 66, 77, 231, 233, 251, 278, 316, 242; IV, 17, (108), 144
 Tyrš Miroslav (1832—1884) — **64**, **232**, I, 135; II, 125—128, III, 25, 171, 197, 214, 215; IV, 90
 Uhlíř Jan B. (1830—1899) — III, 297
 Ulmann Ignác Vojtěch (1822 až 1897) — **448**, III, 146, 191—192; IV, 205
 Uman František (1829 až 1864) — III, 153

- Unger Josef (1828—1913) —
 II, 58
 Urbánek Ferdinand (1821 až
 1887) — **479**, III, 245—247;
 IV, 64
 Urbánek František Augustin
 (1842—1919) — IV, 21, 69,
 75, 147
 Ustrjalov Nikolaj Gerasimovič
 (1805—1870) — III, 230

 Úprka Joža (1861—1940) —
 III, 295

 Vacek Kamenický František
 Jaroslav (1806—1869) —
 371, III, 61—63
 Vaclík Jan (1830—1918) —
 III, 248
 z Valdštejna Albrecht (1583 až
 1634) — IV, 171
 Valenta Mělnický Antonín
 Vojtěch (1846—1892) — I,
 290
 Vališ Ferdinand (1843—1887)
 — **473**, III, 235—236
 Vališová, roz. Homolová, An-
 tonie (1844—1918) — IV,
 49
 Vaněk Oldřich František (1857
 až 1923) — III, 340, 348
 Vanický, stavitel varhan —
 IV, 232
 Vanloo, francouzský dramatik
 — III, (219)
 Vašák Emanuel (1818—1891)
 — **663**, IV, 212—213
 Vašák Josef (1808—1875) —
 IV, 213
 Vavák František (1741—1816)
 — III, 161
 Vávra Antonín (1847—1932)
 — **79**, I, 165—166
 Vávra Emanuel (1839—1891)
 — **661**, IV, 209—210
- Vávra Vincenc (pseud. J. Sl.
 Haštalský, 1824—1877), **8**,
 563, I, 20; II, 176; III, 15;
 IV, 41—43, 51, 209
 Vay Mikuláš — III, 174
 Vecko Čeněk (1834—1874) —
 282, II, 222, 223
 Velflik Vojtěch (1856—1920)
 — **664**, IV, 213—215
 Venelin Jurij Ivanovič (1802
 až 1839) — II, 30
 Verdi Giuseppe (1813—1901)
 — **489**, II, 175; III, (31),
 (206), 266—267; IV, (18),
 (26), (79)
 Vereščagin Vasilij Vasiljevič
 (1842—1904) — **181**, I, 385
 až 386; II, 28, 299
 Vergilius Maro Publius (70 až
 19 před n. l.) — III, (27)
 Veselský Petr Miloslav (pseud.
 Novoknínský, Sekytský,
 1810—1889) — **545**, IV,
 16—17
 Veselý Jan Zdeněk (1850 až
 1890) — **614**, IV, (106), 125
 až 126
 Vestonia Alžběta Johanna
 (1582—1612) — **637**, IV,
 165—166
 Veverka František (1799 až
 1849) — II, 198, 199; IV,
 112
 Veverka Václav (1790—1849)
 — II, 198, 199; IV, 112
 Veverková, roz. Kettnerová,
 Helena (u J. Nerudy Anna,
 1857—1883) — **279**, I, 9,
 310; II, 216; III, 57
 Viardot-Garcia Michelle Pau-
 line (1821—1910) — III, 121
 Vicena Hynek (1819—1911)
 — **284**, II, 226; III, 69
 Vik Jan, obchodník v Pardu-
 bicích — III, 269

- Viková-Kunětická, roz. Novotná, Božena (1862—1934) — **490**, III, 267—269
- Viktor Emanuel viz Vittore Emmanuele
- Viktorin Jozef (1822—1874) — III, 27
- Vilhelm Jindřich (1837—1896) — **326**, II, 297—298
- Vilímek Jan (1860—1938) — III, příl. za str. 386
- Vilímek Josef Richard st. (1835—1911) — **8**, I, 20, 77, 78; II, 210, 286; III, 82, 100; IV, (38), 130, (147), 231, 232
- Villani Karel Drahotín Maria (1818—1883) — **246**, II, 156—158; III, 309
- Vinař Čeněk (1835—1872) — II, 243
- Vinařický Karel Alois (1803 až 1869) — **147**, I, 313; II, 44; III, 325, 331
- Vincenc, kanovník pražský (12. stol.) — IV, (186)
- Vinkler František (1839 až 1899) — **8**, **461**, I, 20; III, 216
- Virchow Rudolf (1821—1902) — IV, 102
- Viták Antonín Konstantin (1835—1906) — **576**, IV, 62—63
- Vitásek Jan Nepomucký August (1770—1839) — II, 117, 296; IV, 99
- Vítěček Ignác (1829—1901) — **552**, IV, 26—27
- Vittore Emmanuele II. (1820 až 1878) — **22**, I, 51—52; II, 63, 64, 66; III, 79
- Vlasák Antonín Norbert (1812 až 1901) — **239**, II, 144 až 146
- Vlasák Josef Věnceslav (1802 až 1871) — II, 247
- Vlček Jan B. Josef (Vlčkovský, 1805—1879) — III, (243)
- Vlček Václav (1839—1908) — **140**, I, 247, 297—298; II, (105), (177), 179, (189); III, 16
- Vlk Jan (1822—1896) — **309**, II, 265—267
- Vocel Jan Erazim (1803 až 1871) — **168**, I, 105, 357 až 358; III, 314; IV, 17
- Vodník Valentin (1758—1819) — **500**, III, 285—289
- Vogler Georg Joseph (1749 až 1814) — II, 123; III, 285
- Vojáček Hynek Kašpar (1825 až 1917) — II, 78
- Vokáč Antonín (zemřel 1886) — **513**, III, 322—325
- Vokal Alois (nar. 1847), americký Sokol — **460**, III, 214
- Volenský August (nar. 1847), americký Sokol — **460**, III, 213
- Votka Jan (1825—1899) — III, (365)
- Vraz Stanko (1810—1851) — **498**, III, 281—282
- Vrba Karel (1845—1922) — **636**, IV, 163—165
- z Vrbna Eugen (1786—1848) — III, 331
- Vrchlický Jaroslav (1853 až 1912) — **81**, I, 169—170, 234; II, 284; III, 255; IV, 50, (175)
- Vrlátko Antonín Jaroslav (1815—1892) — **635**, IV, 162—163
- ze Všeprd Viktorin Kornel (asi 1460—1520) — I, 35
- Vukotinovič Ljudevit Farkaš

- (1813—1893) — III, 282
 Vymazal František (1841 až 1917) — **428**, III, 152—154
- Waagen Wilhelm (1841 až 1900) — III, 129
 Waechter Hans (asi 1550 až 1606) — IV, 206
 Wagner Antonín Pavel (1834 až 1895) — **148**, I, 314 až 315; III, 193
 Wagner Richard (1813 až 1883) — **240**, II, 83, 146 až 148, 206, (259); III, (91), 148, (206), 293; IV, (18), 151
 Wachsmann Bedřich (1820 až 1897) — **155**, I, 330—331
 Waldau Alfred viz Jarosch Josef
 Wankel Jindřich (1821—1897) — **303**, II, 254—256; IV, 102
 Washington George (1732 až 1799) — II, 65, 177
 Weber Filip — **11**, I, 25—26
 Weber z Ebenhofu Ferdinand (1819—1893) — III, 240
 Weber Karl Maria von (1786 až 1826) — **231**, I, (337); II, 114, 122—125; III, (219); IV, (79)
 Weert Johann von (asi 1600 až 1652) — I, 262
 Weinhold Johannes Georg (1813—1880) I, 321
 Weis Karel (1862—1944) — **580**, IV, 68—70
 Weiss Vilém (1835—1891) — **72**, I, 151—152; III, 240, 360; IV, 157
 Welz Eduard von, německý skladatel — III, 165
 Wenzig Josef (1807—1876) — **249**, **283** II, 26, 162—164, 224; III, 64, 165
- Weyr Eduard (1852—1903) — I, 368
 Weyr Emil (1848—1894) — **172**, I, 367—368
 Weyr František (1820—1889) — I, 367
 Wiehl Antonín (1846—1910) — **652**, IV, 193—194
 Wiesner František (1834 až 1880) — **105**, I, 218—219
 Wildt Antonín (1830—1883) — **248**, II, 160—162
 Winiker K., brněnský nakladatel — II, 32
 Winter Zikmund (1846 až 1912) — **554**, IV, 29—30
 Wirsing Rudolf (1814—1878) — I, 186, 310
 Wolf Janez (vl. jm. Payer, 1825—1884) — IV, 39
 Wolf Rudolf (1834—1867) — II, 240
 Woltmann Alfred (1841 až 1880) — III, 86
 Wotka Jan viz Votka Jan
 Wotzel Alois (1806—1884) — IV, 76
 Wratislaw Albert Henry (1821 až 1889) — II, 100
 Wren Christopher (1632 až 1723) — I, 45
 Wünsch Josef (1842—1907) — **163**, I, 346—347
 Wurm František Bořivoj (nar. 1857) — III, 228
 Wurm Ignát (1825—1911) — III, 228
 Wurm Josef (1817—1888) — III, 228
 Wurm Josef Svatopluk (1837 až 1898) — **468**, III, 227 až 228
 Zacpal Jan (1844—1888) — **177**, I, 377—378; III, 343

- Zahradník Vincenc (1790 až 1836) — II, 44
- Zacherl, německý průmyslník — I, 346
- Zákrejs František (1839 až 1907) — 331, II, 305—306
- Zaleski Bohdan (1802—1886) — 402, III, 107, 109—110, 237
- Zap Karel Vladislav (1812 až 1871) — III, 98, 229, 282; IV, 103
- Zátka Augustin (1847—1935) — III, 107
- Zátka Hynek (1808—1886) — 400, III, 106—107, 324
- Zavrtal Ladislav, hudební skladatel — 122, I, 251—252; III, (206)
- Zavrtal Václav (1821—1899) — I, 251
- Zawiszanka Helena, polská operní pěvkyně — 281, II, 221; III, 121
- Zedtwitz Karl Maximilian (nar. 1844) — 662, IV, 211—212
- Zeidler Hieronymus Josef (1790—1870) — III, 128
- Zeithammer Antonín Otakar (1832—1919) — 196, II, 33 až 36, 38, 41
- Zejleř (Seiler) Handrij (1804 až 1872) — II, 274; IV, 230
- Zelenko Jurij (vl. jm. Mihael Zagajšek, 1739—1827) — III, 286
- Zelený Václav (1825—1875) — 147, I, 313; II, 46; IV, 173
- Zelinka František, učitel v Libuni — II, 246, 247
- Zenger Václav Karel Bedřich (1830—1908) — 519, III, 333—335
- Zeyer Julius (1841—1901) — 277, II, 209—211
- Zíbrt Čeněk (1864—1932) — 671, IV, 225—226
- Ziegler Josef Liboslav (1782 až 1846) — II, 44; III, (328)
- Zieglerová Marie, tanečnice — 573, IV, 58
- Zieglerová-Srnová Adéla, tanečnice — IV, 58
- Zikmund Václav (1816—1873) — I, 313
- Zillich Emil (1829—1896) — 503, III, 295—296
- Zink Laurentius (1807—1884) — II, 243
- Zítek Josef (1832—1909) — 20, I, 45—46, 173, 235; II, 197, 198; IV, 194
- Zois Zikmund (Žiga, 1747 až 1819) — III, 287
- Zöllner Filip (1782—1862) — 284, II, 226; III, 69
- Zöllnerová Eliška (1822 až 1911) — 374, II, 225; III, 67; IV, 95
- Zoubek František Jan (1832 až 1890) — 394, III, 97—98
- Zschokke Heinrich (1771 až 1848) — I, 104; II, (298)
- Züngel Emanuel František (1840—1895) — 395, III, příl. za str. 386; III, 99—100
- Zverev Nikolaj Sergejevič (1832—1893) — III, 275
- Zvěřina František Bohumír (1835—1908) — II, 199
- Zvonař Josef Leopold (1824 až 1865) — 227, III, příl. za str. 386; I, (309); II, 114 až 115, III, 163, 182, 191; IV, 217
- Žáček Jan (1849—1934) — III, 28, 79
- Žalud Berthold (1856—1886) — IV, 91

Želeński Władysław (1837 až
1921) — III, 122
Ženíšek František (1849 až
1916) — 159, I, 338—339;
III, 235; IV, 39
ze Žerotína Karel starší (1564
až 1636) — I, 378; III, 154
Žinzifov Rajko (1839—1877)
— II, 30

Žižala Donovský Václav (1824
až 1890) — 426, III, 148 až
150
Žižka z Trocnova Jan (kolem
1360—1424) — III, 255; IV,
187, 229
Žižka Gabriel (1833—1889) —
436, III, 171, 215; IV, 90
Žukovskij Vasilij Andrejevič
(1783—1852) — IV, 23, 24

O B S A H

1889

540	Ignacy Jan Paderewski (4. ledna 1889)	9
541	Karel Škreta (11. ledna 1889)	10
542	František Levstik (18. ledna 1889)	12
543	Jindřich Káan z Albestu (25. ledna 1889)	13
544	František Fáček (1. února 1889)	15
545	Petr Miloslav Veselský (8. února 1889)	16
546	Bohumil Benoni (15. února 1889)	18
547	Jan Tomáš Pešina z Čechorodu (22. února 1889)	19
548	Emanuel Chvála (1. března 1889)	20
549	Petr Jan Prantl (8. března 1889)	22
550	Taras Hryhorovič Ševčenko (15. března 1889)	23
551	Vladislav Florjanski (22. března 1889)	25
552	Ignác Viteček (29. března 1889)	26
553	Šimon Lomnický z Budče (5. dubna 1889)	27
554	Dr Zikmund Winter (12. dubna 1889)	29
555	Ferdinand Hulek (19. dubna 1889)	30
556	Charles Stewart Parnell (26. dubna 1889)	32
557	Dr Vladislav Šír (3. května 1889)	33
558	Dr Karel Houška (10. května 1889)	34
559	Vilík Heš (16. května 1889)	35
560	Antonín H. Sokol (24. května 1889)	37
561	Jan Šubić (31. května 1889)	38
562	Med. Dr Anna Bayerová (7. června 1889)	39
563	Vincenc Vávra Haštalský (14. června 1889)	41
564	Janko Jurkovič (21. června 1889)	43
565	Josef Kounický (28. června 1889)	45
566	Jan Marek (5. července 1889)	46
567	Ludmila Šimáčková (12. července 1889)	48
568	Viktor Oliva (19. července 1889)	49
569	Jan Stöhr (26. července 1889)	51
570	Jakub Malý (2. srpna 1889)	52
571	Dr Jan K. Dvořáček (9. srpna 1889)	54
572	Eduard Jelínek (16. srpna 1889)	56
573	Augustin Berger, Zdeňka Štemberová, Marie Zieglerová, Františka ze Schöpfů (23. srpna 1889)	58
574	Vincenc Prasek (30. srpna 1889)	60
575	Čeněk Melichárek (6. září 1889)	61

576	Antonín Konstantin Viták (13. září 1889)	62
577	Dr Jan Kozánek (20. září 1889)	64
578	Dr Jaroslav Hlava (27. září 1889)	65
579	Emanuel Bozděch (4. října 1889)	67
580	Karel Weis (11. října 1889)	68
581	Dr Josef Konstantin Jireček (18. října 1889)	70
582	Fedor Michajlovič Dostojevský (25. října 1889)	72
583	František Neruda (1. listopadu 1889)	74
584	Vincenc D. Bíba (8. listopadu 1889)	75
585	Charles Darwin (15. listopadu 1889)	77
586	Berta Foersterová, rozená Lautererova (22. listopadu 1889)	78
587	Lev Tolstoj (29. listopadu 1889)	79
588	Jan Ferdinand Brokov (6. prosince 1889)	81
589	Dr Jiří Pražák (13. prosince 1889)	83
590	Hrabě Josef Emanuel Canal (20. prosince 1889)	84
591	Josef Alois Ticháček (27. prosince 1889)	85

1890

592	JUDr František Čížek (3. ledna 1890)	89
593	Bedřich Ladislav Lašek (10. ledna 1890)	90
594	Josef Boleslav Podstránský (24. ledna 1890)	92
595	František Syřínek (31. ledna 1890)	94
596	Jiří Benda (7. února 1890)	96
597	Václav Hollar (14. února 1890)	97
598	Jan Ladislav Dušek (21. února 1890)	99
599	Čeněk Ryzner (28. února 1890)	101
600	Josef Mikuláš Boleslavský (7. března 1890)	103
601	Josef Klička (14. března 1890)	105
602	Ota Pinkas (21. března 1890)	106
603	Jan Písek (28. března 1890)	108
604	Dr Moric Baštýř (4. dubna 1890)	109
605	František Hergesel a Antonín Procházka (11. dubna 1890)	111
606	Soňa Šechavcová (18. dubna 1890)	113
607	Dr Václav Steffal (25. dubna 1890)	114
608	Marie Nikolajevna Muromceva-Klimentová (2. května 1890)	116
609	Harrieta Elisabeth Beecher-Stoweová (9. května 1890)	117
610	František Tuma (15. května 1890)	119
611	Dr Otomar Novák (23. května 1890)	120
612	Bedřich Moser (30. května 1890)	122

613	Alois Sedláček (6. června 1890)	123
614	Jan Zdeněk Veselý (13. června 1890)	125
615	Adam Mickiewicz (20. června 1890)	126
616	Henry Morton Stanley (27. června 1890)	128
617	Matěj Mikšíček (4. července 1890)	132
618	Vojtěch Lešetický (11. července 1890)	133
619	MUDr Vladimír Tomša (18. července 1890)	135
620	Dr Karel Kořistka (25. července 1890)	136
621	Josef Šolín (1. srpna 1890)	137
622—623	Slovanští poslanci slezští (8. a 14. srpna 1890)	139
624	Josef Rank (21. srpna 1890)	143
625	Václav Juda Novotný (29. srpna 1890)	145
626	Dr Jan Janda (5. září 1890)	147
627	Ivan Mažuranić (12. září 1890)	148
628	Bohdan Kaminský (19. září 1890)	150
629	Jan Heřman (26. září 1890)	152
630	Dr František Sláma (3. října 1890)	153
631	Karel Bohuš Kober (10. října 1890)	155
632	Dr Emerich Maixner (17. října 1890)	157
633	Ludvík Kuba (24. října 1890)	158
634	Josef František Hurdálek (31. října 1890)	160
635	Antonín Jaroslav Vrťátko (7. listopadu 1890)	162
636	Prof. Dr Karel Vrba (14. listopadu 1890)	163
637	Alžběta Johanna Vestonie (21. listopadu 1890)	165
638	Dr Robert Koch (28. listopadu 1890)	167
639	Kilián Ignác Dientzenhofer (5. prosince 1890)	169
640	František Dvorský (12. prosince 1890)	171
641	Jan František Beckovský (19. prosince 1890)	172
642	Josef Bohuslav Foerster (24. prosince 1890)	173

1891

643	Jiří Poděbrad (2. ledna 1891)	179
644	Ferdinand August Homolka (9. ledna 1891)	180
645	Prokop Diviš (16. ledna 1891)	182
646	Karel Stecker (23. ledna 1891)	184
647	Beneš Krabice z Vaitmila (30. ledna 1891)	185
648	Dr Hugo Toman (6. února 1891)	186
649	Dr Bohuslav Rayman (13. února 1891)	188
650	Karel Knittl (20. února 1891)	190
651	Hana Kubešova (27. února 1891)	191
652	Antonín Wiehl (6. března 1891)	193
653	Josef Kuchař (13. března 1891)	194
654	Jan Kupecký (20. března 1891)	196

655	Josef Krasoslav Chmelenský (27. března 1891)	198
656	Helena Modrzejewska (3. dubna 1891)	200
657	Marie Riegrová (10. dubna 1891)	202
658	Bedřich Münzberger (17. dubna 1891)	204
659	Jiljí Sadeler (24. dubna 1891)	205
660	Karel B. Dvořák (1. května 1891)	207
661	Emanuel Vávra (8. května 1891)	209
662	Karel Max Zedtwitz (15. května 1891)	211
663	Emanuel Vašák (22. května 1891)	212
664	Vojtěch Velflík (29. května 1891)	213
665	Antonín Machek (5. června 1891)	215
666	Alois Jelen (12. června 1891)	216
667	Pavel Václav Mnouček (19. června 1891)	218
668	Antonín Rezek (26. června 1891)	220
669	Prof. Dr August Seydler (3. července 1891)	222
670	Josef J. Pihert (10. července 1891)	223
671	Dr Čeněk Zibrt (17. července 1891)	225
672	Raimund A. Smekal (24. července 1891)	226
673	Jaroslav Goll (31. července 1891)	228
674	Arnošt Muka (7. srpna 1891)	229
675	Růžena Jesenská (14. srpna 1891)	231
676	Emanuel S. Petr (21. srpna 1891)	232
	Obrazová část (čís. 540—676) za str.	234
	Nerudův rukopis podobizny Marie Riegrové a ukázka nové úpravy titulní strany Humoristic- kých listů počínajíc 3. lednem 1890 (příloha), za str.	240
	Ediční poznámky	235
	Vysvětlivky	237
	Rejstřík k I.—IV. dílu Podobizen	273

KNIHOVNA KLASIKŮ
SPISY JANA NERUDY

Svazek třicátý druhý

PODOBIZNÝ
IV

*K vydání připravil Miloslav Novotný. Graficky upravil
František Muzika*

*Spisy Jana Nerudy řídí Ústav pro českou literaturu
Československé akademie věd. Hlavní redaktor Jan Mu-
kařovský. Redakční rada: Miloslav Novotný, Albert Pra-
žák, Felix Vodička. Výkonné redactoři Karel Polák
a Olga Svejkovská*

Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury,
hudby a umění, n. p., jako svou 720. publikaci v re-
dakci krásné literatury. Praha 1957. Odpovědný re-
daktor Jiří Sirotek

Z nové sazby písmem garmond Didot mono vytiskly
Brněnské knihtiskárny, n. p., základní závod, Brno.
Formát papíru 84×108 cm — 25,22 autorských archů
(text 17,47 aut. archů, ilustrace 7,75 aut. archů),
25,65 vydavatelských archů — 41821/56/SV2
D 577115

Náklad 3000 výtisků — Thematická skupina 13/1
Vydání první
Cena brož. 22,10 Kčs, váz. 26,50 Kčs
56/VIII-2